ستارن ۾ لکيل
سوڪيءَ جي ڪهاڻي

ايرنا انجبرگ موئن/ منور ٻٽ

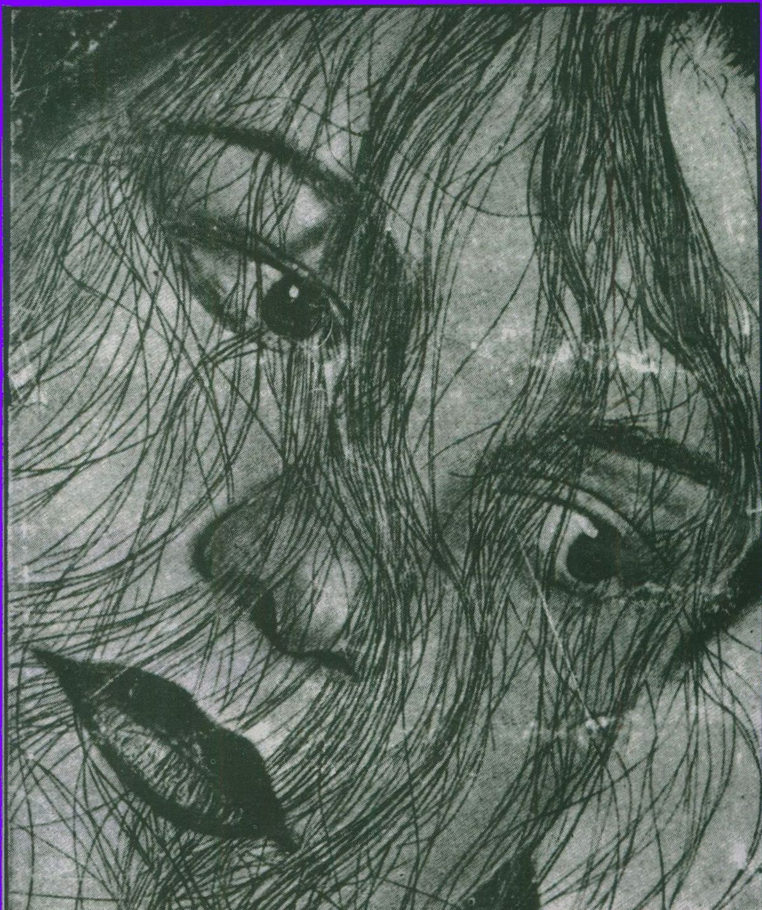

ناري پبليڪيشن حيدرآباد سنڌ

ناري پبليڪيشن جو ٻٽيهون ڪتاب

ستارن ۾ لکيل

سوڪيءَ جي ڪهاڻي

(ناول)

(WRITTEN IN THE STARS, THE STORY OF SUKI)

ليکڪا: ايريا انجبرگ موئن

سنڌيڪار: منور ٻٽ

ناري پبليڪيشنس

حيدرآباد سنڌ

سڀ حق ۽ واسطا ليکڪ وٽ محفوظ آهن

ڇاپو: پهريون

ڇپجڻ جو سال: فيبروري 2000ع

ڳاڻيٽو: هڪ هزار

ڇپائيندڙ: نذير ناز

پاران: ناري پبليڪيشن _ 443/3، صدر حيدرآباد سنڌ.

فون نمبر: 784700

ڪمپوزنگ: فرحان علي پاٽولي

ايسٽ لائين ڪميونيڪيشن

چانڊني شاپنگ مال صدر حيدرآباد

قيمت: 100/= روپيا

پاران ايم ايڇ پنهور انسٽيٽيوٽ آف سنڌ اسٽڊيز، ڄامشورو.

Digitized by M. H. Panhwar Institute of Sindh Studies, Jamshoro.

TITLE:	WRITTEN IN THE-STARS, THE STORY OF SUKI (IN SINDHI)
WRITTEN BY:	ERNA ENJBERB MOEN
TRANSLATED BY:	MUNWAR BUTT
PUBLISHED BY:	NAZIR NAZ NARI PUBLICATIONS, 443/3, SADDAR, HYDERABAD, SINDH PHONE: 784700
COMPOSED BY:	FARHAN ALI EAST LINE COMMUNICATION **CHANDNI SHOPING MALL HYDERABAD.**
PRINTED BY:	EAST LINE COMMUNICATION **CHANDNI SHOPING MALL HYDERABAD.**
EDITION:	FIRST
COPIES:	1000
PRICE:	100/=

ناريءَ پاران ٻه اکر

سن 1999 جو آخري سج الهامي چڪو آهي ۽ نئين صدي سن 2000ع جي ناتهٔ سان نوان جذبا ڪٺي هر ڪيتر ۾ ڪاهي پئي آهي. نوان عزم ورجائڻ لڳا آهن... نوان نعرا گونجي رهيا آهن. ادب ڪان وينـدي موسقيءَ تائين، سماج ڪان ويندي سياست تائين، مذهب ڪان ويندي اخلاقيات تائين نوان لاڙا متعارف ٿي رهيا اهن.

مان بہ نئين صدي ۾ پير پائيندي، نئين جذبي سان ناريءَ پبليڪشن جو نئون ڪتاب "ستارن ۾ لڪيل سوڪيءِ جي ڪهاڻي" اوهان جي آڏو پيش ڪري رهي آهيان.

ناريءَ پبليڪشن جو سفر مارچ 1979ع ڪان شروع ٿئي ٿو. سندس پهرين وڪ ڪتاب "هيل نہ ڪو سنگ ڪاڏم" هئي ۽ پوءِ سفر هلندو رهيو ڪڏهن تڪي وڪ سان ڪڏهن پير پير سان..... هلندي هلندي اچي نئين صدي ۾ پير پاتو اٿئون... انهيءَ سڄي سفر ۾ مهربانن جي سلوڪن ڪڏهن ڪڏهن

ڏکارو ضرور ڪيو پر انهن ڏکن همت کي ماٺوڪين ڪيو. سندن روين هڪ نئون جذبو عطا ڪيو. جنهن جذبي تحت اڄ آءُ اهائي آهيان جيڪا ناريءَ پبليڪشن جي شروعات وقت پر عزم ۽ پر جوش هيس.

چون ٿا ته، " نئين صديءَ - نيون ڳالهيون ".... پر مان انهن ڪردارن کي ڪٿ ي ٿي وساري سگهان جن منهنجو هر قدم تي ساٿ ڏنو. ڪوڙ سارن اهڙن همدردن مان " هيل نه ڪو سنگ ڪاڏم " چوڻ واري " خيرو " به نئين صديءَ ۾ مون کان ڪوهين ڏوراهي آهي. خيرالنسا جعفري جيڪا " خيرو " ۽ گڏي جي ناءُ سان سڃاتي ويندي هئي سا منهنجي پر جهلو هئي. هر سفر ۾ گڏ رهي _ سندس ساروڻيون سانوڻي جيان پلٽي پيون آهن. اسلام آباد جي بازار ۾ ٿهڪ ڏيندي يا ڪوهه مري ۽ ايوبيه هل اسٽيشن جي ٿڌڙين ٿڌڙين هوائن ۾ ويهي ڪلاڪن جا ڪلاڪ ڪچهري ڪرڻ ... نٿيا گلي جي هوٽل ۾ ويهي لنچ ڪرڻ يا وري عمري جي سعادت ماڻڻ لاءِ سعودي عرب جي سفر تي مقدس جڳهن جي زيارت وقت.... هوءَ هر وقت مون سان گڏ رهي..... ۽ پوءِ هوءَ وڇڙي وئي.... هڪ درد ناڪ وڇوڙي ڏئي.

خيرالنسا جعفري هڪ عورت هئي.... ۽ هڪ عورت هئڻ سان گڏ هوءَ هڪ بيباڪ ليکڪا هئي. سنڌي ادب جو هڪ روشن منارو هئي جنهن پنهنجين لکڻين ۾ قديم مدي خارج ريتن رسمن، پراڻ پرستيءَ ۽ تنگ نظري کي ڏکاريو

آهي. هوءَ عورت ۽ مرد جي مڪمل مساوات واري اصول جي حامي هئي ـ سندس لکيتون سماج جو چٽو عڪس آهن..... ۽ اهڙن عڪس چٽيندڙ پيارا ماڻهون اسان جي بي حسي جو شڪار آهن. خيرو به اسان کان ائين وسارجي وئي آهي ڄڻ هوءَ ڪجهه به ڪونه هئي ـ سندس ڦهلايل جاڳرتا به مانار جو شڪار ٿي ويئي آهي ـ ڇون ته ڪوتا سگها به وزن رکندا آهن پر اسان جا وڇڙي ويل اديب ۽ ڏاها شايد انهن ڪوتن سکن جيان به ڪونهن.

اسين ” عظيم آهيون ـ قديم آهيون “ جي ڏيڻ ۾ اجان تائين قاتل آهيون.اسان وڏي فخر سان رڳو موئن جي دڙي جي تهذيب کي ياد ڪندا آهيون ۽ وري شاهه عبداللطيف ڀٽائي جو حوالو ڏيندي اڃي شيخ اياز تي دنگ ڪندا آهيون ـ سوچيان ٿي ته ڇا خيرو جهڙي ڪا بي سچي ليکڪا نئين صديءَ ۾ پيدا ٿيندي ؟..... پهرين پبلشر ته مان آهيان ڇا آخري به مان هونديس !؟.... اهڙا انيڪ سوال منهنجي ذهن ۾ گردش ڪري رهيا آهن ـ ڇاڪاڻ ته ڏينهون ڏينهن سنڌي ڪتاب پڙهڻ جو رجحان گهٽجي رهيو آهي ـ سنڌي زبان رڳو اخبارن تائين محدود ٿيندي پئي وڃي. ڪير لکندو؟ ڪير ڪتاب ڇپائيندو؟ ۽ ڪير پڙهندو؟ وارن نااميدي ۾ ويڙيل سوالن جي باوجود هڪ اميد اجان قائم آهي ۽ اها اميد ناول ” ستارن ۾ لکيل سوکي جي ڪهاڻي “ جي صورت ۾ اوهان تائين پهچايان پئي

ناول ”ستارن ۾ لکيل سوکي جي ڪهاڻي“ جي ليکڪا ايرنا انجبرگ موتن هڪ عورت آهي ۽ هڪ عورت جي دل جي صحيح ترجماني ڪئي اٿائين. عورت، ڪائنات جي اها لازوال تخليق آهي جيڪا ڪنهن به معاشري ۾ هجي، ڪنهن به ملڪ ۾ هجي، ڪنهن به مذهب سان واڳيل هجي، ڪيتري به آزاد هجي پر سندس جذبا ساڳيا هوندا آهن..... سندس دل ۾ پيار جي تڙپ ساڳي هوندي آهي. هوءَ مرد جي پناهه جي ڳولا ۾ هوندي آهي. هوءَ انهيءَ پيار ۽ پناهه جي ڳولا ۾ در در ڀٽڪندي رهي ٿي. .... معاشري جا مهڻا ۽ رڪاوٽون به ڪيس انهيءَ ڳولا م روڪي ڪونه ٿيون سگهن...... هوءَ ته بس منزل جي ڳولا لاءِ هلندي رهي ٿي.....

”مرد جي پناهه ۽ پيار جي ڳولا“ هن ناول جو مرڪزي خيال آهي. جنهن ۾ هڪ بهادر عورت ڪيئن نه بهادريءَ سان معاشري جو مقابلو ڪري ٿي، ۽ ڪشالا ڪڍي منزل ماڻي ٿي. برما ڇائي هجي يا سنڌ ڇائي، متس تيندڙ ڏاڍ ساڳيو آهي. سندس تيندڙ رستي روڪ ساڳي آهي. سندس جذبن جي پائمالي هر هنڌ ساڳي آهي. سندس ڪومل جذبا ۽ ارمان جتي ڪٿي چيپاٽيا وڃن ٿا.

نئين صديءَ جڏهن نوان وڃن ڪٽي آئي آهي تڏهن اسان کي به اهو وڃن ڪرڻو پوندو ته. ”هاڻي ڪنهن عورت جي جذبن کي رانديڪن جيان نه سمجهون بلڪه انهن پوتر ۽

ڪومل جذبن جو احترام ڪريون“ ۽ جڏهن اسان ائين سچائي سان وچن پاڙينداسين تہ پوءِ هڪ بهترين معاشرو وجود ۾ ايندو جنهن ۾ برابري، خوشحالي، امن ۽ عزت پريو ماحول ميسر ٿي سگهندو.

گذريل صديءَ جي ڪهاڻي، نئين صديءَ ۾ اوهان جي هٿن ۾ آهي. اوهان جي راءِ جو انتظار رهندو.

هڪ نئين اميد سان
اوهان سيني جي
نذير ناز

انتساب

انهن نارين جي نانءُ جن
پنهنجي حقن جي حاصلات
اءِ جدو جهد ڪري پنهنجا
مقصد ماڻيا

ستارن ۾ لکيل

سوڪيءَ جي ڪهاڻي

ايريا انجبرگ موئن

منور ٻُٽ

پنهنجي پاران :

انگريزي لکڻ پڙهڻ جي سڌارڻ لاءِ ڪنهن ڏکي موضوع واري انگريزي ڪتاب جي ضرورت هيم. محض پنهنجي انهي شوق واري عادت ڪري ئي ڪراچي شهر جي صدر واري علائقي ۾ فوٽ پاٿ تان ڪتاب ڏسندو پئي آيس تہ هڪڙي هنڌ ڪتاب جاچيندي، هڪ سفيد ۽ پڪي جلد واري ڪتاب تي نظر پئي. ان کي کڻي کولي ڏٺم جيڪو انگريزي ڪتاب هيو. جنهن جي اندرين صفحي تي انگريزي ۾ "Written in the stars,The Story of Suki" يعني "ستارن ۾ لکيل . سوڪيءَ جي ڪهاڻي" لکيل هو. جيڪو ئي عنوان ترجمي جي ڪتاب تي ڏنو ويو آهي. ڪنهن هڪ شخصيت جي ڪهاڻي هجڻ ڪري دل کي وڻي ويو ۽ ائين اهو ڪتاب خريد ڪري گهر کڻي آيس.

ڪتاب جي پهرين ڪاغذ تي، مون کان اڳ پڙهندڙ جي هٿ سان ڳاڙهن اکرن ۾ انگريزي ۾ لکيل هو"Wrong" يعني "غلط" : هن شايد انهيءَ ڪري ئي ڪتاب کي رديءَ ۾ وڪڻي ڇڏيو هوندو جو اچي فوٽ پاٿ تي پهتو هيو. پانيم تہ ڪتاب شايد ڪنهن غلط موضوع تي لکيل آهي، پر جيئن تہ منهنجو مقصد پنهنجي انگريزي سڌارڻ هيو، گهر اچي ڊڪشنري پاسي ۾ رکي پڙهڻ شروع ڪيم ۽ ڏکين اکرن جي معنيٰ پينسل سان انهن اکرن جي هيٺان لکندو ٿي ويس جيئن اکرن جي معنيٰ ۽ استعمال جي خبر پوي. جئين جئين مان ڪتاب کي پڙهندو ويس مون کي ڏاڍو پسند اچڻ لڳو ۽ انهيءَ جي خريد ڪرڻ تي خوش ٿيڻ لڳس. جڏهن ڪتاب ٽي باب پڙهي اڳتي وڌيس تہ مون کي هيءَ هڪ وڻندڙ ۽ دل ڏڪائيندڙ ڪهاڻي لڳي ۽ انکي پڙهي پورو ڪرڻ جو شوق انتها تي پهچي ويو. پڙهڻ سان اها ڪهاڻي مون کي حقيقت جي صرف ويجهڙو نہ پر بلڪل حقيقي ۽ پنهنجي ئي معاشري جي ڪهاڻي لڳي. منهن جي اکين آڏو ڪتاب ۾ چاٽايل "گرانڊما" يعني ناني، "مما" يعني ماءُ ۽ "سوڪي" يعني سوڪي نالي ڇوڪري (جنهن جي ڪهاڻي تي ڪتاب لکيل آهي) جا ڪردار ڦرڻ لڳا ۽ ان سان گڏ منهنجي ذهن ۾ مرحوم فضل احمد بچاڻي صاحب (الله ڪيس جنت نصيب ڪري) جا سندس طرفان ترجمي ڪيل ڪنهن ڪتاب جي مهاڳ ۾ لکيل لفظ تري آيا، "مان اهڙي ڪتاب ڪي ترجمو ڪرڻ چاهيندو آهيان جنهن لاءِ گهرندو آهيان تہ جيڪر اهڙو ڪتاب لکي سگهان ها."

انهيءَ جذبي هيٺ مون بہ هن ڪتاب جو سنڌيءَ ۾ ترجمي ڪرڻ جو

ارادو ڪيو تہ جيئن اهڙو ڪتاب پڻ ماڻهن کي بہ پڙهڻ لاءِ ملي. دراصل مون کي اها ڪهاڻي صرف هڪ ڪوريائي ڏکويل ڇوڪريءَ جي نہ پر پنهنجي چوڌاري هتي ڦرندڙ اهڙن ڪيترن ئي ڪردارن جي ڪهاڻي لڳي!

اسان جي معاشري جي اهڙن ڪردارن ۽ ڪتاب ۾ ڄاڻايل ڪردارن ۾ فرق صرف اهو آهي تہ هن ڪهاڻي ۾ ڄاڻايل "مما" يعني ماءُ صرف هڪ سوڪيءَ نالي ڇوڪريءَ کي جنم ته ڏني ۽ اها ڇوڪري سدائين انهيءَ ڪردار ۾ رهي ٿي ۽ ڪيس وقت بہ وقت همدرد ماڻهو ملن ٿا جيڪي ڪيس تعليم.ڏيارڻ، نوڪري ڏيارڻ ۽ پنهنجي پيءُ تائين پهچائڻ ۾ مدد گار ثابت ٿين ٿا. پيءُ بہ ڪيس قبول ٿو ڪري ۽ پنهنجي دل ۾ هن لاءِ اڪير ٿو محسوس ڪري،ءِائين اها پنهنجي ڪردار کي بدلڻ يعني معاشري جي زيادتين ڪري ماءُ وانگر ڪنهن جي "مما" ٿيڻ يعني ماءُ جي ڪردار اختيار ڪرڻ کان بچي ٿي وڃي ۽ ڪنهن نئين سوڪيءَ کي جنم ڪو نہ ٿي ڏئي. جڏهن تہ اسان جي چوڌاري سماج ۾ ڪيتريون ئي مائرون معاشري جي ظلم جو نشانو بڻجي گهمنديون رهن ٿيون ۽ "سوڪي" جهڙن ڪردارن کي جنم ڏين ٿيون. ۽ اهي سوڪيءَ جهڙيون نياڻيون بجاءِ همدرد ۽ محسن هٿن ۾ وڃڻ جي ۽ پنهنجي پيئرن سان ملڻ جي، انهيءَ ئي معاشري جي ظلمن جو نشانو ٿين ٿيون ۽ ائين هر "مما" يعني ماءُ "گراندما" يعني نانيءَ جي ڪردار ۾ تبديل ٿي وڃي ٿي ۽ هر "سوڪي" نئين سوڪيءَ کي جنم ڏئي "مما" يعني ماءُ جي روپ ۾ تبديل ٿي وڃي ٿي! وڏو افسوس تہ اهو آهي تہ هتان جي "سوڪيءَ" کي اها بہ خبر نہ آهي تہ آيا هوءَ ڪنهن هڪ ماڻهوءَ جي پيار جي "مما" (ماءُ) آهي يا پنهنجي ئي پيءُ جي پيار جي ماءُ بڻجي وئي آهي!!

اهو ئي سبب آهي، جڏهن مان رستن تان لنگهندو آهيان ۽ معاشري جي ظلم جو نشانو ٿيل نياڻيون پنندي نظر ايندي آهن تہ سوڪي پنهنجي مظلوم چهري سان منهنجي آڏو اچي بيهندي آهي ۽ اهي پنندڙ نياڻيون مون کي "مما" ۽ "سوڪي" لڳنديون آهن ۽ منهنجيون اکيون ڳوڙهن سان پرجي ويندئيون آهن تہ آيا سوڪي جهڙين هتان جي نياڻين کي بہ ڪڏهن سوڪيءَ وانگر سک ۽ عزت جو مقام نصيب ٿيندو يا اهي سدائين معاشري جي ظلم جو نشانو ٿي "مما" جي روپ ۾ تبديل ٿينديون رهنديون ۽ ائين اسان جي معاشري ۾ "سوڪيءَ" کان "مما" ۽ "مما" کان "گراندما" جو اڻ کٽ سلسلو جاري رهندو!!!

منهنجي ترجمي ڪرڻ جو خاص مقصد اسان جي معاشري جي ٺيڪيدارن ۽ اهڙن درندن کي آرسي ڏيکارڻ آهي جيڪي قوم جي معصوم نياڻين جي غربت ۽ مجبوريءَ جو فائدو وٺي انهن کي پنهنجي شرمناڪ هوس ۽ ظلم جو نشانو بڻائي

"مما" ٽا ٻڌائين ۽ انهن مان ڇمندڙ هر "سوڪيءَ" کي "مما" ۽ مما کي "گراندما" ٻڌڻ تي مجبور ڪري هن سماج واسطي ناسور جو سبب ٽا بڻجن. انهن وس وارن لاءِ پڻ اپيل ڪرڻ تہ اهي بہ مسزايندرسن ۽ ڊاڪٽر ڊونالڊ (ڪتاب جا بہ نيڪ سيرت ڪردار ۽ سوڪيءَ جا مدد گار) وانگر انسان دوستيءَ جو مظاهرو ڪري مظلومن کي عزت جي مقام تي پهچائڻ لاءِ عملي ڪوشش ڪن ۽ هن سماج کي پاڪ ڪرائڻ لاءِ مددگار ثابت ٿين.

مان پنهنجي مهربان استاد مسٽر محمّد صالح خاصخيلي صاحب جو ٿورائتو آهيان جنهن منهنجي انهيءَ ڪم ۾ همت افزائي ڪئي ۽ منهنجي انهيءَ قدم تي خوشي محسوس ڪيائين. ڪتاب جي اصلي يعني آمريڪن ليکڪا محترم ايرنا موئن جو ٿورو نہ مڃڻ ان سان زيادتي ٿيندي ڇو تہ ان اهڙو ڪتاب پيش ڪري سماج تي وڏو احسان ڪيو آهي.

آخر ۾ انهيءَ شخصيت جو ٿورائتو آهيان جنهن هن ڪتاب کي خراب سمجهي درگذري ڪري ڇڏيو ۽ هي ڪتاب وڻانس نڪري پيهر وڪرو ٿيڻ لاءِ فوٽ پاٿ تي پهتو جتان مون خريد ڪري انهيءَ ڪتاب جو ترجمو ڪري ٻين کي پڙهائڻ جي همت ڪئي.

مخلص

منور ٻُٽ

مهاڳ

هيءَ سوکيءَ نالي هڪ ڇوڪريءَ جي ڪهاڻي آهي جيڪا ٻن قومي نسلن سان واسطو رکندڙ آهي. هن جي ماءُ هڪ مشرقي عورت هئي، جڏهن ته سندس پيءُ جو تعلق مغربي دنيا سان هيو.

جڏهن مان ان سان مليس، مان ۽ منهنجو مڙس ڪوريا ۾ ڪيترن سالن کان يتيم ٻارن ۾ ڪم ڪري رهيا هئاسون ۽ هوريان هوريان گڏيل نسل جي ٻارن جي مسئلن کان واقف ٿيندا پئي وياسون. ڪوريائي ايترو ته ڏتڙيل قوم ٿي وئي هئي جو هن جا ماڻهو گڏيل جنسن جي نسلي لڏي ۾ ملي ويا هئا- ١٩٥٠ع ۾ جنگ ڇڙي وئي ۽ ٻاهرين فوجي ٽولن هن ملڪ جي وسندين طرف رهڻ لاءِ ڏيهاڙو ڪيو. جڏهن اهي جنگ نه ڪندا هئا انهن کي ملڪي ڇوڪرين سان ناتن وڌائڻ ۽ ملڻ ۾ آساني هوندي هئي. انهن ئي ڏينهن ۾ ٻار ڄاوا ۾ بادامي اکين ۽ ڪوٺلي جهڙن ڪارن وارن سان نه. اهي ٻار مختلف هئا، سندن ڏارين پيئرن جي شبيهه ڪري نيرين يا ڀورين اکين سان ۽ وار هلڪا سونهري ۽ گهنڊيدار پڻ. اهي نئين نسل جا هئا ۽ ايترا ته اوپرا جو انهن جا مائٽ کين قبول ڪرڻ لاءِ تيار نه هئا. اڄ اسان انهن کي "امريڪين جهڙا" سڏيندا آهيون.

'سوکي' يا 'ان سوڪ' جنهن جي معنيٰ خالص چاندي آهي، انهن ٻارن مان هڪ هئي. مون کي ان سان قسمت جي طرفان ٿيل ڏاڍاين ايڏو ته متاثر ڪيو جو مان ان جي آتم ڪهاڻي ٻين تائين پهچائڻ لاءِ مجبور ٿي ويس. پر اِها ڪهاڻي پوري پڌايل نه ٿيندي جيڪڏهن هن جي ماءُ ۽ نانيءَ بابت به هن ڪهاڻيءَ ۾ ذڪر نه ڪجي.

وڏڙي مائي جنهن کي هن روايت پسند معاشري ۾ سندس اباڻن ڪکن مان زبردستي ڪڍيو ويو هيو، شايد پنهنجي آهن ۾ ڪڏهن پڻکيو هجي -- جو ته ڪراڙي مائي پراڻن پهاڪن جي ماهر هئي --: "اهو سڀ ڪجهه قسمت ۾ لکيل هيو. ۽ قسمت ۾ جيڪو لکيل آهي، ٿيندو ...."

سيئال، جنوري ١٩٧٣ع ا.ا.م

نيرن پهاڙن واري سهڻي ماٿري ڳوٺن جي اوپر کان اولهه طرف پکڙيل هئي ۽ اها نديءَ جي ٻنهي ڪنارن سان سارين (چانورن) جي پوک لاءِ نهايت موزون ۽ ڪليل پئي لڳي. ڪنهن به ماڻهوءَ کي اها خبر نه هئي ته ان تي اهو نالو ڪيئن پيو، پر هر شام جو لهندڙ سج جا آخري ڪرڻا انهن جي لاهوندين سان ڪيڏيا ٿي ۽ انهن کي سج جي نظر کان گم ٿي وڃڻ کان پوءِ گهڻي دير دير تائين نيرڙو ڪري ٿي رکيو.

گهڻا، گهڻا سال اڳ ـــــــ ١٩٢٠ع ۾ ـــ هڪ ڇوڪري هن ماٿريءَ جي 'هئن' گهراڻي جي هڪ نوجوان جي ڪنوار ٿيڻ لاءِ آندي وئي هئي. اها پندرهن سالن جي معصوم نينگري هئي. ڪنوار واري ڏولي سندس ئي ڳوٺ جي چئن نوجوانن ڪنئي هئي، جن مان ٻه سندس پائر هئا. انهن کي نهايت شاندار ۽ اعليٰ قسم جا ڪپڙا پهريل هئا ۽ سندن تعلق 'ڪِم' گهراڻي سان هيو ۽ اهي 'ڪِم' جيڪي بادشاهه جي محلات ۾ ڪم ڪندا هئا ۽ شاهي گهراڻي جي زوال کان پوءِ به ماڻهن وٽ سندن عزت هئي.

ڇوڪري ان ڏينهن نهايت سادي ۽ نئڙت واري لڳي رهي هئي. سندس ڳاڙهي بروڪيڊ جي وڳي تي سونهري ڌاڳي سان مور جون تصويرون پرت پريل هيون. پوئتي گهر ۾ عورتن هن جي چهري کي پائوڊر سان رنگيو هيو ۽ سندس ننهن کي پڻ رنگ ڏئي وڻندڙ بڻايو هيو. هن انهيءَ ڏينهن هڪ دفعو به کلڻ جي ڪوشش نه ڪئي ته متان بدشگوني پيدا ٿئي ۽ سندس پهريون ٻار ڌيءَ ڄمي؛ ۽ انهيءَ لاءِ ڪيس ڪنهن به ياد نٿي ڏياريو ته ٿيندڙ مڙس ڏانهن نه ڏس. اها هر وقت شرميلي لڳي رهي هئي.

وهانءَ واري گرم شام جو سندس ماءُ جي نوڪرياڻي ڪيس پاڪر ۾ ڪري ٻاهر وٺي آئي ۽ ڪيس چيو ته گهبراءِ نه.

"اهو نه وسارجانءِ ته هينئر تنهنجي ذميواري هڪ زال واري آهي." اها سس پس ڪندي هبڪي به پئي. هن ڇوڪريءَ کي صبح جو ساجهرئي ڪيتريون اڏو گابريون سمجهائيون ڏنيون هيون.

"پنهنجي نئين ڪٽنب وارن جي تعظيم ڪرڻ ڪڏهن به نه ڀلجانءِ." هن ڇوڪريءَ کي هدايت ڪئي جو ته ڇوڪري اجا الڙ هئي ۽ پهريون دفعو شاديءَ سبب پنهنجي گهراڻي مان نڪري ٻئي گهراڻي 'هئن' سان گڏ گذارڻ لاءِ وڃي رهي هئي توڻي جو ڪيس اها ذات اختيار ڪرڻ جي اجازت نه هوندي جيڪا ذات سندس مڙس ۽ ٻارن لاءِ مخصوص هئي. اها ذات جي 'ڪِم' ئي رهڻي هئي سواءِ جو اڳتي لاءِ انهن جي هوندي.

صبح کان اڳيئي نوڪرياڻي هلي وئي ۽ هيءَ نوجوان 'ڪِر' چوڪري هئي. هن جون ذميواريون ان ئي رات شروع ٿي ويون هيون جيڪي هن بغير اعتراض جي قبول ڪري ورتيون هيون پر پهريائين ٿوري گهبراهٽ سان. سڄو سال هوءَ سهري جي خدمت ڪندي رهي، هر صبح جو هوءَ سندس ڪپڙا تبديل ڪرائيندي هئي ۽ ان جي ڏکي سلفي دکائيندي هئي. جيڪڏهن صبح جو چانھه لاءِ گرم پاڻي نه هوندو هيو ته سسٽس ڪيس سونٽين سان وٺي ويندي هئي- 'ڪر' لاءِ به اها اميد ڪبي ته هوءَ به مستقبل ۾ پنهنجي پٽ جي زال سان اهڙي هلت هلي.

مهينا گذري ويا. انهيءَ کان اڳ جو ساٽس ٽيندڙ هلت بابت ڪجهه سمجهي سگهي، هن هڪڙو پٽ ڄڻيو. سندس هيانءَ ڦاڙ رڙين دوران پار ڪي هن جي جسم مان ڇڪي ڪڍيو ويو.

"ايڏو وڏو پار ته هن ماٿريءَ ۾ اڳ ڪڏهن نه ڄائو." هن جي مغرور سس ٻڌاڪ هنئي. پاڙيوارن سان،بلڪل، ڇو ته نوجوان ماءُ جي اهو ٻڌو ته ان ڪي نهايت اهم سمجهندي.

ايندڙ سال صحتمند زال هڪ ٻئي پٽ کي جنم ڏنو ۽ ٻين ٻن سالن ۾ هن ننيڙي ڪٽنب ۾ ٽنين پٽڙي جو به اضافو ٿيو. هن دفعي هن جا ڳل ڪجهه خالي پئي لڳا. گهٽا نه، پر سندس مڙس 'هٺن' لاءِ شهر ۾ واپاري مسئلن کان ٻهانو ٻڌائڻ لاءِ ڪافي.

مڙس جي غير حاضريءَ ڪي زندگيءَ جو معمول سمجهندي، 'ڪر' صرف پنهنجن ٽن ٻارن سان گڏ رهڻ لڳي. اهي هن خوبصورت ماٿريءَ ۾ وڏا ٿيندا رهيا، جتي بهار جي موسم ۾ مختلف گلن ماٿريءَ جي پهاڙن کي خوبصورت ٻڌائي نديءَ جي ڪناري وارن گلن سان مقابلو ٿي ڪيو. ۽ اونهاري جي لڳاتار برساتن ۾ سارين جي پوک کان وڌيڪ ساوڪ گهٽ هوندي آهي. ساوڪ، چوڌاري پنهنجن ڏکن کي وسارڻ لاءِ.

'هٺن' وارن جو گهر سيني مان وڏو هيو.جيئن ته اهي مڇي مانيءَ وارا هئا،سندن گهر کي پڪين سرن جي ڇت هئي ۽ تيز هوائن جي مقابلي لاءِ پٿرن جي وڏي پت جو ڪوٽ ڏنل هو. ايوان اندر 'ڪر' هڪ گلن وارو ٻوٽو پوکيو هو جنهن کي جيئرو گل سڏيندا هئا ۽ ڪراڙن ماڻهن انهن کي ملڪ جي نشاني ٿي سمجهيو.

جڏهن ڪين پيڻ ڄائي ته ڇوڪرا زمين کيڙڻ ۾ مدد ڪرڻ لاءِ چڱا موچارا ٿي ويا هئا. اهي پنهنجي ماءُ لاءِ ڏاڍا ڪارائتا هئا، جيڪا هينئر لڳاتار انڌاري لڳڻ ڪري ڏوڙي ٿي ويل تاريءَ وانگر ڪبڙي ٿي وئي هئي. انهن پيءُ کي تمام گهٽ ڏٺو هو. اهو پنهنجي ڏنڌي سبب گهر کان اڪثر ٻاهر رهندو هو. پر ان کانسواءِ به هن ماٿريءَ

۾ سندن حياتي سٺي ۽ خوش گذري رهي هئي.

انهن جي ماءُ نهايت ٿڪل ۽ غمگين پئي لڳي، جڏهن ان آخري ٻار کي ڇڏيو. انهيءَ ويمر ڪانپوءِ، هن آسمان ۽ ڌرتيءَ جي پيدا ڪندڙ جا ٿورا مڃيا ته هن کي ٽي پٽ اڳيئي هئا ۽ هي آخري ٻار نياڻي هئي.

"مان چوڏهينءَ جي رات سڪا ڪٿي عبادتگاهه ضرور ويندس." هن اقرار ڪيو.

مائي ڪِمر ۽ سندس ڪٽنب لاءِ ڪيترائي غير اهم سال گذري ويا. پوءِ، هڪ ڏينهن، هن رنگين ماتريءَ جي دنيا بدلجي پئي. سپاهين سان ڀريل هڪ ٽرڪ عبادتگاهه آڏو اچي بيٺي. لائوڊ اسپيڪر تي انهن صحتمند مردن کي گڏ ٿيڻ لاءِ حڪم ڏنو. اونهاري جي ساڙيندڙ هوا جي وسيلي اهو آواز هر هڪ گهر ۾ پهتو ۽ مائرن ۽ زالن جي دلين کي ڏڪائي ڇڏيائين، ڇو ته انهن ڏينهن ۾ جنگ لڳڻ جا افواهه پکڙيل هئا.

پٽي پوڙها به مثل ۽ سندس مڙس به شهر ۾ ڏور، مائي ڪِمر ٽن وڏن پٽن کي وڃڻ لاءِ چيو، ۾ ننڍين کي گهر ۾ رهايائين. ٽن پٽن جي ماءُ پنهنجن ٻارن کي ڪي گهڙيون ته ڀاڪر پائي چنبڙي پئي ڇو ته کيس انديشو هو ته ڪين ڏسڻ جو اهو آخري موقعو آهي.

انهيءَ ڪانپوءِ، حالتون اهڙي ته تيزيءَ سان بدلجندڙ ۽ پريشانيءَ واريون ٿي ويون جو انهن سڄي ڳوٺڙي کي هيٺ مٿي ڪري ڇڏيو. صرف نوجوانن ۾ ئي جرئت ۽ حوصلو باقي بچيو هو. انهن وعدو ڪيو ته جيئن ئي جنگ ختم ٿي ته اهي واپس پهچي ويندا. اٿين پره ڦٽيءَ جو اهي فوجي گاڏيءَ ۾ چڙهي روانا ٿي ويا. انهن مان ڪيترا ڪمر اچڻ لاءِ.

ايندڙ مصيبت ۾، ڪنهن کي صاف ۽ اوچي آسمان جي تعريف ڪرڻ جو هوش هو؟ مشڪل سان زمين جا ڪي ٿورا ٽڪرا آباد هئا ڇو ته سيٺي ڪم ڪرڻ جهڙا ماڻهو لڙائي تي ويل هئا. پيءُ 'هٿن' به ڪونه موٽيو. 'ڪمر' حيران هئي ته شايد ئي کيس وري ڏسي سگهي. بلڪل، هوءَ مڙس جي شهر ۾ رهڻ تي هري وئي هئي ۾ جڏهن سياري جي ڪري هن اونهاري جا ڪپڙا ويڙهي ڪاٺوڙي پيتيءَ ۾ وڌا، ان وقت نهايت غمگين ٿي وئي. هر ڏينهن هوءَ ان لاءِ ۽ پنهنجن پٽن لاءِ گهبرائجي ويندي هئي. خاص ڪري جڏهن هن جا ٻنيءَ جي ڪنارن تي پوکيل ڏاٿا، جن جو ٻج اها مٿي جي سور کان استعمال ڪندي هئي، وقت کان اڳي ئي سڪي ويا. اهڙين حالتن ۾ اها نهايت خراب علامت هئي.

پوءِ اها نومبر جي شام هئي جڏهن هڪ پاڙيسري جي پٽ کي گهر کڻي آيا جنهن جي هڪ ٽنگ ڪٽيل هئي. شروع ۾ ان ٿورو ڳالهايو ۾ پوءِ کيس ڏڪٽي وئي

وئي ۽ ان تي وحشت طاري ٿي وئي. پوءِ وري هوش ۾ آيو. ان ٻڌايو ته 'ڪمر' جو وڏو پٽ به ساڳي لڙائيءَ ۾ مارجي ويو هو جتي هن جي ٽنگ ڪٽجي وئي هئي. جڏهن ته ننڍيو ڳوٺاڻ نڪرڻ جي هڪ هفتي بعد ئي مارجي ويو هو جنهن مهل هو جيڪا ٽرڪ هلائي رهيو هو تنهن کي ڏيڻ واري چراگاهه مان لنگهائڻ جي ڪوشش ڪيائين. اهائي ان بيمار جي ڪهاڻي هئي ۽ ڪهاڻيءَ 'ڪمر' جو هيانءُ ڦاڙي وڌو.

ان وقت سندس ڏيءُ چند واري سال مطابق پندرهن سالن جي هئي. ڳوٺ نوجوان ماڻهن کان خالي هيو ۽ اتي ڪوبه ڪونه رهيو هيو جنهن کي ڇوڪريءَ لاءِ مڙس ڪري چونڊجي. سياري جي ئي موسم هئي جڏهن پيهر حڪم آيو ته 'ڪمر' جو باقي ٽيون پٽ به لڙائيءَ ۾ شامل ٿيڻ لاءِ روانو ٿي وڃي. نديءَ جو پاڻي ٿڌ ڪري ايترو ته ڄمي ويو هو جو ماڻهو آسانيءَ سان هڪ طرف کان ٻئي طرف پيادل اچي وڃي پئي سگهيا. جڏهن ڌرتيءَ جي سطح برف سان ڍڪيل هئي، 'ڪمر' جو پٽ ماءُ جي منع ڪرڻ جي باوجود جنگ تي وڃڻ لاءِ تيار ٿي ويو. ماڻس اعتراض ڪيو ۽ انهيءَ جي جواني، هلندڙ لڙائي ۽ دنيا جي تباهي آڏو ٻي فائدو.

۽ ان جي رواني ٿيڻ کان ڪجهه راتيون اڳ هن اتر ۽ اوڀر کان گجندڙ آواز ٻڌا. ڌمڪائيندڙ دونهين جا ڪڪر ويجهڙو پکڙجي ويا، جيئن ئي اونداهي پکڙي، مصيبت جي ماريل ڳوٺاڻن پنهنجي گهرن جي ڪڪائين ڇتين کي باهه جي اُلن ۾ وڪوڙيل ڏٺو. اهي هراس ۾ ٻاهر وٺي ڀڳا.

'ڪمر' ۽ ان جا ٻار پڻ وٺي ڀڳا. تمام ٻري، پنهنجي ڍڳ، ٻڪرين، ۽ ڪتي، جيڪو سدائين ڌارين تي ڀونڪندو هو، کان گهڻو ڏور. رات جي هلڪڙي اونداهيءَ ۾ هلندا هلندا اهي ڏکڻ طرف جبل جي لاهوندين وٽ اچي پهتا. تيهن سالن جي ڄمار ۾ اهو ڀهريون ڀيرو هيو جو 'ڪمر' پنهنجي گهر کان ايترو پري اچي نڪتي هئي. هن جا ٻار اُن جي هٿن کي وٺيو ٿي هليا.جڏهن اهي ڊوڙيا ٿي ۽ بيٺا ٿي ۽ وري ڊوڙيا ٿي.

پرهه ڦٽيءَ جو اهي جبل جي هڪ چوٽيءَ تي بيهي پنهنجي پياري ڳوٺڙي کي حسرت ڀرين نگاهن سان ڏسي رهيا هئا. اهو هڪ دوزخ جهڙو ڏيک هو. 'ڪمر' نيون اوڀريون لوهي گاڏيون ڏٺيون جن جي وجود ۾ اچڻ جي هن کي خبر ئي نه هئي. انهن گاڏين باهه ۽ دونهين کي وسايو. اوچتو هن پنهنجي گهر جون ڳاڙهيون پڪل سرون ڏٺيون جيڪي باهه کان بچي ويون هيون ۽ هن اجڙيل ڌرتيءَ تي چمڪي رهيون هيون.

جيئن ئي هن پنهنجن باقي بچيل ٻن ٻارن جا هٿ جهليا، هن جي دل ڳوري ٿي وئي. پوءِ اها ڀڄڻ لڳي. پري، انهيءَ ماتريءَ کان ڏور، جتي ڪنهن وقت اها ڪنوار جي ڏوليءَ ۾ ويهي آئي هئي، ۽ اڄ اهائي ماتري سندس رهڻ لاءِ تنگ ٿي وئي هئي.

٢

ڏيءُ جو نالو نبل(*) هو، ڪورياڻي ٻوليءَ ۾ جيڪو پوپٽ کي سڏيو ويندو آهي. جيئن هن جي ماءُ گهڻو اڳ هوندي هئي، هاڻي هيءَ پندرهن سالن جي ڪنواري هئي. پر ٻين سڀن لاءِ. ان جي پٺيان سندس ٻاراڻي زندگيءَ واري ماڻري شعلن ۾ تباهه ٿي چڪي هئي ۽ اڳيان ڀڪڙيل دنيا جنهن جي ڪيس ڪا به خبر نه هئي.

ٽئي ڄڻا بي گهر مسافر، بنا ڪنهن ڄاڻ جي ته رستو ڪيڏانهن وٺيو پيو وڃي، اڳتي وڌندا رهيا. وٽن صرف هڪڙي ويلي جا چانور هئا جيڪي انهن ڏينهن جي وچ ڌاري ۽ ٻي منزل مسافريءَ جي وچ ۾، يا اهو انهن کي اينئن ٿي لڳو، کاڌا. انهن وٽ ڳالهائڻ لاءِ ڪجهه به ڪونه هو، انهن جيڪي ڪجهه ڳالهائڻ پئي گهريو ان ڪين وڃايل دنيا جي ياد ٿي ڏياري ۽سندن اکين ۾ ڳوڙها ڀري ٿي چڙيا.

ٻئي ڏينهن اهي جبلن کان ٻاهر هئا ۽ ٻين ماڻهن سان ملڻ لڳا جيڪي انهن وانگر ئي پڄنڊڙ هئا . جيئن ئي اهي ماڻهو مٽيءَ تي ٿهيل قدمن جي نشانن تي چڙهڻ لڳا نبل پنهنجي ماءُ ۽ پاءُ سان گڏ انهن ٿڪل انسانن جي ان جيئري گاڏيءَ جي پٺيان لڳي پئي؛ ۽ اڄان ٻيا به انهن سان گڏبا ٿي ويا. ڪراڙا، نوجوان ۽ مائرون پنهنجين پٺين تي ننڍڙن ٻارن سان.

انهيءَ شام جو جهاز پهريون ڀيرو ظاهر ٿيا. اهي ڪڪرن جي اندر ۽ ٻاهر قطار ڪيون آيا ۽ حملو ڪري ڏنائون. انهيءَ کان اڳ جو انهن ماڻهن کي وقت هجي ۽ سمجهي وڃن ته ڇا ٿيڻ وارو آهي، جهاز واءُ ميڻهن هڪ ڪندا انهن جي مٿان پهتا ۽ پڄنڊڙ ماڻهن تي گوليون ۽ بم وسائڻ شروع ڪري ڏنائون. مٿان کان اهڙي غضب جوڪير بيان ڪري سگهندو؟

جهاز هڪ ڀيرو وري موٽيا ۽ نبل کان سندس پاءُ جو هٿ ڇڏائجي ويو. اها ماءُ کي چنبڙي پئي. ان کان پوءِ ان جي چوڌاري سڄي دنيا تباهه ٿي وئي. صرف ڳالهه جيڪا ڪيس بعد ۾ ياد آئي سا سندس پاءُ جون مٿي ڪڇنڊڙ ٻانهون هيون جنهن وقت اهو ٽڪرا ٽي مٿي اڏامي رهيو هو. ان هوندي به هن ڏٽيءَ جو شڪر ادا ڪيو جنهن ماڻس کي ان مصيبت مان بچائي ورتو هو، پر نبل پنهنجو پاڻ انهيءَ هاڃي کي ڪڏهن به وساري نٿي سگهي. هن پنهنجي ماءُ کي اڳتي گهلڻ شروع ڪيو.

---

* انگريزيءَ ۾ اصل لفظ "نبي" "Nabi" آهي. جيڪو ڪورياڻي ٻوليءَ ۾ پوپٽ کي سڏيو ٿو وڃي. پر ترجمي ۾ عورت جو نالو بڻائڻ لاءِ نبل لکيو ويو آهي. مترجم

خوف ۽ دهشت جي ڏينهن کان پوءِ اهي سيوٽال شهر جي سرحد وٽ پهتا. شهر پناهه گيرن سان پريو پيو هو جيڪي ڏوڙو تي سمهڻ جيتري جاءِ حاصل ڪرڻ لاءِ به پاڻ ۾ وڙهي رهيا هئا . جن پاڻ سان سمهڻ وارا تڏا آندا هئا اهي تمام ٿورا ۽ خوش قسمتن مان هئا.

شروع ۾ ماءُ کي جرئت نٿي ٿي ته نبل کي ڇڏي ته اها اڪيلي وڃي کاڌو پني اچي.

تون ٿي سڀ ڪجهه آهين جيڪو مون وٽ بچيو آهي. ان ٿڌو ساهه کنيو. ان ڪڏهن به دانهن نه ڪئي ، هڪ پيرو به نه، اها بس اٿين ڏسڻ ۾ ايندي هئي جڻ سڄو ڏينهن روئندي رهي هجي.

پر ڪين ڪاٿو ته هو. انهيءَ کان سواءِ اهو سمجهڻ ڏکيو هو ته ڇا خراب آهي، بک ، ٿڌ، يا بد قسمتي. لڙائي ملڪ کي تباهه ڪري ڇڏيو ۽ لڙائي بابت ٿورو لکي سگهبو ۾ مصيبت، ظلمن ۽ موتن جا داستان. ۽ نبل انهن سڀني حالتن ۾ جيئري هئي.

هڪ ڏينهن ماءُ ۽ ڌي جبل طرف ڪاٺ لاءِ جهنگلي ٻاڙن جي ڳولا ۾ ڀٽڪي رهيون هيون. ماٹس اهڙين گهٽين جهنگلي ٻاڙن بابت ڄاڻندي هئي: جيڪر اهي ڪين ٻهريائين ملي سگهن! اتي اهي هڪڙي ماڻهوءَ سان مليون جيڪو هن وانگر ٿي هڪ ڏتڙيل پناهه گير هو. اهو شهر جو ڏاڪٽيون حصو هو. مرد ٽيهن سالن جي لڳ ڀڳ هو، شايد، ان ٿي ٻهريائين ڳالهايو.

”توهين ڪٿي سمهنديون آهيو؟“ ان پڇيو. پر ٻنهي عورتون گهبرايل هيون ۽ انهن ڪو به جواب ڪونه ڏنو.

”مونکي هڪڙي جاءِ جي ڄاڻ آهي جتي توهان رهي سگهنديون،“ اهو چوندو رهيو. ” جيڪڏهن توهان وٽ ڪا به جاءِ نه آهي ته اها موجود آهي . جنهن جي اها هئي سو تازو ٿي مري ويو آهي. اها منهنجي جاءِ جي لڳ آهي، پر ان بابت اڃان تائين ٻئي ڪنهن کي به خبر نه آهي.“

نبل ننڍي هئي ۽ جهٽ پٽ راضي ٿي، پر ماٹس ڳوڙهي سوچ ۾ ٻڏي وئي. ان نيڪيءَ جي ديوتا کي، جيڪو سونهري جبلن واري گوردواري ۾ ستل هو، دل ۾ ياد ڪيو، پر گوردوارو تمام پري هيو- البته اهو انهيءَ جو ٿي جواب هوندو. ۽ ماءُ پوءِ وڌيڪ خوفزده نه رهي . اهو ماڻهو انهن کي هڪڙي جاءِ تي وٺي ويو جتي سوين بلڪه هزارين جهوپڙيون جبل جي لاهوندي وٽ پکڙيون پيون هيون. انهن مان هڪڙي هن جي ٽيڻ واري هئي.

”اهو ڪالهه مري ويو،“ ماڻهوءَ وضاحت ڪئي، ”پر اهو اڃان اندر پيو آهي.“

اهو ماڻهو مائي کي 'ناني' چئي ڳالهائو ٿيو ڇو تہ اها هاڻي سچ پچ تہ ائين ڏسڻ ۾ ٿي آئي. هن هارياڻي مائي جي ٽولهہ ۽ ڳهاڻن وارن جي ڪاراڻ ختم ٿي وئي هئي. اهي سڪل گاهہ جي تيلن وانگر ٿي ويا هئا جن کي ان پنهنجي رئي جي پلاند سان ڍڪڻ جي ڪوشش ٿي ڪئي. ان مرد لاءِ هي هڪ غريب عورت هئي، هڪڙي ڌيءَ سان جيڪا خوبصورتيءَ کان پري هئي.

ڪکن جي تڏن ۾ ويڙهيل اهو ماڻهو مري چڪو هيو. ان جو لاش جهوپڙيءَ مان ٻاهر ڪڍي ويا ۽ نبل ڪونہ ڏٺو تہ ان کي ڪٿي پوريائون. ان کان پوءِ ان سٻاجهڙي ماڻهوءَ مٽيءَ هاڻو فرش صاف ڪيو ۽ ڪين اندر هلڻ لاءِ چيو. جهوپڙي خالي پورين ۽ تختن جي ٺهيل هئي. اندر ڪجهہ بہ ڪونہ هو سواءِ ٻانهن جيڏي هڪ ڊگهي تختي ۽ هڪ چاقوءَ جي. جيڪڏهن فوتيءَ وٽ اجان ڪجهہ وڌيڪ هو تہ اهو ان سان ٿي گڏ هليو ويو هو. هڪڙي ڳوڻ دروازي جو ڪم ٿي ڏنو ۽ روشني ڇڻن ٿي ڪندن مان اندر لنگهي پي آئي. هاڻي اهو هڪ اجهو هو.

نبل جي نظر هڪ کليل دٻي تي پئي ۽ جڏهن ڏٺائين تہ اهو چانورن سان اڌيڪو ٿيل هيو، ان خوشيءَ مان پڪاريو:

"امان، ڏس چانور!"

بهرحال انهن وٽ ٿانءَ ڪونہ هو جنهن ۾ انهن کي پچائين ها. نہ باهہ، نہ وري ڪا ڪاٺي، ۽ پاڻي ڪٿان ڳولجي؟ جانورن وانگر بک ۾ پاهہ ٿيل، هن اهڙن قيمتي داڻن جون ڪجهہ مٺيون پاڻ ۾ ورهايون ۽ آرام سان چٻاڙڻ شروع ڪيائون. انهن داڻن هن جي بک ۾ پاهہ ٿيل پيٽن کي پريو جيسيتائين اهي سور ۾ ڏوڙيون ٿي ويون.

انهي حقيقت تہ وٽن بہ رهڻ لاءِ پنهنجي جاءِ آهي ڪين ڪجهہ حوصلو ڏنو. هاڻي هن وٽ هڪ چاقو، خالي دٻو ۽ ٻانهن جيڏو ڊگهو تختو هو. هر صبح ائين نبل پنهنجي پراڻي سينگاريل گهر بابت سوچيندي هئي جيڪو ماڻريءَ جو هڪ خوبصورت گهر هو.

٣

پر حياتي گذرندي رهندي آهي، واچ جي ڪانٽن وانگر. نبل نوجوان ۽ پر اميد هئي، ڪيس ماڻس وانگر مڙس جي جدائي ۽ ٻارن جي وڇوڙن جي صدمن جي ڪا به خبر ڪانه هئي. اها ان ماڻهوءَ ڪي عام رواج وانگر " مامو" سڏڻ لڳي . ان هن ڪي شهر ڏانهن ويندڙ رستو ڏيکاريو جتي اها ڪاڏو حاصل ڪري يا خيرات پني سگهندي. ۽ هوءَ هر صبح جو اوڏانهن نڪري ويندي هئي.

"ڏيءَ تون اهو چوري ته نه ڪري آئي آهين؟" ماءُ اڪثر پڇندي هئي، جڏهن نبل جيڪو ڪجهه گهر آندو ٿي اها ڏسندي هئي.

"پوءِ ڇا آهي امان، اسان ڪي به ته جيئرو رهڻو آهي. ڪيئن؟"

ماءُ پريشان ٿي ويندي هئي، مڙس لاءِ پڻ پريشان ٿي ويندي هئي جيڪو اتي پوئتي ڪٿي هو. " ٿي سگهي ٿو اهو به اسان جي پٺن وانگر مئل هجي. جيڪر مونکي خبر هجي ها!" اها صرف پاڻ سان ڳالهائيندي هئي" او ٺيڪ آهي، اهو ڪو اجان وڏو مسئلو نه آهي، منهنجي دل ته هر طرف کان مئل آهي، مئل."

هاٿي هن جي وڏي ڳئتي نبل هئي.

" مهربان، زندگي ۽ موت جي ديوي،" هن ڪليل آسمان طرف منهن ڪري التجا ڪئي. "مان تنهنجي مزار تي اچي نه ٿي سگهان، پر مون ڪان منهنجي ڏيءَ به نه ويرائجانءِ. نه موت وسيلي، نه ...." هن خاموش سڏڪا ختم نه ٿي ڪيا ڇو ته سندس ممتا جي دل سڪون ۾ نه هئي.

جيئن ته نبل اڳتي هلي بدلجي وئي هئي، ماءُ پنهنجي پڪڙ ڍري ٿيندي محسوس ڪئي ۽ ڇوڪري هن ڪان پري لڙهي وئي. ڇوڪري صبح جو سوير نڪري ويندي هئي ۽ دير سان گهر ايندي هئي، سدائين ڪجهه نه ڪجهه گهر آڻيندي هئي ، ماءُ لاءِ ريڙ جا جوتا به. اهي شيون هوءَ ڪٿان ٿي آڻي؟

اهو سچ آهي ته نبل بدلجي وئي هئي. هوءَ ٻهراڙيءَ واري اها اڻوڄهه ۽ معصوم ڇوڪري نه رهي هئي جنهن ڳاديءَ واري شهر ۾ پناه ورتي هئي، پر هاڻي هڪ چالاڪ ۽ رولو هر وقت کاڌي جي ڳولا ۾ رڌل. انهيءَ جو مطلب ته اها انکي جتان به ڪيس ملندو هو حاصل ڪندي هئي. جلدئي هن ڪي خبر لڳي ته هيڏي وڏي شهر ۾ جتي پناهگيرن جا ميڙا هئا ،پنڻ وارن لاءِ محدود اپت هئي.هوءَ هتان هتان ڳاڏڙن وارن جي ڳاڏن تان صوف چورائيندي هئي، يا ڏڪڻ واري مارڪيٽ وٽ ننڍ ۾ ستل

مير بحرن جون مڇيون ڪٽي پچندي هئي . هن جي ماءُ پريشان هئي پر ڇپائڻ ڪجهه به نه ٿي. مامي سڀ ڪجهه سمجهيو ٿي پر خاموش هوءِ ته اهو پاڻ به ايئن ڪندو هو.

آخر ڪار نبل کي خبر پئي ته ڪاڏي ڳولڻ لاءِ بهترين جڳهه "مڪوڪ" کان آيل ماڻهن جون فوجي ڪئمپون هيون . خوبصورت ڌرتي- آمريڪا لاءِ ڪورريائي نالو. سو ڪاڏو ئي هيو جو اها اتي وئي. زندگيءَ ۾ پهريون ڀيرو هن مٺو کير ۽ سٺو ڪاڏو چکيو ۽ ڦڪو تيز بوءِ وارو ڪاڏو پڻ جنهن کي انهن ٻاهرين ماڻهن " پنير" ٿي سڏيو. پر هن جا اوڏانهن ٿيندڙ دورا سندس زندگيءَ جي سموري معمول کي به تبديل ڪندا پئي ويا.

هڪ ڏينهن - اهو پڇاڙڪو سرءُ هو ۽ تيز ٿڌ وارو سيارو به بلڪل ويجهڙو هو- نبل جي ڪاڏي لاءِ ڳولا ڪيس فوجي تنبن جي ويجهو وٺي وئي. هوءَ بکايل هئي. اوچتو ڪنهن ماڻهوءَ جي آواز تي خوف ڪان سندس ڪن ڪڙا ٿي ويا. لفظ وچندڙ ۽ اوپرا هئا. اهي انهن اوپرن ماڻهن سان واسطو رکندڙ هئا جن کي هن ڪڏهن به ويجهڙائيءَ کان نه ڏٺو هو، البته، انهن بابت هورا ڪورا پر رهندي هئي. ٻه ماڻهو پنهنجون رائفلون پاسي ۾ رکيو پٽ تي ويٺا هئا، پر جنهن ڳالهه نبل کي منجهي ڇڏيو اهو ڪاڏو هو جيڪو اهي کائي رهيا هئا. هوءَ اهڙي ڪاڏي تي هريل نه هئي، اها چئي نه ٿي سگهي ته اهو ڇا هيو، نه وري ته اهو ڪهڙي ذائقي وارو هوندو پر ان جي خوشبو ڏاڍي هرڪائيندڙ هئي. سو اهو هرڪائيندڙ واس ئي هو جنهن هن جو ڊپ وساري ڇڏيو ۽ هوءَ پکي ڪانه.

ماڻهو گدلا هئا، پر هن ڏانهن نهاري مرڪڻ لڳا.

"ڪجهه کپرجني؟" هڪڙي ٿانءَ ڏي اشارو ڪندي ڪانئس پڇيو. نبل ان ماڻهوءَ جي رڳو اڻ واقف زبان سمجهي نه سگهي.

"هلي آ" ان چيس، يا اهو ائين ٿي لڳو جڏهن ان ڇوڪريءَ ڏانهن هٿ لوڏيو. نبل هڪ قدم اڳتي وڌايو؛ پوءِ هن ٻه قدم وڌايا. ۽ ٻي حال ڪندڙ بک ڪري هن پاڻ کي ڪاڏي تي اڇلايو ۽ پنهنجو وات ٻنهي هٿن سان پرڻ لڳي. فقط پوءِ ئي، هن ماڻهن طرف مٿي نهاريو،پر ايستائين هن انهن جي رات جي مانيءَ جو ڳچ حصو کائي ڇڏيو هو. ۽ انهن ڪيس کائڻ ڏنو هو.

هڪ ماڻهو نوجوان هو ۽ ٻيو ڪجهه وڏو. هن کي خبر هئي ته ڪيس محتاط ٿيڻ گهرجي چو ته اونده ٿيڻ واري هئي، پر هن مانيءَ کان پوءِ غفلت محسوس ڪئي. نوجوان پنهنجو ٽوپلو مٿي کان هٽائي پوئتي ڪنڌ ڏي ڦيري ڇڏيو ۽ لاڳيتو ڪلندو پئي رهيو. نبل ان ڏانهن گهٽو ٿي نهاريو. ان جا وار ڪنهن جهڙا به نه هئا جيڪي

ڪجهه ڇوڪريءَ اڳ ۾ ڏٺو هو. چمڪندڙ، پر اهڙا نه جهڙا ماڻس جا ٿيندا پئي ويا. ۽ اهو ڪپڙو هو، ويچارو ماڻهوا ۾ خاص ڪري هوءَ ان جي اکين تي حيران هئي جيڪي آسماني رنگ جون هيون. ڇا هو بيمار هو؟ نه، پيو به انهيءَ جهڙو هو: اهو پڪ انهيءَ ڪري هوندو جو اهي ڏورانهين نيري سمنڊ جي طرف جا هئا.

انهن هن سان ڳالهايو ۽ پيهر ڪليا. نوجوان ته گهٽ ۾ گهٽ اٿين ڪيو. ان ڪاغذ جو مروڙيل ٽڪر ڪيسي مان ڪڍيو ۽ نبل ڏانهن وڌايائين. هن اهو نٿي ڄاتو ته اها دولت هئي. ان انهيءَ کي هن لاءِ ويڙهيو ۽ پنهنجي ڪيسي ڏانهن اشارو ڪيائين جڻ ائين چوندو هجي "پنهنجي ڪيسي ۾ رک." هن جا ڪپڙا رڳو قاتل هئا ۽ انهن ۾ ڪو به ڪيسو ڪو نه هو.

نبل ان وقت حيران ۽ پريشان ٿي وئي ته ڇا ڪري جڏهن وڏو مرد پنهنجي ساٿي سان تيز لهجي ۾ بحث ڪندي اٿيو. اٿين تي لڳو ته ان وجڻ تي گهريو، پر هٿي نبل ڏانهن وري وري ڪنڌ لوڏي انڪار ٿي ڪيو. ۽ هر پيري اهو ڪليو ٿي. ڇوڪري پنهنجون اکيون ان تان هٽائي نه سگهي، نه وري ان جي سونهري وارن تان. آخرڪار وڏو سپاهي انهن کي ڇڏي هليو ويو.

اتي صنوبر جي وڻن جي جهڳٽن هيٺان نبل کي دنيا غير حقيقتي ٿي لڳي. جڏهن کان اها سيٽال آئي هئي، اها گوڙ ڪندڙ ماڻهن ۾ رهندي ۽ سمهندي هئي. هتي اها هڪڙي ڏارئي ماڻهوءَ سان اڪيلي هئي. هن خيال ڪيو ته جيڪر سندس ڪپڙا گدلا نه هجن ها، پر ڇئي نٿي سگهي ته ڇو. سپاهيءَ جي وردي پڻ مٽي هاڻي هئي.

هتي ٽنبن جي شهر ۾ روشني جو بندوبست ٿيل هو ۽ نوجوان ماڻهوءَ، جيڪو مشڪل سان ٻارن کان ڪجهه وڏو ٿي لڳو، ٻاڻ کي پاڇن هيٺان سوريو. ان نبل کي به ساڻ ڇڪيو. ڇوڪريءَ جون ٻانهون سنهڙيون ۽ ڪمزور هيون: جڏهن ان هن جي ڪارائيءَ کي مظبوطيءَ سان جهليو ته ڪيس ايذاءُ محسوس ٿيڻ لڳو. فوجيءَ پنهنجي ڪيسي ۾ هٿ هنيو ۽ هڪڙي ٽافي ۽ چيڪم جيڪي ڪجهه وٽس باقي بچيو هو ڪڍي ڇوڪريءَ کي ڏنا. نبل ان کي پنهنجي پاسي ۾ هيٺ رکي ڇڏيو ۽ هر وقت سوچي رهي هئي ته ڪيس ٽڪريءَ طرف پنهنجي جهوپڙيءَ ڏانهن روانو ٿي وڃڻ گهرجي نه ته ماڻس انتظار ۾ نهاريندي رهندي. پر هوءَ ترسي پئي: هيءَ ان ڏانهن ڏسي مرڪڻ لڳي ۽ هو پڻ موٽ ۾ مرڪڻ لڳو. ان پنهنجو ڳورو هٿ هن جي جسم تي رکيو- جنهن هن کي گرمائي ڇڏيو. انهيءَ عمل سندس اندر ۾ ڪنهن شي کي ڊوڙائي ڇڏيو جنهن کي هيءَ بلڪل سمجهي نه سگهي.

بنا ٻڌائڻ جي هو هن جي مٿان چڙهي ويو، جنهن لاءِ نبل بلڪل تيار نه هئي.

هن کي ڪنهن مرد ۽ عورت جي لاڳاپن بابت ڪجهه ٻڌايو هو؟ هن جي شاديءَ جو وقت مقرر ڪو نہ ٿي سگهيو هو ڇو تہ لڙائي شروع ٿي وئي هئي، ۽ شاديءَ جو ڏينهن ٿي پنهنجي ماڻهوءَ جي ڇيو مچڻ جو وقت هوندو آهي. وڌيڪ ڪجهه بہ نہ، نبل پهريائين تہ ڊپ ۾ سن ٿي وئي هئي، ان اهو ٿي سوچيو تہ هوءَ مري رهي آهي. مظبوط هٿن هن کي زور سان هيٺ دٻايو، انڌن وانگر ڌونڌاڙيو، ۽ پوءِ هن جا ڪپڙا ڦاڙي الڳ ڪيا. "امان ڇا چوندي؟" سندس دماغ کي جهٽڪو آيو. هن دانهن ڪرڻ گهري پر سندس وات تي رکيل سخت هٿن هن کي گهٽي ڇڏيو ايستائين جو هن ان کي آڱرين ۾ هڏي تائين چڪ هڻي ڪڍيو. نبل پاڻ ڇڏائڻ لاءِ وڙهڻ ۽ موڙا ڏيڻ لڳي؛ هن جي اندر ۾ ڪاشي باهہ وانگر ٻرڻ لڳي. هوءَ ايتري تائين وڙهندي رهي جيستائين غشي ۾ بيهوش ٿي وئي، ڪيتري وقت تائين بي ستي ٿي پئي هئي.

هوءَ آهستي آهستي سجاڳ ٿي ۽ سڄي بدن ۾ سور محسوس ڪرڻ لڳي. ٽڌ پڻ هئي. هن کان وسري ويو هو تہ پاڻ ڪٿي هئي. تڪليف مان اٿي ۽ ميرانجهڙي آسمان وٽ جبل جي چوٽي ڏانئين مٿانس صنوبر جا وڻ لڙڪيا بيٺا هئا؛ ۽ پوءِ ان ياد ڪيو.

"مون کي هتان پري وڃڻ گهرجي،" اها ڊڄي وئي. "پري گهر." پهريون ڀيرو ٽڪريءَ وٽ جهوپڙي لاءِ ڪيس احساس ٿيو تہ اها 'گهر' آهي. اها هٿوراڙيون ڏئي مٿي اٿي ۽ ڪالهوڪي واقعي جو ڊپ ٻيهر سندس وجود ۾ موٽي آيو.

نبل فوجين جي پر وارن ٽنبن ڏانهن نهاريو، جيڪي ڪجهه بہ نہ هئا، پر صبح آڏو سندس ڀيانڪ يادن جو ثبوت. هوءَ تڙ تڪڙ ۾ وري شهري آبادي ڏانهن ڀڄڻ لڳي. ڪجهه گهڙين ڪان پوءِ گهر ڏانهن ويندڙ رستي جون آخري چاڙهيون ٿاٻا کائيندي مٿي چڙهڻ لڳي ۽ ڏرتي تي بد حواسيءَ مان ڪري پئي.

هن جي ماءُ سڀ ڪجهه سهي ڪري ورتو: اهو اهوئي هو جنهن جو ڪيس گهٽو انديشو هوندو هو. هوءَ ڌيءَ جي اڳيان ٽٽي پئي ۽ پنهنجن ڏکن دوران پهريون ڀيرو هوءَ هيانءَ ڦاڙي روئڻ لڳي ۽ ڪيس ائين پئي لڳو تہ سندس زندگي ۾ باقي ڪجهه بہ نہ بچيو آهي ۽ هن پنهنجي باقي ڌيءَ بہ وڃائي ڇڏي هئي.

۴

نبل سڄو ڏينهن سمهي گذاريو، ويندي رات جو دير تائين پئي هئي. جنهن مهل ان پاڻ کي پنڻ جي نئين چڪر هٿڻ لاءِ تيار ڪيو ته پنهي جي وچ ۾ ڪا به گفتگو ڪا نه ٿي. دراصل انهي کان پوءِ ماءُ مشڪل ئي ڪڏهن ڳالهائيندي هئي. ۽ نبل هاڻي وڏيڪ ٻار نه رهي هئي.

ماءُ صرف پنهنجي جهوپڙيءَ جي ڇتني پراڻين ۽ ڪٽڙيل پٽين سان پنهنجي ڏک جو ماتم ڪندي هئي.

"منهنجي ڇوڪري خراب ٿي وئي آهي،" ان روح راڙو ڪندي سوچيو. "۽ ڪو به اشراف ماڻهو هن کان پوءِ انکي پسند ڪو نه ڪندو."پر سندس ڏکويل آواز ٻاهر نڪي نڪتو.

"هن جي شادي به ڪين ٿيندي، منهنجي هنج ۾ ڏوهٽاڻو ٻار به ڪو نه ايندو. او، زندگي ۽ موت جا مالڪ، مون کي به ابدي حياتيءَ ۾ ڪٺي وٺ!"

هاڻي انهن وٽ ماني پچائڻ لاءِ ڪجهه ٿانءَ هئا، پر ٻاهر ٻارڻ لاءِ ڪاٺيون ۽ ڪاڏي پچائڻ لاءِ پاڻي اٿليپ هئا. نبل پنهي جي سمهڻ لاءِ تڏو، ٽوال ۽ ٻيو سوڙي سامان آندو. نه سوال، نه جواب، زندگيءَ جا رات ۽ ڏينهن، صرف خاموشيءَ سان پريل هئا.

اتر کان وري انتاري اندر اچڻ لڳي ۽ ذري گهٽ جهوپڙيءَ کي چني چڙيائين: سيارو به موٽي آيو هو. نبل جي ماءُ جڏهن ماتريءَ ۾ رهندي هئي ته به گهر کان مشڪل ئي نڪرندي هئي. هتي به هوءَ ڪڏهن به ٻاهر ڪو نه ويندي هئي. اها اڪيلائيءَ جا ڏينهن انهن ئي ماڻهن جي ماحول ۾ گذاريندي هئي، جتي هر ڪو پنهنجي لاءِ ئي سوچيندو هيو. ڊيٽس ڪيس ڪوٽ ڏنو ۽ پنهنجي لاءِ پاجاما ۽ جوتا خريد ڪري آئي. ايندڙ مهني ۾ نبل مامي کي حيران ڪري ڇڏيو جو هوءَ ڪجهه وزن ڪٺي اچي رهي هئي ۽ هڪ نئين ٻهڪندڙ ڇوڪري پئي لڳي.

"منهنجو خيال آهي ته اسان هتان لڏيون،" ان هڪ ڏينهن پڌرو ڪيو.

"ڪاڏي؟" ماڻس پڇيس.

"هڪڙي جاءِ ڏي جنهن جي مون کي خبر آهي."

"تو وٽ انهيءَ لاءِ پئسا آهن؟"

"نه، پر —"

"پرڇا؟"

"ها، هي ماڻهو ـــــ هڪ آمريڪي فوجي هڪ ڪمري جي مسواڙ ڀريندو هوـــ"

"نبل!" ماڻس جي رڙ ايتري تہ ڏکويل هئي جيئن ننڍڙي ٻار جي زخم ڪان هوندي آهي. "نبل ـــــ" هن پراڻين روايتن کي پيار ڪندڙ عورت جون هاڻي سڀ اميدون هميشه لاءِ ختم ٿي چڪيون هيون.

انهيءَ رات نبل ٻاهر رواني ٿي وئي. اهو سچ هيو تہ هي ڳوناٺي شرميلي ڇوڪري هاڻي، ٻي ڏيهي نوجوان عورت ٿي وئي هئي. شايد اهو ان وقت ٿيو جڏهن هن کي خبر پئي تہ صنوبر جي وڻن جي جهڳٽن هيٺان، سپاهيءَ کان هن جيڪو مروڙيل ڪاغذ ورتو هو سو سندس ملڪ جي ناڻي ۾ مٽجي ٿي سگهيو. ۽ هيءَ انهيءَ کي ذري گهٽ اڇلائي ويني هئي! پئسو معنيٰ کاڌو ۽ ڪپڙا، ۽ هن اهو فوجين مان آسانيءَ سان حاصل ڪري ٿي ورتو. نبل هڪ هٽ کان ٻئي هٽ ۾ ڪڏندي رهي جيستائين کيس هڪ ماڻهو مليو جنهن هن سان انهن جي پنهنجي مسواڙي جاءِ ۾ گڏ رهڻ ٿي گهريو. اهو ڪو نوجوان ڪو نہ هيو، نہ وري اهو پنهنجي واڪاڻ ڪندو هيو، پر ان نبل کي سندس خدمتن جو سٺو اجورو ٿي ڏنو.

ماءُ پنهنجي ڏي وڃائي ويٺي.

"اها توتي وئي آهي،" هن پٽڪيو ڄڻ پنهنجي مڙس کي سمجهائي رهي آهي، اهو جتي بہ هيو.

"تو منهنجي هڪ بہ نہ ٻڌي جڏهن تو هن جو نالو نبل رکيو. پوپٽ! اهو سڀ تنهنجو قصور آهي." هن پنهنجي مڪ مٽي ڪري اتر طرف اٿين اڇلائي ڄڻ سمجهندي هجي تہ اهو قتل ٿي ويو هو ۽ اٿين قبري وئي ڄڻ ڪير ڏک هٿي ڪڍندس.

نبل هر هفتي ٽڪريءَ طرف پئسا ۽ کاڌو موڪليا ٿي. ڪڏهن ڪڏهن اها پاڻ بہ ماءُ کي ڏسڻ ويندي هئي ۽ پنهنجي پياري مامي سان گڏجي ماني کائيندي هئي.

"امان منهنجي لاءِ پريشان نہ ٿي،" نبل ان کي ڀڪ ڏيارڻ جي ڪوشش ڪئي. "ماڻهو وڏو مهربان آهي. مان خوش آهيان."

پر سچ اهو آهي تہ اها خوش نہ هئي. ڪي عورتون طوائف هوندي بہ نيڪ لڳنديون آهن، پر نبل نہ. انهي پهرين رات جي صدمي کان پوءِ هن عيش ڪندڙن کي ڪڏهن بہ خوشي نہ پهچائي: اهو صرف زندگي گذارڻ جو رستو هو. جنهن مهل هن جو ماڻهو ڊيوٽيءَ تي هوندو هيو، هن لاءِ ٻيا هوندا هئا ۽ هوءَ اٿين پنهنجي ڪوريائي ويڪري چوليءَ ۾ لڪل پئسو ڏوڪر بچائيندي هئي. نبل هاڻي سدائين سٺن ڪپڙن ۾ هوندي هئي ۽ هن جي ڳلن ۾ رنگ موٽي آيو هو. اڪثر شام جو پنهنجي فوجيءَ

جي انتظار ۾ وينتي، هوءَ ڀاڻ کي آرسيءَ ۾ ڏسندي هئي ۽ هن جيڪي ڏنو ٿي سوئي ڪيس وڻيو ٿي.

هڪ رات اهو ڏسڻ ۾ ڪو نه آيو. انهيءَ هن کي ڪجهه واندڪائيءَ جو وقت ڏنو جنهن هن کي خوش ڪيو پر ان لاءِ ايندڙ رات جي انتظار ڪيس بدگمان ڪري ڇڏيو. هن سندس سمهڻ واري ڪوٺيءَ کي جاچيو. ان جي وهنجڻ جو سامان گم هو، ۽ ان جو ڊوتل ڪپڙن جو جوڙو پڻ جيڪو ان اتي رکيو هيو. وڃڻ کان اڳ ان کي انهي ڳالهه جي ڪڙڪ پنجي وئي هوندي، اهو ڪميٽوا ۽ هو هن جو سڀ ڪجهه لٽي ويو!

نبل ڪاوڙ ۾ ٻر ٿي وئي. "ڪوڙوا" هوءَ ڪيس بد دعائون ڏيڻ لڳي ۽ هن جي ڄمڻ واري ڏينهن تي لعنت ملامت ڪرڻ لڳي تان جو خالي هنڌ تي ٽڪجي ڪري پئي. پوءِ اها وڏيڪ سخت ٿي وئي ۽ اڳي کان گهڻو مڪار ۽ چالاڪ ٿي وئي. پنهنجي موڙي لڪائيندي، هن مسواڙي گهر ۾ رهڻ جاري رکيو.

هڪ مهيني کان پوءِ هن هڪ ننڍڙي ڇوڪريءَ کي جنم ڏنو. هن جي ذهن ۾ گهنڊ وجڻ لڳا. "امان!" امان جو هاٿي چا ٿيندو؟ پنهنجا ڳوڙها لڪائيندي هن پنهنجين خواهشن کي ڳهي ڇڏيو ۽ هڪ فيصلو ڪري ڇڏيائين. ۾ جنهن ڏينهن اها ماڻريءَ جي رسم موجب ٻار کي ان جي نانيءَ وٽ پيش ڪرڻ وئي، ڪيس معلوم ٿيو تہ اها ان ڏاڙئي پيءُ بابت تمام ٿورو ٿي ڄاڻي. هن کي صرف ايتري سڌ هئي تہ ان جو نالو 'جونس' هيو: ۽ جنهن کي ڄاڻي ڄمر کان سڄي ڪن جي پنيان هڪڙو نشان هيو ۽ اهڙو ئي هن ٻارڙيءَ کي هو جيڪا ئي هن جو اڪيلو ڌن هئي.

۵

"امان،" نبل التجا ڪئي، "مون کي هاڻي تون گهرجين ا " هوءَ ڏٻري هئي ۽ ڏکي رستي جي چاڙهيءَ ڪيس ٿڪائي ڇڏيو هو. وري اهو ۱۹۵۳ع جو شروعاتي اونهارو هو. ماڻس جهوپڙي جي ٻاهران ويٺل هئي ۽ سندس اکيون هيٺ لاهونديون ڏانهن بدقسمتيءَ جي چٽن پر ڪتل هيون. اتي ڪي به نيريون ٽڪريون نظاري ۾ ڪونه هيون، پر اها پنهنجي ماڻريءَ جي يادن جي سهاري زندگي گذارڻ واري هارايل عورت هئي، جتي هوءَ پنهنجي خاموش ماحول ۾ گذاريندي هئي.

" امان! جيجلڙي."

ٻاڙي وارا سندن چوڌاري گڏ ٿي ويا هئا. اهي هن ڇوڪريءَ جي زندگيءَ جي طريقي سبب نفرت سان ڀريل هئا، اڃان به انهيءَ ڪاڌي جي ڪري ساڙيلا جيڪو هوءَ پنهنجي ماءُ جي لاءِ آڻيندي هئي.

"امان! اسان کي اندر هلڻ گهرجي. "

هن ائين ڪيو، ۽ نبل پنهنجي ٻانهن ۾ بند ٿيل ڳنڍڙيءَ کي کوليو.

"نبل، ٻار؟"

"امان، هائو."

جهوپڙي ۾ ڪا گهڙي موت واري ماٺ لڳي پئي هئي. ٻنهي عورتن ٻاهر ٿيندڙ ڇمي گوين کان پنهنجا ڪن بند ڪري ڇڏيا.

" اها ڇوڪري آهي."

"۽ ان جو پيءُ اهو آهي – اهو."

نبل مٿو لوڏيو. "پر ڏس هي ڪهڙي نه پياري آهي. تون هن تي نالو رکندينءَ، يا نه؟ "

ڪراڙيءَ ڏکيو ساهه کنيو ۽ پنهنجو ڪنڌ هيٺ جهڪائي ڇڏيو ۽ اکين مان ڪا شئي اگهڻ لڳي.

" امان، تون ائين ڪندينءَ؟"

نبل جيڪا انهن هولناڪ ڏينهن ۾ دلير ٿي وئي هئي ، هاڻي التجائون ٿي ڪيون. هن کي اميد هئي ته سندس ماءُ هن جي ٻار کي قبول ڪندي ۽ ان تي نالو به رکندي. جيڪڏهن نه – نبل ڳيتون ڏيڻ لڳي. پر اهو سڀ سندس ماءُ جي مٿان تيزيءَ سان آيو هو. هتي اڪيلي رهندي به اها ڏوهٽائي ٻار جا خواب ڏسندي رهي هئي، پر معاشري جي صحيح طريقي سان قانوني، ۽ ترجيحن پٽ. پر هي ...

نبل ٻار جي ڳول مٿي کي اگهاڙو ڪرڻ لاءِ ان تي ويڙهيل رلڪو کوليو. ان جا

وار پگهر ۾ شل ٿيل هئا. ڪنهن شيءِ ماڻس جي دل ۾ هلچل پيدا ڪئي. ڏهناٿو بار ، اينئن سا بہ فقط هڪ ڇوڪري. ڏسندي ڏسندي ان پنهنجون بانهون ڳنڍيءَ ڏانهن ڍگهيريون ۽ جنهن وقت هن ان کي ڪنيو تہ سمجهيو اها هن سان ئي واسطو رکي ٿي، ڇو تہ ننڍڙي بار جو ڇهاءُ عورت ۾ حيرت جو ڪم ڪندو آهي.

هن چاهہ مان بارڙيءَ کي پنهنجي ڇاتيءَ سان لائي ڇڏيو جيڪا هاڻي بلڪل خالي ٿي چڪي هئي. جڏهن هوءَ ان کي ننڊ ۾ لوڏي رهي هئي پٽڪيائين:

"ها، مان توتي نالو رکنديس. 'ان' چانديءَ لاءِ ۽ 'سوڪ' معنيٰ خالص."

ائين ڇوڪريءَ تي "ان سوڪ" جو "خالص چاندي" جهڙو خوبصورت نالو ڏنو ويو، جيڪو روز مره جي زندگيءَ ۾ مختصرطور سوڪي سڏجڻ لڳو.

نبل خوشيءَ مان روئي ڏنو. ڇا هوءَ رات جهڙي اونداهي ڪاهيءَ ۾ نہ هئي؟ اهي ٻئي پاڻ ۾ گڏريل سالن کان بہ وڌيڪ ويجهڙو ٿي ويون.

"وڏي امان." نبل ٻهريون دفعو چيو. اهي پنهنجين ڪڙين تي اوکڙو وينيون هيون ڇو تہ مٽيءَ هاٿو فرش مٽانس ويهڻ کان تمام گهڻو پسيل هيو." وڏي امان –"

مشرقي ماڻهن جي بزرگن لاءِ تعظيم ڪري ڪراڙي "ڪم " نئين نالي کي پسند ڪيو جيڪو هاڻي هن جي سڄي عمر لاءِ اعزازي نالو ٿي وڃڻو هو .

"ٻڌ،" نبل ٻي چيو هئي. " امان، ٻڌ. مون اسان لاءِ هڪ خيال ڪيو آهي."

پر نئين ناني سوچن ۾ گم هئي.

"امان، تون مونکي ٻڌي رهي آهين؟"

"هون–

"اڄ رات اسين هي جاءِ ڇڏي رهيا آهيون. تون سمجهين ٿي ؟ اها جاءِ مامي کي واپس ڏي. تون مون سان گڏ منهنجي جاءِ تي هل. ياد ڪر اسان لاءِ مامو ڪيڏو نہ مهربان هو. هن اسان کان هن جهوپڙيءَ جو هڪ ڏوڪڙ بہ نہ ورتو هو پيو ڪير ائين ڪري ٿي سگهيو؟"

" نہ، نبل، مان هتي ئي ٿي رهان."

"پر امان، هو – اهو آمريڪي –هليو ويو آهي."

"هو آهي؟" ماڻس جون ٿڪل اکيون اوچتو ڪاوڙ ۾ ڳاڙهيون ٿي ويون؟ "اهو توکي لٽيون هليو ويو؟"

"امان، ڇاتي واٽي نہ." انهيءَ هوندي بہ نبل پاڻ کي ان جي وڪالت ڪندي محسوس ڪيو. "هن کي ائين ڪرڻ لاءِ حڪم مليو. جڏهن فوجي حڪم ڪندا آهن تہ اهو ميڻو پوندو آهي. مون وٽ ڪجهہ پئسا آهن ۽ گهر جي بہ ڇهن مهينن جي مسواڙ ڏنل آهي."

پاڙي وارا جن اچا تائين ٻاهر انتظار ٿي ڪيو، جوش جي گهٽتائيءَ ڪري هڪ هڪ ٿي واپس موٽڻ لڳا. انهيءَ کان اڳ جو ماڻس ڪيس منع ڪري، نبل مامي کي مشوري لاءِ سڏ ڪيو. ڪجهه ماڻهواچا بہ ٻاهر انهيءَ انتظار ۾ اميد لڳايو بيٺا هئا تہ ضرور ڇوڪريءَ کي منهن واري چماٽ لڳندي، پر ڪجهه نہ ٿيو .

مامي نبل سان اتفاق ڪيو. "ناني، ڇري نہ ٿي." اهو ڪيس سدائين 'ناني' سڏيندو هو. " چاهي تون هتي هجين يا هوڏي شهر ۾، تنهنجي ڌيءَ اجان پنهنجي ليکي شهر ۾ دولت ڪمائيندي ٿي رهي. هن دور ۾ هڪڙي کي ضرور پنهنجي اصولن يا ارمانن جو دم گهٽڻو پوندو يا - مري وڃي."

پوءِ ان ننڍڙيءَ ڏانهن نهاريو جيڪا ڪاڏي لاءِ پنهنجون ننڍڙيون ٻانهون لوڏي رهي هئي. هو ڪا گهڙي خاموش ويٺو هو . اهو نبل لاءِ ٻارڙيءَ کي ٿڃ پيارڻ جو وقت هو ۽ ان ڇولو ڪولي سوڪيءَ کي پنهنجي پريل ڇاتي تي رکي ڇڏيو.

" هن جو نالو "ان سوڪ" آهي،" ان ماءَ تي ڊگهي نظر وجهندي مامي کي ٻڌايو. "سوڪي."

ڪوئي انهن ٽنهي سان گڏ اندر گرم هئي. مامو پنهنجن گوڏن تي هٿ رکيو يادن ۾ گم هو.

"تون 'ان سوڪ' ٿي چئين؟"

"هون."

"منهنجي ننڍڙي ٻچڙيءَ جو نالو 'مي سوڪ ' هو - معنيٰ خالص سونهن."

"تنهن جو مطلب تہ توکي بہ هڪڙي ننڍڙي ڇوڪرڙي آهي؟"

"هائو، "ان هڪ ٿڪل هٿ پنهنجي منهن تي هٽي ڪڍيو. "مونکي هڪ نياڻي هئي. اهي اتي مري ويون. منهنجي زال پڻ." مامي ڪنهن بہ شيءِ تي غور ڪرڻ کان سواءِ سڏڪن کي گهٽي ڇڏيو. اهي جن مامي لاءِ ڪڏهن ڪونہ سوچيو هو تہ مامي سان بہ اهڙي واردات گذري هوندي! هو پنهنجين تڪليفن ۾ ڪيترا نہ غرق ٿي ويا هئا. هن مان هرهڪ پنهنجا ڏک پنهنجي ئي ذهن ۾ وسايو پيو هو .

پر هن ٻارڙيءَ جي ڪير ڏائڻ وارين ڇڪڙين ڪين سڪون پهچايو.انهيءَ سنڌن ڏڪويل دلين کي آرم تي پهچايو . امن، جيڪو ننڍڙو ٻار آئي تو هن پراڻي جهوپڙيءَ ۾ ڪريو ٿي. " انهن سيني ڳالهين جي باوجود منهنجو ڏهٽاٽو ٻار آهي." ڪراڙيءَ ويچاريو.

ٻاهر اڳئي اونداهي ڇانئجي وئي هئي. هتي هتي ڪنهن رڙين جو آواز ٿي ڪيو جو هتي جهوپڙين جي ڪئمپ ۾ ڪو قانون ڪونہ هيو. نبل ٻارڙيءَ کي پنهنجي ماءُ جي پٺيءَ سان ٻڌو .

" مان توکي 'ناني' سمجهڻ تي اڳئي هريل آهيان." هن مرڪيو ۽ انهيءَ کي گهڻو وقت ٿيو هو جو نبل آخري ڀيرو مرڪي هئي. بنا ڪنهن اعتراض جي، ناني پاڻ کي هتان ٻاهر ڪيڻ لاءِ تيار ٿي وئي. جهوپڙيءَ مان ڪڍ ڪڻ لاءِ ڪا به قيمتي شيءِ ڪانه هئي. هوءَ مڙي ۽ جهوپڙيءَ تي حسرت ڀري نظر وڌائين ڇو ته جڏهن ڪجهه سٺو ڪونه ٿيو هو انهيءَ ڪين آسائش ڏني هئي.

" ماما، اچ ۽ اسان کي ڏس." نبل ان کي جهڪي سلام ڪيو. "منهنجو مطلب آهي جيڪڏهن توکي خراب نه لڳي ۽ تنهنجي وڏي مهرباني-"

جيئن هو شهر ڏانهن ويندڙ رستي تي تڪڙو تڪڙو هيٺ وڃڻ لڳا ته مامو ڪين پنيان ڏسندو رهيو. اوچتو هن پاڻ کي اڪيلو محسوس ڪيو.

سوڪي نانيءَ لاءِ چڻ ساهه وانگر ٿي وئي. اها ننڍڙيءَ کي پنيءَ تان مشڪل کو لاهيندي هئي ۽ ان جي رڳي ٿوري هلڪي دانهن ٿي ڪيس نا اميدين جي ڪناري کان هوشيار ڪري ڇڏيندي هئي؟

"منهنجي به تو ڪڏهن اهڙي سٺي ڀر گهور ڪئي؟" نبل ٽوڪ هنيس.

"بد تميز، نه ڳالهاءِ." ڪراڙيءَ کيس چڙٻ ڏني . " تون ايتري ننڍڙي نه هئينءَ" جيڪو سچ نه هو، بلڪل، ڇو ته سوڪيءَ کي ٻن قومي نسلن جو ورثو مليوهو. سندس ٻاهرين ڀيءُ کيس ڪنهن مشرقي ٻار جي مقابلي ۾ ڊگهن عضون سان مضبوط بدن ڏنو هو.

نبل گهڻو ڪم ڪندي هئي. اهي ٻئي ان کي "ڪم" سمجهنديون هيون. صبح جو هوءَ دير تائين سمهندي هئي ، پوءِ ڪپڙا پائي ٻاهر رواني ٿيڻ کان اڳ پنهنجا وار سنواريندي هئي ۽ دير تائين سينگار ڪندي رهندي هئي. ٻارڙيءَ سان اڪيلي، نانيءَ ننڍڙيءَ کي آرام سان رکيو ۽ ان جي مٺي ڏانهن نهاريائين. هن ان جي وارن ۾ جيڪو ڀورو رنگ ڏنو ان لاءِ سج جي تپش کي الزام ڏنو. اهي گهنڊي دار ٻڻ لڳندا هئا جيڪڏهن سوڪي ڀڳهر ۾ ڀرجي ويندي هئي.

"پراسان انهن کي ننديو نه ڪري ٿا سگهون، " ان پاڻ کي تسلي ڏني ، "يا مٿي تي ٽوپي رکون." اها اچا اڪين لاءِ گهڻو فڪرمند هئي جن ۾ سايون تندون ڀريل هيون. يا اهو به روشنيءَ سبب هو؟ هن گهر ۾ جيڪو ڳاڙهن ۽ نيرن ولائتي شيشن وارين درين سان ڀريل هو ۽ نه ڪي سنهڙن ڪاغذن جهڙيون جيئن اهي انومان ڏٺي رهيون هيون.

نه، سوڪيءَ بلڪل ٺيڪ هئي. پوءِ هي دل کي وڍيندڙ سور ڇا جو؟

٦

جڏهن مسواڙ ڏيڻ جو وقت آيو تہ نبل وٽ هڪڙي ٻئي سال جي مسواڙ ڏيڻ جيترا پئسا هئا. انهيءَ دوران لڙائي بہ ختم ٿي چڪي هئي، پر پناه گيرن لاءِ ڪو بہ ارمان ڪونہ هو ڇو تہ نقشي تي هڪڙي اهڙي ليڪ ڪڍي وئي هئي جنهن ڪي ايندڙ ڏهاڪن وارن سالن ۾ بہ اورانگهي نہ سگهبو. انهيءَ ليڪ ملڪ کي ٻن حصن(*) ۾ ورهائي ڇڏيو ۽ لکين ماڻهن لاءِ ڏک ۽ ارمان ڪٺي آئي.

نانيءَ لاءِ اهو ڪو مسئلو ڪونہ هو ،هن کي خبر هئي تہ هن ڇا ڪجهہ وڃايو آهي. ۽ جيڪوڪجهہ هن وقت هيس ان لاءِ ڏٺيءَ جو شڪرانو ٿي ڪيائين. سوڪيءَ نانيءَ جي ٻئي ڇڏي ڏني ۽ پنڌ ڪرڻ شروع ڪيو. نانيءَ کي اهو اندازو ٿي ڪونہ هو تہ لڙائيءَ جي پڄاڻي ڪي ايڏيون تبديليون آڻيندي. ڏارين فوجي ٽولن هاڻي هتي رهڻ لاءِ فيصلو ڪيو ۽ نبل جهڙيون ڇوڪريون اڳي کان بہ وڌيڪ مصروف هيون.

هڪ ڏينهن اها لڏندي لمندي گهر آئي.

"امان! " هن ڪاڏي جو هڪ پڙو فرش تي رکيو جتي اهي ٽنگون ڊگهيريون ويٺيون هيون. اهو غاليچي سان پريل گرم فرش هو. "اسان هتان لڏي رهيا آهيون."

" او، نہ، نبل، ٻيهر نہ."

"هائو، اسان لڏي رهيا آهيون. مون هڪ سٺو گهر ورتو آهي، سينگار جو دڪان ۽ هڪ هوٽل."

" مان ڪونہ ٿي سمجهان. تو اهو سڀ ڪجهہ ڪيئن خريد ڪيو؟"

"مون خريد ڪونہ ڪيو. مون ڪٽيو آهي."

ناني ڏڪي وئي. اها هينئر تائين ڇا ڪندي رهي آهي ؟

"تو اهو ڪٽيو آهي، انهيءَ مان تنهنجو مطلب ڇا آهي؟ ڇا تون جوا کيڏندي رهي آهين، جيئن ماڻهوڪندا آهن، جڏهن اهي شراب پيتل هوندا آهن؟"

"نہ، اصل ۾ اهو گهر منهنجي ساهيڙيءَ جو هو. اها منهنجي بلڪل کهري ساهيڙي نہ هئي، پر مان ان کي سڃاڻيندي هيس. هوءَ مون کان اڌار پئسا وٺندي هئي ۽ ڪڏهن بہ واپس ڪونہ ڪيائين. مان هڪڙي ماڻهوءَ سان مليس جيڪو قانون جو ڄاڻو آهي: ان صلاح ڏني تہ ان ڇوڪريءَ کان لکرائي وٺ تہ جيڪڏهن ان ڪجهہ وقت اندر پئسا نہ ڏنا تہ ڇوڪريءَ جي ملڪيت منهنجي ٿي ويندي. ۽ ان پئسا ڪونہ

* برصغير وانگر ڪوريا کي بہ اتر ڪوريا ۽ ڏکڻ ڪوريا جي ٻن نالن سان ٻن ملڪن ۾ ورهايو ويو.

مترجم

ڏنا، ايئن هاڻي گهر منهنجو آهي."

نانيءَ جي بدن کي ڪنبڻي وٺي وئي.

"اها ڇوڪري هاڻي رهڻ لاءِ ڪٿي وڃي رهي آهي؟"

"مونکي خبر نہ اهي."

"تون غلط ڪري رهي آهين."

"سوڪيشن!" نبل ڪاوڙ ۾ سمورو ڪاڌو فرش تي ڪنهڙائي ڇڏيو. "جڏهن مون وٽ ڪجهہ ڪونہ هو ڪنهن منهنجي پرواهہ ڪئي؟ هون؟ ڪنهن بہ نہ. مون بکون ڪاٽيون، مون پنيو، مون چوري ڪئي. ۽ ڏس مان ڇا آهيان . هڪڙي -هڪڙي رنڊي."

"بس ڪر!"

"مونکي بس نہ ڪراءِ، مون جهڙي انسان کي اهو ئي سڏيو ويندو آهي. ڇا تون سمجهين ٿي تہ مان ان کي پسند ٿي ڪريان؟ "

هڪڙي هفتي اندر هو نئين گهر ۾ رهڻ لڳا. اهو وڏو ۽ مختلف گهر هو. گهٽيءَ طرف بہ دروازا حجامڪي دڪان ڏانهن کلندا هئا جتي ڇوڪريون نبل لاءِ ڪم ڪنديون هيون. گراهڪ اتان سڌو هوٽل ۾ ويندا هئا جتي ويهي ڪچهري ڪندا هئا ۽ نبل پاڻ سڄي ڪارو بار جي سنڀال ڪندي هئي. دير سوير اها هر وقت قيمتي ڪپڙن ۾ ملبوس اتي موجود هوندي هئي. هاڻي ان کي ڏارين ماڻهن سان راتيون گذارڻ جي ضرورت نہ رهي هئي، هوءَ هاڻي پاڻ وٽ رکيل ڇوڪرين تي اٿين ڪرڻ لاءِ حڪم هلائيندي هئي-- اهي ڇوڪريون بہ هن کي انهيءَ گهر سان گڏ مليون هيون. هڪ سال کان پوءِ هن لڳو لڳ هڪ ٻي جاءِ خريد ڪئي."ڇاڪاڻ تہ ان کي اهڙو ئي ڪوٽ ڏنل آهي جهڙو اسان جي ماتريءَواري گهر کي هو؟" هن لڇي ٿيندي پنهجي ماءُ سان مڃيو. "مون سوچيو تہ تون ان کي پسند ڪندينءَ."

جڏهن نانيءَ ان کي ڏٺو تہ ڪائنس ٻيهر رڙ نڪري وئي جيڪا ماتريءَ ڇڏڻ کان پوءِ ٻيو ٻيرو هئي. ۾ هن ٻيري سندس دل ماٺ ۾ روئي رهي هئي.

نبل کي هاڻي پنهس لاءِ پريشان ٿيڻ جي ڪابہ ڳڻتي نہ هئي، اها خوش هئي ڇو تہ ان ضمير جي آواز کي گهٽي ڇڏيو هو جيڪو ڪيس هرهر اندر ۾ ياد ڏياريندو هو تہ هن اهو سڀ ڪجهہ ڪهڙي غوني حاصل ڪيو آهي. هوءَ مصروف هئي ۽ سخت، ڇو تہ قسمت ڪيس اهڙي وات تي آڻي بيهاريو هو. پنهنجين ڇوڪرين کان نبل الڳ ٿلڳ هوندي هئي ۽ ڪيس هڪڙيءَ ۾ بہ پروسو ڪونہ هو.

هڪڙي ڏينهن پنهنجي گهر جي اڱڻ ڏانهن نهاريندي جتي سوسن گل مکڙيون ڪڍي ڦٽي نڪتا هئا، هن پنهجي ماءُ کي چيو " مون کي هڪ ڪم ڪار واري

ماڻهوءَ جي ضرورت آهي. خبر نہ آهي ڇو مامو هتي ڪڏهن بہ نہ ٿو اچي؟" هن ان سان ملڻ جو فيصلو ڪيو.

پراڻن پاڙيسرين مان هن خوش پوشاڪ عورت کي جيڪا ڏکيائيءَ سان مٿي ٽڪريءَ طرف چڙهي رهي هئي، ڪنهن کي نہ سڃاتو. سوڙهي رستي سان گڏ ماڻهو ساڙيلا هئا. انهيءَ امير عورت جو هتي ڪهڙو ڪم ڦاٿو آهي؟ انهيءَ نبل کي ششدر ڪري ڇڏيو.

مامي جي جهوپڙي بلڪل اهڙي هئي، جيڪا هن کي ياد هئي، پر اهو پاڻ جهونو ۽ ڪبڙو ٿي ويو هو.

"ماما! ڇا تون بيمار آهين؟ "

" صرف ٿوري کنگهہ آهي، بس."

نبل ان کي پنهنجي منشا ٻڌائي. " مون کي هڪ ماڻهوءَ جي ضرورت آهي جنهن تي مان ڀروسو ڪري سگهان،" هن چيو. "ڇا تون هلندين ۽ اسان سان گڏ رهندين؟" هوءَ حيران ٿي وئي جڏهن ڪيس محسوس ٿيو تہ مامو راضي ٿي ويو آهي. دراصل هن انهيءَ ڳالهہ تي گهڻو غور نہ ڪيو پر هڪدم اٿي پنهنجي جهوپڙيءَ جي دروازي پر ڪلف هيائين، هن پنهنجو سامان هڪ هٽ پر ڪنيو ۽ ڇوڪريءَ سان گڏ پاڙي وارن جي خاموش حيرانيءَ پر لاهوندي لهڻ لڳو.

سوڪي پنهنجي ٻاراڻپ جي ٽن ماڻهن سان وڏي ٿيندي رهي: ماءُ، ناني ۽ مامو. ڇو تہ مامو ساڻن ڪم ڪار لاءِ رهيل هو. هو سڄي جاءِ کي ايئن صاف رکندو هو ڇڻ هن جو پنهنجو گهر هجي. مامو جلد ئي گهر جو ڀاتي ٿي ويو.

سوڪيءَ لاءِ ماءُ مختلف پر سٺي هئي: اها هڪڙي ئي هئي جنهن کي سيئي ڇوڪريون سلام ڪنديون هيون ڇو تہ اها انهن کي پگهار ڏيندي هئي. ماٺس کي سٺا سٺاڪپڙا پاتل هوندا هئا. ان جي وارن پر جن پر سينڊ نڪتل هوندي هئي سونا ڪانٽا لڳل هوندا هئا. سوڪي اهي ڪانٽا ڏسي حيران ٿي ويندي هئي، اڪثر انهن مان گهڻن پر قيمتي هيرا پڻ جڙيل هوندا هئا. ماٺس ڇوڪرين ۽ گراهڪن جي وچ پر آرام سان گهمندي رهندي هئي. سوڪي ڪڏهن ڪڏهن ان کي چنبڙندي هئي، ۽ گهڻو ڪري رڳو هن جي ڪپڙن کي پڪڙيندي هئي . ماٺس ڏانهنس ڏسي صرف مشڪندي هئي، جيئن اها ٻين کي ڏسي پڻ ڪندي هئي ۽ سوڪيءَ لاءِ اهوئي سڀ ڪجهہ هو. پر اها دنيا پر بهترين ماءُ هئي.

صرف ناني ئي جيئن وقت گذرندو ٿي ويو تئين ڪبڙي ٿيندي ڏسڻ پر آئي ۽ ننڍڙي ٿيندي ٿي وئي. ان جا ڪپڙا ٿڌي رنگ جي سلڪ جا هئا. سوڪيءَ جي ماءُ ان لاءِ اهي ڪپڙا خريد ڪيا هئا. ۽ ناني سوڪيءَ ڪان سواءِ ٻين سان مشڪل ڪو

ڳالهائيندي هئي. ٻارڙي هن لاءِ سڀ ڪجھ هئي ۽ ٻارڙي پڻ ان سان محبت ڪندي هئي .

" ناني،" سوڪي اڪثر چوندي هئي، "مون کي ڳالھ ٻڌاءِ." پوءِ ناني گذريل وقت جو قصو ٻڌائڻ لڳندي هئي.

" هڪ وڏي وڏي آکاڻي ٻڌاءِ." ٻارڙيءَ اصرارڪيو. هن ان ماڻريءَ بابت ٻڌو جنهن ۾ ٽي ڇوڪرا ۽ هڪ ڇوڪري پلجي وڏا ٿيا هئا، ڳاڙهين سرن واري گھربابت ٻڌو هو: ان مسافريءَ جي ڪهاڻي جيڪا سندس نانيءَ ڪئي هئي ۽ هڪ جهوپڙيءَ جي جيڪا ٽڪريءَ جي چوٽيءَ تي هئي. ناني هميشہ ڳالھ کي اتي ختم ڪندي هئي ۽ هڪدم ٻين ڳالهين ۾ مصروف ٿي ويندي هئي ۽ وڌيڪ ٻڌائڻ لاءِ ٻي صبح جو واعدو ڪندي هئي.

ٻارڙي نانيءَ جي جهوليءَ مان ٽپو ڏيندي سڪ جو ساهہ کڻندي هئي. حوض ۾ هن جون ٻہ بدڪون پاليل هيون جن کي هروقت سوٽيءَ سان تنگ ڪندي هئي. ماڻريءَ واري گھر جي وچ ۾ ڪنول جي گلن جو هڪ حوض هوندو هيو. پر سوڪيءَ کي ان جي ڪابہ خبر ڪانہ هئي. هن جوحوض اهڙوئي سڻو هو.

٧

ماستر پارڪ عادت پٽاندڙ پنهنجن گهاٽن وارن ۾ هٿ ڦيريندي چيو، ”مان اوهان مان هر هڪ کي هڪ هڪ پنو ٿو ڏيان. مان جيڪو ڪجهه بورڊ تي لکان ان کي چڱيءَ طرح اتاريو. هاڻي جلدي ڪريو!“

ماستر پنهنجي ڪرسيءَ تي ويهي ڪم ۾ مصروف ٿي ويو ۽ ڇهن ڇوڪرن کي ڪاغذ ڏنائين تہ ٻارن ۾، جيڪي گوڙ ڪري رهيا هئا، ورهائين. هن وٽ ڇوڪرن ۽ ڇوڪرين جو گڏيل هڪ وڏو ڪلاس هو- ٨٢ سيٽي. اسڪول کليل ميدان ۾ ڪاري سيمينٽ سان ٺهيل جاين جو هڪڙو احاطو هو، جتي بيد مشڪ جا ڪجهه ٻوٽا پنهنجي باقي رهڻ جي جدوجهد ۾ لڳيا ٿي. جايون جيڪي اصل ۾ سفيد هيون، هاڻي ميدان جي مٽيءَ سان ڳاڙهسريون ٿي ويون هيون. هر شئي مٽي هاڻي هئي.

”ڏسو!“ ماستر پارڪ بورڊ طرف وڃڻ وقت چيو، ”پهريائين، توهان هتي مٿي ڪاپي پاسي پنهنجو نالو لکو.“ بورڊ تي چاڪ جو گهڪو ٿيو. ”پوءِ توهان جي ايڊريس، ۽ ڄمڻ جي تاريخ نہ وسارجو.“

ٻيا سڀ ٻارن چاهہ مان هلڪو گوڙ ڪندي لکڻ شروع ڪيو.

”خاموش!“ ان جي سونٽيءَ جو هڪ ٺپ سٽڪو، ڳهٽ ۾ ڳهٽ ڪجهه وقت لاءِ تہ ڪين ماٺ ڪرائڻ لاءِ ڪافي هو. ماستر پنهنجي مٿي کي ساڄي کان کاٻي گهمائيندو ٻارن جي قطار تي نظر ڪندو ويو. ڪلاس جي ڪمري کي هڪ طرف کان دريون هيون. تازين سامونڊي هوائن ۽ مينهن پوڻ ڪري چونو ٿيل پٽيون ڇت کان وٺي فرش تائين سڄيون ميرن نشانن سان داغدار ٿي ويون هيون.

”۽ توهان پنهنجي ايڊريس جي هيٺان پنهنجي پيءُ جو نالو ضرور لکجو.“

ٻار نهايت چاهہ مان ڪم ڪري رهيا هئا ۽ سواءِ پينسل جي ڪاغذ تي گسڪڻ جي ڪو آواز ئي ڪو نہ ٿي آيو. هڪ ڇوڪري پنهنجي پينسل ڪيرائي، ٻئي ڪنگهيو. انهن کي اهو ڪم چڱيءَ طرح سان ڪرڻو هو ڇو تہ اها ساليانين راندين جي موقعي جي چونڊ لاءِ سندن درخواست هئي ۽ انهن مان صرف پنج ڄڻا وڃڻ لاءِ چوندجڻا هئا.

ڇوڪرا ساڄي طرف کان ويٺل هئا، وار ڪياڙيءَ وٽان ڪتريل ۽ ڪاري يونيفارم ۾ پڳهر سان شل ٿيل. سيني پرائمري اسڪولن ۾ يونيفارم جو رواج ڪو نہ هو، صرف انهن ۾ جن ۾ شاهوڪار ماڻهن جا ٻار پڙهندا هئا، جيئن هي

هڪڙو. ڇوڪرين کي نيرا فراڪ ۽ سفيد پاجاما پاتل هئا. انهن جا وار پنيان کن جي پاپڙين وٽان سٽا ڪتريل هئا. ماستر جي سامهون ڇهن ڪارن مٿن جو سمنڊ هو. ڪنهن کي بہ انهن ڪارن وارن جي نموني ۽ يونيفارم جي انفراديت کي ٽوڙڻ جي اجازت نہ هئي. صرف هن ڪلاس ۾ معمولي فرق هو. جڏهن ان جي نظر ڇوڪرين جي قطار کان ٿيندي دريءَ وٽ ويٺل ڇوڪرين تي پهتي تہ انهن مان هڪڙو مٿو پورو هو. جيترو گهٽو هن ان کي ڏٺو ٿي ايترو ئي گهٽو اهو هن کي وڻيو ٿي. مڙني ڇوڪرين مان اها هڪڙي مختلف هئي ۽ اها ڇوڪري "ان سوڪ" هئي. ان جي پورن وارن کي ڪن جي ڇوڏاري ٿوريون گهنڊيون هيون. انهي کان سواءِ اهي اکيون بلڪل وڏيون هيون، انهن ۾ سايون لڪيرون بہ هيون.

سوڪي ستن سالن جي هئي. پنهنجي درجي ۾ هجڻ ڪري ڪيس خبر هئي تہ هوءَ ٻين ٻارن کان شڪل ۾ مختلف هئي، پر اُتي ڏسڻ ۽ پڙهڻ لاءِ ايترو تہ گهٽو هو جو انهيءَ ڳالهہ ڪيس ڪڏهن بہ پريشان نہ ڪيو، انهيءَ گهڙيءَ تائين بہ نہ. هن پنهنجي پني جي ڪاپي پاسي تي، ان سوڪ، لکيو. ايڊريس پڻ سولي هئي، نانيءَ ڪيس اها سيکاري هئي جي متان ڪڏهن گم ٿي وڃي. آخر ۾ هن پنهنجي ڄمڻ جو سال درج ڪيو: اها اٺن سالن جي ٿيڻ واري هئي، هر پني ماڻهوءَ وانگر هوءَ نئين سال جي ڏينهن تي هڪ سال جو اضافو ڪندي هئي.

"پورو ٿيو،" هڪڙي رڙ ڪئي ۽ پنهنجو ڪاغذ لوڏيو.

"مون پڻ."

"مون بہ"

"ٻارو، انهيءَ کي آرام سان رکو،" ماستر ڪين هدايت ڪئي ۽ ڇهن ڇوڪرن کي سڏيو تہ اهي سڀني درخواستون گڏ ڪري اچن.

سوڪيءَ ساڙيندڙ گرمي محسوس ڪئي ڇا ڪرڻ گهرجي؟ هُن پنهنجي پينسل کي ڏندن ۾ پڪڙيو ڇو تہ هوءَ حيران هئي تہ پيءُ جو نالو ڪهڙو لکان. "هئن" ٿي سگهي ٿو؟ اهو تہ اُهو آهي جيڪو امان تي رکيل آهي. پر پيءُ جو نالو- هن جو ڪو بہ پيءُ ڪو نہ هو، اها هڪ- هڪ- انهيءَ کان ڀهريائين جو هن کي سوچڻ جو وقت ملي، هڪڙو ڇوڪرو وٽس پهچي ويو ۽ سندس هٿ مان پنو ڪسي ورتائين.

پيءُ جو نالو، هن سوچيو ۽ ڏکي وئي. جيڪر مون کي خبر هجي ها! پر هن جو پيءُ هتي ڪو نہ هو: اهو ڪوريا ئي بہ ڪو نہ هو. اوچتو هن لاءِ واضع ٿي ويو.

"ڇوڪرا، هر هڪ پنو جاچي ڏسو." (سوڪيءَ لاءِ اهو ڇڻ پري کان ايندڙ آواز هو.) "اميد آهي تہ اوهان سڀني چڱي نموني سان لکيو هوندو، ڇو تہ هڪ منٽ اندر رسيس ٿيڻ واري آهي."

هوءَ ڇا ڪري سگهندي؟ ٿي سگهي ٿو استاد انهيءَ ڪي جاچي وٺي، ۽ هو پوءِ، هن تي وري کلندا ۽ هن کي چيڙائيندا. هن انهيءَ کان نفرت ڪئي. اهو ڪهڙو نالو ٿي سگهي ٿو؟ هن پاڻ سان مناڪت ڪئي. هن جيترا به ٻاهران آيل ماڻهو ڏٺا هئا، انهن مان هن هڪڙي کي به نالي سان نٿي سڃاتو. اهي جيڪي هر وقت ماڻس سان ملڻ ايندا هئا انهن جي وردين تي سندن نالن جون چٽڪيون لڳل هونديون هيون پر انهن جي پنهنجي اوپري ٻولي ۾. او، ها! هن هڪڙي کي سڃاتو ٿي! اسپتال وارو ڊاڪٽر! ان وقت هن سٽرتي هٽ هنيو! ان جو نالو ويسٽر هو. ڪجهه اهڙي ئي نموني.

سوڪيءَ اهو پاڻ کي هوريان ٻڌايو. ويسٽر، ڪنهن به لحاظ کان اهو هڪڙو نالو هو.

بلڪل، سوڪيءَ کي جنهن ڳالهه جو گهڻو انديشو هو، اها ئي ٿي. "ڇو" ماستر رڙ ڪئي، "مان اوهان کي جيڪي ڪجهه ڇوان ٿو اوهان ڪڏهن به نٿا ڪري سگهو. هتي ڪو هڪڙو آهي جنهن پيءُ جو نالو وساري ڇڏيو آهي. توهان مون ۾ اها اميد ڪيئن ٿا ڪري سگهو ته ان جي مون کي خبر هوندي؟" هو ڇرڇائي هو.

سوڪي پنهنجن ڳوڙهن کي پي وئي. اهو هن جو ئي ٽيٽو هو.

"مون کي ڏسڻ ڏيو،" اهو بغير همدرديءَ جي ڳالهائيندو رهيو. "ان سوڪ. ان سوڪ ڪير آهي؟" ماستر پارڪ هن سال ڪلاس ۾ اچا نئون هو ۽ گهڻو ڪري ڪيس سيني نالن جي خبر ڪا نه هئي.

"ان سوڪ ڪٿي آهي؟"

"اِجها."

هرڪو ڏسڻ لڳو ۽ سوڪي ڇقندر وانگر ڳاڙهي ٿي وئي. ماستر پارڪ هڪيو. "ٺيڪ" هن ڪجهه نرمائي سان ڇيو، "تو کي خبر آهي ته ڪير-- نالو؟"

"او پڪ، بلڪل مان ڄاڻان ٿي." هن تڪڙو ڳالهايو "انهيءَ جو نالو آهي-- هون، ويسٽر."

"واقعي؟ چوڪري، پوءِ تو ان کي هتي ڇو نه لکيو؟" ان تڪڙ ۾ قلم کنيو.

"مان شرمسار آهيان، مون کان وسري ويو."

ماستر پارڪ اهو لکيو ۽ ايتري ۾ گهنٽي به وڳي، پر جيئن ته ڪوريا جي الف، ب ۾ لفظن جي شروع ۾ "وي" جي پڙهڻي ڪو نه آهي، ان ڪري سوڪيءَ جي هٽ نرڪبل پيءُ جو نالو "پيسٽر" ٿي ويو.

رسيس ۾ ٻار هن جي چوڌاري مڙي ويا.

"اهو سچ آهي ته تنهنجو ايترو وڏندڙ نالو آهي؟" انهن چيڙايس.

مريم زياده بيچين هئي. اها ئي هڪڙي ڇوڪري هئي جيڪا سوڪيءَ سان گڏجي گهر ويندي هئي. ٽي سگهي ٿو اهو ان ڪري هجي جو سوڪي ان جي روزاني جي پڙهائيءَ ۾ مدد ڪندي هئي.

"پوءِ، تنهنجو پيءُ توهان سان گڏ ڇو نٿو رهي؟"

"نہ،" سوڪيءَ چيو، جيئن ان جواب ڏيڻ لاءِ مايوسيءَ ۾ غور ڪيو. "نہ، اهو گڏ نٿو رهي سگهي."

"اسان کي خبر آهي! ڇو تہ اهو آمريڪا ۾ آهي. اهو ئي سبب آهي جو تنهنجون اکيون بچڙيون اکيون آهن."

"ڇا؟ منهنجيون اکيون بچڙيون آهن؟" سوڪي سواءِ رڙ ڪرڻ جي ڪجهہ نٿي ڪري سگهي.

"ها، تنهنجيون آهن ۽ هڪ وڏو نڪ ۽ وار جيڪي مختلف آهن. ڇو تہ تنهنجو پيءُ اهڙو آهي."

"بيشڪ، اهو آهي." پهريون ئي پيرو سوڪي پيءُ جو دفاع ڪرڻ لاءِ اٿي. اهو ماڻهو جنهن کي هن ڪڏهن بہ نہ ڏٺو هو، جنهن کي هن هاڻي پيسٽر نالو ڏنو هو، اوچتو اٿين ٿي محسوس ٿيو ڇڻ ان جو هن سان ڪو واسطو آهي. ڪيس ياد آيو تہ هن ماءُ کان بہ هڪ دفعو پڇيو هو، پر اهو ئي سڀ هو.

"مان توهان کي ڪجهہ ٻڌائيندس." هن چيو ۽ پنهنجا ڳوڙها اگهيائين. "اهو اسان سان گڏ رهي نٿو سگهي ڇو تہ-- ڇو تہ هو گهڻو مصروف آهي. ان کي اسان لاءِ پئسا ڪمائڻ لاءِ ڪم ڪرڻو پوندو آهي. اهو ئي سبب آهي. گهڻا پئسا. جڏهن ان وٽ ڪجهہ وڌيڪ پئسا ٿيندا، اهو مون، امان ۽ نانيءَ لاءِ ٽڪيٽون موڪليندو." بس اهو سڀ ڪجهہ هو جنهن لاءِ اهي سوچي سگهيا، هن غور ڪيو، پر ٻي خياليءَ ۾ چئي ڏنائين: "هو اسان لاءِ هڪ وڏو گهر بہ خريد ڪري رهيو آهي، ۽ مان ڪيترائي نوان ڪپڙا ۽ رانديڪا پڻ وٺي رهي آهيان."

ٻارن هن ڏانهن نهاريو، انهن جون بادامي اکيون ايڏي وڏي اميريءَ جي سوچ ۾ کلي ويون.

"بي وقوف،" مريم چيو، "اهو سچ ٿي نٿو سگهي. تنهنجو مطلب آهي رانديڪا پڻ؟"

"هائو، اهو ئي آهي جيڪو هو چوندو آهي."

"تو ان سان ڳالهايو آهي؟"

"نہ، پر اهو اسان کي هر هفتي خط لکندو آهي،" سوڪيءَ ٻي ڏڙڪ ڪري هنيو.

ايتري ۾ رسيس ختم ٿيڻ جي گهنٽي وڳي ۽ هنن کي واپس ڪلاس ۾ وڃڻو هو. ٻارن پاڻ کي غيرارادي طور هن کان الڳ ڪيو ۽ هيءَ ٻي جان احساس سان اڪيلي رهجي وئي. اهو سڀ تمام جلدي ٿيو هو، صرف ان وقت جڏهن ماستر پارڪ کاغذ گڏ ڪيا، ۽ سندس پيءُ لاءِ اُڪير ڪيس لوڏي وڌو.

"توهان اهو ٻڌو؟ رانديڪا!" مريم چيو، ڇوڪريون ته اڳيئي سڙنديون هيون.

رانديڪن جي اها ڪهڙي پرواهه ڪري ها جيڪڏهن ڪيس صرف پنهنجو پيءُ هجي ها. هوءَ اسڪول کان سڌو گهر ويندي ۽ ماءُ کان ٻيهر پڇندي. جيڪڏهن امان کي وقت هوندو، ائين آهي.

سوڪيءَ پنهنجي ماءُ کي ڇڻ خواب ۾ پئي ڏٺو. اها ڪيتري نه خوبصورت هئي! بلڪل، هن اُن کي صبح جو ڪڏهن به ڪو نه ڏٺو هو: ماڻس دير تائين ٿي ستي. ان کي ايتري دير تائين ڪم ڪرڻو پوندو هو، جيستائين ڇوڪرين رات جو دير تائين آخري گراهڪ کي واندو نه ڪيو هجي. ماڻس رُوزانو ٿڪل هوندي هئي. شام جو ماڻس ننهن کي پالش ڪندي هئي جڏهن ته حجام سندس وار ٺاهيندو هو ۽ چهري کي سينگاريندو هيس. جڏهن فوجي اچي ويندا هئا ته ڪنهن کي اندازو ڪو نه لڳندو هو ته اها ٿڪل آهي.

سيٺي ايندڙ ماڻهو به فوجي ڪو نه هئا پر اهي سيٺي ٻاهريان هئا. شام جو ماڻس خوبصورت ڪپڙا پائيندي هئي. سوڪيءَ کي اُها ساون ڪپڙن ۾ ڏاڍي وڻندي هئي. هن کي صرف ماءُ جي پنيان ڪڏهن به شراب خاني ۾ وڃڻ جي اجازت نه هوندي هئي، جتي نوجوان فوجي جوڙو جوڙو ٿي اچي وڏن اسٽولن تي ويهندا هئا.

"نانيءَ ڏي وڃ." ماڻس سدائين چوندي هيس.

۽ سوڪي اڄ پڇڻ وڃي رهي هئي ته هن جو پيءُ ڪير هو. هوءَ انتظار ڪري نٿي سگهي.

پر سوڪي جڏهن پهتي ته ماڻس ٻن ڇوڪرين سان تاس راند کيڏي رهي هئي. ٽئي هڪ سوڙ مٿان پنهنجي آڏو پئسن جو وڏو ڍڳ رکيو ويٺيون هيون. ڪڏهن ڪڏهن اهي وڙهيون ٿي. ماڻس سوڪيءَ کي ڪو نه ڏٺو هو، ۽ ڪيشن به ان کان هينئر پڇا ڪرڻ نيڪ نه لڳندو.

آخر ڪار ماءُ پنهنجي ڌيءَ کي ڏٺو، پر ايستائين نه جيستائين سوڪيءَ ڪنگهيو ۽ هميشه وانگر جهڪي سلام ڪيائين.

"او، تون واپس گهر اچي وئي آهين؟ ناني ڏي وڃ ۽ وڃي کاڌو کاءُ."

ماڻس ٻيهر تاس کيڏڻ ۾ لڳي وئي ۽ اهو ئي سڀ جواب هو جيڪو سوڪيءَ کي مليو.

هوءَ مايوس ٿي وئي، پر سندس ناني هن جي پسند جي چانورن جي ماني، سوپ ۽ پاجيءَ سان ننڍڙي ميز پري تيار ويٺي هئي. سوڪيءَ جيئن ئي ادب مان مٿو جهڪايو ان هن جي مٿي تي پيار مان هٿ گهمايو. "ناني مان اسڪول مان واپس اچي وئي آهيان، سلام ٿئي، تون خوش آهين نه؟"

ناني مهربان هئي. ٿي سگهي ٿو هيءَ ان ڪان پڇي سگهي؟ اها مشڪل سان ڪڏهن ڪو ڳالهائيندي هئي، پر اها جڏهن ڪلندي هئي ته سندس چهري ۾ گهنج پئجي ويندا هئا. نانيءَ جا وار سنهڙا ۽ هر وقت هيٺ لڙڪندا رهندا هئا جن ڪي هوءَ هر وقت، بي فائدو، ڪنن جي پنيان رکڻ جي ڪوشش ڪندي هئي. توڙي ڪٿي جو ناني عمر جي پنجين ڏهي ۾ هئي پر اها سوڪيءَ جي نظر ۾ تمام وڏي عمر جي هئي. زندگيءَ نانيءَ سان چڱي ڪا نه ڪئي هئي جنهن سبب هوءَ عمر ڪان ڪيترو ئي وڏي نظر ايندي هئي.

مانيءَ ڪان پوءِ سوڪي باغيچي ڏانهن ڪلندڙ در وٽ پنهنجي نانيءَ جي پر ۾ ويهي رهي. هن جي سامهون اڱڻ ڪي مامي تمام صاف سٿرو رکيو هو، ان پاڙي وارن جي گهر سان گڏ جهنگلي سان ڪيترائي خوبصورت گل پوکيا هئا جيڪي سوڪيءَ کي ڏاڍا وڻندا هئا، توڙي ڪٿي انهن جا ڪيس نالا به ڪو نه ايندا هئا. ڪنڊ ۾ مامي دگهن وڻن جي چوڌاري پٿر رکي ڇڏيا هئا: هن انهن ۾ ٻج پوکڻ ۾ ان جي مدد ڪئي هئي، جڏهن اُهي ڦٽي نڪتا ۽ مکڙيون ڪڍيائون ته ان انهن کي صنوبر جا گل ٿي سڏيو.

"پر اهي صنوبر وانگر ڏسڻ ۾ ته ڪونه ٿا اچن." سوڪيءَ اعتراض ڪيو ۽ مامي چيو ته ڪائنات جي پئدا ڪندڙ جڏهن گل ٿي پئدا ڪيا ته انهن تي اهو ئي نالو رکيو هو. سوڪيءَ ننڍڙن گلن لاءِ ڏک محسوس ڪيو جن تي اهڙا نالا هئا.

سڀ ڪان وڏيڪ خوبصورت حوض هو. مامي نانيءَ کي خوش ڪرڻ لاءِ ان ۾ ڪنول گل پوکيا هئا. سفيد ڪنول ۽ ڳاڙهو ڪنول، جن مان هڪ کي "سچ جي ڏي" سڏيو ويندو آهي. ڪڏهن اهي سڀ گڏ ٽڙندا هئا، پر مامي سوڪيءَ کي انهن کي هٿ لائڻ ڪان منع ڪري ڇڏي هئي. سوڪيءَ جون بدڪون جڏهن ڏيڏرن کي پڪڙينديون هيون ته اهي انهن سان ٽڪرائبيون هيون، پر مامو چوندو هو ته اهي صرف ۽ صرف بدڪون آهن ۽ انهن کي اهو سمجهائي نٿو سگهجي.

سوڪيءَ اسڪول جي باري ۾ سوچيو، قسمت سان اهو ڪو گهڻو پري نه هو، نه ته هوءَ پنهنجو پاڻ اسڪول وڃڻ ۾ خوف محسوس ڪري ها. هن رستي سان هن کي گهڻن ٻارن سان ملڻو ڪو نه پوندو، جيڪي ڪيس چيڙائيندا هئا. سوڪيءَ رڙ ڪرڻ گهري جڏهن هن اهو سوچيو. ڪنهن هن جي وارن کي ڇڪيو ۽ پڪاريو

"ٻاهرين ڪتڙيءَ! وڏي نڪ واري!" اها چڪ نه هئي جنهن ڪيس ايذاءُ پهچايو پر ڪنهن شئي جو ڳوڙهو هن جي نڙي ۾ چڙهي آيو. جڏهن ماڻهو ائين ڪندا هئا ته سوڪي پڇڻ لڳندي هئي. "تون انهن سان اکين سان ڏسي ٿي سگهين؟" اهي ڪلندا هئا. "حرامزادي!" نه، اها گهر ۾ ٺيڪ وينئي هئي، پنهنجي اڱڻ ۾.

جيئن ئي ماٿس هيٺ هال ڏانهن لنگهي ته هن ريشمي ڪپڙن جي سرسر جو آواز ٻڌو، ماٿس هميشه وانگر سنهڙي آواز ۾ ماني آڻڻ لاءِ حڪم ڪيو.

"منهنجي ماني ڪٿي اچو،" هن چيو ۽ سوڪيءَ کي اهي لفظ ڇت ۾ لڙڪندڙ لڳا. ماسي ماني ڪٿي آئي، اها هن پاڻ ئي پچائي هئي. مائي اجا به ڪراڙي ۽ ٿلهي هئي انهيءَ مال ڪري جيڪو ڪجهه ان بورچيخاني ۾ ڪاڏو ٿي، پر ماٿس ان کي پسند ٿي ڪيو ۽ هن کي رهڻ ٿي ڏنائين. روزانو ڪاڌا ساڳيا هوندا هئا- چانور، سوپ ۽ ٻيون مصالحدار شيون-- ڏينهن ۾ ٽئي ويلا. ڪڏهن ڪڏهن اها ڪباب ٺاهيندي هئي يا سوپ ۾ سڪل مڇي ملائيندي هئي، باقي گوشت ورلي ڪو هوندو هو.

شام ويجهو ايندي ٿي وئي ۽ جڏهن ماٿس شام جي لاءِ ڪپڙا پائڻ شروع ڪيا ته ان ڪان پڇڻ لاءِ ڪافي دير ٿي وئي هئي.

ان رات سوڪيءَ کي ننڊ نه آئي. ناني ان جي پير ۾ گاديلي تي ڪونگهرا هڻي رهي هئي. سوڪي اجا تائين ساڳي ڪمري ۾ سمهندي هئي جنهن ۾ ناني، پر ماٿس انهن جي پراڻي گاديلي کي تبديل ڪري هڪ نئون سنو گاديلو آندو هو. ماٿس جي ڪمري ڏانهن کلندڙ دروازو اڏ ڪليل هو. اها اجا تائين ڪو نه موٽي هئي. ماٿس جو ڪمرو وڏو هو ۽ ان ۾ بسترو به ولائتي نهيل هو پر سوڪي اتي سمهڻ ڪان ڊڄندي هئي ته متان ڪري پوي. سوڪي، جڏهن ماٿس هوٽل ۾ هئي، هڪ دفعو ڊڄندي ڊڄندي ان ڪمري ۾ وئي هئي، هن ڏٺو ته هڪ پٽ سڄي آرسين سان پري پئي هئي. هن پاڻ کي آرسين ۾ مٿي ڪان هيٺ تائين ڏٺو ۽ ڪيس ماءُ جي ڪمري ۾ وٽندڙ خوشبو به محسوس ٿي هئي.

هوٽل ۾ اجا وڏي آواز ۾ رڪارڊ وڄي رهيا هئا. نانيءَ پاسو بدلايو ۽ ننڊ ۾ وڃڻ لڳي. آخر ڪار سوڪيءَ ماءُ کي اندر ايندي ڏٺو. اڄ رات ان کي ڳاڙهي رنگ وارا ڪپڙا پاتل هئا جنهن جون ڊگهيون، پلاندن واريون ڏوريون اڳيان لڙڪي رهيون هيون. جيئن ئي اها در ڪولي اندر داخل ٿي سوڪيءَ سس پس ڪئي:

"امان."

"ڇا تون ننڊ ۾ نه آهين؟" ان مان دونهين ۽ ٻي ڪنهن شئي جي ڌپ پئي آئي، انگور جي شراب جهڙي، جهڙو مامو پيئندو هو.

"ڇا تون بيمار آهين؟"

"نه، بيمار نه آهيان."

"ته پوءِ هنڌ ۾ وڃ." ان شوڪارو ڀريو.

سوڪيءَ ان جي هٿ کي پڪڙيو. "جيجڙي"، سوڪيءَ مڻ مڻ ڪئي. "مان-مان" ۾ ماڻس اڳئي پنهنجي ڪورياڻي لڙڪندڙ وڳي جون ڏوريون کولي ڇڏيون هيون. پراڻي زماني ۾ اهي ڏوريون ڳوڙهن اگهڻ يا شرمائيندڙ منهن کي لڪائڻ لاءِ ڪم اينديون هيون. هاڻي ان پنهنجو چولو به ڍرو ڪري ڇڏيو.

"امان، مون کي تو کان پڇڻو آهي. منهنجي- منهنجي پيءُ جو نالو ڇا آهي؟"

ماڻس پنهنجو وات کوليو ۽ سوڪيءَ ڏانهن ائين ڏسڻ لڳي ڄڻ اها سڪتي ۾ ڇميل هجي.

"امان، ان جو نالو ڇا آهي؟"

ائين ٿي لڳو ته ماڻس ڪيس ڇڙٻيون ڏيندي پر بجاءِ انهيءَ جي ڪجهه به نه چيائين. هڪدم ان پنهنجو پلاند منهن تي رکيو ۽ ڇوڪريءَ ان جو ڪنڪهڻ ٻڌو. ٿي سگهي ٿو اهو ڪنڪهڻ نه هجي. انهيءَ کان اڳ جو سوڪي ٻيو ڪجهه چوي ها، ماڻس جلديءَ ۾ پنهنجي ڪمري ۾ داخل ٿي ۽ خلافِ معمول دروازي کي زور سان بند ڪيائين. سوڪيءَ جي ننڊ پوڻ تائين ڪجهه وقت گذري ويو. پٽ جي ڀٽي پاسي هن ماءُ کي نڙي صاف ڪندي ٻڌو ڄڻ ان کي سخت ٿڌ لڳي هجي. اهو روئڻ نٿو ٿي سگهي. سوڪيءَ اندازو لڳايو، ڇو ته امير ماڻهو روئيندا ڪو نه آهن. يا اهي روئيندا آهن؟

٨

فقط ناني ئي هئي جنهن وٽ سوڪي آخر ۾ وئي. ڪراڙي مائي سوڪيءَ ڪي ڪيترن هفتن کان جاچيندي رهندي هئي. ماڻس سدائين گهڻي دير تائين مصروف رهندي هئي ۽ ان ڪي سوڪيءَ سان ڳالهائڻ لاءِ مشڪل ڪو وقت هوندو هو. سواءِ رات جو سلام ڪرڻ جي.

"سوڪي"، هڪ ڏينهن شام جو نانيءَ چيس، "تون اڳي وانگر ڪائين چو نٿي؟"

"مون کي بک ڪين آهي." سوڪي اداس هئي. وڌيڪ ڪو به بهانو ڪو نه ڪيو. اسڪول ۾ ٻارن هن جي پيءُ بابت پڇا پڇي ڪئي. "هن رانديڪا موڪليا آهن؟" ڇوڪرين چٽر ڪيس. سوڪيءَ ڊاڙ هڻئي ته سندس پيءُ آخري خط ۾ لکيو هو ته اهو ايندڙ سال اچڻ جي تياري ڪري رهيو آهي. ٿي سگهي ٿو. پر- هن لاءِ اهو پڪ سان چوڻ مشڪل هو جو ڪيس تمام گهٽا ڪم هوندا آهن.

"اهو ڏسڻ ۾ ڪيئن آهي؟"

"او، هو خوبصورت آهي." سوڪي چيو "۽ ڊگهو: پهلوان پڻ، هو مون کي هڪڙي هٿ تي کڻي سگهندو، ايترو سولو جڻ ڪنپ."

"ٿي سگهي ٿو هو هاٿي ائين نه ڪري سگهي جو تون ستن سالن جي ٿي وئي آهين."

"اٺي، تون تمام ڳوري آهين، مان شرط ٿي لڳايان." اهي سڀئي ان تي متفق ٿيون. "اهو جڏهن هتي هو تنهن کي گهڻو وقت ٿي ويو آهي."

"پڪ،" مريم ڪلي ڏنو. "اهو پڪ ڪرڻ لاءِ آهي، جڏهن تون ٻارڙي هئينءَ ته ڪٺڻ ۾ سولي هئينءَ." اها حقيقت ته مريم بين ٻارن سان هڪ ٿي وئي آهي سوڪيءَ لاءِ وڏو صدمو هو ۽ هن ان کي پنهنجي اڪيلي سنگتياڻي سمجهيو هو.

جيڪر ان جو صرف هڪڙو فوٽو وٽس هجي ها ته اهو ڪيس گهڻي مدد ڏئي ها. عجب آهي، جيڪر هوءَ ماءُ جي شيءِ ۾ ان لاءِ جاچي ڏسي؟ وڏا وڏا ڳوڙها سوڪيءَ جي منهن تان وهي هليا، جڏهن هوءَ ڪجهه پنڌ ڪندي ڪجهه ڊڪندي اسڪول کان گهر آئي.

"منهنجي راڻي مون کي بڏاءِ ته ڪهڙي ڳالهه آهي." نانيءَ سمجهيو ٿي ته ڇوڪريءَ کي اسڪول ۾ تڪليف آهي پر اها مڃڻ کان انڪاري هئي. "ڇا ٻار تو کي تنگ ٿا ڪن؟"

"اهي هر وقت مون کان پڇندا رهندا آهن-- منهنجي پيءُ جي نالي بابت."

"هاءِ-- او، نه!" نانيءَ چيو. هن پنهنجي بدن کي اڳتي پوئتي چوريو، "هاءِ!"

"ناني، تو کي انهيءَ جي خبر آهي؟"

پر نانيءَ کو به جواب ڪو نه ڏنو. جنهن ڳالهه جو کيس سدائين انديشو هو، آخرڪار اها ٿي. هن سوچيو ته سوڪيءَ کي اسڪول وڃڻ جي ضرورت نه هئي؛ هوءَ هتي ڪوٺ جي اندر رهي ٿي سگهي. "هاءِ، مُنيس-- هيءَ ظالم دنيا!"

"ناني، هو خوبصورت هو يا نه؟" هن سوچيو ته گهٽ ۾ گهٽ هوءَ انهي ۾ ته صحيح هوندي.

بجاءِ نانيءَ سان همدرديءَ جي، سندس پراڻين روايتن ان جو گهڻو ڪجهه ورتو هو:

"هو ٻاهريون بدمعاش هو، انهيءَ ڪري اهو اٿين هو. منهن ۾ ملو،" هن نفرت ۾ پنهنجي نڪ کي موڙو ڏنو. "مان سمجهان ٿي هو خوشامدڙيو هو. قسمت سان مون ان تي ڪڏهن به اک نه رکي. ۽ پڪ هو به ٻين وانگر پنهنجن بوٽن سان هن گهر ۾ لنگهي آيو هوندو."

سوڪي دپ مان ماٺ ٿي وئي. ناني اهو ڪيئن ٿي چئي سگهي؟ ڪنهن شئي سندس ڪنن کي دٻايو، جي وڃي ويا، هن ڳالهائڻ گهريو ۽ ڳالهائي نه سگهي. فرش پيرن هيٺان گهمي رهيو هيس. ناني، سيئي ماڻهو......

انهي هن جو پيهر ڳالهائڻ ٻڌو ۽ اهو کيس ٻري کان محسوس ٿيو. "۽ اهو ٻين ماڻهن جي روبرو عورتن سان هٿ هٿ ۾ ملائيندو هوندو، ڪميڻو!"

"ڪڏهن به نه! منهنجو پيءُ نه!" سوڪيءَ ادب مان ان جو دفاع ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي. هن جو پيءُ نيڪ هوندو ۽ شڪ نه آهي ته سندس وار ان ماڻهو جهڙا هوندا جيڪو هڪ ڏينهن ماڻس جي ڳتي ۾ آيو هو.

"نه، ناني، اهو سنو هو، ڇا هو نه هو؟"

"سنو؟ ٻاهريون ماڻهو سنو ڪيئن ٿو ٿي سگهي؟ ان جا وارا اهڙا هئا"، هن پنهنجو هٿ آهستي هوا ۾ لوڏيو. "تون ڏسين ٿي؟ ۽ لڏندڙ وار ۽ لڏندڙ دل." اهو هڪڙو پراڻو پهاڪو هو.

"تون سمجهين ٿي ته امان وٽ ان جي تصوير هوندي؟"

"مون کي ڪهڙي خبر؟ انهيءَ کان پڇ!" ناني ورانڊي مان نڪري وئي. اها حوض جي چوڌاري ڦري، بيٺي، ۽ پيهر ڦيرا پائيندي رهي، تمام پريشان پئي لڳي.

ڪو مسئلو نه آهي، هن جيڪي ڪجهه چيو. سوڪيءَ پنهنجون اکيون بند ڪيون ۽ پيءُ کي تصور ۾ ڏسڻ لڳي. اهو مشڪندڙ هو ۽ مضبوط. هاڻي اهو

جيڪڏهن اوچتو ٻاهرين در وٽ ظاهر ٿئي ته ٿا پنهنجي مٿي کي ڍڪ لڳڻ کان بچائڻ لاءِ ان کي شايد هيٺ جهڪڻو پوندو. هن ڪيترن ٻاهرين ماڻهن کي بلڪل اڻين ڪندي ڏٺو هو ۽ هن جو پيءُ به ڊگهو هو.

"ناني" ، هن رڪائيءَ مان چيو، " جڏهن مان پنهنجون اکيون بند ٿي ڪريان، مان ان کي ڏسان ٿي-- جيئرو جاڳندو."

"منهنجي ٻچڙي تون سچ ٿي چوين. ڪنهن مهل تو کي پنهنجن جي ڏسڻ لاءِ اکيون بند ڪرڻ ڪپن." نانيءَ جواب ڏنو. پوءِ اها ڪنڌ ۾ بيد جي وڻ وٽ وٺي ۽ اتي هيٺ پٽ تي ويهي رهي.

٩

ايندڙ وقت ۾، سوڪيءَ پنهنجي پيءُ جو جيڪو تصور دل ۾ ويهاريو هو، تنهن سان پيار ڪرڻ لڳي. پهريائين هن ان لاءِ ابوجي سوچيو- پر اهو مٽجي ”پاپا“ ٿي ويو. پاپا، اهو آهي. اسڪول ۾ ڪجهہ وقت لاءِ سيني انهيءَ کي وساري ڇڏيو، صرف مريم هن کان پڇا ٿي ڪئي. خاص طور تي ان جي تصوير ڏسڻ لاءِ. اها اڃا تائين سوڪيءَ جي ساهيڙي هئي، پر صرف اسڪول تائين. ٻيون ڇوڪريون پاڻ ۾ گڏجي کيڏنديون هيون ۽ سوڪي انهن کي هڪبئي سان سڄي رات گڏ رهڻ لاءِ چوندو ٻڌندي هئي، پر هن کي ڪنهن بہ دعوت ڪو نہ ٿي ڏني. اها بلڪل اڪيلي هئي. جڏهن هن جو پيءُ جو فوٽو ڏيکارڻ وارو وعدو پورو ڪو نہ ٿيو تہ مريم بہ ڪانئس الڳ ٿي وئي.

گهر ۾ زندگي گذرندي رهي. سوڪيءَ کان سواءِ، هر شئي پنهنجي محور تي هئي، هن جي گفتگو کان پوءِ، ناني اڪثر ڪلاڪن جا ڪلاڪ منجهيل رهندي هئي. هوءَ دروازي ۾ ويٺي تلاءَ ۾ پوکيل ڪنول جي گلن کي دير تائين ڏسندي رهندي هئي، ايتري تائين جيستائين ڏينهن گرم ٿيندو هو. سياري ۾ جڏهن ان کي اندر رهڻ لاءِ مجبور ڪيو ويو، ناني سنهڙي دروازي مان هڪ سوراخ ڪيو ۽ ان مان ٻاهر جهاتيون پائيندي رهندي هئي. هن جو وهاڻو تمام پراڻو ٿي ويو هو سو سوڪيءَ هن لاءِ هڪ نئون وهاڻو ٺاهيو جنهن تي ناسپاتي جي پنن وارو پرت پريائين، نانيءَ ان کي پسند ڪيو.

سوڪي سوداڻڻ ٿي وئي هئي. جيڪر بابو هاٺي انهيءَ دروازي مان اچي وڃي تہ امان پڪ حيران ٿي ويندي. ضرور هو کين حيران ڪرڻ ٿو گهري. انهيءَ ڪري ان ڪڏهن بہ خط ڪو نہ لکيو آهي. ڏينهن ۾ هڪ گهڙي بہ اهڙي نہ هوندي هئي جو سرڪي هن لاءِ نہ سوچيندي هجي.

ڇا هو انهن ماڻهن مان ڪو هڪڙو هو جيڪي امان جي گٽي ۾ ايندا رهندا آهن؟ نہ، اهو ضرور هن کي ٻڌائي ها. سوڪي انهن مان هر هڪ کي جاچڻ لڳي، سواءِ ڪنهن بہ نوجوان جي؛ هوءَ پيءُ جو ايتري ننڍي عمر وارو هجڻ پسند نہ ڪندي. نوجوان فوجي گهڻو ڪري شرميلا لڳندا هئا، اهي گڏجي ايندا هئا ۽ ائين لڳندو هو تہ ڄڻ اهي هن جاءِ تي وڃي ڪري غلط ڪري رهيا آهن، جتي کين وڃڻو نہ آهي. هن بہ هڪڙو پيرو ائين ڪيو هو؛ هڪڙي سياري ۾ جڏهن هيءَ ڦيٿن وارن بوٽن سان ڊڪندڙ ماڻهن جي پٺيان نديءَ طرف وئي هئي. هوءَ ماءُ جون سڀ تنبيهون وساري ويٺي هئي ۽ ان وقت هلڪي اونده ٿي رهي هئي جڏهن برف جي ڇپ ڪري

پئي. پاڻي تمام سخت ٿڌو هو ۽ ڪيس هڪڙو پوليس وارو گهر ڪٺي آيو هو. ماڻس سخت ڪاوڙ ۾ هئي. ان هن کي هميشہ واسطي بند ڪرڻ لاءِ سمهڻ واري ڪمري ۾ ڪلف هڻي ڇڏيو، توڙي جو ناني ضد ڪري رهي هئي تہ اهو اينڌڙ صبح تائين هوندو.

سوڪيءَ کي وچولي عمر وارا ماڻهو گهڻو وڻندا هئا. ڪن کي ورديون پاتل هونديون هيون، ڪن کي نہ. هن گُتي جي دروازي جي چوڌاري ڪڍڻ شروع ڪيو، جنهن شئي جو هن اڳ ۾ ڪڏهن بہ خيال ڪو نہ ڪيو هو. گُتو هن جي ٻاراڻي عمر جو هڪ رواجي حصو ٿي ويو هو. ساڳيا ماڻهو وري وري ٿي آيا پر انهن مان گهڻن سوڪيءَ ۽ سندس جاچيندڙ نظرن کان پري ٿي ڏٺو.

ماڻس جي چوڪرين ڪيس پري پڇاڻ جي ڪوشش ٿي ڪئي. انهن ماڻس کي ٻڌايو ٿي جيڪا ڪيس توري ٿڦا ٿڦي ڪندي هئي؛ پر انهيءَ ڪيس ايذاءُ ڪو نہ ٿي پهچايو. بهرحال، هوءَ پنهنجي تصور کان بہ گهڻو ڪجهہ وڌيڪ ڏسي چڪي هئي. ماڻهو ڊگهن اسٽولن تي ويٺا هوندا هئا ۽ انهن جڏهن شراب ٿي پيتو تہ پنهنجون ٻانهون چوڪرين تي ٿي رکيائون. ڇا اهو ضروري هو؟ هڪ ڀيري انهن مان هڪڙي ٿلهي ماڻهوءَ ماڻس کي ڇيلهہ مان پڪڙيو هو. سوڪيءَ انهن کي پوري طرح ڏٺو. هوءَ پنهنجي ماءُ جي مدد ڪرڻ لاءِ وڏي رهي هئي، پر انهيءَ بابت سمجهي وئي. ماڻس دانهن ڪو نہ ڪئي هئي پر مرڪڻ لڳي هئي. ڇا هوءَ اهو پسند ٿي ڪري؟ سوڪي منجهي پئي. ان جرئت ڪيئن ڪئي! بابو انهيءَ کي پسند نہ ڪري ها! "بابا" ، هن آهستي رڙ ڪئي، "تون هتي ڇو نٿو رهين؟" سندس ڳلن تان ڳوڙها وهي هليا. سڏڪا ڀريندي هوءَ گندي هوٽل کان پري پڇي وئي هئي ۽ جنهن کان هن هاڻي نفرت ٿي ڪئي. هوءَ هڪ ٻوٽي سان، جيڪو مامي پوکيو هو، ٽڪرائجي ڪري پئي. ان هن کي اتي ڪريل ڏٺو، ۽ هن کي ڪٺي وڃي هنڌ تي سمهاريو. لڳو ٿي مامو سمجهي ويو آهي.

انهيءَ رات سوڪيءَ کي سخت بخار هو ۽ هوءَ جاڳي پئي. ان پيءُ کي صاف ڏٺو، پر هر ڀيري جيئن ئي هن پنهنجا هٿ ان طرف ٿي وڌايا هو گم ٿي ٿي ويو. ماڻس يوناني حڪيم کي گهرايو، جنهن هن کي دوا ڏني. "ڪنهن شئي جي ڪري هيءَ خواب ۾ ڊڄندي رهي آهي." اها حڪيم جي تشخيص هئي، معمولي اندازي سان هو حقيقت جي ڪيترو نہ قريب پهتو هو.

اهو آخري دفعو ڪو نہ ٿيڻو هو جڏهن هن گُتي کي ڏٺو هو. هڪ ماڻهو خاص طور تي هن کي پسند ڪرڻ لڳو. اهو ڪجهہ ٿلهو لڳي رهيو هو. جنهن سوڪيءَ کي احساس ڏياريو تہ جي ٿلهي ٿيڻ لاءِ هو گهڻو ٿو ڪائي تہ ضرور شاهوڪار

هوندو. گهٽ ۾ گهٽ، ٿورو شاهوڪار ضرور. اهو هفتي ۾ ٻه يا ٽي ڀيرا ايندو هو ۽ هڪ رات ان ساڻس ڳالهايو. تمام ٽٽل ڦٽل ڪوريائي ٻوليءَ ۾،

"تنهنجو نالو ڇا؟"

سوڪي انهيءَ لاءِ ڪيترن ڏينهن کان اميد رکيو ويٺي هئي پر جڏهن ائين ٿيو ته هن موڳائي محسوس ڪئي. بس هوءَ ان ماڻهوءَ کي جواب ڏئي نه سگهي. هو ڪيس ڏسي مرڪيو ۽ ان جي مرڪ هن کي خوش ڪري ڇڏيو. اها هڪ اونداهي رات هئي، پر هن کي ڇت جي ڇاڇن هيٺان لڪنو ٽي پيو ورنه ڇوڪريون ڪيس ڏسي وٺن ها. اونده ۾ لڪندي هو گهر موٽي ۽ گهر جي اڳڻ ڏي ڊوڙي وئي. هُن ساڻس ڳالهايو هو. ڇا جيڪڏهن اهو هجي......؟ او، نه، ائين نٿو ٿي سگهي.

ٻي شام جو هوءَ اتي واپس وئي پر اهو ماڻهو ڪو نه آيو. اهو ڪيترن راتين کان پوءِ آيو. ان کي ڇهنبدار ڪالرن سان هڪ صدري پاتل هئي. سوڪيءَ ان ڏي ڏٺو ۽ هن پيري هن ان کي اڳ ۾ ئي ڪيڪاريو.

"تنهنجو نالو ڇا؟" ان ٻيهر ڪوشش ڪئي.

"ان سوڪ." دراصل ان جي ڳالهائڻ جو انداز ڏاڍو دلچسپ هو. هن کي مرڪڻو پيو هو.

"تون هتي ڇا ڪندي آهين؟"

سوڪي اهو سمجهي نه سگهي ته ان جو ڇا مطلب آهي. "هتي؟" هتي هن جو گهر هو ۽ هن جي ماءُ به هئي. "امان آهي.........." هن چوڻ شروع ڪيو، ايتري ۾ هڪ ڇوڪري ڳُتي مان ظاهر ٿي ۽ ڪيس اڪيلي ڪڏ گهلي وئي. "هتان نڪري وڃ." ان ڇڙٻيس.

ٻي ڇوڪريءَ ان ماڻهوءَ کي ٻانهن کان ورتو ۽ اهو رنگين ستارن پريل پردن جي پويان انهن جي پٺيان هليو ويو. جيئن ئي ستارن جون لڙهيون ڇڻڪيون ته سوڪيءَ انهن جو آواز ٻڌو. جيستائين پردا لڏندا رهيا انهن جي ڇڻڪار جو آواز جاري رهيو.

انهيءَ کان بعد هن ان ماڻهوءَ کي پنهنجو دوست سمجهيو. واقعي دوست نه پر ڪنهن ماڻهوءَ کي سڃاڻڻ لاءِ اهو ڪافي هو. هڪ رات ان هن کي ڪاغذ جي ٿيلهي ۾ بند ٿيل ٽافيون ڏنيون. انهن هڪ ٻئي سان ڪڏهن به ڪو ته ڳالهايو پر اهو ڪو مسئلو نه هو. سوڪيءَ ماڻ کي سندن وچ ۾ هڪ راز ٿي سمجهيو، جيئن ڇوڪريون انهن کي ٻڌي نه سگهن. هن کي ڪڏهن به وردي پاتل ڪو نه هوندي هئي، ٿي سگهي ٿو هو ٻين وانگر فوجي نه هجي.

پنهنجي لڪي جهاتيون پائڻ ڪري، هوءَ هر رات ڪا نئين ڳالهه ضرور ڏسندي

هئي. مثال طور، ماٿهو رڳو ڳتي پر يڪو ڪو نہ ويهندا هئا. شراب پيئڻ کان پوءِ اڪثرَ اهي پنيان ٺهيل ننڍين ڪمرن پر گم ٿي ويندا هئا جن جي استعمال جي سوڪيءَ کي خبر نہ هئي. سوڪيءَ جي ڏسندي اهي ڪڏهن بہ اتان ٻاهر ڪو نہ آيا- ايتري تائين نہ جيستائين سوڪي اتي ڏسندي هئي. هن هڪڙي ڀيري ان بابت نانيءَ کان پڇيو، پر هوءَ ايترو تہ ڪاوڙجي پئي جو ذري گهٽ هن کي ٻهاريءَ سان ڌڪ هنيو هيائين. ان کان پوءِ هن ڪيترا ڏينهن ڇوڪريءَ سان ڳالهايو بہ ڪين.

اهو ماٿهو ايندو رهيو. اهو ٿي سگهي ٿو-؟ نہ. آخرڪار ان جو چهرو ۽ سندس پيءُ جي خيالي تصوير گڏ ٿيڻ لڳا تان جو اهي پئي هڪ ٿي ويا. ماٿس ڪيس هوٽل جي در وٽ ڏسي ورتو هو ۽ ڪيس اتي بيهڻ وڃڻ کان سخت منع ڪئي هئائين. انهن ڏينهن پر ماٿس اوپري لڳندي هيس. هن سوڪيءَ جي گهر لاءِ اسڪول جي ڪم تي نظر وجهڻ واسطي بہ ڪڏهن وقت ڪو نہ ڪڍيو ۽ نہ وري ان هڪ دفعو بہ ڪيس ڳرانڙي پاتي.

پوءِ، هڪ رات، ان ماٿهوءَ سوڪيءَ لاءِ هڪڙي ڳوٿري آندي، هڪ وڏي.

"تون ڪيتري وڏي؟" هُن پڇيو

"اٺ." سوڪيءَ پٽڪيو.

"اٺ؟ هُمر." هن سوچيو تہ اٺن سالن جي تہ هيءَ تمام ننڍي آهي.

سوڪيءَ هن جي ٻانهن کي پڪڙيو، "پيو درجو،" هن ٻن آگرين سان ڏيکاريس. هن انگريزي ڪونہ ٿي سمجهي، صرف ماءُ جي ڇوڪرين کان ٻڌي هئائين جڏهن اهي فوجين کي ڦاسائڻ جي ڪوشش ڪنديون هيون. "چارلي، تون مون کي پسند ڪرين ٿو؟" يا "هيلو، ڪمانڊر صاحب." هاڻي اٺين پئي لڳو تہ ماٿهو وڃڻ وارو آهي.

"مهربان، ائين نہ ڪر." هوءَ پنهنجي همت گڏ ڪري ڳالهائڻ لاءِ لفظ ڳولهي رهي هئي. اهو ڏکيو هو. هوءَ هيڪي ۽ روئي ڏنائين: "تون--- تون---- منهنجا ابوجي--- بابا؟"

ان ماٿهوءَ ڇتائي ڏنس. ان پنهنجو وات کوليو ۽ بند ڪيو. هُن جون ٻانهون سندس پاسن کان لڙڪنديون رهيون.

"نہ،" ان چيو "نہ!"

خير، هن ان کي پڪ سان اهو ڪو نہ سمجهيو هو. اهو سچ هجڻ لاءِ ڏاڍو سٺو ٿئي ها، پر---

ماٿهو پنهنجو متو لوڏي رهيو هو. ان سوکڙي تڪڙ پر ڇوڪريءَ جي ٻانهن پر وڌي ۽ هڪدم هوٽل پر هليو ويو جتي هو ستارن سان مڙهيل پردن پنيان گم ٿي

ويو. اوني، ڇوڪرين ۾ جا وڏي ۽ انچارج هئي، سوڪيءَ کي ڏسي ورتو جيڪا ٽڪ ۾ ڏکي رهي هئي. سوڪي اونيءَ کي ڪڏهن به پسند نہ ڪندي هئي. اها عورت جيڪا پئسن جي بہ سنڀال ڪندي هئي، ۽ هاڻي ٿيءَ انهيءَ کان نهايت ڏنل هئي.

"هلي وڃ!" اوني ڪاوڙيل هئي. سوڪي هر شئي جا خواب ڏسندي هئي، هن گهڻيون اميدون رکيون هيون -------

"انهيءَ پُڙي ۾ ڇا آهي؟"

"اهو منهنجو آهي."

"اهو مونکي ڏي!" اونيءَ پنهنجي هٿ اڳتي وڌايا.

"نہ، اهو منهنجو آهي. مون اهو ورتو آهي ان کان -----" سوڪي رڪجي وئي. هن ذري گهٽ چيو هو "بابو." پر هو هينئر هليو ويو هو ۽ هن پاڻ کي اڳي کان وڌيڪ اڪيلو محسوس ڪيو. اهو ڪهڙي ڪم جو آهي؟ هوءَ مڙي ۽ ڪاوڙيل عورت کان پري ڏاڪڻ تان هيٺ لهي، دروازي کان ٻاهر گهٽيءَ ۾ پهچي وئي. هوءَ ڀڄڻ لڳي ڇاڪاڻ تہ هن کي خبر هئي تہ اوني هن جي پٺيان ايندي. پهرياٽين اونداهيءَ ۾ ايڏانهن ڪو نہ وئي هئي سو ڪهڙو خيال ڪري ها. هن ڪنهن جو بہ خيال ڪو نہ ڪيو، نہ ان ماڻهوءَ جو، نہ پارسل يا ڪنهن ٻي شي جو. اهو جيڪر هي وٺي سگهي. "مون کي اهو نہ کپي،" هن گهٽيءَ ۾ ماڻهن ڏانهن دانهن ڪئي. "هي ڪٺو، هي ڪٺو." هن ڪاغذ کي ڦاڙيو، ان کي ڪسڪايو ۽ جيڪي ڪيس ڏسي رهيا هئا سي حيرت ۾ هئا ۽ هن سندن سامهون سوڪڙيءَ کي پري گپ ۾ اڇلائي ڇڏيو.

سوڪيءَ جي واپس اندر وڃڻ کان پوءِ شايد ڪنهن هڪڙي ان کي کنيو. هُوءَ سهڪي رهي هئي. ۽ جيستائين هنڌ ۾ ننڊ پئجي وئي تيستائين روئندي رهي، پر نانيءَ هڪ بہ آواز ڪو نہ ٻڌو. ان شام کان پوءِ، بهرحال اهو ماڻهو وري گهٽي ڏي ڪڏهن ڪو نہ موٽيو ۽ ماڻس کي اهڙي گراهڪ کان محروم ٿيڻ ڪري ڏاڍو افسوس هو.

١٠

توٽي ڪٽي جو سوڪيءَ جو ڪلاس هن سان گهائل مائل ٿي ويو هو، پرائمري اسڪول جا سال اهاڻڪا هئا. بار هڪ پيرو سندس گم ٿيل پيءُ بابت ضرور پڇندا هئا، خاص ڪري مينهن وارن ڏينهن ۾ جڏهن ڪين رسيس ۾ اندر ويهڻو پوندو هو. اها ڪوڙ هٽڻ ۾ ماهر ٿي وئي هئي: هُن ڪين لکيو هو ته ڪيس ٻئي ملڪ وڃڻو پئجي ويو هو؛ هن کي هڪ آپريشن جي ڪري اسپتال ۾ رهڻو پيو هو، نه ٻه. هن جو پيءُ ذري گهٽ مري ويو هو. ۽ ان ڪان پوءِ تمام ڪمزور ٿي ويو هو ۽ اڃڻ جهڙو بلڪل نه هو.

"پوءِ،" مريم چيو، "هن توکي جيڪي رانديڪا موڪليا آهن انهن مان هڪڙو اسان کي ڏيکار."

"وو، مون رکي وساري ڇڏيا آهن. ان ڪان سواءِ اهي ڪافي وڏا آهن، مان انهن کي مشڪل سان کٽي سگهنديس."

ڇهن سالن جي پڄاڻيءَ تي سوڪي اسڪول ۾ پنهنجي ڪلاسين ڪان وڌيڪ قد ڪري وئي هئي. هوءَ تکو ڊوڙي سگهندي هئي ۽ ورزش ۾ پڻ سٺي هئي. هوءَ حسابن ۾ به هوشيار هئي ۽ پڙهڻ ۾ به سٺيون مارڪون هيس، پر سندس وٽندڙ خواب ڪڏهن به سچو ڪونه ٿيو. سندس ڪلاس جي پنين پت تي شاگردن جون سٺيون ناهيل تصويرون تنڪيل هيون ۽ انهن جا والدين سال ۾ ٻه پيرا ڏسڻ ايندا هئا. هن پنهنجي ساٿين سان ريس ڪيئن ٿي ڪئي! " او، ڪهڙي ته خوبصورت آهي." هڪ ماءُ هڪ تصوير ڏسي ٻٽاڪ ٿي هنئي. (پر منهنجي سٺي هئي، سوڪيءَ سوچيو) "پڪ منهنجا پت، تون ناهي سگهندين،" هن هڪ پيءُ کي چوندي ٻڌو. هن جون تصويرون هتي ڇو نه هيون؟

ماستر پارڪ پرائمريءَ جي آخري سال تائين سوڪيءَ جو ڪلاس ورتو. اهو هن تي مهربان هو، ٻين سيني ڪان وڌيڪ مهربان. سرٽيفيڪٽ ورهائڻ واري ڏينهن هن سوڪيءَ جي ماءُ کي چيو " هيءَ بهترين شاگرديائي رهي آهي." ماٿس شرمائجي وئي ۽ ماستر کي ادب سان سلام ڪيائين. انهن لفظن هن کي خوش ڪري ڇڏيو، خاص ڪري انهيءَ ڪري جو ان اهي لفظ سندن سوکڙي وٺڻ ڪان اڳ ۾ چيا، پوءِ نه. هن کي سيني ڪان سوکڙيون وٺيون هيون. ڪنهن ان کي پئسا، ڪنهن ڪپڙن جو جوڙو ته ڪنهن سونيون منديون ٿي ڏنيون. جي ٻارن جون مارڪون گهٽ اينديون هيون ته والدين استاد کي وڌيڪ سوکڙيون ڏيندا هئا ته جيئن خوش ٿي سندن ٻارن

کي پاس ڪري ڇڏي. ماڻس به هڪ تحفو آندو هو ۽ سوڪيءَ کي خبر هئي ته اها هڪ سهڻي واچ آهي. اها تمام مهانگي ملي هئي پرماڻس چيو ته ٺيڪ آهي. ان سوڪيءَ کي ڏني ته اها ماستر کي ڏي.

در حقيقت اهو پهريون پيرو هو جو سوڪيءَ جي ماءُ اسڪول ۾ وئي هئي. تقريب هڪ شاندار موقعو هو، پار خاموش ۽ چپ چپات ۾ هئا. ماڻس هڪ ڳوڙهي ساٽي رنگ جو وڳو پاتو هو ۽ سفيد شال ڪلهن تي ويڙهي هيائين. انهيءَ ۾ ڪو شڪ نه هو ته اها سيني مائرن ۾ تمام سهڻي هئي. ماستر پارڪ پڻ ان کي وري وري ڏسي رهيو هو.

رسم موجب ٻارن کي هارن سان سينگاريو ويو هو. سوڪيءَ کي پڻ. جڏهن هن سرٽيفڪيٽ ورتو ته ادب ۾ تمام جهڪي وئي ۽ ماڻس کيس ٻيو به هار پارايو. سوڪيءَ اسڪول جي اڱڻ ۾ چوڌاري نهاريو ڄڻ خواب ۾ هجي. اهو ڄڻ ٻي دنيا وانگر هو، جيستائين سندس مٿو لڏندو رهيو، ماڻهو ڳالهائيندا رهيا. هن مريم کي پنهنجي پوري ڪتنب سان گڏ ڏٺو. خوشيءَ مان مريم کي پنهنجا ڪاغذ ڏيکارڻ لاءِ سوڪيءَ ماءُ کي اڪيلي گڏ ڇڪيو.

"اي، مريم، ڏس!" پر مريم جي ماءُ پنهنجي ڌي کي هٿ کان ڇڪيو ۽ باقي ڪتنب سان گڏ ان کي ٻاهر وٺي وئي.

ڪجهه به چوڻ ڪانسواءِ سوڪي ۽ ماڻس اسڪول جي اڱڻ مان نڪري ويون. انهن پنيان ٻنڌون وجڻ شروع ٿيون ۾ سوڪي جيئن ئي ٽيڙ ڪاٽڻ کان پاڻ بچائڻ لاءِ ماءُ کي چنبڙي ته سندس اکيون ڳوڙهن سان پرجي ويون.

اهو هڪ اڻ وسرندڙ ڏينهن ٿيندو پئي ويو. ماڻس کيس 'ڪيانگ باڪ' محلات ڏانهن وٺي وئي ۽ هن کي پراڻن بادشاهن جون ڳالهيون ٻڌايائين. هن رات جي ماني هڪڙي هوٽل ۾ کاڌي؛ ان کان پوءِ اهي فوٽوگرافر وٽ ويون ۽ وهندڙ پاڻيءَ جي نظاري آڏو ٻيهي تصويرون ڪيرايائون.

"باقي جيڪڏهن بابو به هتي هجي ها!" سوڪيءَ پنهنجي ليکي ڳالهايو ۽ سمجهيو ته هن زور سان ڪونه ڳالهايو هو. واهه، جيڪڏهن کيس خبر لڳي ته مان ڪيڏي وڏي ٿي وئي آهيان؟

"پيو به ڪيڪ کاءُ" ماڻس سندس سوچن کي ٽوڙيو. "توکي خبر آهي ته اڄ خاص ڏينهن آهي." ۽ هوءَ ماءُ جي ٽورانتي هئي جو ان سڄو ڏينهن هن سان گذاريو هو.

پئي تفريح ۾ خوش هيون، جيستائين اوچتو ماڻس واچ ۾ ڏٺو، " او، سوڪي دير ٿيندي ٿي وڃي."

ڇوڪري ڪڏهن به گهر کان ايترو پري ڪو نه ٿي هئي ۽ نه وري ڪيس ياد پئي آيو. اهو سال جو ٻارهون مهنو هو جڏهن اسڪول ناتال جي موڪل ڪري بند هئا ۽ اونده به ٿيندي پئي وئي. هاڻي جلدي چند جو نئون سال شروع ٿيندو جڏهن هوءَ ماءُ وٽ ڪيس سلام ڪرڻ لاءِ ويندي ۽ اهي ٻئي وري پوءِ نانيءَ کي سلام ڪرڻ ويندي يون.

"سنو آهي ته اسان ٽيڪسي جهليون." ماڻس چيو ۽ گهڻي ۾ هيڏي هوڏي نهاريائين. پوءِ ان هٿ لوڏيو ۽ سوڪي خوش ٿي وئي. هيءَ هن جي ٽيڪسيءَ جي پهرين سواري هئي. هڪڙي سچي ڪار صرف هن لاءِ. هوءَ حيران ٿي وئي جڏهن ڊرائيور سندن در ٻاهران پئسا گهريا. هُن ماڻس کي ريزگاريءَ لاءِ چيو ۽ جڏهن هن جي ماءُ ان کي اهي پاڻ وٽ رکڻ لاءِ چيو ته ان کلي ڏنو. سوڪيءَ سوچيو ته جيڪر سواري اڃا گهڻي دير تائين ٿئي ها.

گهر ۾، جڏهن ماڻس اندر پهتي ته ڇوڪريون هيڏي هوڏي ٽڙي ويون. هن ڪين ڪم نه ڪرڻ ڪري ڇڙٻون ڏنيون ۽ جلدئي هر شيءِ پنهنجي ساڳي حالت ۾ اچي وئي، سواءِ ان جي ته نانيءَ کي پنهنجو نئون وڳو پاتل هو.

"ڇو، ناني؟" سوڪيءَ پڇيس.

"ڇو ته هي تنهنجو ڏينهن آهي."

مامي ڪيس هڪ ننڍڙو تحفو ڏنو. اهو هڪ قلمدان هيو جيڪو ان پاڻ ٺاهيو هو. ۽ جيڪو هُن محسوس ٿي ڪيو ته اهو تمام معمولي تحفو آهي، ان هن لاءِ هڪ تصوير جو فريم به خريد ڪيو هو. " اهو اخڙوٽ جي ڪاٺيءَ جو ٺهيل اٿئي." هن وضاحت ڪئي. هن فريم ۾ هوءَ فوٽو رکي سگهندي، جيڪي هن اڄ ڪڍرايا هئا ۽ ان کي هميشه لاءِ رکندي.

"ماما، وڏي مهرباني،" هن چيو.

"ڏهه هزار معافيون،" مامي جواب ڏنو جنهن جي معنيٰ هئي ته سوکڙي تمام معمولي آهي ۽ صرف شرمساريءَ جو سبب.

سوڪيءَ اهو پنهنجي جاري ۾ رکيو ڇو ته ان وٽ پنهنجي ڪمري ۾ ميز ڪانه هئي. هوءَ پنهنجو گهر لاءِ اسڪول جو سڀ ڪم فرش تي ويهي ڪندي هئي، جنهن ڪمري ۾ هوءَ اڃا تائين نانيءَ سان گڏ رهندي هئي.

١١

ڪي ڀيرا اڄي چمڙيءَ سان چمندا آهن. ڪي سانورا ته ڪي ڪارا: پر اهو سڀ ٻاهران هوندو آهي- اندران سڀ هڪجهڙا هوندا آهن. دنيا ۾ جنمڻ هر ٻار کي پنهنجي زندگيءَ ۾ مستقبل جي بهتريءَ جو پورو حق آهي. انهن مان ڪي پسند ڪيا ويندا آهن ته ڪي نه. هڪڙا صحت مند ۽ قومي واڌاري ۾ پيدا ٿيندا آهن ته ٻيا غربت، جهالت ۽ بيماريءَ ۾. ٻار ڪلندا رهندا آهن، ٻيا روئيندا رڙندا آهن پر اهي سڀئي پنهنجن خوابن ۽ آرزوئن سان آئيندي ڏي اڳتي وڌندا رهندا آهن. سوڪيءَ وانگر هاڻي-

هن جو خواب پيءُ کي ڳولڻ هو. ڏينهن ۾ هڪ گهڙيءَ لاءِ به هن ان کي ڪونه ٿي وساريو. پرائمري اسڪول ڪان پوءِ سوڪيءَ کي ائين لڳو ته سندس سهوليت وارا سال گذري چڪا آهن. ماڻس جو ايوان هن لاءِ جنت برابر ٿي هو جتي ناني ۽ مامو سندس سچي حياتي هئا.

جنهن ڏينهن هوءَ مڊل اسڪول ۾ داخلا وٺڻ وڃي رهي هئي، اوچتو ماڻس کي ڪم ٿي پيو، سو نانهنس کي، هن کي، اوڏانهن وٺي وڃڻو پيو. اتي ٻار مختلف هئا. تمام وڏا. انهن سوڪيءَ ڏي اشارو ڪيو ۽ پاڻ ۾ سس پس ڪرڻ لڳا، هن جي ٻڌڻ لاءِ ڪافي آواز هو: "اها ڏکهي نڪ واري آهي. هن جي اکين ڏانهن ڏسو. ۽ وارن جو نمونو پڻ مٽيل اٿس."

نانيءَ گهڻو ڪري ڪو نه ٻڌو، گهٽ ۾ گهٽ ان چيو ڪجهه ڪو نه. هاڻي سوڪي به انهيءَ جي عادي ٿي وئي هئي، ۽ هن اهو تاثر ڏيڻ چاهيو جڻ ٻار هن جي ٻاري ۾ نه پر ڪنهن ٻئي بابت ڳالهائي رهيا آهن.

اصل مسئلو ان وقت ڪڙو ٿيو جڏهن هوءَ قطار ۾ وڌندي ڪلارڪ جي ميز آڏو پهتي. "نالو؟" ان پڇيس، "عمر؟ ايڊريس؟" هن پنهنجي ماءُ جو نالو ٻڌايو هئن.

"مون کي پنهنجي جمڻ جي داخلا وارو سرٽيفڪيٽ ڏيکار،" ڪلارڪ گهرڪئي.

سوڪيءَ نانيءَ ڏانهن نهاريو. "هن جو مطلب ڇا آهي؟"

ماڻهن جي قطار پنيان اڳتي ڌڪڻ لڳي. "جلدي ڪر!" ڪلارڪ چيو.

"مان بي وس آهيان،" نانيءَ صاف طور چيو. "هن وٽ اهو آهيئي ڪو نه."

"پوءِ؟" ڪلارڪ ڦيريون ٿي پيرو مٿي ڏٺو ۽ سڌو سوڪيءَ جي ساين اکين ۾ نهاريائين.

"او،" ان اپهرائيءَ مان چيو. "انهن مان هڪڙي---" جڻ هن ڪنهن ڪوڙهه

ورتل مريض متعلق ڳالهايو هجي. "تو داخلا ڇو نہ ڪرائي آهي؟" هن پڇيس.

جيڪڏهن سوڪي وڏي هجي ها، ضرور سمجهي ها تہ، معاشري ۾ جيڪو ٻار ڄمندو آهي اهو ٻيءَ جي نالي سان ضرور داخل ٿيندو آهي، هوءَ ششدر هئي.

"تنهنجو پيءُ ڪير آهي؟" ڪلارڪ پنهنجي مطلب تي آيو.

"ان جو نالو مسٽر---" سوڪي ڏڪي وئي.

"اهو مري ويو آهي،" نانيءَ اڳ ۾ ڳالهايو.

سوڪيءَ احتجاج ڪرڻ گهريو، پر سندس نڙي خشڪ هئي. اهو مري ڪو نہ ويو هو پر هن کي آمريڪا وٺي وڃڻ لاءِ هڪ ڏينهن ضرور اچڻو هو.

"انهيءَ صورت ۾،" ڪلارڪ چيو،" سنو ٿيندو تہ توهان انتظار ڪيو جيستائين سپ واندا ٿي وڃن." ان قطار مان ٻئي کي سڏيو. هن واقعي جي ڪري سوڪيءَ جا مڊل اسڪول وارا سال اونداها ٿيڻ وارا هئا.

جنهن مهل انهن کي ٻيهر سڏ ٿيو ان وقت تقريبن شام ٿي وئي هئي. اتي ڪيترائي ماڻهو ڇوڏاري مڙي ويا هئا.

"بنان پيءُ جي صورت ۾ تون داخلا ڪيئن وٺي سگهنديءَ؟ جيڪڏهن قانوني طور تي تون ڪتابن ۾ داخل ٿيل نہ آهين، تون 'هڪ ناجائز ٻار' آهين. ۽ هڪ ناجائز ٻار اسڪول ۾ داخل نٿو ٿي سگهي."

هن سوچيو تہ جيڪر مري وڃي ها. هڪ ناجائز ٻار؟ انهيءَ جو ان مان ڇا مطلب آهي؟ اسڪول جو عملو بي وس هو. هتي اڳ ۾ هن جهڙو مسئلو ڪڏهن بہ ڪو نہ ٿيو هو. ناني اهڙن ڏکين ماڻهن جي آڏو لاجواب بيٺي هئي.

"صبحاڻي موٽي اچو." آخر ڪار، انهن چيو.

سوڪيءَ سوچيو تہ ڪيس داخل ڪرائڻ لاءِ مامي کي ماڻس کان ٿلهو لفافو وٺي گهٽ ۾ گهٽ اسڪول جا ٻہ چڪر ڪاٽڻا پوندا، ۽ پوءِ بہ هوءَ پنهنجي ناجائز ٻار قرار ڏيڻ واري بي عزتي ڪڏهن بہ وساري نہ سگهندي.

مڊل اسڪول سندس گهر کان پرائمري اسڪول جي مقابلي ۾ گهڻو پري هو. پر هوءَ اتي وڃڻ کان نفرت ڪندي هئي. ڇوڪرا ڪيس بي درديءَ سان طعنا هڻندا هئا، ۽ ڇوڪريون ڪيس چيڙائڻ لاءِ پٺيان ڪلنديون رهنديون هيون.

هي اسڪول هڪ ٽڪريءَ تي ٺهيل هو. هن ۾ چار هزار شاگرد هئا. هيءَ جيئن ئي وڏي ٿيندي پئي وئي تہ سوڪيءَ ۽ ٻين ٻارن ۾ فرق واضح ٿيندو پئي ويو. قانون مطابق هن پنهنجا وار ڪترائي ننڍڙا ڪرايا، پر اهي اجا تائين سندس منهن آڏو لڙڪندا رهندا هئا. انهيءَ ڪيس مغربي نموني لاءِ تہ وٺندڙ ڪري ڇڏيو پر، اهڙي ڌرتيءَ تي جتي ٻارن جو ڪارن وارن ۽ صاف اکين سان ڄمڻ روايتي هو، اتي اهو

غير معمولي پڻي لڳو.

گهر ۾ پڻ شيون تبديل ٿينديون پئي ويون. ماٽس انهن ڏينهن ۾ اڪثر گوڙڪندي رهندي هئي، پر سوکيءَ نٿي چاتو تہ ڇاجي ڪري،ڇوڪريون ٽولن جي صورت ۾ پاڻ ۾ گڏجي ٽولا ٺاهي بيهنديون هيون ۽ سس پس ڪنديون رهنديون هيون، انهن کي اها پرواهہ نہ هوندي هئي تہ هيءَ ڪين ڏسي ٿي. خاص ڪري، اوني، خراب موڊ ۾ هوندي هئي؛ اها سوکيءَ کي پٽيندي هئي ۽ پڻ ڇيپارا ڪنديي هيس. هڪ پيري ڇوڪريءَ انهيءَ کي، ڀين کي، چوندو ٻڌو، "اچو تہ کيس مار ڏيون،" ان چيو. "هن کي فيصلو ڪرڻو پوندو تہ اسان ۾ رهڻ ٿي چاهي يا پولڙن جي گهر ۾." سوکي انهيءَ جو مطلب سمجهي نہ سگهي. ان مامي کان پڇيو تہ پولڙن جو گهر ڇا هو؟ هو ڪليو ۽ ٻڌايائين تہ اهو صرف قيدين لاءِ سزا گهرهو.

"قيدي ؟ پر مون تہ اهو اونيءَ کي چوندو ٻڌو تہ ڪنهن ماڻهوءَ کي اتي وڃڻو آهي."

مامي جڏهن اهو ٻڌو تہ ڪليو ڪو نہ. "تون انهن ڏي ڌيان نہ ڏي،" ان کيس تسلي ڏني.

"ماما، تون سمجهي سگهين ٿو تہ انهن ڪنهن جي باري ۾ ٿي ڳالهايو؟"

"ڪنهن لاءِ بہ نہ، منهنجي ننڍڙي." ٽوٽي ڪٿي اها ساڍن تيرهن سالن جي ٿي وئي هئي پر اهو کيس ائين سڏيندو هو. "اهي بي وقوف ڇوڪريون آهن."

سوکيءَ انهن کي وسارڻ جي ڪوشش ڪئي، پر خوف جو هڪ ويرينڊڙ احساس سندس اندر ۾ گهرو ٿيندو پئي ويو ۽ هڪ ڏينهن اسڪول ۾ هڪڙي ڳالهہ ٿي جنهن نوجوان ڇوڪريءَ کي ڏڪائي ڇڏيو. ڊرائنگ جي پيرڊ ۾ ، استاد کي ٿوري دير لاءِ هيڊ ماستر جي آفيس ۾ گهرايو ويو هو. ان هٿ کي پنهنجو پنهنجو گهر چاپڻ لاءِ چيو هو. سوکي پنهنجي ڪم ۾ مشغول هئي، پنهنجو گهر پئي چاپيائين جيئن اهو حوض کان ڏسڻ ۾ ايندو هو ۽ نانيءَ کي سندس اصلي جاءِ يعني وراندي واري دروازي وٽ ويٺل ڏيکاريائين. پوءِ هڪ ڇوڪريءَ هن ڏي نهاريو. "اها تنهنجي ماءُ آهي يا ڪا ٻي؟" ان پڇيو.

"نہ، اها ناني آهي. منهنجي ماءُ نوجوان ۽ خوبصورت آهي ۽ اها اندر آهي."

"شرط لڳاءِ اها آهي،" ڇوڪري هرو ڀرو کلڻ لڳي.

ماستر جي غير حاضريءَ ڪري ٻار ڇڙواڳ ٿي ويا هئا. اوچتو اهي سوکيءَ ڏانهن مڙيا، "تون نٿي سمجهين تہ اسان کي خبر آهي؟"

هوءَ گهبرائجي وئي. "ڇاڻا ڇاڻو؟" هن آهستي چيو.

"تنهنجي ماءُ بابت، بلڪل. تہ اها هڪ "ميم صاحبہ" آهي. ۽ اهو تہ توهان

جو گهر هڪ -- هڪ ---." اهو ظاهر ڪرڻ تمام ڏکيو هو تان جو ڇوڪرين مان هڪڙيءَ ڦٽ ڪاڍو، "عصمت فروشيءَ جو هڪ اڏو." ۽ ويجهڙو بيٺلن مان هڪ چيو. "۽ تنهنجي ماءُ آهي هڪ -- هڪ --."

سوڪيءَ کي ڳهڻ لاءِ زمين ڪو نہ ڦاٽي توڙي ڪٽي هن گهريو تہ اُئين ٿيندو. انهن لفظن کان پوءِ مڪمل مات ڇانئجي وئي، ايتري گهري جو ان هر هڪ شاگرد تي اثر ڪيو. ماستر جي واپس نہ اچڻ جي باوجود اهي هڪ هڪ تي پنهنجين جاين ڏي سرڪيا ۽ جيستائين هو موٽي آيو هي ڪوئن وانگر ڇپ هنيو ويٺا رهيا. انڌا ڏنڊ سوڪي پنهنجو ڪتابن جو ٿيلهو بہ وساريندي ڪلاس مان وٺي ڀڳي. اسڪول ۽ پنهنجين اذيتن کان پري. بي خبريءَ ۾ هوءَ پنهنجو رستو ڀلجي وئي، پنهنجي شرمساريءَ جي پهچ کان ڏور. هوءَ گهنٽين ۾، جيڪي هن اڳي ڪڏهن بہ ڪو نہ ڏٺيون هيون، بي مقصد رلندي رهي. "اهو سچ ٿي نہ ٿو سگهي،" هن رنو.

"ڇا سچ نہ آهي؟" هڪڙي پڇيس ۽ سوڪي ٻيهر خوف ۽ حراس ۾ ٻڏي وئي. هن کي ٻڪ ۽ اڄ جي پرواهہ ڪو نہ هئي. پوءِ، اوچتو، سندس اکين اڳيان اونده وڪوڙي وئي ۽ هوءَ ڏڪندي ڏڪندي ڪري پئي.

هڪڙي پوليس واري ڪيس مٿي ڪنيو. "تنهنجو گهر ڪٿي آهي؟" هن ڪانئس پڇيو.

"منهنجو ڪو بہ گهر ڪونهي." جيئن ئي سندس مٿي هاٿي منهن تان ڳوڙها وهڻ لڳا هوءَ سڏڪا ڀرڻ لڳي.

آخر ڪار انهن ڪانئس ايڊريس پڇي ۽ گهر وٺي ويا.

ماڻس ان جي مٿان جهڪي وئي ۽ روئڻ لڳي. "پري ٿي!" سوڪيءَ ڇڙٻيس، "پري ٿي!" تي سگهي ٿو ماڻس سمجهي وئي هجي، ڇو تہ هوءَ اتان جتي سندس ڏي ستي پئي هئي، سرڪندي پنهنجي ڪمري ۾ هلي وئي. ان رات هر ڪنهن ماڻس جي ڪمري مان زور زور سان روئڻ جو آواز ٻڌو ۽ جڏهن کان وئي هوءَ ڪاروبار جي مالڪياڻي ٿي هئي اها پهريون پيرو ڳئي ڏانهن ڪو نہ وئي.

نانيءَ سوڪيءَ جي ڀنيءَ کي مالش ڪئي؛ هوءَ دير تائين ساڻس ڳالهائڻ کان سواءِ ويٺي رهي. آخر ڪار هن هلڪڙي آواز ۾ چيو، "تو اسان کي ڊيڄاري ڇڏيو هو، اسان سمجهيو تہ تون هاٿي ڪڏهن بہ گهر نہ ايندينءَ."

"مان چاهيان ٿي تہ جيڪر نہ اچان ها، هي ماڻهن -- جي -- جسم --وڪڻ --- جو هڪ گهر آهي --- عصمت فروشيءَ جو هڪ اڏو. ۽ مون کي خبر ئي نہ هئي! مان مرڻ ٿي گهران. او، بابا، تون هتي ڇو ڪو نہ آهين؟"

انهيءَ رات کان پوءِ سوڪيءَ لاءِ حالتون اڃا بہ گهٽو بدلبيون ويون؛ نانيءَ هن

کي ٻئي ڪمري ۾ سمهڻ لاءِ ڇڏيو. سوڪيءَ کي ڪو هوش نہ هو، اها ڪيترن ڏينهن تائين ڪاڏي ڪاٺ ڪان سواءِ پنهنجي هنڌ تي پئي هوندي هئي، صرف ڇت کي گهوريندي رهندي هئي.

صرف ماموئي هڪڙو شخص هو جنهن آخرڪار سوڪيءَ کي پنهنجي دنيا ۾ واپس آندو. "جڏهن تنهنجي ماءُ تو کان سال کن وڏي هئي،" هن بيان ڪرڻ شروع ڪيو، "اها هڪ خوبصورت ماٽريءَ ۾ رهندي هئي. پوءِ هڪڙي لڙائي ڇڙي وئي ---" ۽ ائين سوڪيءَ کي هڪ ڏکويل ڇوڪريءَ جي ڪهاڻي معلوم ٿي، جنهن کي مجبور ڪيو ويو هو تہ هوءَ، ٻنهي -- ماءُ ۽ پاڻ کي جيئرو رکي،انهيءَ ئي طريقي ساڳيڪو هوءَ ڪري سگهي. سوڪيءَ ڪيترن ڏينهن تائين انهيءَ ڪهاڻيءَ تي غور ڪيو ۽ ٿي سگهيس تہ هن ماءُ کي معاف ڪري ڇڏيو. جيڪڏهن ڪا ڳالهہ معاف ڪرڻ جي هئي.

ڪيترن هفتن جي غير حاضريءَ کان پوءِ جڏهن سوڪي اسڪول پهتي تہ اها بلڪل بدليل ڇوڪري پئي لڳي. اها صرف استاد جي سوالن جو جواب ڏيڻ لاءِ ڳالهائيندي هئي ۽ ٻين ٻارن هن کان پاسو ٿي ڪيو. اهڙي تعصبي سماج ۾ هوءَ هڪڙي ڳاڏڙ نسل جي ٻار جي لڙائي اڪيلي سر وڙهندي رهي. ۽ اهي ڪيتريون لڙايون هيون: هر وقت ان کي گهٽيءَ مان لنگهڻو پوندو هو، ننوليون برداشت ڪرڻيون پونديون هيس، اسڪول وڃڻ وقت ۽ ڏينهن ۾ ڪنهن وقت بہ هوءَ اتي ٿوري گهڙي بہ ڪو نہ ويهندي هئي. اهڙي حالت ۾ سوڪي اسڪول ۾ پنهنجي ٻئي سال ڏانهن وڌندي رهي. ۽ پوءِ اهو اونهاري جي ڏکئي موڪل جو وقت هو جڏهن برسات ڪوريا کي هڪڙي سائي باغ ۾ تبديل ڪري ڇڏيو.

١٢

انهيءَ اونهاري ۾ هڪڙي شام جو سوڪيءَ کي ماٿس چيو ته هوءَ نانيءَ سان گڏ ڀهراڙي گهمڻ ضرور وڃي. هوءَ ڏاڍي خوش ٿي ڇو ته اسڪول جا مهينا ڏاڍا ڏکيا رهيا هيس. ڪيترا ڀيرا هن سوچيو هو ته هوءَ ڀڄي نڪري وڃي! پر ڪاڏي؟ گهٽيون ته ڪڏهن به ان لاءِ موزون نه هيون، هوءَ جتي به ويندي هئي هن کي ڇيڙايو ويندو هو.

ڀهراڙي ڪجهه ٻي طرح هوندي: سايون سارين جون پوکون. گل، ۽ ڪڪائين چتين وارا ڪُهر. اهو ڪهڙو نه سٺو وقت ٿيندو!

"امان، ڇا تون نٿي هلين؟"

"نه، منڙي، مان مصروف آهيان، پر هي تنهنجي لاءِ هڪ نئون ٿيلهو آهي ۽ ٽڪيٽ لاءِ پئسا پڻ." ان پيار مان سوڪيءَ جي منهن کي پنهنجي هٿن ۾ جهلي ڏاڍو پيار ڪيو.

"سچ ته مون به چاهيو پئي ته جيڪر مان به توهان سان گڏ هلان ها،" ماٿس آهستڙي چيو.

ڇوڪري ششدر ٿي وئي هئي پر شهر کان ٻاهر سندس پهرين دوري جي تياري ۾ هوءَ جلدئي ماءُ بابت ڀلجي وئي. نانيءَ اونهاري جو وڳو پاتو هو. اهو سفيد رنگ جو هو ۽ ڪلف لڳڻ ڪري ڦوڪجي ويو هو ۽ نانيءَ کي سندس بت کان ٻيٺو ڪري پئي ڏيکاريائين پر ان جون سنهڙيون ٻانهون چولي مان ڏٺيون پئي. سوڪيءَ ڇاتو ٿي ته هوءَ سڄي دنيا ۾ سڀ کان وڌيڪ نانيءَ کي چاهي ٿي، ننڍڙي قد واري ناني جيڪا سندس ڪلهي تي ايندي هئي ۽ جنهن جي چهري ۾ سوڪيءَ جي ڳٽڻ کان به وڌيڪ گهنج پئجي ويا هئا. هن سوچيو ته ڀهراڙيءَ جي آبهوا ان کي تندرست ڪري ڇڏيندي، جنهن بابت هن اڳ ۾ ائين ٻڌو هيو. صبح جو اهي ريل گاڏيءَ تي پهچڻ لاءِ جلدي اٿيون. بورچياڻيءَ کان سواءِ سڀ ڇوڪريون ننڊ ۾ هيون، جو هن کي سندن لاءِ سُوپ ۽ چانور ناهڻا هئا. اها ڇيڙاڪ هئي؛ انهن ڏينهن ۾ هرڪو ڇيڙاڪ لڳو پيو هو ۽ سوڪي حيران هئي ته الائي ڇا جي ڪري. ماٿس پڻ سدائين سوچ ۾ ٻڏل هوندي هئي، ناني به ڪونه ڳالهائيندي هئي، پر اها ڪا نئين ڳالهه نه هئي. مامي پڻ پاڻ کي مصروف ڪري ڇڏيو هو، تنهنڪري سوڪيءَ کي مشڪل ڪو موقعو ملندو هو جو ان سان ڪل ڀوڳ ڪري. هوءَ اڪثر سوچيندي هئي ته جيڪر ڇمي ئي نه ها. ڀلا، آمريڪا ۾ رهڻ ڪهڙو ٿيندو؟ بابي سان؟ ٿي سگهي ٿو ان کي ٻيون به ڏيئون هجن ۽ هيءَ انهن سان ڪيڏنديءَ؟ نه، بلڪل نه، ان کي نه

هونديون. ان کي ڪيئن هونديون، جڏهن تہ هيءَ ۽ ماڻس ان لاءِ هتي انتظار ڪري رهيون هيون؟

ماڻس در وٽ آئي ۽ نانيءَ کي ڪچھ چيائين. پوءِ ان سوکيءَ کي پيار مان ياکر پاتو ۽ کين الوداعي سلام ڪرڻ لاءِ پوئتي هٽي. هوءَ ايترو تہ تکڙ ۾ ڪانئس جدائي موڙي جو ڇوڪري ذري گهٽ ڪري پئي هئي. انکانسواءِ، انهيءَ کي گهڻو وقت ٿيو هو جو ماڻس کيس آخري ڀاکر پاتو هو: ايترو اوچتو. هاڻي ڇو؟ پياري امڙ، هن سوچيو. ڪا ڳالهہ نہ آهي ڇو تہ اها ٻاهرين ماڻهن سان مصروف رهندي هئي، جيڪي اچا تائين ايندا ويندا رهندا آهن. رڳو فوجي نہ، ٻيا بہ ماڻهو هئا جن کي ڪارا وڳا پاتل هوندا هئا ۽ هٿن ۾ چمڙي جون ٿيلهيون هونديون هُيون. ڪورياڻي ڪپڙن ۾ مايون بہ، جيئن ماڻس جو شام جو پاڻ وارو گهگهو. سوکي سمجهي نہ سگهي تہ انهن ڇا بابت ڳالهايو پر هن ڏٺو تہ هو ڪليون ڪونہ جنهن سوکيءَ کي پريشان ڪري ڇڏيو.

هوءَ "ڀهراڙي" جو نالو پڇڻ وسري وئي هئي. هن لاءِ اهو دورو ئي خوش ڪندڙ هو. وڏي ريلوي اسٽيشن ماڻهن جي هجوم سان ڀري پئي هئي. انهن گهڻو ڪري هن ڏانهن ڌيان ڪونہ ڏنو. انهيءَ سوکيءَ کي حيران ڪري ڇڏيو، هوءَ تہ هن ڏانهن گهوري ڏسڻ وارن ڪري هريل هئي. ريل گاڏيءَ جو گاڏو گرم هو جنهن ڪري ناني سڄي واٽ پاڻ کي پکو جهليندي رهي. هن انهيءَ کي هيٺ صرف ان وقت ٿي رکيو جنهن وقت انهن ٽڏو تيل ڪاڌو ٿي کاڌو جيڪو انهن پاڻ سان آندو هو.

سڄي عمر شهري ڇوڪري هجڻ ڪري، سوکي دريءَ مان ٻاهر شوق سان ڏسي رهي هئي. اها جيڪي گهر ڏسي رهي هئي اهي اڪثر ننڍڙا ۽ ڪکاوان هئا. سوکي ڏاڍي خوش ٿيڻ لڳي، جڏهن سبزيءَ جا باغ سارين جي پوک وارين ٻنين ۾ تبديل ٿي ويا. اهي بلڪل ساوا هئا، ماڻس جي وڳن وانگر، گهٽ ۾ گهٽ ان جي وارن واري بڪل وانگر- هڪڙو وڏو جيڪو ٻن ساين پنکڙين ۾ لڏندو رهندو هو. ان کان پوءِ گاڏي جيئن ئي اڳتي وڌندي رهي، سوکي ڀهريون ڀيرو صنوبر جي وڻن سان ڍڪيل جبل ڏٺا. اسڪول ۾ شاگردن کي ٻڌائڻ لاءِ اها هڪڙي خبر ٿيندي! پر هن هڪدم اهو خيال ختم ڪري ڇڏيو، ڪنهن بہ حالت ۾، اهي هن ڏي ٿورو بہ ڌيان ڪونہ ڏيندا، هن پاڻ کي وري اڪيلو محسوس ڪيو ۽ تڪليف ۾، ڇو تہ دريءَ مان مٽي اندر اچڻ لڳي. هوءَ ڪنگهڻ لڳي جنهن ڪري کيس دري بند ڪرڻ پئي.

"اسين ڪاڏي هلي رهيا آهيون؟" هن نانيءَ کان پڇيو.

"اوير طرف ۽ ان کان پوءِ ڏکڻ."

آخرڪار گاڏي هڪڙي ننڍڙي اسٽيشن تي بيٺي. اها اڳ ۾ بہ ڪيترين

اسٽيشنن تي بيٺي هئي پر ناني هر دفعي چيو پئي، "اجا نه." هن دفعي اها اٿي ۽ ڳنڍ ڪڻڻ لاءِ وڌي. هن هڪڙي ميرانجهڙي رنگ واري بس طرف رستو ورتو، جيڪا اڳيئي ماڻهن، ڪڪڙن ۽ ٻاڪيءَ جي ٽوڪرن سان ڳتي پئي هئي. ڪُڇڻ پُڇڻ ڪانسواءِ هوءَ ان ۾ اندر گهڙي ۽ سوڪي سندس چولي کي جهليو هلي آئي. هوءَ بس جي وچ ۾ ويئي، ڇو ته ڪابه سيٽ خالي نه هئي؛ هڙ اجا تائين سندس مٿي تي ئي رکيل هئي.

ڪنهن به نانيءَ جو خيال ڪونه ڪيو، پر ڇوڪري انهن ٻهراڙيءَ جي سادن ماڻهن ڪان لهرائي رهي هئي جن شايد هن جهڙي ڳڏيل نسل جي ٻار کي پهريون ڀيرو ڏٺو هو. خاص ڪري عورتون:

"اڙي حرامزادي،" انهن سُس پُس ڪئي. "وڏي نڪ واري." سوڪي روئنهارڪي ٿي وئي.

"ڏسو!" مائرن پنهنجن ٻارن جي دل خوش ڪرڻ لاءِ چيو، "انهيءَ مخلوق کي ڏسو! جا توهان کي ڪونه ٿي ڏسي سگهي، مون ٻُڌو آهي اهي انهن اکين مان ڏسي ڪونه سگهندا آهن. اومونا. "هاڻي مون هر شيءِ ڏسي ورتي آهي- عجيب- او، منهنجا ڏٿي! اهڙي ڪنهن شيءِ جو ڪنهن تصور ڪيو هوندو؟"

"ڇڏيو ته مان ان جا وار ڇهان،" هڪڙي ننڍڙي ڇوڪريءَ ٽهڪ ڏنو، "هاڻو، مان ٻي." ۽ انهيءَ دوران سوڪي پوئتي ڏيان ڏيڻ بدران پنهنجن جوتن ۾ گهوريندي رهي.

"گهنڊيدار،" اهي ڪليون، "تون اهي ڏسين ٿي؟"

"۽ اها انڌي به آهي،" هڪڙي ڪُراڙي مائي وضاحت ڪئي.

"انهيءَ لاءِ ڪارائتيون آهن!"

"تون واقعي ايئن ٿي سمجهين؟" هڪڙيءَ ٻي اڻ تڻ مان پڇيو.

"ٻيو، تو ڪڏهن جابلو نديءَ جي رنگ جهڙيون اکيون اڳ ۾ ڏٺيون آهن؟"

نه، ٻيءَ ڪونه ڏٺيون هيون.

سوڪيءَ انهيءَ بس جي مسافري ڪڏهن به وساري نٿي سگهي.

آخرڪار ڳوڙهن کي روڪڻ ناممڪن هو. اهي سندس اڳيئي ڀڳهر سان پُسيل منهن تان لار ڪري وهڻ لڳا. ناني بس ۾ ٿورو پوئتي هئي، اهو انهيءَ ڪري جو رستو جهاڪن وارو هو ۽ هر هڪ ماڻهو لوڏن جي ڪري هڪ ٻئي کي ڌڪيو ٿي. مايون سوڪيءَ کي ڇهنڊڙيون هڻڻ لڳيون ته جيئن گهر پهچڻ وقت ڏاڙ هڻڻ لاءِ وٽن ڪجهه هجي. "ڪوڙ ناهي،" اهي چونديون، "مون ان کي پنهنجين اکين سان ڏٺو، ان کي ڇهيو ٻي."

”سچ تي نٿو سگهي،“ هيءَ انهن کي ٻڌڻ لڳي. ”تنهنجو مطلب آهي هڪڙي حقيقي، جيئري جاڳندي، وڏي نڪ واري؟“

”سچ، ۽ ٻيو ڪجهه به نه صرف سچ، پٽاٽن وانگر گول اکين سان.“ پٽاٽا سيني ڪاڏن مان وڏيڪ نفرت وارا هئا ڇو ته رڳو غريب ماڻهو ئي انهن کي کائيندا آهن.

فارم ڪو مڪمل فارم ڪونه هو، صرف هڪ ڪڪائين ڇت وارو گهر هو جنهن تي ڪک پن ٻي ترتيبيءَ سان ڏرتي ڏانهن لڙڪي رهيا هئا. اتي ڪو جهنگلو ڪونه هو پر صرف ٽاريون هيڏي هوڏي گول پٿرن سان جهليل هيون. ڀرپاسائين سوڪيءَ سمجهيو ته ٻڪن لاءِ واڙو آهي، جيستائين ٻلي سٽڻ ۽ چولو پاتل هڪڙي عورت ننيڙي دروازي مان ظاهر ٿي. ان کي دَرَ جي چانئٺ وٽ ٿورو جهڪڻو پيو هو. ناني پنهنجي هڙ هيٺ رکي ۽ کيس ڪيڪاريائين، ”توهان خوش آهيو؟“

”هائو،“ جواب مليو. عورت تمام پوري هئي ۽ سندس چمڙي خشڪ هئي. ان جي مٿي تي ٽوال وارن کي ڏکيو ٿي بلڪل انهن ماڻن وانگر جيڪي سوڪيءَ کي لاريءَ ۾ مليون هيون. انهن سيني کي رَوَن بدران ٽوال پاتل هئا.

وڏيڪ ڳالهائڻ ڪانسواءِ مائي موٽي ۽ اندر وئي. اندر ڪمرو ايترو ته اونداهو هو جڻ کيس ڳهي ويو. ناني اڱڻ ۾ هيٺ هڪ بنڊ تي ويهي رهي ۽، چوڌاري نهاريندي، ان ٿڌو ساهه کنيو. ٿورو ٻوڙ هاريل هو جتي اهو سڙيل پاڇين جي پٺن سان لتاڙجي ويو هو، پر نانيءَ انهيءَ ڏي ڪوبه ڌيان ڪونه ڏنو. ٽارين وٽان هڪڙي لنگهه وٽان هڪڙو ڪُتو اندر ٽپيو ۽ اوپرن ماڻهن تي ڀونڪڻ لڳو. اهو ڏٻرو هو ۽ ڦٽن سان ڀريو پيو هو، پر ناني ڌنئي ڪونه ٿي. ”ماٺ ڪر،“ ان ڪتي کي هڪل ڏني، ”پٺي وڃ.“ تان جو ڪُتو ڪڪائين گهر جي پٺيان هليو ويو.

سوڪيءَ زمين جي مٿاڇري کي ڏٺو. هيڏي هوڏي صنوبر جي وڻن جي جهڳٽن جي وچ ۾ ننڍڙن گهرن جا ٽولا هئا. هر ٻي شيءِ سنئين هئي ۽ دڳ وٽ مٽي ڪکرن وانگر اڏامي رهي هئي. ڇا اها ”ٻهراڙي“ آهي؟ هوءَ بس مان ڪابه شيءِ ڏسي ڪونه سگهي هئي: سڀي واٽ سندس نظر هيٺ جوتن جي چوٽين تي کُتل هيس. اهي ماڻهو جيڪي ڏانهنس ايترو تنگ نظر رهيا هئا، هن سوچيو اهي اٿين رهندا آهن؟ جهوپڙين ۾ جن مٿان گاهه پيل هو؟ ۽ ميرا ڪپڙا هين؟ جڏهن ته هن کي هڪڙي خوبصورت ماءُ هئي جيڪا سنگمرمر جي سرن سان ٺهيل گهر ۾ هئي؟ ڪيڏي ناانصافي، اهو بلڪل صحي نه هو. اهي هن کي چيڙائڻ جي جرئت ڪندا هئا، جيڪا اسڪول ويندي هئي ۽ هرهڪ ماڻهو سان مهربان هئي- ۽ - رڳو انهيءَ ڪري جو هن جو جيڪو پيءُ هو، اهو هڪ ڏاريو هو.

”او، بابا،“ هن جي دل ٻاڪاريو، ”جيڪڏهن رڳو توکي خبر پوي ها ته تون

منهنجي ضرور مدد ڪرين ها. يا نه ڪرين ها؟"

"ناني، مان گهر وڃڻ ٿي چاهيان." سوڪي سُڏڪڻ لڳي. "مون کي خبر نه هئي ته ڪو پهراڙي اهڙي هوندي. جلدي ڪر، اچ ته هلون." هن هڻ کي رهڻ ڏئي ڪنيو.

"سوڪي، اسان نٿا هلي سگهون."

"ڇو نه؟ گهر، امان ۽ مامي ڏي؟ مان هتي رهڻ نٿي گهُران. اچ ته گاڏي جهليون."

"اسان نٿا هلي سگهون،" ناني بيزاريءَ مان ورجايو. هوءَ وري بُند تي هيٺ ويهي رهي. ننڍيا ڪيڙا ۽ جيت ان مان ڇُرندا ٻاهر نڪتا. "ماڻهين تمام مصروف آهي ۽ جڏهن اسان جي موٽي هلڻ جو وقت ايندو ته اسان کي خط موڪليندي."

سوڪيءَ انهيءَ ڪانهوءَ ڪا اميد نه ڏٺي. گهر جي دَر مان، انهيءَ عورت جو چهرو وري ظاهر ٿيو، پر ان ڪين رڳو پاڻي پيئڻ جي به صلاح ڪونه ڪئي. انهن جي سانجهڻ جي جاءِ فرش ڪان فوٽ ڪن هيٺ ڪوٽي ٿاهيل هئي، مٽيءَ هاٿو فرش مانيءَ جي بچيل پورن سان پريو پيو هو. ڇت کي جهلڻ لاءِ صرف هڪڙي ٽوٽي اُپي ڪري ڏنل هئي ۽ اگهاڙي چُلهه مان نڪرندڙ شعلا ئي صرف روشني هئا.

انهيءَ سڀ جو مطلب ڇا آهي؟ سوڪيءَ بچان وچان سوچيو. تصويرن پر ته پهراڙيءَ جو علائقو نديں ۽ جهنگلن اندر فارمن سان ڏاڍو خوبصورت آهي. ڪڪڙيون هر روز صبح جو آنا لاهيندين آهن ۽ ٻار لغڙ اڏائيندا آهن. هن اهڙي بوريت ڪڏهن به محسوس ڪونه ڪئي هئي. ماٿس هنن کي ڪڏهن به وڃڻ نه ڏئي ها جيڪڏهن ان کي اهڙي خبر هجي ها.

سوڪيءَ کي بُک لڳي رهي هئي، پر عورت انهن کان پري پجندڙ هئي. ٿي سگهي ٿو ان پنهنجو ڪاڏو پچايو هجي؟ رات ٿيڻ وقت ڪُتو وري ڀونڪڻ لڳو. ٻاچولن مان به ماٿهو ظاهر ٿيا، هڪڙو ٻئي کان ڪجهه ڏکو هو. ٻنهي کي ويڪرا ٽوپلا پاتل هئا ۽ هرهڪ کي ڪلهي تي ڪوڏر هئي. سوڪي ٻنهي کي ڏسي خوف سان ڏڪڻ لڳي، پر نانيءَ ڪيس چيو ته ڊڄ نه. پوءِ هن ڏٺو ته جيڪو ڏکو هو اهو بلڪل ڇوڪرو هو. ان هن کي نه ڏسڻ جي ڪوشش ٿي ڪئي ۽ هن ان کي انهيءَ ڪري پسند ٿي ڪيو.

لڳو ٿي ته ناني ڪين سڃاڻندي آهي جو هوءَ اٿي بيٺي ۽ انهيءَ تڪليف واري ڏينهن جي، نماشام جو هن انهن کي سلام ڪيو ۽ سادگيءَ سان چيو:

"اسين پهچي ويا آهيون."

١٣

ٻئي ڏينهن صبح جو مينهن وسي پيو. هوا جي جهوٽن اڱڻ ۾ چوڌاري پاڻي هاري ڳاڙهي رنگ جو دٻو ڍاهي ڇڏيو. ننڍڙي ڪوٺيءَ ۾ پنج نئي ماڻهو ڄنڪهون ڊگهيڙيو ويٺا هئا، صرف ان وقت ٿي چريا جڏهن ڪڪائين ڇت مان پاڻيءَ جا ڦڙا ٽپڪي سندن مٿان ٿي ڪريا.

اڪهاڙي پٽ تي سمهڻ جي عادي نه هجڻ ڪري، سوڪي بي آرامي ۾ ڏکي هئي. هوءَ سڄي رات جاڳندي، چوڌاري ڪونڪهرن هڻڻ ۽ ڊگهن ساهن کڻڻ جا آواز ٻڌندي پئي رهي. هن کي پڪ ڪانه هئي ته ناني به ننڊ ڪري سگهي هوندي، پر ٻيا ٽئي مختلف هئا، جو ته اهي، هن گهر جي اڪيلي ڪوٺيءَ ۾ سمهندا پئي آيا هئا جنهن جو فرش انهن سيني لاءِ ڪافي وڏو هيو.

مائيءَ صبح جو ٻاهر دڪائي هئي: اها انهن ٽي ساڳين ڪپڙن ۾ اٿي جيڪي ان کي ڪالهه پاتل هئا ۽ جن ۾ هوءَ رات ستي هئي. مائيءَ هن کي نيرن ۾ جَوَ ۽ گرم پاڻي ڏنو ۽ هن کي رات جو ٻه ڪين اهوئي ڏيڻو هيو. ايتري وقت ۾ تمام ٿوري گفتگو ٿي هئي، پر ڇوڪريءَ جي سمجهڻ لاءِ اهو ڪافي هو ته مرد مامي جو پري جو مائٽ هيو جيڪو هن کي اتي رهائڻ لاءِ راضي ٿي ويو، جڏهن ”شين کي ٻاهر لڳل هئي.“ اهو ڏسڻ ۾ خراب ڪونه ٿي لڳو. ان شهر بابت ٻه پڇيو جنهن جا نانيءَ ڏک مان جواب ڏنا. پر مائي ڪين قبول ڪرڻ لاءِ تيار نه هئي: هن سوڪيءَ ڏانهن به نفرت مان ٿي ڏٺو ۽ ڳالهايائين به ڪو نه ٿي.

ڏينهن جي وقت گهٽو ڪري منجهائن ڪو به هڪڙو ماڻهو ڪيڙو ٿي هيٺ ليٽي ٿي سگهيو. جيئن ويهڻ جي حالت ۾ ٽي ماڻهو ڪيڙو ٿي سمهي پوندو آهي. اتي ٻيو ڪجهه ڪرڻ لاءِ هيو ٽي ڪونه هن ڪنهن طرف ڪان ڳئون جو آواز ٻڌو پر ڪنهن به ماڻهوءَ ان ڏي ڌيان ڪو نه ڏنو. بعد ۾ ڪيس معلوم ٿيو ته جانور کي ٻن ٻڪرن سان گڏ صنوبر جي وڻ سان ٻڌو هيائون. باقي ڪتو انهن سان گڏ ڪمري ۾ رهندو هو جيڪو هرهر پنهنجي ڦٽن کي ڪرڙيندو رهندوهو.

سوڪيءَ کي وقت جو اندازو ڪو نه هو. اها وڏي ڳالهه هئي. هوءَ ماءُ ۽ سندن شهر ۾ سهڻي گهر کي ياد ڪري اداس ٿي وئي، جتي اهي، گهٽ ۾ گهٽ اهڙي ڦوهار جي وقت ورانڊي ۾ ته ويهي سگهندا هئا.

”پسٽ،“ ڇوڪري اوچتو آواز ڪيو. ”هَئي!“ اهو هڪ سنهڙو جوان هو ۽ سندس ڊگها ڪارا وار ٻاهر لڙڪي رهيا هئا. هن ان جي پنهنجي اسڪول جي سٺن ڪپڙن پاتل ڇوڪرن سان ڀيٽ ڪئي ۽ سوچيائين ته هن کي سنوارت ڪرائڻ جي

ضرورت آهي. هوءَ شرمائجي وئي. ڇوڪرو مرڪيو ۽ قلابازين ڪائڻ واري راند شروع ڪيائين. اهو ايترو تہ وڻندڙ هو جو سوکي ڪل ۾ ٽهڪ ڏيڻ کان بچڻ لاءِ پنهنجو هٿ وات تي رکي ڇڏيو. انهيءَ وچ ۾ مائي ڪيترا ڀيرا موسم کي جاچڻ لاءِ اٿي، يا اهو سندس پٽ لاءِ هيو، جيڪو هر ڀيري ڪنوڻ جي چمڪاٽ وانگر ٽڪڙو ٽڪڙو ڪرتب مٽائي رهيو هو. سوکيءَ پنهنجي پيرن ڏانهن پئي نهاريو. يا پنهنجي فراڪ تان مٽيءَ جا ذرڙا ٿي ڇنڊيائين تيستائين مائي ٻي گهڙيءَ لاءِ هيٺ ليٽي پئي. ائين سوکيءَ جي ننڍڙي زندگيءَ ۾ ڏکهو ڏينهن پنهنجي پڇاڙيءَ ڏانهن سرڪڻ لڳو.

ڀهراڙيءَ جو هر هڪ ڏينهن انهيءَ پهرين ڏينهن وانگر خراب ڪو نہ هو. مينهن بند ٿي ويو ۽ اس زمين جي مٽاڇري تي ڀيهر پکڙجي وئي. پر مينهن هجي يا اس، سوکي اڃاتائين گهر لاءِ اداس هئي. ڪانگ باڪ --- اهو ڇوڪري جو نالو هو --- هن کي خوش رکندڙ ٿي ويو. شايد سوکي انهيءَ سمجهڻ کان ڪافي ننڍي هئي تہ اها ۽ سندس ناني هن گهر ۾ ٿيندڙ آدرياءَ کان گهٽ هيون. ناني ڪجهہ بہ نہ ڪندي هئي رڳو لتاڙيل گاهہ تي ويٺي پنهنجو وقت گذاريندي هئي.

معمول سارو پيءُ پٽ صبح جو سوير نڪري ويندا هئا. ڇوڪرو پنهنجي پيءُ کان ٻہ قدم پوئتي هلندو هو. هو سوکيءَ ڏانهن پيار مان ڏسندو هيو، اها نهار سوکيءَ کي سڄو ڏينهن خوش رکندي هئي. هن ڀهراڙي متعلق اهو ڪڏهن ڪو نہ سوچيو هو تہ اتي اهڙو معمولي ڪاڏو ۽ گهٽي مٽي هوندي. هوءَ ڪيترا ڀيرا ٻاهر رستي ڏانهن گهمڻ ويندي هئي، جتي مڪين سان ڀريل گدلا ٻار ڏسندي هئي. جيڪا ڳالهہ هن کي اڃان سمجهہ ۾ نٿي آئي سا اها هئي تہ ڀهراڙيءَ ۾ مختلف حيثيتن وارا ڪڙمي هئا: هڪڙا اهي جن کي پنهنجون زمينون هيون ۽ شاهوڪار هئا، ٻيا ڳوٺاڻا جن کي پنهنجا گهر تہ هئا پر زمينون ڪو نہ هيون ۽ اهي هاريو ڪندا هئا. هي ڪٽنب تہ مورڳو ٻنهي طبقن مان ئي ڪو نہ هو؛ پيءُ هڪ معمولي مزدور هو، ڏهاڙي دار مزدور، اهو صرف تڏهن ڪمائي سگهندو هو جڏهن ڪيس ڪم ملندو هو، پر جيڪڏهن زميندارن کي ان جي محنت جي ضرورت نہ هوندي هئي تہ هفتن تائين وينو ڏينهن ڪاٽيندو هو.

ٻئي ننڍڙا دوست ٿي ويا. ڪانگ باڪ سوکيءَ کان قد ۾ ٿورو ڊگهو هيو ۽ سورهن سالن جو هيو. جيڪو ڳالهائڻ وقت ڪيس مائي چوندو هيو ---- هوءَ بہ پاڻ کي فقط هڪ "مائي" سمجهندي هئي -- جيڪا ڪٽي ٻئي هنڌ گهيريل هئي.

هڪ ڏينهن جڏهن هو ٻنيءَ تان واپس ٿي آيو، سوکي ڪيس گهر کان پري صنوبر جي جهڳٽن ڏانهن ويندڙ رستي وٽ ملي. انهيءَ طرف نظارو ڏاڍو وڻندڙ هو، پر هن کي پنهنجي قدمن کي جاچڻو ٿي پيو. ڇو تہ رستو ٻن پوکن جي وچان صرف هڪڙو

فوٽ کن ويڪرو ٻنوڙو هو.

"اڄ ۽ مون کي پکي پڪڙيندي ڏس." ڇوڪري چيو. "اهي هتي گهڻا آهن."

"پکين کي پڪڙڻ مان تنهنجي ڪهڙي مراد آهي؟"

"واهه، انهن کي کائڻ لاءِ پڪڙڻ." ان هڪ سوٽي کوٽي ڪڍي جيڪا هن هڪ وڻ جي هيٺان لڪائي رکي هئي ۽ ان جي چوٽيءَ تي هڪڙي دٻليءَ مان مصالحو ڪڍي چنبڙايائين. "ڇا تون پکي کائڻ پسند نہ ڪندي آهين؟"

"پر تون ائين ڪري نہ سگهندين. پکي آزاديءَ سان اڏامڻ لاءِ هوندا آهن،" شهري ڇوڪري ڏڪي وئي.

هو ڪيتري دير تائين خاموش ويٺا رهيا ۽ آخر جهرڪين جو هڪڙو جوڙو ڪتان اندر اڏري آيو. "چپ ڪري ويهه،" ڪانگ باڪ سس پس ڪئي ۽ ان سونٽيءَ جي مصالحيدار چوٽيءَ تي چانورن جي داڻن کي ڇٽيو. پوءِ هن ان کي مٽي ڪري جهليو تانجو هڪڙو پکي انهن خوبصورت داڻن کي حاصل ڪرڻ جي لالچ ۾ هلي آيو. پکيءَ جي منهن جو مصالحيدار چوٽيءَ ۾ ڦاسي پوڻ جي نظاري سوڪيءَ کي پنهنجو منهن هٿن ۾ لڪائي دانهن ڪرڻ لاءِ مجبور ڪيو.

"تون ظالم آهين، انهيءَ کي ڇڏي ڏي!"

پر ڇوڪرو ڪليو "ڇري نہ ٿي، اهو صرف هڪ پکي آهي."

هن کي اهو محسوس ڪرڻ ۾ ٿورو وقت لڳو تہ سوڪي انهي ڳالهہ کي پسند نٿي ڪري. ڪيس وعدو ڪرڻو پيو تہ سوڪي جڏهن گڏ هوندي تہ هو ٻيهر ائين نہ ڪندو، ٻنهي جڻن خوشيءَ جي گهڙين کي جهوپڙيءَ کان پري گڏجي گذارڻ جو فيصلو ڪيو. اونهاري جي برسات کان پوءِ ٻنيون سايون ٿي ويون هيون جن ۾ ٽاڪنڊڙ ڏيڏر پريا پيا هئا.

ڪانگ باڪ ڪيترين ڳالهيون ڄاڻيندو هو جيڪي هوءَ ڪين ڄاڻندي هئي. مثال طور ڳجهارتون:

"جيڪا هوا ۾ پوپٽ وانگر اڏامندي رهي ٿي، جيڪا پيرن هيٺان ڏيڏر وانگر ٽانڪي ٿي، اها ڇا آهي؟"

"مون کي خبر نہ آهي،" هوءَ کلڻ لڳي ۽ اهڙي ڏاهپ تي حيران ٿي وئي.

"ڇري، برف."

يا ڇيڙائيندي چوندو هوس، "خطري کان بچڻ لاءِ ڇٽيهہ طريقن مان ڪهڙو طريقو سٺو آهي؟" پر هن تہ انهن مان ڪڏهن هڪڙو بہ ڪو نہ ٻڌو هو.

"ڀڄڻ."

ڪانگ باڪ اسڪول ۾ گهٽي تعليم حاصل ڪين ڪئي هئي، ۽ هي پيءُ ماءُ

ڪي اڪيلو ٻچيل پار هو. جيڪڏهن اهو گهڻ شرميلو هجي ها ته سوڪيءَ کي ٻڌائي ها ته هو ڪيس سهڻي، سيهڪڙي ۽ خوبصرت ڇوڪري ٿو سمجهي. بهرحال مائي ڪيئن ڪنهن به قسم جي گفتگو ڪرڻ لاءِ گهڻو وقت ڪو نه ٿي ڏنو. "اي، ڪانگ باڪ." مائس جهوپڙيءَ مان رڙ ڪئي. هو هميشه وانگر بهانو بڻائيندي ٽنيي تي چڙهيو جڻ پڪي ڦاسائيندو هجي، پر هو روزانو شام جو خالي هٿين ايندو هو ۽ روزاني آمدنيءَ ۾ حصو نه وندائڻ ڪري ماءُ جون ڇڙٻون ٿي جهليائين.

ڪانگ باڪ جي والدين سٺا ڏينهن ڏٺا هئا. غربت سان مقابلو ڪندي، پيءُ مشرقي ماڻهن وانگر صبر جي زندگي گذاريندو هو، پر مائيءَ جي دل تقدير جي زيادتين خلاف پري پئي هوندي هئي. "پڳل شيشي جو ماتم ڪرڻ ڇرياڻي آهي" ناني ضرور چوي ها. پر هيءَ عورت اهڙي نه هئي.

اتي چند ڳالهيون هيون، جن کي سوڪي ٻهراڙيءَ جي ناتي سان ياد ڪندي رهندي: صبح جو ڇوڏاري اٿندڙ ڪوهيڙو، جڏهن صبح جو هر ڪٽنب پنهنجو ڪاڏو تيار ڪندو هيو: ٻپيهر، نما شام جو، ختم ٿيندڙ ڏينهن جي بار سان ڏڪجي جڏهن ڏوڙ پر جمي ويندو هو. اهو پوءِ اٿين وڃائجي ويندو هو جڻ زمين تي نرم غاليچو. ۽ هوءَ هر ڪاهيندڙ ماڻهوءَ جي 'هُو- هي - هُو' ضرور ياد رکندي، جيڪا هو پاڻي وارين ٻنين ۾ گوڏن تائين ڦاٿل ڏاندن کي آهستي آهستي هڪليندي ڪندو هو.

پر سڀ کان وڏيڪ جنهن ڳالهه جي ڪيس ياد ايندي، اهو هي ڇوڪرو هو جنهن سندس اکين بابت ڪڏهن ذڪر نه ڪيو ۽ نه وري سندس وارن کي پوائنٽو سڏيو. ان جي بجاءِ هن هڪ ڏينهن سندس هٿ وٺي چيو هو ته هي تمام ننڍڙو آهي، اهڙي لهجي ۾ جڻ چوندو هجي ته تمام "خوبصورت" آهي.

هڪڙي شام جو جنهن مهل سانجهيءَ جي هلڪي ڳاڙهاڻ پکڙيل هئي ۽ هُو مائيءَ کان به پري کسڪي ويا هئا، هن کي ڇوڪري ٻڌايو "سياڻي ڏينهن گرم ٿيندو."

"ادا، تون ڪيئن ٿو سمجهين؟" ڇوڪريءَ پڇيو.

"ادي، هن ڪڪرن کي ته ڏس." هي ٻئي جڏهن ڪان پاڻ ۾ مليا هئا ته اهڙن مروج نالن سان هڪ ٻئي سان مخاطب ٿيندا هئا جڻ اهي پاڻ ۾ ڪجهه لڳندا هجن. هن ڪنڌ ڌوڻيو. "مان ڏسان ٿي،" هن چيو. پرسان وهندڙ واهيءَ جي ڪناري تي، هن الڳ ٿلڳ ڪوريائي ڳوٺڙي ۾ هي ٻن مختلف دنيائن جا- به مختلف نوجوان - هٿ هٿ ۾ ڏيو ساين پوکن جي پرسان وينا هئا. اجان اندر، سندن دلين ۾، سندن اڻ آڪيل جذبا مختلف نه هئا، ڇو ته هر هنڌ دليون ساڳيون هونديون آهن.

١۴

نيٺ جڏهن ماڻس وٽان خط آيو، تيستائين هڪ مهينو گذري چڪو هيو. ان ماڻهوءَ نانيءَ کي اهو خط پڙهي ٻڌايو جنهنجي نظر ڪمزور ٿي وئي هئي. سوڪي خوش به هئي ته ڏکويل به: ماءُ سان ملڻ ۽ وري نرم گاديلن تي سمهڻ جو خيال ڪيس خوش ڪندڙ هيو،پر جڏهن هن ياءُ کي ڇڏڻ لاءِ تي سوچيو ته هوءَ پاڻ تي گذرندڙ جذبات کي ظاهر نه ٿي ڪري سگهي. اهو هڪ ڏکندڙ زخم جي نشان وانگر هو. هوءَ ان کي خط لکندي، بلڪل، جيئن ئي اها گهر پهچندي، پنهنجي گهر جي اڱڻ ۽ ان ۾ بٺايل حوض جي تصوير ڪڍي ڪيس موڪليندي .

مٽيءَ جي ڪڪرن ۾ اڏ لڪل بس روڊ تي استاپ طرف چڙڻ لڳي. اها ٽيٽار هئي سو هٿن لاءِ جاءِ ڪانه هئي. ڪنهن به نانيءَ کي جاءِ ڏيڻ جي آڇ ڪونه ڪئي، ڇو ته اها هڪ ڏاري هئي: ان ڪان سواءِ گهٽ حيثيت واري هئي. سوڪيءَ سس پس ٻڌڻ ڪان نٽائي ڇڏيو، هوءَ پنهنجي گهر جي منزل طرف هئي ۽ اهو خاص مسئلو نه هيو. هن ڪانگ باڪ جي ڇهري کي ڏٺو جڻ ڏنڌ ۾ هجي. پر، اهو پڻ، غائب ٿي ويو.

بس،ريل گاڏي، ۽ پيهر بس. جڏهن نانيءَ چيو ته اهي لهڻ وارا آهن ته ان مهل اونده اچي ٿي هئي.

"ڇو ، ناني؟ هيءَ اسان جي گهٽي نه آهي؟"

پر نانيءَ ڪو جواب ڪونه ڏنو . هن پاڻ کي بي يقينيءَ جي ڪيفيت ۾ محسوس ڪيو. گهٽي بغير فرش واري هڪ گندي گلي هئي. جنهن جي وچ ۾ کليل نالين مان گندو پاڻي وهي رهيو هو. ٻنهي طرفن کان گهر ميٽوڙا هئا ۽ انهن جون ڇتيون ۽ دروازا به ميٽوڙا هئا، جيڪي گهٽيءَ طرف کليا ٿي. نانيءَ وٽ هڙ ايتري وڏي نه هئي جيتري پهريائين گهر ڇڏڻ وقت هئي: هوءَ ان کي هاڻي هڪ هٿ سان به جهلي ٿي سگهي.

"اهو هتي آهي،" هن چيو"هلي آ."

سوڪي ڪِٽتيءَ ۾ هئي. ناني دنيا ۾ ڪيئن ٿي هلي؟ اهو ئي سڀ ڪجهه هيو جيڪو هن سڄي ڏينهن ۾ ڳالهايو هو. جڏهن هن انهن ميرن گهرن مان هڪڙي گهر جو دروازو کڙڪايو ته ڇوڪري ڇڙي پئي:

" ناني نه ڪر! اسان کي انهيءَ اوپري گهر ۾ وڃڻ جي ضرورت ڪانهي."

" اهو ڪنهن ڌارئي جو نه آهي. تنهجو گهر هاڻي اهو آهي."

جيڪڏهن مٽس بجلي ڪري ها ته به سوڪي ايتري برباد نه ٿي وڃي ها. هاڻي

هن جو گهر؟ ٻڌ تہ پر هن نانيءَ جو هڪ اونداهي ڪوٺيءَ ۾ پيچو ڪيو جتي سندس ماءُ هڪ ڪنڊ ۾ ليٽي پئي هئي.

"امان، ڇا تون بيمار آهين؟" سوڪي ان جي اڳيان جهڪي وئي، "تون هتي ڇا پئي ڪرين؟"

ماءُ پيار مان ڇوڪريءَ جي ڳلن تي ٿڦڪي هڻندي "نہ، بيمار نہ آهيان، ٿوري ٿڪاوٽ آهي."

"اسان هتي ڇو آهيون؟" هن اڳهاڙين پيتين ڏانهن نهاريو. "اسين گهر ڇو نہ ٿا هلون؟"

"سوڪي،" ماڻس چيو "هاڻي اسان جو گهر هي آهي. تون ڏس اسان لڏي آيا آهيون."

" پر مان لڏڻ نٿي چاهيان ، ۽ مان هن جاءِ کي پسند نٿي ڪريان"

"اسان وٽ ڪا بہ پسند نہ رهي آهي،مون وٽ گهٽو بہ نہ رهيو آهي." ماڻس ٿڌو ساهہ کنيو.

"سنوا" سوڪيءَ رڙ ڪئي. "مون ان کي ڪڏهن بہ پسند نہ ڪيو هو."

"هاڻي مون وٽ هوٽل ۽ سينگار جي دڪان مان ڪو بہ نہ رهيو آهي."

اهو سوڪيءَ جي سمجهہ کان مٿي ٿي ويو. ايندڙ ڏينهن ۾ هن پنهنجي صدمي کي وسارڻ لاءِ ڪوشش بہ نہ ڪئي. هن ماءُ کي نانيءَ سان ڳالهائيندي ٻڌو. اونيءَ بابت ڪا ڳالهہ. ان ڪيئن ڇوڪرين کي پاڻ سان ملايو ۽ هن جي خلاف سازش ڪئي. انهن هن کان ڪيئن دولت حاصل ڪئي هئي، ۽ انهيءَ دولت اونيءَ کي شاهوڪار بڻائي ڇڏيو، ۽ ٻيون ڪيتريون ڳالهيون جيڪي سوڪيءَ جي سمجهہ ۾ ڪونہ آيون.

"تو اهڙي ئي طريقي سان وچايو جهڙي سان حاصل ڪيو." هن نانيءَ طرفان اهڙو ڪٽو جواب ڏيندي ٻڌو ۽ ماڻس انهيءَ کان پوءِ هڪ لفظ بہ ڪونہ ڪڇيو.

هن گهر جي پنيان ڪو بہ اڱڻ ڪونہ هو. صرف ٽن فوٽن جيتري مٽيءَ جي ٿاهيل پٽي هئي جيڪا سياري جي رُت ۾ ڇپاءَ وارن ٿانون رکڻ لاءِ ڪافي هئي. ۽ ٻاڻي سرڪاري ڪوهہ مان پرٽو پوندو هين جيڪو گهرن جي قطار جي وچ ۾ سندن گهر کان ڪافي پري هو.

هوءَ جڏهن بہ کوهہ تي ويندي هئي تہ اهو هر وقت ماين ۽ ٻارن سان پريو پيو هوندو هو ۽ سوڪي هرگهمري ان کي نفرت سان ڏسندي هئي. ماڻس پڻ هن کي پريشان ڪري ڇڏيو . هو پنهنجي خوبصورت ڪپڙن کي استعمال ڪرڻ کان سواءِ ئي سجو ڏينهن ليٽي پئي هوندي هئي.

"مان ٺڪل آهيان. " بس، هوءَ ايترو چئي ماٺ ٿي ويندي هئي. مامو اجان تائين هنن سان رهيو پيو هو. وقت بہ وقت سوکي جڏهن مامي ڏانهن نهاريندي هئي، اهو ڪيس پيءُ جو سنڌس وسريل تصور ياد ڏياري ڇڏيندو هو. گذريل اونهاري ايترين تہ تبديليون آنديون هيون جو اهي پيءُ کي وسارڻ جو سبب ٿي ويون هيون. شايد هوءَ ان کي پنهنجي ذهن مان خارج ڪرڻ واري ڏاکي تي هئي، پر نئين اسڪول پراڻا سيئي سوال وري ڪوٺي ڪڍيا: اکيون، وار، نڪ ۽ "مون کي پنهجي آمريڪي پيءُ جي تصوير ڏيکار." هن لاءِ انهيءَ بابت گهڻي محنت ڪري پئسا ڪمائڻ واري ڌاڙهڻ بہ ڏکي ٿي پئي جڏهن هڪڙيءَ ڇوڪريءَ کائنس پڇيو "پوءِ توهان اهڙي غريباڻي گهر ۾ ڇو ٿا رهو؟"

سوکي جهڙي گهر جو ذڪر ڪندي هئي، هي ان کان تمام غريباڻو هو. اهي ٽئي هڪ ئي گهر ۾ سمهنديون هيون ، پر اهي ڪوريائي ماڻهن جي گڏجي رهڻ واري محبت وانگر ان جو مزو ماڻينديون هيون. مامو رات جو انهيءَ ڪوٺڙيءَ ۾ سمهندو هو جتي هو ڪوئلو ۽ ٻيون شيون، جيڪي باقي وڪڻ هيون، رکندا هئا.

"هي هڪ سٺو ماڻهوآهي." نانيءَ هڪ ڀيرو وري پنهنجو پاڻ سان ڳالهايو. "زندگيءَ جو ديوتا جڏهن ڪنهن ماڻهوءَ کي پئدا ڪرڻ گهرندو آهي تہ ان کي دل سان ٺاهيندو آهي." هي اهو ڏينهن هو جڏهن مامي گهر ۾ هڪڙو ڪتي جو ٻچو آندو هو، جيڪو مارڪيٽ ۾ ڪونڪاٽ ڪري رهيو هو.

سرءُ ختم ٿيو ۽ سياري هنن ڇنن حياتين کي بک جي پاڇي ۾ اچي ورتو. پر هڪ ڏينهن، مامي انهن کي ٻڌايو تہ هن مارڪيٽ ۾ صفائي ڪرڻ واري جي نوڪري ورتي آهي. انهيءَ جو مطلب هو تہ اهو چانورن لپ، پاڇي يا ٻيو ڪجهہ ٻچو سچو گهر ضرور آڻيندو.

"مون کي افسوس آهي تہ توکي اسان لاءِ محنت ڪرڻي پئجي وئي،" سوکيءَ ماڻس کي هڪ ڀيرو ائين چوندي ٻڌو. مامو انهيءَ جي ٽڏي وٽ ويٺو هو ۽ ساڻس آهستي آهستي ڳالهائي رهيو هو.

"نبل، بيوقوف،" سوکيءَ اڳ ۾ مامي کي ماڻس کي "نبل " سڏيندي ڪڏهن ڪونہ ٻڌو هو. "هڪڙو ڀئي لاءِ ضرور داڻا ڪمائيندو." هو مرڪيو. سوکيءَ کي هڪ وڏندڙ درد محسوس ٿيو. جيڪڏهن هو هن جو هجي - او، نہ! هو ڪڏهن بہ نٿو ٿي سگهي. هن پنهنجي اسڪول جو ڪتاب کنيو ۽ پڙهڻ جي ڪوشش ڪرڻ لڳي، پر ائين پئي لڳس ڄڻ مامي هن جي سوچن کي پڙهي ورتو هجي. ننڍڙي ڪمري ۾ خاموشي ڇانئجي وئي ۽ ڌڪهي ٿي وئي، تيستائين ماڻس ٿڌو ساهہ کڻي چيو "اي مالڪا! - ساهہ قبض ڪندڙ - انهيءَ کي ماري ڇڏ!" هن جو اشارو اونيءَ لاءِ

هيو.

ماڻس کي احساس هيو تہ هن چا ڪجھ وڃايو آهي ان کان وڌيڪ جيڪو ڪجھ وٽس هيو. هن جي زيورن مان، جيڪي مامي پرت پريل بٽونءَ ۾ لڪائي رکيا هئا، سوڪيءَ جي پڙهائي ۽ ڪمري جي مسواڙ جو خرچ پورو ڪري رهيا هئا. هو صرف اهو ڪجھ ڪائيندا هئا جيڪو مامو گهر آڻي سگهندو هيو.

انهيءَ سياري ۾ سوڪيءَ پنهنجي مڊل اسڪول جو ٽيون سال شروع ڪيو. هڪ ڏينهن سياري جي مهيني واري ڊگهي ونڪيشن ۾ هوءَ ماءُ جي پير ۾ هيٺ جهڪي ۽ ڪيس منٿ ڪيائين، "چا! تون بابي کي خط نٿي لکي سگهين؟ "

ماڻس سدائين کان بہ وڌيڪ ڦڪي ٿي وئي هئي. سياري جي ٿڌي موسم ڪري دري زور سان بند ڪيل هوندي هئي تنهن ڪري روشني تمام ٿوري پئي اندر آئي. پر سوڪي ڏسي ٿي سگهي تہ ماڻس جون اکيون ڏرا ڏئي ويون هيون ۽ ان جي ڳلن جا هڏا چڱا نڪري آيا هئا.

"ٻاهر وڃ ۽ راند ڪر." ماڻس پيار مان چيس.

سوڪي، بهرحال، هاڻي ڪا ٻار نہ هئي. قمري نئين سال مطابق هوءَ پندرهن سالن جي ٿي وئي هئي. اها سمجهي وئي هئي تہ سندس سکن وارا سال ختم ٿي ويا آهن. انهيءَ حقيقت جي باوجود تہ ڪيس پيءُ ڇڏي ويوهو، هن کي زندگيءَ ۾ ڪنهن مقام جي ضرورت هئي، اهوئي سبب هيو جو هن شڪست قبول نہ ڪئي هئي.

" امان، اڄ تہ اسان ان کي لکون. جيجڙي!"

" مون .... مون ايڊريس وڃائي ڇڏي آهي."

سوڪي جيڪا روزانو پنهنجن ڏکن سان مقابلو ڪرڻ لڳي هئي سا سولائيءَ سان مڃڻ واري ڪو نہ هئي:

" تو وٽ هن جي لکي تصوير بہ نہ آهي؟"

ماڻس ڪافي دير تائين خاموش پئي رهي. پوءِ، ان ڪنڌ ۾ پيل هڪ پيتي ڏانهن پنهنجي آڱرن سان اشارو ڪيو. "سيني کان مٿين خاني ۾." ان چيو، "ڪنجي آهي. اها مون کي ڏي." سوڪيءَ کي جيڪو ڪجھ چيو ويو هوءَ ائين ڪرڻ لڳي. جيئن ئي هن چمڪندڙ ڪنجي ڪنئي هن جون آڱريون ڏڪڻ لڳيون، هن اها ماءُ کي ڏني جنهن پنهنجي گاديلي ۽ پٽ جي وچ ۾ رکيل پيتي ڪنئي.

هن پيتيءَ کي ڪوليو ۽ اندر رکيل پراڻن ڪاغذن ۾ تري تائين ڦولڻ لڳي. ان مان ان لفافو ڪڍيو ۽ ان کي بغير ڏسڻ جي ان مان فوٽو ڪڍي اهو سوڪيءَ کي ڏنو، جنهن ۾ هن اوپرين اکين ۽ بسنهڙن وارن وارو هڪڙو ماڻهو ڏٺو. هو ڪلي ڪوٽ رهيو

هو پر هن ڏانهن سڌو ڏسي رهيو هو ۽ هن سمجهيو ته اهو ئي سندس پيءُ آهي.

سوڪي ڪجهه به ڳالهائي نه سگهي ۽ ماڻس به ڪجهه ڪو نه چيو. هن پاڻ تي ساهه سڪائڻ وارو خوف محسوس ڪيو. ڇا هن پنهنجي سڄي عمر ان لاءِ انتظار نه ڪيو هو؟ هن تصوير کي هٿ ۾ جهليو ۽ ان ماڻهوءَ لاءِ حيران ٿي وئي جيڪو ان ڏنو تي. اهو نوجوان هو ۽ تندرست پڻ لڳي رهيو هو، هو اهڙو ئي سگهارو هو جهڙو هن " انهن "کي ٻڌايو هيو. اها انهيءَ ڪري خوش هئي. ماءُ کي وساريندي هوءَ فوٽوءَ سان سس پس ڪرڻ لڳي تانجو سندس اکيون پورجي ويون. اهڙي نئين خوشيءَ سوڪيءَ کي پرجوش ڪري ڇڏيو هو.

"امان، مان انهيءَ کي رکي ٿي سگهان؟"

"ها،" ڏکويل ماڻس ڏکهو ساهه کنيو. سوڪيءَ ڏٺو ته ماڻس وهائي تي ڏکهي ٿي ستي پئي هئي ۽ سندس زرد چهري تي مرڪ پکڙيل هئي. هيءَ جيتري به ڏکهي حياتي ماڻيندي اها هن گهڙيءَ کي ڪڏهن به وساري نه سگهندي جڏهن پٽس ڇڻ هڻ سان گڏ هو. گهٽ ۾ گهٽ هاڻي هوءَ ٻارن کي چوندي ته ان کي ڏسن. هوءَ انهن کي ٻڌائيندي ته اهو مري ويو آهي، پيا ڪا به ڳالهه جيڪا هوءَ ٽڪڙ ۾ ٿاهي وٺندي ۽ ثابتي موجود هئي ته هن جو پيءُ هيو، ڪافي امير، نه ڪي غريب سمجهڻ جهڙو.

"مان سمجهان ٿي ته اهو خوبصورت آهي." هن سس پس ڪئي.

"تون جيڪي ڪجهه سمجهين،" ماڻس ٿڌو ساهه کنيو، "هو خراب ماڻهو نه هو. سوڪي تنهنجو پيءُ مهربان هيو."

مڪمل خاموشيءَ سان ڇوڪريءَ احتياط ڪري فوٽوءَ کي پنهنجي اسڪول جي ڪتاب جي پنن جي وچ ۾ رکيو ۽، ڪن ٿورين گهڙين لاءِ، ڇڻ اهي ڪمري ۾ گڏ هئا.

١٥

ناني سدائين چوندي هئي ته سال جو ٻيو مهينو " نئين شروعات " آڻيندو آهي. سوڪيءَ کي ائين لڳي رهيو هو ته سيارو گهڻو ئو وڃي چڪو ته ڏينهن وڏا ٿيندا پئي ويا. هوءَ خيال پچائيندي رهندي هئي. جو ته غريب ماڻهو خيال ئي پچائيندا رهندا آهن. هن جا خيال سٺي مستقبل ۽ سهڻي گهر جا هئا، ۽ ماڻس لاءِ ته هوءَ وري ٻيهر پنهنجي منفرد سٺي پوشاڪ ۾ پنهنجي ساڳي رستي سان پنهنجي پيرن تي بيهي وڃي. ان کان سواءِ سندس پيءُ جي اچڻ لاءِ "خيال" هئا. توڙي اهو هڪ ڏينهن در ۾ ظاهر ٿئي يا اسڪول جي اڱڻ ۾ اچي ته جيئن اهي سڀئي ڪيس ڏسي سگهن. پاڻ انکي ياڪر پائيندي ۽ چوندي "مون کي تنهنجو خط مليو." ايترو ڏاڍيان ته جيئن هرڪو ماڻهو ٻڌي. پوءِ ڪيس ڪو به چيڙائي نه سگهندو ته تون بنا پيءُ جي حرامي ٻار آهين.

مامو روزانو ڪم ڪندو هو. اهو صبح جو ساجهر ئي، جڏهن نديءَ جي مٿان ڪوهيڙو پکڙيل هوندو هو ته گهر مان نڪري ويندو هو. گندي پاڻي جو ڪليل نالو هنن جي گهٽيءَ جي گندگي وهائي انهيءَ نديءَ ۾ وجهندو هو. نديءَ جي چوڌاري نين سرن سان ٺهيل گلن جي باغيچن وارا گهر ٽڪريءَ جي سامهون ڄڻ چنبڙيا پيا هئا. سوڪي پنهجي اسڪول واري رستي کان بيهي ٽڪريءَ جي لاهوندي طرف نهاريندي هئي. اتي رهندڙ ماڻهن کي حسرت سان ڏسندي هئي جيئن اها پاڻ به ڪڏهن رهي هئي.

مامي جي ڪوشش ۽ صفائي ڪرڻ جي باوجود سندن گهر جي ڀتيان سوڙهي گهٽي ڪوئن کان ڪڏهن به واندي ڪانه ٿي. ڊگهن پڇن وارا اهي جانور سندن چانور کائيندا هئا، جيڪي ايندڙ ڏينهن لاءِ رکيل هوندا هئا. ڪوئا بنا خوف جي هر گهر ۾ ڪڏ تي ويندا هئا جو ته ڪوبه ماڻهو انهن جو پيڇو ڪري ڪونه ٿي سگهيو. ڪڏهن ڪڏهن ته سوڪي ننڊ به ڪونه ڪري سگهندي هئي جو ته اهي رات جو سنهڙي ڇت تي راند ڪندا رهندا هئا.

ٽن عورتن جو ڪٽنب مامي کي چنبڙيو رهيو. اهو سوڪيءَ سان گڏ مڊل اسڪول ۾ ان جي ٽئين سال جي داخلا ڪرائڻ لاءِ گڏجي ويو ۽ خرچ ڀريائين: ان نانيءَ لاءِ هڪ گرم صدري خريد ڪري آندي؛ اهو ماڻس کي دوائون آڻي ڏيندو هو ۽ ڪيترائي ڪلاڪ لاڳيتو ان جي ڀرسان ويٺو هوندو هيو.

ناني حسبِ معمول خاموش هوندي هئي. اها ڀاتين لاءِ ڪاڏو تيار ڪرڻ کان سواءِ معمولي ڪمِ ڪم ڪندي هئي. انهيءَ ڪري ڪيس سندس ماضيءَ تي سوچڻ جو گهڻو وقت هوندو هو. بي جان مجسمي وانگر هوءَ فرش تي ويٺي پنهنجي هٿن جي ترين کي گهوريندي هئي.

"ناني،" سوڪيءَ منٿ ڪيس، "مون کي ڪا آکاڻي ٻڌاءِ." پر آکاڻيون سندس دل ۾ ائين سڪي ويون هيون جيئن سندس دل ۾ مستقبل جون تمنائون. صرف هن جا خيال گهمندا رهندا هئا. خوبصورت رنگن واري ماٿريءَ کان، جتي هوءَ خوش گذاريندي هئي، ٽڪريءَ تي جهوپڙين جي جهڳٽن ڏانهن، جتي دنيا جون سڀ تڪليفون سمايل هيون؛ ۽اتان کان عصمت فروشيءَ جي اڏي طرف، جتي ٻاهرين ماڻهن کي مرڪن سان بيوقوف بڻايو ويندو هو. ان کان پوءِ هن ڪمري ڏانهن، جنهن لاءِ ڪيس خبر هئي ته هتان ڪاڏي به وڃي نه سگهندي مگر سندس لاش کي آخري سفر لاءِ ڪنيو ويندو.

"سياڻي جي ڪڪرن کي اڄ جي آسمان تي نه رنگيو." ناني ڪنهن ٻئي سڪن جي ڳولاٽوءَ کي اهو ٻهراڙيءَ جو پهاڪو ضرور ٻڌائي ها؛ پر سندس پنهنجي حياتيءَ جي مٿان هاڻي اونداها ڪڪر ڇانئجي ويا هئا: پراڻا پهاڪا پڻ ڪنهن ڪم جا نه رهيا هئا.

هوءَ سوڪيءَ جي مستقبل لاءِ پڻ پريشان هئي، "مان گهران ٿي جيڪر مونکي خبر هجي ها." هن ٿڌو ساهه کڻندي ايترو آهستي چيو جو سوڪيءَ جي ماءُ ٻڌي نه سگهي. "پر، نه. اهڙيون به شيون آهن جن لاءِ نه ڄاڻڻ سٺو هوندو آهي." ڪراڙيءَ پنهنجي ڏوهٽيءَ کي تقدير جي هٿن ۾ ڇڏيندي مشرقي نموني جو مظاهرو ڪيو. اهوئي سبب هو جو ان آخرڪار نبل جي قسمت کي قبول ڪيو هيو. هن صرف اڪيلي ڏيءُ، جيڪا هڪ گهڙيءَ لاءِ اعليٰ مقام تي پهتي هئي، ڪانه وڃائي هئي.

"ڇاڪاڻ ته،" نانيءَ پنهنجو پاڻ سان مڻ مڻ ڪئي "ڇاڪاڻ ته جيڪڏهن ڪير جبل جي چوٽيءَ تي پهچي وڃي ۽ اتي رهڻ نه گهري ته صرف هڪڙو رستو آهي ۽ اهو صرف هيٺ ترو آهي." ۽ نانيءَ پنهنجي انومان تي ڪنڌ ڌوڻيو.

ان پنهنجي ڏينهن کي سوڪيءَ جي ڏينهن سان پيئيو. ڇوڪري اسڪول کان واپس اچي ڪري جڻ ان مٿان تازي هوا جو جهوٽو آڻيندي هئي ۽ ان کي گهر لاءِ اسڪول جو ڪم ڪندي مشغول ڏسي خوش ٿيندي هئي. پر نانيءَ اهو به نوٽ ڪيو ته ڇوڪري پنهنجين ساين اکين سان خاموش پولار ۾ ڪيتري دير تائين نهاريندي رهندي هئي.

انهيءَ بهار ۾ سوڪيءَ جو ڪلاس ساليانى دوري تي گهمڻ لاءِ ٻاهر وڃڻ وارو هيو. اهو تمام ڏکو دورو هو جنهن لاءِ ماڻس وٽ پئسا ڪو نه هئا. نه وري مامي وٽ ئي هئا.

"اسان هڪڙي سوني منڊي وڪڻي ٿا سگهون،" ماڻس ڪمزوريءَ مان مشورو ڏنو.

"نه، اسان ائين نٿا ڪري سگهون،" مامو حقيقت پسند هيو چو ته ڪيس خبر

هئي ته مالي حالتون ڪيتريون خراب هيون. "جيڪڏهن منهنجي نوڪري هلي وڃي ته ڇا ٿيندو؟"

پوءِ ڇا! لفظ "پئسو" هن ذهن ۾ گهڻو ڪري درگذر ٿيل هو. ناني پنهنجي چولي ۾ ڍڪي وٺي ۽ بي وس لڳي رهي هئي؛ مامي وڌيڪ ڪجهه ڪو نه چيو. رات جو سمهڻ وارو گاڏيلو ڪولينڊي سوڪي ڳوڙهن سان مقابلو ڪندي رهي.

ايندڙ ڏينهن، بهرحال، سندن اميدن کان وڌيڪ اميدن ڀريو ٿيڻ وارو هو.

اسڪول ۾ ٻار ڪنهن لاءِ نه ۾ صرف سير بابت ڳالهائي رهيا هئا. ڪلثوم نالي ماسترياڻي جڏهن اتان اچي لانگهائو ٿي سوڪي ڇاتي وٺي اتي ويٺي رهي. اها هڪ جهوني ۽ ڀولي سيکاريندڙ ماسترياڻي هئي. سوڪي انهيءَ جي تعريف ڪندي هئي، خاص ڪري انهي ڏينهن کان جڏهن ٻار هن کي چيڙائي رهيا هئا ۽ ان ماسترياڻيءَ هن جو پاسو ورتو هو. سوڪي اهو سدائين ياد رکندي ته هوءَ ڪيڏو نه خوش ٿي هئي جڏهن ماسترياڻيءَ پنهنجي ٻانهن هن جي ڪلهي تي رکي هئي ۽ ٻارن کي ڇڙٻون ڏنيون هيائين. ان سوڪيءَ ڏانهن همدرديءَ سان ڏٺو هو ۽ ان جي اکين چيو هيو، "مان توسان آهيان."

هاڻي ماسترياڻي ڪلثوم ٻيهي رهي. "مون ٻڌو آهي ته تون سياڻي نٿي هلين،" ان چيو.

ڇوڪري جواب ڏئي نه سگهي.

"سوڪي، ڇو؟"

"امان -- امان بيمار آهي ۽ -----"

"---- ۽ ان وٽ پئسا به ڪين آهن؟"

هن هائوڪار ۾ ڪنڌ لوڏيو.

"مون ائين ٿي سمجهيو." ماسترياڻي ڪلثوم ڳل مهٽڻ لڳي. "مان ڏسان ٿي. مڊل اسڪول ۾ تنهنجو هي آخري سال آهي ۽ ڪانگجو جوسير وڃاڻ توکي ڏکارو ڪندو."

سوڪيءَ ٻيهر ڪنڌ لوڏيو.

"اسڪول ٽائيم کان پوءِ مون سان ملجانءِ،" هن جو لهجو سخت جذباتي ٿي لڳو ۾ سندس اهڙوارادو نه هيو. "منهنجي آفيس ۾ ."

اها هڪ پرجوش سوڪي هئي جنهن اسڪول ٽائيم کان پوءِ آفيس جو رستو ورتو. "ڪهڙي ڳالهه آهي؟" ٻين ٻارن معلوم ڪرڻ گهريو.

"او، ڪجهه به نه. بس ڪجهه به نه." هن سيئي راز بند رکيا. ڀلي جيڪو وٺين اهو سوچين.

آفيس ڏي وڃڻ ڪري سوڪيءَ کي مفت ۾ سير تي وڃڻ جي رعايت ملي وئي. اهڙي مهربانيءَ جي ڪري خوشيءَ مان هن جي دل پرجي وئي ۽ اهڙي ته ننڍڙائيءَ مان مرڪي جو ماستريائيءَ محسوس ڪيو ته هي ڪيس دعائون ڏئي رهي هئي. تفريحي سفر هن جي موڳي وجود ۾ روشن پهلو ٿيندو. اها هڪ پيرو قبول ڪئي وئي هئي، پنهي--- ماستريائي ڪلثوم ۽ پرنسپال وٽ. اهو ڏسندي پار هن کي اڪيلو ۽ سڪون ۾ ڇڏي ويا.

ڪانگجو هڪ تاريخي شهر هو. اهو قديم "سيلا" جي گاديءَ جو هنڌ رهيو هو. صاف يونيفارم پاتل ٻارن سان ڀريل ريل گاڏي هن شهر ۾ داخل ٿي جيڪو ڪڏهن بادشاهن جي رهائش گاهه هو. چوڌاري پٿريلي زمين گلن سان ڀري پئي هئي جيڪي بهار جي ڪري رنگ برنگيون مکڙيون ڪيو لڏي رهيا هئا.

پهرين ڏينهن تي ٻارن عجائب گهر ڏٺو جيڪو يادگار شين سان ڀريو پيو هو جن بابت هنن اسڪول ۾ پڙهيو هيو. پوءِ اهي هڪ هوٽل ۾ ستا ۽ اڌرات تائين فرش تي چنگهون ڏکيهڙي ڪل پوڳ ڪندا رهيا. اتي ڏاڍو مزو لڳو پيو هو. سوڪيءَ کي مامي سؤ روپيه ڏنا هئا. ان پنهنجي ماستريائيءَ لاءِ ڪوڙ مان ٺهيل هڪ بڪلس خريد ڪيو، صرف هن کي اهو محسوس ڪرائڻ لاءِ ته هوءَ سندس ڪيڏي نه ٿورائتي هئي. ماستريائي اهو پنهنجي چولي تي لڳائي ڇڏيو ته جيئن هر ڪو ڏسي سگهي.

شهر جي ٻاهران لاهونديءَ وٽ هڪ مندر هو جيڪو ملڪ جي تمام پراڻين ۽ ڏکيهن جاين مان هڪ هو. ٻار ننڍڙي تلاءُ ڪان لنگهيا جتي بادشاهه شام جو پنهنجون واندڪائيءَ واريون گهڙيون گذاريندو هو؛ ان کان پوءِ گوردواري ڏانهن ۽ پوءِ "ايملي گهنڊ" ڏانهن ويا. جڏهن ان گهنڊ کي ڏڪ لڳو ته زور سان وڃڻ لڳو، هنن سيني اهو ٻڌو ۽ ڄاتو ته اهو روايتي ڳالهين جهڙو هيو.

جڏهن انهيءَ وڏي گهنڊ کي وڄايو ويندو هو، جيئن هنن اسڪول ۾ پڙهيو هو، ته سڄي ملڪ ۾ عوام کي چيو ويندو هو ته اهي ڌاتوءَ جو ٿورو ٿورو حصو جمع ڪرائين. بهرحال اتي هڪ عورت هئي جنهن وٽ دنيا ۾ ڪجهه به ڪو نه هو صرف هڪ ننڍڙي ڇوڪري هيس. رجيل ڌاتوءَ جي ٿئي وٽ بيٺي، جتي مرد ۽ عورتون پنهنجي پنهنجي حصي جو ڌاتو جمع ڪرائي رهيا هئا؛ هوءَ ايترو ته شرمسار ٿي جو ان تڪڙ ۾ پنهنجي ڇوڪريءَ کي ان ۾ اڇلي ڇڏيو. انهيءَ کان پوءِ ٺڪاءُ هڻڻ وقت اهو گهنڊ دانهون ڪندو آهي، "ايم - م - ل - ي، او منهنجي امڙ ...." ملڪ ۾ اسڪول جي هر هڪ ٻار اها ڪهاڻي ٻڌي هئي ۽ انهيءَ ڪورياڻي ڏکوئيندڙ حادثي جي ڪٿي مٺي ڌاتقي ڪري پنهنجي دل ۾ رڙيون ڪيون هيون. تنهن ڪري سوڪيءَ لاءِ اها وڏي مهل هئي ته اها اتي بيهي ۽

گهڻن ڪيڻ باقائدي ڏسي سگهي.

اها چپر تي ويٺي هئي ۽ پنهنجي ڪلاسين سا گڏ منجهند جي مانيءَ ۾ ٽڏا چانور ۽ سڪل مڇي کائي رهي هئي. هي انهن سان "جابلو سيهڙ" ۽ جنهنگلي گلن "دوراجي" جا گيت ڳائي رهي هئي. هوءَ يونيفارم پاتل پاڻ جهڙن ٻارن سان رلجي وئي هئي ۽ خوش هئي. لڙيءَ رات هن پوئنتي گهر ۾ رهيل ٽن ماڻهن بابت سوچيو، هوءَ انهن کي ياد ڪري رهي هئي، پر صرف انهيءَ ڪري ته هيءَ انهن کي هن سير بابت ڇا ڇا ٻڌائيندي.

جنهن شام جو هوءَ گهر موٽي آئي ته ڪيس سندن گهر واري گهٽي اڳي کان به وڌيڪ گندي نظر پئي آئي. ڇا جڏهن کان هوءَ وئي هئي ته انهيءَ کي صرف ٽي ڏينهن ٿيا هئا؟ وچ ۾ سڄي نيشن دنيا وچايل هئي. سوڪيءَ کي آسرو هيو ته ناني دروازي ۾ سندس آڌر ڀاءُ ڪرڻ لاءِ بيٺي هوندي ڇو ته هوءَ پنهنجن تجربن کي انهيءَ سان ونڊڻ لاءِ بي چين هئي. ناني ۽ ماڻس ڪڏهن به ڪانگجو ڪو نه ويون هيون ۽ ڪيس گمان هو ته مامو به ڪتابن ۾ پڙهيل ڳالهين کان سواءِ پراڻي شهر بابت ڪو ڄاڻندو هوندو.

"ناني، امان، مان واپس اچي وئي آهيان،" هوءَ عام رواج وانگر دروازي تان ئي سڏڻ لڳي. پر جيئن هن کي اميد هئي ائين دروازو ڪو نه کليو. بجاءِ انهيءَ جي هن کي پاڻ ان کي پاسي تي سوڙهو پيو ۽ اونداهي ڪمري ۾ پير رکيائين.

"توهان ٺيڪ ٺاڪ ته آهيو؟" هن تعظيم مان جهڪي چيو پر ڪنهن به جواب ڪو نه ڏنو. ناني پنهنجي گهنجيل منهن کي هٿ ۾ جهليو فرش تي ڳنڍڙي وانگر ويٺي هئي، ۽ ماڻس گاديلي تي ائين ليٽي پئي هئي جيئن هوءَ انهن پوين ڏينهن ۾ پئي هوندي هئي.

"امان،" سوڪي گهبرايل هئي، "ڇا تون ننڊ آهين؟" ماڻس جون اکيون بند هيون. پر ماڻس انهن کي کوليو ڪو نه ۽ نه وري اها چري پري.

"اهو ڇا آهي؟" سوڪيءَ سخت ڏک مان دانهن ڪئي. "ناني مون کي ٻڌاءِ."

پوءِ ناني هڪ گهڙيءَ لاءِ منهن مٿي ڪيو ۽ ڳالهائڻ جي ڪوشش ڪئي. پر هن جو آواز ٽڙڪندڙ ڪانيءَ وانگر ٽٽي پيو ۽ هڪ لفظ به ٻڌڻ ۾ ڪو نه آيو.

"ڇا -- ڇا اها مري وئي آهي، ناني؟" سوڪيءَ اهي لفظ چيا. پرهن پنهنجو پاڻ کي ٻڌايو ته اهو سچ نه آهي ۽ اهڙا لفظ چوڻ سراسر بي وقوفي آهي. "ڇا امان مري وئي آهي؟ اها مون ڏانهن ڏسي به نٿي، ناني ---"

ڪراڙيءَ ڪنڌ لوڏيو ۽ اها گهڙي هن کي ڏکي پئي لڳي. "ها-ئو،" سڀ ڪجهه هيو جيڪو ان جواب ڏنو ۽ سوڪيءَ جي دنيا ڪوماڻجي وئي.

١٦

"امان، او، نه!" هن روڄ راڙو ڪيو. "نه-ئن-." آخرڪار جڏهن هن ماءُ جي هٿ کي ڇهڻ جي همت ڪئي، اهو ايترو ته ٿڌو هو جو هن اهڙو ڪڏهن به ڪو نه ڇهيو هو. اهو سچ هو ته هن جي خوبصورت ماءُ فوت ٿي چڪي هئي جيڪا صرف ٽيهه سالن جي عمر جي هئي.

مامو تابوت خريد ڪري موٽي آيو. اهو ماتم ڪندو رهيو هو جنهن سوڪيءَ کي حيران ڪري ڇڏيو. ٿي سگهي ٿو ته اهو امان سان پيار ڪندو هجي؟ بي شڪ، جڏهن هن اهو سوچيو، اهو ڪيترن ڪلاڪن تائين ان جي پرسان پاسي ۾ ويٺو هوندو هو. پيهر پنهنجو پاڻ کي ڏکن جي حوالي ڪندي، سوڪي ان جي هٿن کي پنهنجي وارن ۾ ڦرندو محسوس ڪيو.

"ماڻهين زنده رهڻ کان تمام ٿڪجي وئي هئي،" مامي پنهنجا ڳوڙها اگهندي آهستي چيو. "هائو،" ان ڪنڌ لوڏيو، "تمام ٿڪل."

"پر تو ان کي دوا ڇو نه ڏني؟"

"مون ڏني. هاڻي ٻڌ، سوڪي، تون ڪافي وڏي ٿي وئي آهين ته سچ ڄاڻين. ماڻهين مون کي چيو ته مان ڪيس هر رات ننڊ جون گوريون ڏيندو رهان. مون ائين ڪيو، ۽ اها پيري پيري سان هڪڙي گوري ضرور پاسي تي رکندي وئي هوندي، ڪٿي لڪائيندي وئي هوندي، تان جو ونس ڇگيون گوريون گڏ ٿي ويون. گذريل رات اهي هن سيئي ڳهي ڇڏيون. سوڪي، هوءَ زنده رهڻ کان ڪافي ٿڪجي وئي هئي. هن کي الزام نه ڏجانءِ!"

انهي ڏکهي گفتگوءَ کان پوءِ هن ڪٿي ماٺ ڪئي. جيئن اڄ رات لڙڻ لڳي ته مامي نانيءَ سان گڏجي هن جي ماءُ جي لاش کي تابوت ۾ رکيو، ۽ ڇوڪري سڄي رات روئيندي ۽ روايتي ڏک ڀريا لفظ چوندي رهي، "امان، تون مون کي اهڙين تڪليفن ۾ اڪيلو ڇو ڇڏي وئينءَ؟ مان پنهنجي اسڪول جو سرٽيفڪيٽ ڪنهن کي ڏيکاريندس جڏهن ته تون پنهنجي قبر ۾ رهڻ لاءِ ويندڙ آهين؟"

پرهه ڦٽيءَ جو مامي سوڪيءَ کي چيو: "پنهنجي ماءُ کي خدا حافظ چئه." هوءَ گوڏن ڀر ويٺي ۽ تابوت تي جهڪي وئي. ماڻس جي جسم جي ٿڌاڻ پيهر برداشت ڪرڻ کان وڌيڪ هئي. سڏڪندي هن روايتي انداز ۾ ماءُ کي الوداع ڪيو: "ائين نٿي ٿيندو آهي!" هن جو نراڙ ڀٽ تي لڳو. پوءِ مامي تابوت جو ڍڪ بند ڪيو ۽ ٻاهر ٻاڙيسريءَ کي سڏڻ ويو جنهن کي گذريل رات چئي ڇڏيو هئائين. چڱي معاوضي جي بدلي، اهو ماڻهو ٽڪرين طرف قبرستان ڏي، جتي شهري ماڻهو قبرون خريد ڪندا هئا، تابوت کي ڪڍي وڃڻ لاءِ راضي ٿيو هو. سوڪي ۽ ناني گهر ۾ ئي رهيون، ڇو ته عورتن کي سندن روڄ راڙي ڪرڻ جي عادت ڪري دفنائڻ جي رسم

۾ شريڪ ٿيڻ کو نہ ڏنو ويندو هو. اهو مخلص مامو گڏ ويو ۽ تابوت کي هيڏي هوڏي چرڻ کان روڪڻ لاءِ پنهنجي ٻانهن ان جي چوڌاري ڏيندو ويو. سندس چهري جا تاثرات پڙهڻ ممڪن نہ هو، جيڪو اٿيڻ پئي لڳو، ڄڻ پٿر وانگر سڪي ويو آهي. هٽ گاڏو چرندو ويو ۽ نظر کان غائب ٿي ويو.

اڻ ڪٽ ڪوڪن ۽ دانهن ان ڪمري کي ڀري ڇڏيو، جتي ٻن عورتن کي ڇڏيو ويو هو. هر هڪ ساهہ جيڪو انهن کنيو ٿي ۽ هر هڪ شئي جنهن کي سندن اکين ڏٺو ٿي ان ۾ ڏک هو. اهو سڀ ڪجهہ ماٹس لاءِ هو. انهن مان ڪنهن بہ ڪاڏي جو ڪو نہ سوچيو ۽ سوڪي ٻنهي، سير جي ٿڪاوٽ ۽ ماءُ جي اوچتي وفات جي صدمي ڪري ماندي هئي. هوءَ پَٽَ تي ڪبڙي ٿي ليٽي پئي ۽، ٻاراٹي الڙهڻ ڪري، خوفناڪ يادن کي ٻاهر ڦٽي ڪندي جلد ئي ننڊ پئجي وئي. جيڪڏهن انهيءَ ڏينهن پنهنجي ڊيگهہ پڪڙي تہ اها ناني ئي هئي جنهن گهٽو پورڪيو. اڪيون بند ڪيون هيٺ ليٽيل انهيءَ ڪراڙيءَ جو دماغ خالي ۽ مائوف هو. ٻاهہ بہ وسامي وئي هئي ۽ پٽ بہ ٿلو ٿي ويو هو. هاڻي نانيءَ مان سڀ طاقت هلي وئي هئي.

رات جو مامو واپس آيو. ان کو نہ ٻڌايو تہ دفناڻ جي رسم کان پوءِ هو ڪٽي هو. هن ٻاهہ دکاٽي ۽ چانور پچايا، پر نانيءَ کائڻ کان انڪار ڪيو. سوڪي اجا تائين ستي پئي هئي جڏهن پٽ وري آهستي آهستي گرم ٿيڻ لڳو. مامو اڪيلو ماني کائڻ لاءِ ويٺو جڏهن تہ سندس خيال سرگواسڻ ڏانهن گهمي رهيا هئا جنهن کي هو نبل سڏيندو هو. هن پاڻ کي معمولي بہ ظاهر ڪرڻ کان سواءِ انهيءَ سان پيار ڪرڻ سکيو هو، ۽ هاڻي ڪافي دير ٿي چڪي هئي.

آهستي آهستي سوڪيءَ جا ڏينهن پنهنجي اصلي حالت ڏي موٽڻ لڳا: اسڪول، گهر لاءِ اسڪول جو ڪم ۽ ماڻهن جي بدڪلامي. ماسترياڻي ڪلثوم کان هن کي جيڪي رهنمايون مليون اهي مينهوڳي واري ڏينهن ۾ سج جي ڪرڻن وانگر هيون. هيءَ پراڻي دنيا اڃا ايتري تہ گهٽي ڊيگهاري ٿيڻ واري هئي، جيئن ماڻهن جي دلين تي تعصب، ساڙ ۽ اقربا پروري جهڙا لفظ اڪريل هوندا آهن. انهن سيني سان هن کي پنهنجو پاڻ مقابلو ڪرڻو هو، پر هوءَ هاڻي انهيءَ کي مڃيندي هري وئي هئي تہ هوءَ ئي دنيا ۾ اڪيلي ڇوڪري هئي جيڪا ٻين کان مختلف هئي. پرائيتن اکين ۽ لڏندڙ وارن سان هن نڪرڻ جو ڪو رستو نہ ڏٺو سواءِ، شايد، انهيءَ رستي جي جيڪو ماٹس کنيو.

سوڪيءَ کي، بلڪل، ٻارن جي حقن بابت ڪا بہ ڄاڻ ڪا نہ هئي تہ آيا سمنڊ پار کي ماڻهو پاڻ ۾ گڏجي ويٺا هئا ۽ انهن هن جهڙن ٻارن متعلق ڪاغذن تي ڪجهہ لکيو هو، نہ وري هن کي ڄاڻ هئي تہ ان ڪاغذ تي لکيل جملن مان هڪڙي جملي جو مطلب هو، "هر هڪ ٻار کي ڄمڻ کان وٺي ناليءَ ۽ قوميت جو حق آهي." جيڪو ڪجهہ هن ڄاتو ٿي سو اهو هو تہ هوءَ دنيا جي نظرن ۾ ناجائز ٻار هئي،

جيڪو ماڻهن بغير پڇڻ ۽ غور ڪرڻ جي سهي ڪري ٿي ورتو. بنا سوچ ويچار جي مٿانئس اچلايل سيڻي لفظ سندس دل تي چٽيا پيا هئا جيئن ناني چوندي هئي، ”ترار جو ڦٽ تہ ڇٽي ويندو پر ويڻ جو زخم ڪو نہ ڇٽندو.“ ۽ اها ئي هڪ چوڻي هئي جنهن کي هر هڪ ماڻهوءَ سچ ٿي سمجهيو.

پنهنجين سوچن ۾ ايڏو غرق هوندي، پيءُ جي تصوير هن آڏو اچي بيٺي. بابا! هن ان کي وساري ڇڏيو هو. انهيءَ کي ماڻس بابت ٻڌائڻو هو، پر ڪيئن؟ هڪ رات ڪمري ۾، مامي ڪيس ماڻس واري پيٽي ڏني هئي. هن ان کي اڃا تائين ڪو نہ کوليو هو. ٿي سگهي ٿو ان ۾ بابي جي ايڊريس وارو خط لکيل هجي؟ اهو نہ تہ سوڪي خط وٺندي هئي؛ سچ تہ، هن ڪڏهن بہ هڪڙو بہ نہ ورتو هو، پر اها ٽپاليءَ کي ڏسندي هئي جيڪو گهٽيءَ ۾ پاڙي وارن جا خط کڻي ايندو هو ۽ اهي اتي دروازي تي ئي هڪ ٻئي کي پڙهي ٻڌائيندا هئا. پوسان، ٽوڪيو ۽ ٻين ڪيترين ڏورانهين جاين کان ايندڙ خط جن جاين کي سوڪي نقشي ۾ مشڪل سان ڳولي سگهندي هئي.

سو ائين هو! هوءَ اڄ رات پيٽي کوليندي ۽ ان ۾ اندر ڏسندي. پوءِ هوءَ پيءُ کي خط لکندي ڇو تہ ماڻس تہ سدائين مصروف رهندي هئي. ۽ آخر ۾ تہ زنده رهڻ کان بہ ٿڪل هئي.

پيٽيءَ ۾ زيورن جا ڪجهہ ٽڪرا هئا، ڪجهہ ڪاغذات، پر خط نہ. هن هڪڙي ماڻهوءَ جو رومال لڌو جنهن تي مس سان ڪجهہ نمبر لکيل هئا، ڪوڏن مان ٺهيل هڪ هار ۽ هڪ ننڍڙو نوٽ بوڪ. ناني پنهنجي سمهڻ واري تڏي کان ئي هن کي غور سان ڏٺو. سوڪيءَ جي ماءُ جي موت کان پوءِ تہ هوءَ دائمي بيمار رهڻ لڳي هئي، پهريائين ٽڏ جي شڪايت پوءِ بدن ۾ سور ۽ پوءِ کنگهہ جنهن وچڻ جو نالو ئي نہ ٿي ورتو. وقت بہ وقت اها اوپرن ماڻهن وانگر پڻ ڳالهائيندي هئي ۽ سوڪيءَ کي نبل جي نالي سان سڏيندي هئي جنهن هن کي پريشان ڪري ڇڏيو.

”ناني،“ هن بي خياليءَ مان چيو، ”مان بابي کي خط لکي رهي آهيان.“

ڪراڙيءَ ٿڌو ساهہ کنيو. سندس اکيون شيشن وانگر هيون. پوءِ ان ڪمزور آواز ۾ من من ڪئي، ”غريب ڇوڪري، تنهنجو پيءُ واچوڙي وانگر هليو ويو.“ ۽ ناني پيهر ننڊ پئجي وئي.

جيئن ئي هوءَ پيٽي بند ڪرڻ واري هئي، ڪيس تري ۾ هيٺ ڪاغذ ۾ ويڙهيل ڪا شي لڳي. اهو هڪڙو فوٽو هو. هن بي چينيءَ مان ان کي ٻاهر ڪڍيو. اهو سندس پيءُ هو جيڪو هڪڙي نوجوان ڇوڪريءَ سان هڪڙي باغيچي ۾ بيٺو هو. ها، اهو سندس پيءُ هو. بلڪل ٺيڪ، پر اوچتو ڪيس ماءُ لاءِ غيرت جي لهر ايري جيستائين هن سهي ڪيو تہ اها ڇوڪري ماڻس ئي هئي. نوجوان، گول چهري سان

۽ مغربي ڪپڙن ۾. ان جا وار پڻ مختلف هئا. ننڍڙا. اهو فوٽو ضرور ورهيه اڳ ڇڪيو ويو هوندو، گهٽ ۾ گهٽ سوڪيءَ جي جمڻ کان اڳي.

پنئين پاسي ڪجهه لکيل هو. هڪڙو نالو ج – و – ن– س، هن هجي ڪيو. پوءِ اتي نمبر هئا جيڪا ضرور هڪڙي ايڊريس هوندي. هن اسڪول ۾ ڀن سالن تائين انگريزي پڙهي هئي ۽ خوش هئي ته هوءَ انهيءَ کي پڙهڻ جي قابل هئي.

رات جو دير تائين بلب جي هلڪي روشنيءَ ۾ هوءَ خط لکڻ جي ڪوشش ڪندي رهي. هن پنهنجي نوٽ بوڪ مان هڪڙو پنو ڦاڙيو (۽ خيال ڪيائين ته ماسترياڻي ڪلثوم اهو ڏسي ڪونه سگهندي). پهرين سٽ تي غور ڪندي هن آخرڪار لکيو "پيارا پيءُ" نه اهو هن پهرين پيري مناسب نه لڳندو. "پيارا بابا." اهو ڪجهه صحيح لڳو ۽ ائين هن شروع ڪيو، "پيارا بابا. آداب."

انهي شروعات کان پوءِ، جيڪو بلڪل ائين هو جيئن ڪين ماسترياڻي ڪلثوم سيکاريو هو، هوءَ وري هٻڪي وئي. "مان توهان جي ڌي، توهان کي لکان ٿي." هوءَ لکندي رهي جڏهن ڪيس ياد آيو ته ڪنهن تي تاريخ به لکڻي هئي. انهيءَ رات جو دير تائين هوءَ انهيءَ کي لفافي ۾ وجهڻ لاءِ تيار هئي پر وٽس هيونئي ڪو نه. هن اهوپڻ ڏٺو هيو ته فوٽوءَ تي نالي جي اڳيان ڪجهه اکر آهن جن بابت هن ڪجهه به نٿي ڄاتو.

گهڻو ئي هو جيڪو هن پڌائڻ پئي گهريو، جيڪڏهن هوءَ ٻوليءَ ۾ ٿوري وڌيڪ مهارت رکندي هجي ها ته ڪيس وڌيڪ آسانيءَ سان پڌائي سگهي ها ته هيءُ ڏکويل هئي، ۽ ان ڏانهن هن جي پهرين خط خراب خبر آندي ۽ اهو ته هيءُ ڪيس لفظن پنيان وڃائي ويئي چو ته پار ڪيس طعنا هڻندا آهن. واقعي ڪيس گهڻو ڪجهه پڌائڻو هو، پر سندس سادڙو خط هيٺئين ريت هو: منهنجو نالو 'ان سوڪ' آهي. مان توهان سان بيحد پيار ٿي ڪريان. امان هڪ مهنو ٿيو ته فوت ٿي ويئي. مهرباني ڪري مون ڏي اچ. مان پندرهن سالن جي آهيان. امان خوبصورت هئي. تنهنجي ڌي، سوڪي.

خط جي لکڻي ڪنهن سان روبرو ڳالهائڻ وانگر هئي. هن کي افسوس هو ته نوٽ بوڪ جو پنو هن جي گهڻي ڪجهه چوڻ لاءِ ناڪافي هو. آيا اهو صحي هو يا نه هن پنهنجي نالي هيٺان لکيو: پيارڙي بابي ڏانهن.

ماموئي هڪڙو هو جنهن کي خط ٽپال ۾ وجهڻ جو خيال رکڻو هو. جڏهن چار مهنا گذري ويا ۽ پنجون مهينو به پورو ٿيڻ تي هيو، هوءَ خاموش رهي نه سگهي ۽ پڇيائين ته آيا مامو خط ٽپال ۾ وجهڻ وسري ته نه ويو هو. مامو صرف مرڪيو؛ اهو جواب ڏيڻ کان اڳ ٿورو کنگهيو ۽ چيائين ته هن بلڪل ائين ڪيو هو جيئن هن ان کي ڪرڻ لاءِ چيو هو.

پوءِ، هڪ ڏينهن جڏهن هوءَ اسڪول کان موٽي، پاڙي وارا ڪيس مليا ۽ خبر

ٻڌايائون ته سندس دروازي مان اندر هڪ خط اڇلايو ويو آهي. انهن کي هورا ڪورا پئجي ويا. هوءَ ڊکي وئي ۽ دروازي کي پنهنجي پٺيان بند ڪري ڇڏيائين. اهو بابي وٽان هوندو، اهو ضرور هوندو. لفافو گهنجڙيل ۽ بلڪل ميرو هو. عجب ناهي ڇو ته اهو پئسفڪ سمنڊ جي هن پار ڪان آيو هو. لفافي تي ڳاڙها نشان هئا ۽ هن ان کي کولڻ ڪان اڳ ۾ پنهنجي هٿ ۾ خبر داريءَ سان ڦيرايو. اندر نوٽ بوڪ جو ويڙهيل پنو هو. اهو سندس ئي پيءُ ڏانهن لکيل خط هو. جيڪو واپس آيو هو.

اونهاري جي وئڪيشن ۾ ناني فوت ٿي وئي. اها ڪنگهندي رهي هئي ۽ ايتري تائين ڪنگهندي رهي جيستائين ساهه وڃايائين. سوڪي اتي ئي هئي جڏهن ان جو مٿو پاسي تي ڪريو ۽ پيهر چريو ئي ڪين. ڊڪوئينڊڙ مسئلو اهو هو ته سوڪي پريشانيءَ ۾ به زنده هئي، هوءَ دانهن ڪرڻ ڪان قاصر هئي جڏهن مامو ۽ پاڙي وارو سندس نانيءَ جي لاش کي ڪاٺ جي پيتيءَ ۾ وجهي هيٺ رڙهڻ لڳا جيڪا پيتي مامي ماڻس جي آخري زيور جي ملهه جي بدلي ۾ خريد ڪئي هئي. سندس باقي پئسن جي بدلي ۾، جنهن ۾ مامي جي بچت به شامل هئي، نانيءَ کي ماڻس جي پر سان جبل جي لاهوندين وٽ آرامگاهه ملي وئي.

اسڪول جي آخري ٽرم جي شروع ٿيڻ ڪان صرف ٿورڙا ڏينهن اڳ ۾، مامي سوڪيءَ کي ٻڌايو ته وٽس هن جي پڙهائيءَ جي خرچ لاءِ پئسا ڪونهن، پر هو پنهنجي پري جي مائٽن وٽ ٻهراڙيءَ ۾ ويندو ۽ ڪجهه ڏينهن لاءِ پري هوندو. ان هن کي اهو ڪين ٻڌايو ته هو به ٿڪل هو ۽ ڪيس بيماري هئي، جنهن کي سلهه ڪنگهه سڏيو ويندو آهي. سفر هن لاءِ ڏکيو ٿيندو ڇو ته هن وٽ پئسا به ٿورا هئا ۽ گهڻو سفر هن کي اونهاري جي گرميءَ ۾ پيادل ڪرڻو پوندو.

سوڪيءَ ڪيترن ڏينهن تائين انتظار ڪيو ۽ آخرڪار هوءَ ڪاڏي لاءِ ٻاهر ڊوڙي. انهيءَ ڪان علاوه هوءَ رات جو اونداهيءَ ۾ ڇت تي ڪوٺن جي پيچ ڊڪ ڪري ڊڄندي هئي. هڪڙي شام جو جڏهن هوءَ اڪيلي هئي ۽ بکايل پڻ، هن هڪ فيصلو ڪيو: "سياڻي صبح جو،" هن پنهنجو پاڻ کي چيو، "مون کي ٻاهر ڪاڏي پنڻ لاءِ ضرور وڃڻو پوندو." سندس منهن تان ڳوڙها نار ڪري وهڻ لڳا. "امان،" هوءَ سڏڪڻ لڳي، "ڪاش! مان نانيءَ ۽ تو وانگر مري وڃان ها."

جيئن هر شي کي لازمي ختم ٿيڻو هوندو آهن گهڻي دير ڪان پوءِ ڳوڙها به سڪي ويا. ٻاجهاري اونداهيءَ هن ماندي ٿيل ڇوڪريءَ، جيڪا انهي سڀ ڪجهه ڪان پوءِ به مري نٿي سگهي، جي ڇوڏاري پڪڙجي وئي. ايندڙ صبح جو هوءَ سجاڳ ٿي ۽ ڪنهن به شي نه پر بک کيس مجبور ڪيو ته هوءَ پنهنجي پنڻ جي بلڪل پهرين چڪر تي نڪري وڃي. سوڪي ان وقت پندرهن سالن جي هئي ۽ ايندڙ سيني ڏينهن لاءِ پريشان.

١٧

پوءِ اهو ڊسمبر جو ٽئين ڏينهن هيو، جڏهن ڇوڪرين کي جيڪو ڪمرو ڏنو ويو هو انهيءَ جي اڪيلي دريءَ مان سوڪي سامهون نيرن پهاڙن کي حسرت مان ڏسي رهي هئي. ڪمرو ننڍڙو ۽ هتي هن هوٽل ۾ جيڪي ڇوڪريون ڪم ڪنديون هيون انهن مان ڇهن ڇٽين جي رهڻ لاءِ به ناڪافي هو. پر اهي سيئي اتي هڪ ئي وقت مشڪل سمهنديون هيون. اهو انهيءَ ڪري هوندو هو جو دير سان اچڻ واري هڪ نه ٻي ڇوڪري پنهنجي لاءِ پٽ تي سمهڻ جي جاءِ ڪرڻ لاءِ ضرور ننڊ خراب ڪندي هئي.

هوٽل، سيٽال شهر جي هيٺين طرف هڪ ميرانجهڙي رنگ جي بلڊنگ هئي. ڇوڪريون پنهنجو پاڻ ۾ مالڪياڻيءَ کي "اجوما" چونديون هيون جيڪو ماسيءَ لاءِ هڪ عرف يا لقب هو. انهيءَ وٽ سڀ شيون هيون: چانهه خانو، سينگار جو دوڪان، مساج گهر ۽ هوٽل جيڪو ٻئي طبقي ڪان مٿي هو. آخري طبقي تي، جيڪو ڇهون هو -- اصل ۾ پنجون ڇو ته انهن ڇئن جي نياڳي انگ کي ڳڻپ لاءِ لڪت ۾ ڪو نه آندو هو -- انهيءَ جا سڀ ملازم رهندا هئا.

سوڪي اڃا تائين سيني ڇوڪرين کي ڪو نه سڃاڻندي هئي. انهن مان ڪن کي ته هوءَ گهڻو ڪري هر وقت ڏسندي هئي. چانهه خاني ۾ ڪم ڪندڙ ڇوڪريون، بلڪل، سهڻي ڊريس واريون هيون، سينگار گهر ۾ ڪم ڪندڙ ڇوڪرين کي هوءَ سندن چمڪندڙ صدرين ڪري سڃاڻندي هئي ۽ اهي جيڪي مساج گهر ۾ ڪم ڪنديون هيون ڪم ڪان واپسيءَ تي ٻهڪنديون اينديون هيون ۽ ڪين سفيد يونيفارم وارا پاتل ڪپڙا گهنجڙيل ۽ آلا هوندا هئا. سوڪيءَ انهي خيال کي ذهن مان ڪڍي ڇڏيو ته سندس ذهن ۾ ڪو ٻيو "گهر" سمايل هو. فقط اهو ته جيڪو هڪڙو پٿين اندر هيو ۽ ان جي پٺين ايوان ۾ سهڻو باغيچو رکيل هو. جنهن مهل سندس ذهن ۾ هلڪي سائي رنگ واري ڊريس پاتل هڪ عورت جو خيال ايندو هو، توڻي ڪٽي جو سندس دل "امان" پڪاريندي هئي، هوءَ پاڻ کي ڪنهن ٻي ڳالهه سوچڻ لاءِ مجبور ڪندي هئي.

سوڪيءَ جي ڊيوٽي ڪيس بورچيخاني تائين محدود ڪري ڇڏيو. هوءَ نئين آيل ۽ نا بالغ ٻار هئي جيڪا گراهڪن کي ڏيکاري سگهڻ جهڙي نه هئي. ٻين ڪيترين ئي ڇوڪرين وانگر جيڪي غريب گهراڻن جون هيون، سوڪي اجوما کي گهڻو ڪجهه ڪمائي ڏيندي هئي. ان جو ڪاڏو، سمهڻ جي جاءِ هر شئي. پر، بدلي ۾، اجوما انهن جي مالڪياڻي هئي.

ڪمرو سمهنڊڙ ڇوڪرين جي جسمن کان سواءِ ٻي ڪنهن بہ شي سان ڪڏهن بہ گرم ڪو نہ ڪيو ويندو هو. اهي سياري ۾ ٿڌ ڪري دري کولڻ جي همت ئي نہ ڪنديون هيون. سوڪيءَ کي گهٽو ڪري هر رات مٿي ۾ سخت سور پوندو هو. گهٽو ڪري هوءَ سمهي بہ ڪو نہ سگهندي هئي، جيئن اڄ رات. جڏهن هن درمان ٻاهر جهاتي پاتي تہ اونداهي، روشنيءَ ۾ تبديل ٿي رهي هئي ۽ صبح ٿيڻ وارو هو. هن کي خبر هئي تہ ڪيس اهڙي وقت ۾ هتي ئي مٿي ماڙي تي اڪيلو ڇڏي ويندا. اتي رکيل گهميل ڪپڙن ۽ ٻوڙجي ٿانون ۾، هن سوڙ کي پنهنجي چوڌاري وڪوڙي زور سان جهليو ۽ جهنگلي تي جهڪي وئي. تازي هوا ڪيس بلڪل سجاڳ ڪري ڇڏيو. ان جي هيٺان سيئال جو شهر هو، اڃا تائين خاموش ۾ هتي هُتي ڪابس يا ڪي جلدي اٿڻ وارا.

ڪوريا جو آباديءَ سان ڳتيل گاديءَ جو شهر خاص نعمتن سان مالا مال آهي. ان جي چوڌاري جبل پکڙيل. صبح جو سج جي روشنيءَ ڪري سونهري ۽ سانجهيءَ جو ميرانجهڙا ان جي چوڌاري بيٺل. سوڪيءَ جڏهن اولهہ طرف انهن ڏي نهاريو تہ انهن جي مٿان هاٿي ڏند ڦهليل هو. هن تصور ڪيو تہ جيڪڏهن هوءَ پکيءَ وانگر اڏامي سگهي تہ ضرور پيلو سمنڊ ڳولي لهندي. ڏکڻ طرف جبل چانورن جي پوکن کي لڪائي ٿي ڇڏيو جيڪي شهر ٻنيان ميلن ۾ پکڙيل هيون. سوڪيءَ ٿڌو ساهہ پريو. اهو مٿي صبح جي وقت ڏاڍو وڻندڙ نظارو هو. آهستي هوءَ اتر طرف مڙي ۽ ڪيترائي جبل ڏٺائين جن جي ڪيس خبر هئي تہ حد بندي لائين تائين پهتل آهن.

سوڪي هاڻي سترهن سالن جي هئي. نانيءَ جي مرڻ کان پوءِ گهٽو ڪجهہ ٿيو هو. ڇوڪري ڊگهي ٿي وئي هئي، هن کي تارين بادامين وانگر هلڪڙي جلهڪ هئي. هن جي ڪوشش جي باوجود سندس لڙڪندڙ وار ڪڏهن بہ ڪياڙي طرف ڪو نہ رهندا هئا ۽ هر وقت جهنگلين وانگر منهن آڏو ڪيڏندا رهندا هئا. ساين تنڊن سان پريل اڪيون ڪنهن بہ حالت ۾ لڪائڻ کان وڏيون هيون. سوڪيءَ کي مظبوط بدن تي ڊگها عضوا هئا ۽ جسماني واڌ مستقبل ۾ پياري تصوير جي يقين ڏهاني ٿي ڪئي.

"جيڪڏهن مان هميشه لاءِ پاڻ کي هتي رهائي سگهان!" هن ٿڌو ساهہ ڪنيو. گهٽو ڪجهہ تبديل ٿي ويو هو. هن غور ڪيو، مان گهٽي وقت لاءِ زنده رهي آهيان. هن جون سوچون هن جي اٽڪل اوڻاٽي سال پراڻي ماضيءَ ۾ لڙهي ويون. انهي ڏينهن ڏي واپس جڏهن هن کي ٻهريون پيرو پنڻ لاءِ وڃڻو پيو هيو.

سوڪيءَ کي ياد هو تہ هوءَ نانيءَ لاءِ ايتري پريشان يا ڏکاري نہ ٿي هئي جيتري

ماءُ لاءِ. ماٺس خوبصورت هوندي هئي، ناني پوڙهي هئي -- تمام پوڙهي. پنهنجي مرڻ ڪان ٽي سال پهرياڻين ان پنهنجي حياتيءَ جو "ڏڻ" ملهايو هيو، جمڻ جو سٺون سال. اهو تڏهن ٿيندو آهي جڏهن ڪو ماڻهو پنهنجي حياتيءَ جو حصو پورو ڪندو آهي ۽ واندڪائيءَ ۾ ويهي گذرندڙ ڏينهن جو مزو ماڻيندو آهي. "حياتيءَ جو ڏڻ،" هن نانيءَ کي اهو شروعاتي ڏينهن ۾ چوندي ٻڌو هو، جڏهن ان ڳالهايو، مطلب "سالن جي موت،" جڏهن قمري سال مطابق حياتيءَ جا پنج ڏهاڪا پورا آهن.

"هڪڙي ڀيري،" نانيءَ بيان ڪيو هو، "ٻڌ ديوتا دنيا جي جانورن کي سڏيو ته اهي ڏانهس اچن ۽ سوڪڙيون وٺن. صرف ٻارهن آيا. ڪوئو، ڪتو، چيتو ۽ نَوَ ٻيا. مهاتما ٻڌ جي مرڻ وقت اهي ساڳيا ٻارهن ان جي رهائش ڏانهن ڊوڙيا. اتي انهن کي سال مان هڪڙي هڪڙي نشانيءَ سان نوازيو ويو."

ناني نانگ جي سال ۾ پيدا ٿي هئي، سوڪيءَ جي ماءُ سوئر جي سال ۾، جڏهن ته سوڪي انهي ساڳي نشاني هيٺ ڄائي هئي جنهن ۾ سندس ناني. انهيءَ جو مطلب هو ته هوءَ عقلمند پيدا ٿي هئي.

"پڪ، مان آهيان،" هن پاڻ سائي يوڳ ڪيو. انهيءَ سال ۾ پيدا ٿيل زال مڙس سان وڏي ڏاهپ سان نباهيندي آهي، يا اها اٺين چوٽي هئي. " پر مون سان شادي ڪير ڪندو، هڪ ناجائز ٻار؟" سندس اسڪول جي ڏينهن وارا طعنا هن تي پنهنجا نشان ڇڏي ويا هئا ۽ سندس اکين ۾ ڳوڙها پرجي آيا.

هيٺ گهٽيءَ ۾ هڪڙو ڪراڙو ماڻهو پنهنجي صبح جي ورزش طور هيڏي هوڏي پسار ڪري رهيو هو. ان سوڪيءَ کي مامي جي ياد ڏياري ڇڏي. هن جو پيارو مامو جيڪو هن تي ڪيڏو مهربان هوندو هو. سوڪيءَ ٿڌو ساهه کنيو.

گهڻو اڳ هڪڙي صبح جو، جڏهن هن محسوس ڪيو ته هو واپس اچڻ وارو نه هيو، هن در بند ڪيو هو ۽ گهر ڇڏيو هو. اها پن ڇڻ جي موسم هئي، پر سندس گهٽيءَ ۾ وڻ ڪو نه هيا جو موسم جو رنگ ظاهر ڪن ها. هوءَ ڪجهه گهڙيون بي مقصد گهمندي ڦرندي رهي هئي. سندس اسڪول جي پٺيان واريون گهٽيون اڻ ڇاتل هيون. "هن جو پراڻو اسڪول،" هن درست ڪيو، ڇو ته اڳتي پڙهڻ لاءِ وٽس پئسا ڪو نه هئا. مڊل اسڪول ۾ اهو ضرور هن جو آخري ٽرم ٿئي ها.

آخر ۾ سوڪي هڪڙي وڏي مارڪيٽ وٽ آئي هئي. اها ضرور مامي واري مارڪيٽ هوندي، هن سوچو هيو. ساجهرئي واپاري ڏنڌي ڏاڙي لاءِ ٽولن جي شڪل ۾ بيٺل هئا ۽ ڏينهن جي اگهن لاءِ پاڻ ۾ بحث ڪري رهيا هئا. بک، ۽ صرف بک، سوڪيءَ کي اتي وٺي آئي هئي. اها هڪڙي واٺهڙو عورت آڏو بيٺي جيڪا ڪيڪ وڪڻي رهي هئي.

"مهربان، مان هڪڙو ڪانئي تي سگهان؟"
مائي هن ڏانهن نهاريو، "ڇوڪري تو وٽ پئسا آهن؟"
سوڪيءَ انڪار ۾ ڪنڌ ڌوڻيو.
"پوءِ، پري پيچ." مائي مُڙي ۽ هوڪو ڏيندي هلي وئي.
آخرڪار سوڪي ايترو تہ بکايل هئي جو ڪيس خبر نہ ٿي لڳي تہ ڇا ڪري. اوچتو هن پاڻ کي صوفن سان ڀريل پيتي آڏو ڏٺو. هن پنهنجي چوڌاري نظر ڊوڙائي. نہ، ڪو بہ ماڻهو ڪيس ڏسي ڪو نہ رهيو هو. هن جهٽ هٽي هڪ صوف کنيو ۽ ان کي پنهنجي چولي هيٺان لڪايو. پوءِ هوءِ مارڪيٽ کان پري ڀڄي وئي هئي ۽ موٽي گهر آئي هئي.
ڀيڪڙيل درجي ڀنيان هن صوف کاڌو. صرف ان وقت جنهن مهل اهو ختم ٿيو ڪيس احساس ٿيو تہ هن ڇا ڪيو هو. هن ڪنهن ٻئي جي چوري ڪئي هئي. چوري! اها هڪ چور هئي!! ناني ڇا چوي ها؟ ٿي سگهي ٿو تہ ڪورياڻي چوٽي جيڪا ناني بيان ڪندي هئي جيڪڏهن اها ڪيس ياد آئي هوندي تہ انهيءَ ڪيس تسلي ڏني هجي، "تن ڏينهن جي بک هڪڙي چوريءَ کي جائز قرار ڏئي ٿي." ٿي سگهي ٿو.
اهو صوف ئي هو جيڪو ان ڏينهن سوڪيءَ کاڌو ۽ هڪ ڀيرو هن پنڻ شروع ڪيو هو، هاڻي بي ڪابہ تمنا ڪونہ هئي. متاري ڇوڪري ڦڪي ۽ ڪمزور ٿي وئي هئي ۽ مٽيءَ ۾ گدلي ۽ صفائيءَ کان بي نياز هئي. ڏکيا ڏينهن اينگهندا ويا. حقيقت ۾، اهو وقت هو جڏهن هن جو واسطو صرف کاڌي جي ڳولا ڪرڻ هو.
هڪڙي ڏينهن سوڪي گهر آئي ۽ ڏٺو تہ هڪڙي عورت هن جي ڪمري ۾ انتظار ڪري رهي هئي. ان کي ڪارو ڪوٽ ۽ عينڪ پاتل هئي ۽ ان ٻڌايو تہ ڪيس "جيڪا آفيس ٻارن جي سنڀال ڪندي آهي." تن موڪليو آهي. جڏهن تہ سوڪيءَ وٽ زندگي گذارڻ جو رستو ڪونہ هو، سوڪيءَ کي ان سان يتيم گهر وڃڻو ئي هو.
"پر ماموا" سوڪيءَ آهستي چيو، "اهو ڇا سوچيندو جيڪڏهن اهو واپس اچي ٿو وڃي؟"
"ڪير مامو؟"
پوءِ سوڪيءَ ان کي سڀ ڪجهہ ٻڌايو، پر پٽس بابت ڪونہ ٻڌايائين جيڪو هنن مصيبتن ۾ سندس ذهن ۾ مرجهائجي ويو هو. عورت وٽ هڪڙو ڪتاب هو جنهن ۾ ان هن بابت ڪجهہ لکيو. پڇاڙيءَ ۾ سوڪي ڪجهہ بہ نہ ٿي ڪري سگهي سواءِ ان سان گڏ وڃڻ جي، توڻي ڪٿي جو ان کي ڪوبہ اندازو ڪونہ هو تہ يتيم گهر ڪهڙو ٿيندو آهي.

۱۸

"اي، سوڪي، تون ڪٿي آهين؟"

"او،" سوڪيءَ ٽٽو ساهہ کنيو. "وري سورن جو ڏينهن شروع ٿيو."

"س - و - و - ڪ - ي!"

"هائو، مان اچان پئي." هوٽل جو ڪاروبار وري هل هنگامي سان شروع ٿيڻ وارو هو. هوءَ ٽڏ ۾ ڏڪندي بي دليءَ سان ڇت تان هيٺ لهي وئي.

"هاڻي تنهنجو وارو آهي تہ اسان کي گرم پاڻي آڻي ڏي. ياد ڪر؟" اني نڌاڪڙي هئي. "ڪالهہ اهو مون ڪيو هيو."

"مان شرمندي آهيان،" سوڪيءَ جواب ڏنو. "مون کان بلڪل وسري ويو هو."

"ڇا تون مٿي وري خيال پچائي رهي هئينءَ؟" انيءَ بيزاريءَ مان چيو. "بي وقوف ڇوڪري!" اهو بلڪل نفرت سان چيو ويو هو ڇو تہ هوءَ پنهنجي اگهاڙي کلهي کي کنهي بہ رهي هئي.

رڌڻو پهرين منزل تي هو. ان جون پٿيون سيمنٽ جون هيون ۽ اهو هڪڙو ڏاڪو هيٺ ڻاهيو ويو هو. هڪڙي پاسي چلهہ سڄو پاسو والاريو هو. بجريءَ جي بينچ وانگر ٺهيل،انهي کي ڪوئلن جي چار ڪيرائڻ لاءِ چار سوراخ هئا. ڪوئلو رات ڏينهن پاڻيءَ کي گرم رکندو هو، پر ڏپ سوڪيءَ کي بيمار ڪري وڌو. هوءَ ڪڏهن بہ انهيءَ جي عادي نہ ٿي سگهي، نہ وري رڌڻي جي ٿي.

جيڪڏهن هوءَ غريب ڇوڪري ٿي پلجي ها تہ انهي رڌڻي ۾ سٺو ڪم ڪري سگهي ها. پر سوڪي جيستائين هتي آئي، هن پنهنجي سڄي حياتيءَ ۾ ڪڏهن خالي باهہ بہ نہ ٻاري هئي. جڏهن ماڻس جيئري هئي تہ "ڇوڪريون" اهو ڪم ڪنديون هيون. سوڪي اڳ ۾ رڳو ڇانور بہ ڪين ڇونديا هئا. اهوئي سبب هو جو هن جي پهرين واري تي پاڻيءَ سان ڪيترائي داڻا هارڻ ڪري ٻيون هن تي ڪليون هيون ۽ اجوما هن کي ڇڙٻون ڏنيون هيون. جڏهن اها ٻوڙ لاءِ موريون چلي رهي هئي تہ هن پاڻ کي هڏيءَ تائين ڪپي وڌو. هن جيڪي ڪجهہ بہ ٿي ڪيو غلط ٿي ڪيو.

"موڳي وڏي نڪ واري،" عمومن هن کي سڏيو ويندو هو. "توهان هن ويچاريءَ مان وڏيڪ کهڙي اميد رکي ٿيون سگهو؟"

سوڪي پاڻي ڀري آئي ۽ ڪوريا جي روايتي نيرن تيار ڪرائڻ لاءِ ڀاڄيون وڍڻ شروع ڪيائين. هن ٻين جي بد اخلاقيءَ واري بڪواس کان پنهنجا ڪن بند ڪري ڇڏيا. "او، الا-- مان ٿڪل آهيان!" هڪڙيءَ چيو ٿي. "ٿڪل؟" جواب آيو. "تنهنجو مطلب آهي تہ تون ٿڪل آهين؟"

"هائو، تڪل، پريشان! هي بدبخت دنيا!"

نہ، اهو ٻڌائڻ لاءِ ڪجهہ بہ نہ هو. هوءَ واپس پنهنجي يادگيرين ۾ لڙهي وئي.

سوڪيءَ کي جلدئي خبر پئجي وئي هئي تہ يتيم گهر ڇا ٿيندو آهي. پنهنجي ٻارن کي پيار ڪرڻ تہ فطري آهي، پر پنهنجي پاڙي وارن جي ٻارن کي پيار ڪرڻ ڏاڍو ڏکيو. پوءِ، هڪ سوَ کان وڌيڪ ٻارن کي سنڀاليندڙ-- ماءُ-- اوموني کي، جيڪا انهن کي هن گهر ۾ سنڀالي رهي هئي، گهڻي شفقت ڪنهن لاءِ هجي ها؟ باقي، اصل انچارج تہ ڪڏهن ڪڏهن ايندي هئي. اها ٿلهن هٿن سان هڪ بي ڊولي عورت هئي جيڪا هن کي وقت بہ وقت ڏسڻ ايندي هئي. هڪڙو ڊرائيور ڪيس ڪاري رنگ جي ڪار ۾ وٺي ايندو هو. ٻار ان کي معمولي طور "اها" چوندا هئا.

"اها" سدائين پنهنجن ڪارن وارن سان، جن جي وچ مان سنيڌ نڪتل هوندي هئي، ڪوريا ئي ڳهہ ڳڻن ۾ پريل هوندي هئي. جڏهن هوءَ ايندي هئي تہ سڀ سرگرميون بند ٿي وينديون هيون ۽ اکيون هر ڪنڊ مان جهاتيون پائينديون هيون. جڏهن "اها" رواني ٿي ويندي هئي تہ ٻار دهشت مان چوندا هئا، "توهان اهي منڊيون ڏٺيون؟ اڄ ان جا ڇهہ نيرا ٿيل هئا."

اوموني هن جي صحي ماءُ هئي. اها پوڙهي هئي ۽ گهنج پيل هيس. ان جي پٺي ڪبڙي ٿي وئي هئي ۽ جڏهن اڳڻ مان لنگهندي هئي تہ سدائين تڪڙ ڪندي هئي. پر اوموني انهن سڀني لاءِ وقت ڪيئن ٿي ڪڍي سگهي؟ نوجوان ڪم ڪندڙن سان پڻ؟

"ناممڪن،" سوڪيءَ ڏاڍيان چيو.

"تون ڇا جي باري ۾ ٿي ڳالهائين؟" اني هن جي پرسان هئي.

"او، ڪجهہ بہ نہ! ڇا واقعي مون ڏاڍيان ڳالهايو؟"

"بلڪل، تو ڳالهايو."

اومونيءَ لاءِ اهو مشڪل هو تہ هوءَ سڀني ٻارن جو خيال رکي سگهي، جن کي گهر لاءِ اسڪول جي ڪم ڪرڻ ۾ مدد جي ضرورت هئي. ان جي پنهنجي زماني ۾ تہ ڇوڪرين لاءِ گهڻي ڄاڻ رکڻ ضروري نہ سمجهيو ويندو هو. هوءَ ڪوشش جي باوجود ٻارن جي پر گهور پوريءَ طرح لهي نہ سگهندي هئي، ٻارن جي جورابن ۽ سئيٽرن جن کي ڳنڍ ٽوپي جي ضرورت هئي نہ ڪري سگهندي هئي. اڪثر ٻار پنهنجون ٽوٽيون اگهاڙيون ڪري اسڪول ويندا هئا. هوءَ راند ڪيڏڻ ڪري ڪري پوندڙ ٻارن جي ڦٽيل گوڏن جي بہ پوري خبر گيري ڪري نہ سگهندي هئي يا پنهنجن نوجوانن جي دلين کي سمجهي سگهي. اوموني پنهنجي آهر تہ سٺو ڪندي هئي پر صرف سندس وس آهر ڪيل ڪم ڪافي نہ هيو.

ڪڏهن ڪو ٻاهريون جوڙو ٻارن کي ڏسڻ ايندو هو. پوءِ اوچتو ئي اوچتو، هڪ ٻار غائب ٿي ٿي ويو.

"اهو ڪاڏي ويو؟" سوڪيءَ پڇا ڪئي.

"اهو 'فرزندي' ۾ ويو، هڪ ماءُ پيءُ ملي ويس." جواب هوندو هو. گهر ۾ هڪ ٻن ڏينهن لاءِ اداسي ڇانئجي ويندي هئي، جڏهن ٻيا ٻار ان خوش نصيب سان ريس ڪندا هئا، پر جلدئي اهي ان کي وساري پنهنجي روزمره جي دستور کي لڳي ٿي ويا. سوڪيءَ لاءِ، جيڪا پنهنجي نرم گاديلن جي هيراڪ هئي، هن وڏي ڪمري ۾ راتيون ڏکيون هيون. ٻن ڇوڪرين جي سس پس مان هڪڙي شام، سوڪيءَ کي خبر لڳي ته گهڻن ٻارن کي پيءُ ماءُ ڇڏي ڏنو هو. ڪجهه يتيم هئا ۽ ٻيا پنهنجي مائرن جي ٻي شاديءَ ۾ رنڊڪ ٿي ويا هئا ان ڪري هتي هن گهر ۾ رهايا ويا هئا.

مون کي تعجب آهي، انهن کي ٻڌندي سوڪيءَ سوچيو ته پيءُ جو هجڻ ڪيئن ٿو سوچجي؟

پر اتي هن جي رهائش دوران ٿي ڳالهيون ٿيون، تمام اهم ٿي ڳالهيون. هڪ ڏينهن- هن کي اتي هڪ سال ٿي ويو هو-- آمريڪي عورتن جو هڪ ٽولو مٺايون ۽ سوڪڙيون ڪٺي اچي پهتو. سوڪي هميشه وانگر پوئتي بيٺي هئي جيستائين، اوچتو، عورتن مان هڪڙيءَ ان ڏي اشارو ڪيو.

"اها ڪوريائي آهي ؟" ان پڇيو.

"نه،" اوموني تڪڙو جواب ڏنو، "اها به انهن مان هڪڙي آهي، توهان کي خبر آهي، جيڪي نسلن جي ملاوٽ وارا ٻار آهن."

"اي!" ان عورت سوڪيءَ ڏانهن هٿ لوڏيو! ۽ نهايت گرم جوشيءَ مان مرڪي، جو هيءُ اچ به ان کي محسوس ڪري سگهندي جي هيءُ پنهنجون اکيون بند ڪري. "هيڏانهن اچ!"

انهيءَ ملاقات سوڪيءَ لاءِ گهڻيون ڳالهيون تبديل ڪري ڇڏيون. جڏهن هوءَ ٻاجيون ڪٺڻ ويئي، هن پنهنجو پاڻ کي چيو ته هن کي بيزار ٿيڻ ڪري شرم اچڻ گهرجي. ڇا ان عورت مدد نه ڪئي هئي. ٻهريائين پنهنجي پڙهائي ختم ڪر ۽ اهو هڪ معجزو هو.

"هوءَ اسڪول ويندي آهي؟" عورت ان ڏينهن پڇيو هو.

"نه – مئڊم " اوموني پنهنجو مٿو هيٺ جهڪايو هو. "اسان هن کي اسڪول موڪلي خرچ پري نٿا سگهون."

"اها ڪهڙي ڪلاس ۾ ٿي سگهي ٿي؟"

اوموني سوڪيءَ ڏانهن مڙي چيو "تون پڙهائي ڪڏهن ختم ڪئي؟"

" مون پڙهائي ختم نہ ڪئي. مامي وٽ پئسا ڪونہ هئا. منهنجو رڳو ٻہ سال باقي هو."

سوڪي ان عورت جي نهايت شڪر گذار هئي، جنهنجو نالو مسز اينڊرسن هو، ان جي ساهيڙين لاءِ جن گهر موٽي اچي اسڪول جي آخري سال لاءِ پئسا گڏ ڪيا. ان تي ڪافي پئسا خرچ ٿيا هوندا. سوڪيءَ کي چڱيءَ طرح خبر هئي. پڙهائي ، يونيفارم ۽ ڪتابن جو خرچ ۽ انهيءَ سال دوران مسزاينڊرسن اڪثر سوڪيءَ کي ڏسڻ ايندي هئي. پوءِ وري ٻي هڪڙي ڳالهہ ٿي هئي.جيڪا هن لاءِ پڻ سيني ڳالهين کان وڌيڪ هئي. جڏهن اسڪول شروع ٿيا، داخلا وارو پراڻو سوال وري اڀري آيو هو. مسزاينڊرسن ان بابت ذرو بہ سمجهي نہ سگهي هئي. "ڇا جي داخلا؟"

"مسئلو توهان کي خبر هجي تہ، مان هڪ-" سوڪيءَ چڱي طرح ياد ڪيو جيڪو هن کي پهريون ڀيرو سڏيو ويو هو، "مان هڪ بغير پيءُ واري آهيان."

"هڪ بغير - ڇا ؟"

"مان ڪنهن جي بہ نہ آهيان. منهنجو پيءُ مونکي ڇڏي ويو ۽ جيڪڏهن توکي ڪو پيءُ نہ آهي، توکي ڪو بہ نالو نہ آهي ۽ -" ڇا اهو سمجهڻ ايترو ڏکيو هو.

ڏاهپ سان مسز اينڊرسن معلوم ڪرڻ شروع ڪيو. ڇا جي ضرورت هئي؟ ڪاغذات؟ صحيون؟ ضمانت؟

ڇاڪاڻ تہ سوڪيءَ جو ڪو زنده مائٽ ڪو نہ هو، ٻئي، اوموني ۽ اها عورت بي وس هيون. پوءِ سوڪي مامي بابت سوچڻ لڳي.

" مون کي مامو آهي،" هن بي چينيءَ مان چيو .

"سوڪي، پڪ؟"

"هون -"

"اهو ڪٿي ٿو رهي؟"

"مون کي خبر نہ آهي. ٻهراڙيءَ ۾."

"ٻهراڙيءَ ۾؟ واقعي!"

"ها،" سوڪيءَ جواب ڏنو ۽ ٻهراڙيءَ لاءِ سوچڻ لڳي جيڪا هن هڪ ڀيرو ڏٺي هئي. ڇا اهو اتي هيو؟ جيڪڏهن مامو جيئرو هيو، اهو انهيءَ وقت واپس ڇو نہ آيو هيو؟

مسز اينڊرسن ننڍڙي نوٽ بوڪ ۾ ڪجهہ لکيو." مان ڪوشش ڪنديس ،" ان واعدو ڪيو، "هر شيءِ ڳولي لهڻ لاءِ." هُن پنهنجي هيٺين چپ ۾ چڪ هنيو ۽ تڪليف محسوس ڪيائين.

"مان ان جي هر شهر ۾ ڳولا ڪنديس ۽ ان لاءِ اخبار ۾ بہ اشتهار ڏيندس.
سوڪي، ان بابت معلوم ڪرڻ لاءِ مان هر ڳالهہ ڪنديس جيڪا ڪري ٿي سگهان.
هڪ بغير پيءُ جي! مون پنهنجي زندگيءَ ۾ اهڙي بيهوداڻپ ڪڏهن بہ نہ ٻڌي آهي!"
ان سوڪيءَ کي پيار مان هڪ ياڪر پاتو هو. جڏهن ماٽس ڪيس گهر جي ڏيڍيءَ
وٽ خدا حافظ چيو هو ان کان پوءِ هن لاءِ پهريون پاڪر هو. سوڪيءَ جي اکين ۾
ڳوڙها پرجي آيا هئا.

"گهبراءِ نہ، سڀ ڪجهہ ٺيڪ ٿيندو پيو وڃي،" سوڪيءَ انهيءَ اظهار کي پسند
ڪيو هو. "سڀ ڪجهہ ٺيڪ ٿيندو پيو وڃي."

ٻن هفتن کان پوءِ اها عورت واپس آئي هئي ۽ ٻڌايو هئائين تہ هن مامي جي
ائڊريس معلوم ڪري ورتي آهي.

"پر،" سوڪيءَ گهبرائجي مان چيو، "توهان سمجهي ٿيون سگهو تہ اهو مون
کي پنهنجي ڪندو؟ مان- هڪ ناجائز ٻار؟" "بي شڪ، اهو ڪندو،" مسز
اينڊرسن هن کي پڪ ڏياري "تو مون کي ڪو نہ ٻڌايو هو تہ هو ڪيڏو نہ نيڪ
هو؟"

"پر، توهان کي خبر آهي،" او موني ظاهر ڪرڻ لاءِ جلدي ڪئي. "اسان جي
ملڪ ۾ اهو مختلف آهي. پوءِ، ان کي، هن لاءِ هر جوابداري کڻڻي پوندي."

"مان ٻيو ڪجهہ نٿي ڄاڻان،" عورت چڙي پئي ۽ هاڻي اها ڪاوڙيل پئي لڳي.
"فقط اهو تہ هن نوجوان ڇوڪريءَ کي مدد جي ضرورت آهي ۽ هاڻي توهان کي ائين
ڪرڻ جو وجهہ آهي."

اها آمريڪي عورت اپترو تہ اٽل هئي جو يتيم گهر جو ڪلارڪ سوڪيءَ کي
مامي جي مائٽن ڏانهن وٺي وڃڻ لاءِ راضي ٿي ويو. هن اسڪول مان ٻن ڏينهن جي
موڪل ورتي هئي ۽ هو ريل گاڏيءَ ۾ ساڳئي رستي سان ويا جنهن سان هن نانيءَ
سان گڏ سفر ڪيو هو. انهيءَ کان پوءِ گهڻو ڪجهہ ٿي ويو هو! مسافريءَ جي
پڄاڻيءَ تي، بس بلڪل اڳي وانگر انتظار ۾ هئي. عورتون، ٻار ۽ ياڇيءَ جون
ٽوڪريون ائين ئي هيون جيئن ڪيس ياد هو، پر، ڪنهن بہ سبب، هن پيري ڪنهن بہ
ڪيس چيڙايو ڪين. ٿي سگهي ٿو اهو انهيءَ ڪري هو جو ڪلارڪ اتي هو، ڇو تہ،
اهو قداور ۽ سٺا ڪپڙا پهريل هو ۽ عزت جي لائق پئي لڳو. دراصل، ماڻهن هن
ڏي ٻڻ عزت جي نگاهہ سان پئي ڏٺو.

ملڪ ۾ سياري جي موسم هئي. سارين جي فصل واريون خالي پيل زمينون
ڄميون پيون هيون ۽ اڳين اونهاري وانگر سوڪيءَ کي مکين بہ تنگ ڪو نہ ٿي
ڪيو. پنين نظاري ۾ جن جي مٿان برف جا تهہ چڙهيل هئا. ڏڪڻي لڳي پئي هئي

پر هن ڪلارڪ جي پاسي ۾ سلامتي محسوس ڪئي توڙي ڪٿي جو اهو هن سان ڳالهائي ڪين رهيو هو. هن پيري ڀرواڙي ڇا جي ڪري خوبصورت هئي؟ سوڪي بغير سهي ڪرڻ جي ته هن جون پنهنجون اميدون ڪيتريون ننڍيون هيون، هن پنهنجو پاڻ کان پڇيو.

بس هڪڙي اڏي تي پهتي. سوڪي فارم واري گهر کي سجاڻي ورتو ته اهو بلڪل ساڳيو آهي.

"اهو هتي آهي." هن اشارو ڪيو. "اهو گهر هتي آهي."

فارم وارو گهر به خوبصورت ٿي ڏسڻ ۾ آيو. ڪڪائين ڇت کي بدلاڻي لوهي لڳائي وئي هئي، جهنگلي جي به مرمت ڪئي وئي هئي ۽ ڳئون کي پڻ نئين نهيل وٺاڻ جي هيٺان اجهو مليو هو.

پيو پيرو، سوڪيءَ انهي ڀرواڙيءَ جي ڪبڙي عورت کي رڏٽي جي در مان ظاهر ٿيندي ڏٺو. هن ڪلارڪ کي سلام ڪيو ۽، چاڪاڻ ته سوڪي به ان سان گڏ هئي، هن کي پڻ آڌر ڀاءُ مليو، جنهن جي هن کي ڪڏهن به اميد نه هئي. گهر وارن کي ٻڌايل هو ته سوڪي اچڻ واري هئي ۽ اهي هن جو انتظار ڪري رهيا هئا.

"اهو هتي اندر آهي." عورت چيو جنهن جو مطلب مامو هو. هن دروازو کولي پري ڪيو ۽ چيو، "مهربان، اندر اچو!"

١٩

مامي سان ملاقات سوڪيءَ جو ساهه سڪائي ڇڏيو. انهن ڀاتين جي سمهڻ واري ڪمري سان لڳ هڪ ننڍڙي ڪوٺيءَ ۾ سوڪيءَ مامي کي ڳولهي لڌو، جيڪو تڏي تي سَوڙ ويڙهيو ستو پيو هو. ڪوٺي سوڙهي هئي جنهن جي ڪنڊ ۾ رکيو هڪڙي پيتي پيل هئي ۽ باقي فرنيچر کان خالي هئي. مامو آرامي هو. هو سخت بيمار پئي لڳو. سوڪيءَ اڳهاڙي منهن ۽ ڏرا ڏنل اکين کي مشڪل سان سڃاتو.

"ماما!" هن دانهن ڪئي ۽ اڳتي اچلجي پئي.

"تون ايتري تائين ڪٿي هئينءَ؟"

ڇوڪريءَ ٻانهن کي سَوڙ مٿان اڇلايو ۽ هن کي جوش مان ڀاڪر پاتائين.

"نه، پٽ! نه!" مامي ڪلهن کان ڪمزور ٻانهون لوڏيون. "ائين نه ڪر!"

"ڇو، ماما، ڇا تون هاڻي مونسان پيار نه ٿو ڪرين؟" سوڪي سڏڪندي پنهنجو چهرو هٿن ۾ لڪائيندي هيٺ پٽ تي ڪري پئي.

"ٻڌ، سوڪي، پٽ، ائين نه آهي. پر -- مان بيمار آهيان. مون کي هڪڙي بيماري آهي جنهن کي سلهه ڪنگهه چوندا آهن، جي تون منهنجي تمام پرسان ايندينءَ ته تو کي به لڳي ويندي"

"او-و-و-، نه!"

"سوڪي، هي بلڪل هڪ وڏو معجزو آهي. مان جڏهن کان روانو ٿيو هوس ان کان وٺي رات ڏينهن تنهنجي باري ۾ سوچيندو رهيو آهيان. تو کي خبر آهي مان هتي رهڻ لاءِ ڪو نه آيو هوس."

سوڪي بغير قائل ٿيڻ جي، انڪار ۾ ڪنڌ لوڏيو. "مان بلڪل اڪيلي هئس،" هن دانهن ڪئي، "ءُ ڊنل، ۽ پوءِ مون کي پنڌو به پيو هو."

"مان سمجهان ٿو، مان سمجهان ٿو، پر هاڻي تون هتي آهين. تون ڏس، انهي مسافريءَ مون کي ڪيترو نقصان پهچايو آهي. مان ڪيترن هفتن تائين ڇرڻ جهڙو ئي ڪو نه هئس. اهو سفر منهنجي لاءِ تمام وڏو هو." مامو ڪنگهڻ لڳو. جڏهن هن ڳالهائي بس ڪيو ته ان جو ڪنڌ وهاڻي تي لڙهي پيو. سوڪي آسانيءَ سان ٻڌائي ٿي سگهي ته ڪلارڪ پريشان هو. هو پيٽيءَ سان ٽيڪ لڳائي ويٺو ۽ پنهنجي ڪاغذن کي ڦولڻ لڳو.

پر مامي وٽ ڇوڻ لاءِ گهٽو هو: "مون ڪيترائي پيرا تو کي لکيو." هن ڇوڻ شروع ڪيو، "ڪيترائي پيرا، پر سڀائين منهنجا خط واپس ٿي آيا. مون کي دوا جي ضرورت هئي ۽ هتي منهنجا مائٽ مون تي مهربان رهيا آهن. ڪانگ باڪ همٿ

وارو ۽ مهربان آهي."

"او، هائو، ڪانگ باڪ. اهو ڪتي آهي؟" سوڪيءَ پنهنجا ڏک وساري ڇڏيا. اوچتو هن کي سال اڳ گذريل اونهاري جون يادگيرون اچي ياد پيون.

"ڇا اهو جلدي ايندو؟"

"بلڪل،" ۽ هاڻي مامو مرڪيو. "هو هميشہ وانگر پنهنجي پيءُ سان پيلي ڏانهن ويو آهي ۽ هو ڏاڍو سنو ڇوڪرو آهي."

ڳالهائڻ لاءِ تہ گهڻو ڪجهہ هو، پر ڪلارڪ ان کي مختصر ڪرڻ تي گهريو. ان وضاحت ڪئي تہ هو هتي ڇو آيا آهن. مامي سمجهيو ۽ راضي ٿي ويو. "سوڪي، اهو ڪو گهڻو نہ آهي جيڪو مان تنهنجي لاءِ ڪري سگهان ٿو. مان جلدي مرڻ وارو آهيان."

"ماما، ڇرين واريون ڳالهيون نہ ڪر،" سوڪي جوش ۾ اچي وئي." تون ٺيڪ ٿي ويندين. سڀ ڪجهہ ٺيڪ ٿي رهيو آهي." هن انهيءَ عورت واري ڳالهہ ورجهائي. هن سوڙ کي ٿلڪو هنيو ۽ سوچيو تہ جيڪر مامي لاءِ سوکڙي آڻي ها.

"پر،" ان جهيڻي آواز ۾ چيو، "مان تو کي پنهنجو خانداني نالو ڏيندس."

سوڪيءَ کي ان لاءِ ڪيترا سال لڳندا تہ اها پنهنجي پياري مامي جي انهي عمل جي اهميت کي سمجهي سگهي.

"سوڪي، مان اهو تنهنجي ماءُ جي خاطر ڪندس. مان- مان انهيءَ جو فدائي هئس. ۽ منهنجي پنهنجي ننڍڙي نياڻيءَ جي ڪري جنهن کي مان وڏو ٿيندي ڏسي ڪو نہ سگهيس. انهيءَ جو نالو "مي سوڪ" آهي. جيڪڏهن اها اڃان تائين جيئري آهي." سوڪي نٿي سمجهيو تہ ڇا چوي.

"هاڻي،" ان پنهنجي نڙي صاف ڪئي، "هاڻي انهيءَ کان پوءِ بہ منهنجي هڪڙي ڌي آهي."

ڪلارڪ اونداهي ڪمري ۾ تنگ هو. پين جي حياتيءَ جي ڳالهين سان هن کي ڇا ڪرڻو هو. انهيءَ کان سواءِ هيءَ آلوده جاءِ هئي. جيڪڏهن ڪيس خبر هجي ها! هن ڪاڏو بہ قبول نہ ڪيو جيڪو عورت ڪيس ڪمري ۾ هڪڙي ننڍڙي ميز تي ڏنو. ڪانگ باڪ گهر کي وڏاير هو. هن وٽ هاڻي بہ ڪمرا هئا. ۽ جاءِ کي ڇڱي غوني سينگاريو هئائون. ڪلارڪ فيصلو ڪيو تہ جيستائين گهر مالڪ اچي سوڪي اتي رهي ٿي سگهي ۽ اهو تہ هو پاڻ بس جي اڏي تي ماني کائيندو.

سوڪي مامي سان پيار مان ڳالهائي رهي هئي جيڪو گهڻو ڪري ڪيس مرڪندي ٻڌي رهيو هو. ڪاڏي کائڻ دوران آهي ٻئي ماڻهو موٽي آيا. انهن کي پيلي ۾ خبر ملي هئي ورنہ اهي ڏينهن جي روشنيءَ ۾ ڪو نہ اچن ها.

ڪانگ باڪ ڏکهو ۽ پهريائين کان ڪجهہ ڊولاٽتو هو. هن کي مضبوط ڏورا هئا ۽ سوڪي ان ڏانهن ڏٺو پئي. هوءَ لڄ مان ڦڪي ٿي پئي. هن جي دل ڌڙڪڻ

لڳي، هن انهيءَ جي پرسان ان جي پيءُ کي مشڪل ڏٺو. ڪانگ باڪ پڻ لچارو هو ۽، دراصل، انهن ٻنهي جي موتي اچڻ کان پوءِ ڪو گهڻي گفتگو ڪو نه ٿي. هنن ماٺ ۾ ماني کاڌي، پر نوجوان ڇوڪرو سوڪيءَ تان نظرون هٽائي ڪو نه سگهيو. پيءُ مامي جي ڪمري جي تمام ويجهو ويٺو هو. هن جا وار اڇا ٿيندا پئي ويا. اس ۾ هوا ان جي ڇهري کي داغدار بنائي ڇڏيو هو. مامي گهڻو ڪنگهيو پئي ۽ ان کان پوءِ، ان وڏي آواز سان پئي ساهه کنيو. گهڻو ڪري ڪنجهڻ وانگر.

جڏهن سوڪي ڪانگ باڪ جي سامهون ويٺي ته مائي رڌڻي جي آڏو هيڏي هوڏي ڦرڻ لڳي.

سوڪيءَ سوچيو، ڪاش مان ان کي ياءُ ڪري وٺان ها. اهو منهنجو بچاءُ ڪري سگهندو. هڪ پاسي مون کي اڪيلائي محسوس ڪرڻ جي ضرورت نه ٿيندي. ٻين جي بنسبت، گاڏڙ نسل واري ٻار جي دل ۾ اڪيلاتپ جو احساس تمام گهڻو آهي. ڪانگ باڪ کي ان سان ڳالهائڻ جي همت ٿي نه هئي. شهري ڇوڪريءَ سان، سوڪي، جنهن جا پتڪڙا هٿ هئا ۽ جنهن کي جانورن لاءِ پيار هو. هو سندس پکين کي پڪڙڻ واري ياد تي ڪليو. ان سوچيو ته هن پيري به جيڪر هو هن جا هٿ وٺي سگهي پر هن پيري هن کي هٿ لائڻ ٻيو ٿيندو. هنن جون صرف اکيون اکين سان مليون.

رات ٿيڻ واري هئي جڏهن ڪلارڪن نياپو ڪيو ته شهر لاءِ گاڏي هٿ ڪرڻ ۾ تمام دير ٿي وئي آهي. سوڪي ان سان اينڊڙ صبح جو سٽين وڳي ضرور ملي. هڪ ڀيرو وري به هوءَ پنهنجي پياري مامي وانگر انهيءَ ننڍي ڇت جي هيٺان سمهڻ واري هئي. يتيم گهر جي مقابلي ۾ هي گهر ڏاڍو پرسڪون هو. هوءَ مامي جو ڪنجهڻ گهڻي دير تائين ٻڌندي رهي تان جو ننڊ پنجي وئي.

ٻئي ڏينهن صبح جو هن جي دل ۾ خيال آيو ته ڪيس مامي جو ٿورو ضرور مڃڻ گهرجي. شهر لاءِ رواني ٿيڻ کان اڳ هوءَ سلام ڪرڻ لاءِ تعظيم ۾ گوڏن ۽ هٿن پرڦيٺ جهڪي وئي. مهينن پڄاڻان هوءَ خوش هئي ته هن مامي جي اهڙي تعظيم ڪئي هئي ڇاڪاڻ ته اهو اينڊڙ بهار جي موسم ۾ فوت ٿي ويو. جڏهن هن ڪانگ باڪ طرفان لکيل خط ۾ خبر پڙهي، هيءَ سخت صدمي ۾ هئي: هن سندس پيءُ جي جاءِ ورتي هئي. اهو گهڻين خاصيتن وارو ماڻهو، جنهن کي سوڪي ماءُ وانگر مامو چوندي هئي، پناهگيرن وانگر بيماريءَ ۾ مري ويو، پر اهو پنهنجي بدقسمتيءَ کي زاهدن واري صبر سان برداشت ڪندو رهيو هو. ان سوڪيءَ لاءِ ٻيو ڪجهه به ڪو نه ڇڏيو پر "يون" جو معتبر نالو جيڪو دولت سان به خريد ڪري ڪو نه سگهجي ها. خط پڙهندي، هن ڇت ڏانهن ڏسي پڪيو هو:

"نيٺ ته، مان هاڻي بغير پيءُ جي نه آهيان، مامي جون مهربانيون."

٢٠

خاص ڪري انهي ڏينهن هوٽل ۾ سوڪيءَ جو ڪم ڏکيرو هو. هن کي ماني کائڻ لاءِ به وقت مشڪل سان بچيو. هال مهمانن سان ڀريل هو، جيڪي ماني گهري رهيا هئا: ماني، ماني، ماني. سوڪيءَ ٿانون ۾ گرم چانور ۽ ٺهڪندڙ ڀاڄي پئي ڀريو جيڪي ننڍڙين ٽرئين تي رکي مهمانن جي ڪمري ڏانهن ڪنيون ٿي ويون. ڇا اهو سڀ ڪجهه هو ته زندگي گذري پئي؟

هڪ ڀيرو وري هن جون سوچون پنيان يتيم گهر ڏانهن لڙهي ويون- هن پنهنجي حياتيءَ جي انهي وقت تي نه سوچڻ کي فوقيت ڏني. جيڪا ٽين اهم ڳالهه هن سان ٿي هئي اها سندس ذهن تي تري آئي: گذريل بهار جي موسم ۾ هڪڙي شام جو جڏهن هوءَ اسڪول کان آهستي آهستي يتيم گهر وڃي رهي هئي ته هن لاءِ هڪ حيرت ۾ وجهندڙ ڳالهه ظاهر ٿي هئي. موسم ڏاڍي وڻندڙ هئي. وڻندڙ هير گهٽيءَ ۾ بيٺل بيد جي وڻن سان ڪيڏي رهي هئي. وڻن کي اڃ نئي هلڪي ساوڪ هئي. هن گهٽيءَ سان گهرن جي هڪڙي ئي قطار کان اڳتي وڃڻ جو فيصلو ڪيو. اهو هن لاءِ خوشيءَ جو سبب هو جو هوءَ اوپرن علائقن ۾ ڪڏهن ڪڏهن داخل ٿيندي هئي. گهٽيون هر هنڌ هر لحاظ کان ساڳيون هيون- گنديون ۽ ماڻهن سان ڀريل ۽ هن ڌرتيءَ تي سڀني شين کان وڌيڪ هوءَ ماڻهن کان گهٽو ڊنل هئي. پر اڄ بهار آيو هو.

هڪڙي پٽ سان لڳ هڪڙو ڇيڳرو ڇوڪرو گوڏا اٻا ڪيو ويٺو هو ۽ ان ئي وقت گراهڪ کان واندو ٿي ان ڏانهن سڪو اڇلايو هئائين. ڇوڪري کي هڪڙي ڦاٽل صدري پاتل هئي ۽ ان جون آڱريون ڪم ڪرڻ ڪري گنديون هيون.

غريب ڇوڪرو، سوڪيءَ جو پهريون رد عمل هو، ويچارو الاهي ڪٿي رهندو آهي.

ان جي ٽوپيءَ هيٺان وار وڻندڙ رنگ جا لڳي رهيا هئا. جيئن ئي سوڪي اتان لنگهي ته ان ڇوڪري ڪنڌ مٿي ڪيو ۽ هن ڏي نهاريائين. اهڙيون اکيون! هوءَ ڇرڪي وئي. اهي عجيب هيون! اهي هن جي اکين جهڙيون هيون! ۽ هن جا وار پڻ!

جڏهن ڇوڪري ڳالهايو ته سوڪي هڪدم بيهي وئي، "اي، ڀيڻ!"

جڏهن سوڪيءَ ڪو به جواب ڪو نه ڏنو، ڇو ته اها گم سم لڳي پئي هئي، هو زور سان ڪليو هو.

"ڇا تون گونگي ۽ ٻوڙي پڻ آهين؟"

انهيءَ مان ان جو ڪهڙو مطلب آهي؟

"اڌ نسل ۽ گونگي. ٻوڙي ڇ-- ڇا!"

زندگيءَ ۾ ٻهريون ڀيرو سوڪي آمريڪين جهڙي ماڻهوءَ جي سامهون ويٺي هئي، هڪڙو جيڪو هن وانگر "مختلف" هو.

"ادي، تون ڪٿي رهندي آهين؟"

"ادي؟"

"هائو، اسين ٻئي ڀيڻ آهيون، ڇا اسين نه آهيون؟"

سوڪي گهبرائجي وئي. "مان پاڻ جهڙي ڪنهن سان به ڪڏهن ڪا نه ملي آهيان- منهنجو مطلب آهي- تو جهڙي سان اڳ ۾."

"واقعي؟ ڇا تون جبلن ۾ رهندي پئي هئينءَ؟"

"نه، هڪ يتيم گهر ۾. فقط مان ئي اتي گڏيل نسل جي آهيان- ۽ اسڪول ۾ پڻ."

سوڪيءَ جي يونيفارم صاف ۽ ستري هئي. هوءَ هر لحاظ کان انهيءَ ڇوڪري کان فرق واري هئي. اهو پنهنجي قسمت تي ڪلڻ جي جرئت ڪيئن ٿو ڪري؟ ان الڳ هجڻ جو به ٻرونگ پئي ڪيو.

ايتري ۾ هن جي ڇوڏاري هڪڙو ميڙ گڏ ٿي ويو هو.

"سُو وَرَوا" ڇوڪري انهن ڏانهن هڪل ڪئي. "ٻري ٿيوا" ان پنهنجي ٻانهن هوا ۾ مٿي ڪنئين.

سوڪي سن ٿي وئي. جيئن ئي ماڻهو هن کان ٻري کسڪيا ته هن سوچيو ته هو واقعي همت وارو آهي. سوڪي، ان جي جرئت کان ڊنل، ٻڻ هلي وئي. اها يتيم گهر ڏانهن سڄي واٽ ڀڄندي آئي.

انهي ملاقات هن جي دل ۾ هلچل مچائي ڇڏي هئي-- ٿي سگهي ٿو اهو انهي ڪري هجي جو بهار هو. اتي هن جهڙو هڪڙو ٻيو به رهيو پيو هو. اتي ٻيا به ٿي سگهن ٿا؟ آخرڪار هن هورا ڪورا ڇوڪريءَ کي گهٽو ٻي چين ڪري ڇڏيو. ڪجهه ڏينهن کان پوءِ، اسڪول کان گهر لاءِ واپسيءَ ۾ هوءَ ساڳي گهٽيءَ کان گهمندي آئي. گڏلو ڇوڪرو ٻيهر اتي هو. هن ٻيري ان هن کي وڃڻ نه ڏنو. هن کي منٿ ڪيائين ته ويهي ان جي ڪمر کي جاچي ڏسي.

"تون ڪٿي رهندو آهين؟" سوڪيءَ پڇيس.

"ڏاڪٽي دروازي واري مارڪيٽ جي پنيان هڪڙي ڪمري ۾."

"اڪيلو؟"

"نه، اتي اسان پنج ڄڻا آهيون. ٻه ڇوڪريون آهن."

انهيءَ شام جو سوڪيءَ کي خبر لڳي ته ملڪ ۾ هن جهڙا ڪيترائي ٻار هئا.
"ڪيترائي هزار" ان ٻڌايس.
"هزارين؟"
"بلڪل."
"پوءِ، اهو ڪيئن ٿيو جو هن کان اڳ ۾ مان ڪنهن سان به ڪو نه ملي سگهيس؟"
"مون کي ڪهڙي خبر؟ ٿي سگهي ٿو انهيءَ ڪري جو تون هڪ خوش قسمت هئينءَ. مان سدائين گهڻين ۾ رهندو آيو آهيان." نئين گراهڪ جي اچڻ ڪري انهن جي ڳالهائڻ ۾ رخنو پيو.
ڇوڪرو، جيڪو پاڻ کي "برو" چوندو هو، هڪ ڏينهن اسڪول کان پوءِ هن کي پنهنجي جاءِ تي وٺي ويو هو. سوڪي شهر جي هيٺاهين سوڙهين گهٽين مان لنگهندي ڏکيائي پئي محسوس ڪئي. هو هڪ پراڻي بلڊنگ جي ٽين ماڙيءَ جي ڪمري ۾ رهندو هو. هن کي هڪ ڪمزور ڏاڪڻ تان مٿي چڙهڻو پيو هو. بروءَ دروازي تي ٽي ڀيرا ٺڪ ٺڪ ڪئي، پوءِ ٿورو بيهي، ٻه ڀيرا ٻيهر ڪڙڪائين.
"تون ائين ڇو پيو ڪرين؟"
"اهو اسان جو مخصوص اشارو آهي."
سوڪيءَ جي ٿي عمر جي هڪ ڇوڪريءَ دروازو کوليو. بروءَ ان سان ڪجهه سس پس ڪئي ۽ نئين ايندڙ ڏانهن اشارو ڪيائين.
"ٺيڪ آهي،" ڇوڪريءَ ڪنڌ لوڏيو ۽ انهن کي اندر اچڻ ڏنائين.
سوڪيءَ لاءِ اهو خواب وانگر هو. اونداهي ٿيڻ کان پهريائين هوءَ انهن سيني پنجن ٻي سان ملي وٺي هئي. اهي اهڙي ماحول ۾ ٿي رهيا جو هوءَ پنهنجي تصور ۾ به سوچي نٿي سگهي. اهي ڏڪاريل هئا ۽ زندگيءَ کان سخت مايوس هئا. ڇوڪرين مان هڪڙي ڪلب ۾ ڳائيندي هئي ۽ آواز گهگو هئس.
"مون کي گهڻو جلدي وڃڻو آهي،" سوڪيءَ بروءَ کي چيو. هن سوچيو ته هوءَ بچاءَ خاطر ان ڏي ويجهڙو ٿي وئي هئي.
"نه، اچا نه." ٻيو ڇوڪرو، جيڪو ٿلهو متارو هو، هيٺ دروازي آڏو ويهي رهيو. "ادي، هاڻي نه."
سوڪي هاڻي پريشان هئي. انهن هن کان هر قسم جا سوال پڇيا هئا ۽، انهيءَ کان اڳ ۾ هن سمجهيو ٿي، هن پنهنجي سڄي ڪهاڻي ورجائي هئي. گهڻو ڪري هر هڪ شئي. پر اها پنهنجي پيءُ بابت احساس ٻڌائڻ لاءِ پاڻ کي آماده ڪري نه سگهي. هن جي ذهن مان ان جي تصوير گم ٿي وئي هئي؛ شروع ۾، ٻڪ ۽ پنڻ

جي ڪري. راتين جو اڪثر هن ڏانهون ڪيون هيون، "او، بابا (اهو لفظ هن کي چوڻ پيارو لڳندو هو) جيڪڏهن تو کي خبر هجي ها تہ تون مون کي ڪڏهن بہ ائين ڪرڻ نہ ڇڏين ها؟" يوءِ يتيم گهر ۾، چند ٻارن پنهنجي پيئرن جو واضع طور ذڪر ڪيو. سوڪي ٻڌو هو تہ ڪيترن جا پيءُ ماءُ هئا. اهي آچر جي ڏينهن تي پنهنجي مائٽن کي ڏسڻ بہ ويندا هئا. پورو سال مسز اينڊرسن سوڪيءَ جي ذهن تي ڇانئي رهي ۽ پٽس جو تصور پنتي ڌڪجي ويو هو.

هاڻي هي پنج ئي ٻار هن کان ساڳيا ئي سوال پڇي رهيا هئا جيڪي پرائمري اسڪول ۾ مريم پڇندي هئي.

"تو ان کي ڏٺو آهي؟ ڇا تو کي پنهنجي ماءُ ٻاهر ڪڍي ڇڏيو ۽ ڇا ان ڪنهن آمريڪي فوجيءَ سان شادي ڪئي هئي؟"

سوڪي گهبرائجي وئي.

"اهو سڀ اسان جي پيئرن جو قصور آهي." ڳائڻي ڇوڪريءَ ڦوڪ ڏني. "ڇا اسين هتي ويهون ها جي اهو اسان جي سنڀال ڪري ها؟ مان ان سان سخت نفرت ٿي ڪريان، جيڪڏهن اهو هتي اچي وڃي تہ مان ان جي ٽڙي ڪهڻي ڇڏيان."

"ڇا؟" سوڪي ڏڪي وئي. "پنهنجي پيءُ کي مارينديءَ؟"

"بلڪل! ان منهنجي لاءِ ڇا ڪيو آهي، سواءِ بدحاليءَ جي؟"

"انهيءَ جي باوجود تون ڇا آهين؟" در رٽ وينٽل ڇوڪريءَ پڇيس. "هڪ ابوجهہ ڇوڪري جيڪا ڪجهہ بہ نٿي ڄاڻي؟ هر حون اڪيون سوڪيءَ سان مليو ويون. "ڇا! تون محلاتن ۾ رهندي پئي آئي آهين؟" هو سوڪيءَ تان ڪلڻ لڳا تان جو هوءَ وڏيڪ ڊڄي وئي؛ يوءِ ڪيس اقرار ڪرڻ جو خيال ٿيو، ۽ اهو بہ پاڻ جهڙن جي وچ ۾.

اونداهي ٿي وئي هئي، پر هن اڃا بہ ڇاهيو پئي تہ هوءَ ڳالهائيندي رهي. سوڪي سمجهي ويئي تہ خاص طور تي ٻئي ڇوڪريون سندس بي داغ حياتيءَ تي سڙيون ٿي. انهن جون پنهنجون زندگيون سخت ٿي ويون هيون، زنده رهڻ لاءِ ڏينهون ڏينهن مايوس ڪندڙ ڪوشش ڪري. انهن ڪيس ٻڌايو تہ هو گڏجي رهندا آهن ۽ هر هڪ شئي پاڻ ۾ ورهائيندا آهن، ائين ڇوندي انهن هڪ ٻئي کي اڪيون هنيون. سوڪي سمجهي نہ سگهي پر ڪين خوش ڪرڻ لاءِ رڳو ڪنڌ لوڏيائين. هي ٻاڙا هن لاءِ اوپرا هئا.

"مون کي وڃڻو آهي، " هن بروءَ سان سس پس ڪئي جيڪو ٻين کان نرم دل ٿي لڳو. انهن هن کي رهڻ لاءِ زور پريو. "ائين ٿي ڇوڪريون ٿي وينديون؛" هڪڙو ڪليو. "اسان کي پڪ آهي تہ هڪڙيءَ وڏيڪ کي استعمال ڪري سگهندا سين."

"شهزادي باقي تون ڇا ٿي چاهين؟" هڪڙي ڀي ڇوڪريءَ ڏيڪ ڏنو. سڄي شام ان ٿورو ڳالهايو هو. "تون پنهنجي لاءِ؟"

"اءِ-- ها-- هڪڙو رقيب-- هون؟"

"نه، هن کي وڃڻ ڏيو! انهيءَ کان اڳ جو هيءَ رڙيون ڪرڻ شروع ڪري، انهيءَ پيءُ کي پيار ڪندڙ ڪُڪڙ کي وڃڻ ڏيو."

سوڪي واقعي روئڻ تي هئي. "او موني پريشان هوندي ۽ منهنجي لاءِ واجهائيندي هوندي." انهيءَ ڳالهه مسئلو حل ڪيو. هن بي دليءَ سان مڃيو. برو رضاڪارانه طور هن سان گهٽيءَ جي موڙ تائين گڏجي هليو.

سوڪيءَ انهيءَ ماحول مان نڪتي ته اهڙو سڪون محسوس ڪرڻ لڳي جنهن جهڙو هن کان اڳ ڀر ڪڏهن به محسوس ڪين ڪيو هئائين.

"معاف ڪجانءِ جي هنن تو کي ڏيڄاري وڌو هجي. اهي دراصل خراب ڪو نه آهن، بس تون انهن کي بودلا ڇوڪرا سمجهه. ڏس، گهر ڀر ڪنهن کي نه ٻڌائجانءِ. انهيءَ کي وساري ڇڏ!"

اهو ماڻهن جي ميڙ مان ٻليءَ وانگر تڪڙو پٺي هليو.

"ڀ، سوڪي،" گهٽيءَ جو موڙ آيو ته هن چيو، "جيڪڏهن تو کي منهنجي ضرورت پوي، منهنجو مطلب آهي، اهڙي حالت ڀر جي تو کي مدد جي ضرورت هجي ته مان روزانو هن ئي ڪنڊ وٽ ويٺو هوندو آهيان." هن سوڪيءَ ڏانهن ڏسي مرڪيو، چيو،" اسان کي گڏ ٿيڻو آهي، اسان گڏيل نسل جي ٻارن کي."

انهيءَ ملاقات کان پوءِ سوڪيءَ کي رات جو ننڊ نه آئي. هن جي دل ڀر هڪ ٻج پوکجي ويو هو. پٽس جي لاپرواهي اصل ڀر هن کان ڀهريائين هن تي ايتري ظاهر ڪو نه ٿي هئي. اهو پڪ انهيءَ جو قصور هو جيئن هنن چيو ٿي. هڪڙو سلو ڦٽڻ لڳو، ڇاڪاڻ ته پيار کان نفرت وڌيڪ جلدي پڪڙجندي آهي.

"هو امان کي ڇڏي ويو. مان ڪيڏي بي وقوف آهيان. سدائين ان کي سٺو سمجهندي رهيس." هن پنهنجو پاڻ سان دليل بازي ڪئي.

"ڀر هو تنهنجو پيءُ آهي،" اندر جي آواز ڪيس قائل ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي.

"هائو" هوءَ ان تي متفق ٿي. "مون ان کي ڏسڻ به گهريو، ڀر--"

قائل ڪندڙ آواز ڪمزور کان ڪمزور ٿيندو ويو. سوڪي مهينن جا مهينا پاڻ سان جنگ ڪندي رهي. هنن پنجن ڇٽن جي عجيب ٽولي ۽ انهن جي نفرت کي وسارڻ ناممڪن هو، انهن ماڻهن لاءِ جن انهن کي پيءُ تي ڇٽيو هو. سوڪيءَ جو ان ماڻهوءَ لاءِ، جنهن کي هن ڪڏهن به ڪو نه ڏٺو هو، اڳيون پيار آهستي آهستي گهٽبو ۽ جهڪو ٿيندو ويو. نون احساسن جن هن کي پري ڇڏيو هو ظاهر ڪرڻ

ڏکيا هئا. هوءَ اونداهيءَ ۾ اڪثر روئيندي رهندي هئي، حالانڪ رات جو هي ڳتيل ڪوٺي، ٻارن جي سمهڻ، ڪونگهرا هڻڻ، چنگهڻ ۽ ڏند ڪرٽڻ ڪري وڄندي رهندي هئي.

اهو ڄاڻيندي ته اتي هن جهڙا ٻيا به ڪيترائي آهن، هن هڪڙي ڀيري اومونيءَ کان پڇڻ جي همت ڪئي هئي.

"هائو،" هن جواب ڏنو هو، "اتي ڪيترائي آهن. ڪن کي مان به سڃاڻندي آهيان."

"ڇا اهي-- ڇا اهي سڀ خطرناڪ آهن؟" سوڪيءَ جو اکيون سدائين کان وڏيون ٿي لڳيون.

"خراب؟ او، نه، ڪيترائي سٺا شاگرد آهن."

"اهي ڪٿي رهندا آهن؟"

"مختلف جاين تي. ڪي پنهنجين مائرن سان." (سوڪيءَ سوچيو، جيئن مان اڳ ۾ رهندي هيس).

"۽ ڪيترا نانين سان،" سوڪيءَ پنهنجون اکيون بند ڪيون ۽ نانيءَ کي ايترو چٽو ۽ ويجهڙو محسوس ڪيائين جو ذري گهٽ هن پنهنجو هٿ وڌائي ان کي ڇهڻ جي ڪوشش ڪئي.

"يا ڀڳهار دار داين وٽ، يا -- اٿين، سوڪي، مختلف جاين تي. هاڻي وڃ ۽ پنهنجو گهر لاءِ اسڪول جو ڪم ڪر." اوموني پٽ تان هڪ ڪريل جوراب کنيو، "هئي -- هي لاپرواهه ٻارا"

پر جيئن هيءَ هلي ته هوءَ سوڪيءَ ڏانهن هڪ ڀيرو وري مڙي: "هنن مان ڪي رولاڪ آهن. سٺو آهي ته تون انهن کان پاسو ڪرين."

هن سوڪيءَ لاءِ گهٽيون ڳالهيون واضح ڪيون. اهي جن سان ملي هئي سي بي شڪ آخري درجي وارا هئا. "ڪي،" اومونيءَ ٻڌايو هيس. هائو، هيءَ انهن کان ضرور گوشو ڪندي.

سوڪي يتيم گهر ۾ ٻن سالن کان ٿورو مٿي رهي هئي جڏهن هڪ ڏينهن انچارج هن کي پنهنجي آفيس ۾ گهرايو هو. جڏهن کان مسز اينڊرسن آمريڪا هلي وئي هئي، ٻارن لاءِ ڪنهن به ان جي جاءِ ڪو نه والاري هئي. جڏهن سوڪي اندر داخل ٿي "اها" چانهه پي رهي هئي.

"تون هاڻي سترهن سالن جي ٿي وئي آهين،" هن چيو هيس.

"هائو، مئڊم."

"۽ مڊل اسڪول به پاس ڪيو اٿئي؟"

جنهن تي سوڪي ڪنڌ لوڏيو هو.

"توکي هتي هن گهر ۾ انهن ٻن سالن لاءِ ٽورانٽو هجڻ گهرجي."

"مان توهان جي شڪر گذار آهيان."

"ٺيڪ، سوهاڻي اسان تنهنجي هاءِ اسڪول جو خرچ برداشت ڪري ڪو نه سگهنداسين، ان ڪري مون تنهنجي لاءِ پنهنجي هڪ ساهيڙيءَ وٽ نوڪريءَ جو بندوبست ڪيو آهي. هڪڙي هوٽل ۾. تون سياڻي ڪان ڪم شروع ڪندينءَ."

"سياڻي؟"

"هائو، اومونى، يا ڪو ٻيو، توکي اتي وٺي ويندو. ٺيڪ، تو سمجهيو؟"

سوڪيءَ ٻيهر ڪنڌ لوڏيو هيو، ڇو ته اهوئي سڀ ڪجهه هيو جيڪو هوءَ ڪري ٿي سگهي. پوءِ هوءَ ٽڪڙي ٻاهر نڪري وٺي هئي.

انهيءَ رات هوءَ ڪافي دير تائين روئندي رهي هئي تانجو سندس ڳوڙها به سڪي ويا هئا. هن پنهنجون چند شيون رومال ۾ ڪنيون ڪيون هيون. پنهنجا اسڪول جا پراڻا ڪتاب پڻ. پوءِ هن اها جاءِ لڌي جتي هن ڪتاب جي ٻن پنن جي وچ ۾ پيءُ جو فوٽو احتياط سان رکيو هو.

ٻار ستا پيا هئا. "جيڪڏهن تون امان کي ڇڏي نه وڃين ها،" توٽي ڪٽي جو سوڪيءَ چاهيو ته رڙيون ڪري پر هن آهستي چيو. "هاڻي مون کي انهيءَ هوٽل ۾ وڃڻو نه پوي ها. تون -- تون." ڇوڻ لاءِ ڪي لفظ هيا جن لاءِ هن سوچيو پر نانيءَ هن کي سمجهايو هو ته اهڙا لفظ ڇوڻ نه گهرجن. "مان توسان تنهنجي ملڪ ۾ رهي سگهان ها ۽ امان پڻ جئري رهڻ کان ٽڪجي نه پوي ها. اهو سڀ تنهنجو قصور آهي. مان توسان نفرت ٿي ڪريان --- مان توسان نفرت ٿي ڪريان --- مان ---"

سوڪيءَ تصوير کنئي ۽ ان کي ڦاڙي ٽڪڙا ٽڪڙا ڪري ڇڏيو. انهيءَ عمل کيس ڪجهه آٿت ڏني. ان ماڻهوءَ جو چهرو ٻن حصن ۾ ڪنجي ويو، ڇٺن ۾، ۽ پوءِ ايترن ٽڪڙن ۾ جو هوءَ انهن کي ڳڻي نه ٿي سگهي.

ٻئي ڏينهن صبح جو يتيم گهر جي هڪ عورت هن کي هوٽل ڏانهن وٺي وئي هئي.

٢١

سيارو آهستي آهستي بهار ۾ تبديل ٿي ويو. ڪانگ باڪ جي گهر ڏانهن سوڪيءَ غور ڪيو، جبلن تي برف ڳري رهي آهي ۽ هتي مان هوٽل ۾ ڪم ڪري رهي آهيان. سيئال شهر جي ارد گرد وارا جبل جلدئي ساوا ٿي ويندا. جيڪڏهن هوءَ اتي ويجهڙو هجي ها ته سال جا نوان ڦٽندڙ گل ڏسي ها. ڇوڪريون انهن بابت ڳالهائينديون هيون. هڪڙي ڇوڪري ته موڪل واري ڏينهن تي مائٽن سان ملي اچڻ کان پوءِ هڪڙي ٽاري به آندي هئي. پر سوڪيءَ جو ڪو به ڪو نه هو ۽ اها مهيني جي موڪل وارن ڏينهن تي به اتي ئي رهي پئي هوندي هئي. يا هوءَ جاءِ جي ڇت تي سوچيندي گذاريندي هئي ته جبلن تي ڏنڌ پٺيان ڇا هوندو.

شايد -- هڪ ڏينهن --- مان به سير ڪري سگهنديس. ---- جيڪڏهن مان ڪافي پئسا ڪمائي وٺان ---!

پر هر طرح سندس پگهار ناڪافي هئي جنهن هن کي ڪنهن قابل نه بنايو.

”توکي ٽي سَوَ روپيا ماهوار ملندا،“ اجوما هن کي ٻڌايو هو. ”کاڌي ۽ ڪمري کان سواءِ.“

سوڪيءَ سوچيو ۽ پئسن جي خيال کي پنهنجي تصور ۾ هڪڙي پاسي رکيائين. ٽي سو روپيه ! جيستائين هن پنهنجي پهرين مهيني جي پگهار ورتي جيڪا تمام گهٽ گهٽائي وئي هئي.

”ڇو؟“ هن نا اميديءَ مان پڇيو.

”ڇو ته تو هڪڙو ڪاشيءَ جو ڪولو ڀڳو هو، ياد ڪر؟“

واقعي، هن ياد ڪيو، پر اهو هن اڪيليءَ جو قصور ڪونه هو. بورچياڻي جي مددگار ڇوڪريءَ هن کي انهيءَ وڏي ڪولي کي چورڻ لاءِ همراهي ڪرائڻ لاءِ چيو هو. جيئن ته اهو ڳورو هو، هنن انهيءَ کي فرش تي ته چورڻ جي ڪوشش ڪئي پر پٿر جي بينچ تي مٿي ڪري نه سگهيون. ائين ڪرڻ به سولو هجي ها جيڪڏهن اهو لوٽيل گوبيءَ سان اڏيڪو تيل نه هجي ها. مددگار ڇوڪريءَ جي پڪڙ ڍري ٿي وئي؛ سوڪي ايستائين مٿي جهليو بيٺي جيستائين هن جا هٿ به سرڪي ويا ۽ هن اهو ڪيرائي وڌو.

”ان جو ملهه ڏيڍ سو روپيه هو،“ خزانچيءَ چيو. ”اهو هڪڙو وڏو هيو.“

سوڪيءَ باقي پئسا پنهجي ڪپڙن هيٺان سوٽي ٻٽوڻ ۾ سک ڪيا- جيئن پيتيءَ ۾. ٻئي مهيني وري هن جي پگهار گهٽائڻ لاءِ ڪا ٻي ڳالهه ٿي، ۽ ٻئي ۾ پڻ، ۽ ٻئي ۾ ---

پر ڪو تہ ڏينهن ٿي سگهي ٿو --- سوڪي سينال شهر جي چتين مٿان خيال پچائڻ لڳي. ناني چوندي هئي، ”جيڪڏهن تون ڪنهن شي کي گهڻو چاهيندينءَ، تون ان کي حاصل ڪري وينديءَ.“

جيئن تہ سوڪي نوجوان هئي، بهار نيون اميدون ڪٺي آيو. هن جي سونهن کي ڪو بہ ڪکر لڪائي نٿي سگهيو. جڏهن مئي مهيني سخت گرميءَ جي شروعات ڪئي، سوڪيءَ کي چانهہ خاني ۾ ڪم ڪرڻ لاءِ چيو ويو. اني کي بہ اتي ڪم ڪرڻو هو. اهي ٻئي پاڻ ۾ ساهيڙيون ٿي ويون هيون ۽ اڃا تائين ڇهين ماڙيءَ تي رهنديون هيون، ڪڏهن ڇهہ ڇوڪريون گڏ، ڪڏهن تہ گهٽيون.

سوڪيءَ کي انهن جي گڏجي رهڻ جي طريقي سان هرڻ ۾ گهڻو وقت لڳو هو. جيستائين قسمت هن کي يتيم گهر ۾ نہ پهچايو هو، سڪني گهر جي ٻار جي حيثيت ۾ هوءَ سدائين پنهنجين شين کي ذاتي ملڪيت سمجهندي هئي. پر هتي ائين نہ هو. هوءَ هتي پنهنجي اسڪول واري ٿيلهي ۽ ڪجهہ ڪتابن جي، جيڪي هن وٽ باقي بچيا هئا، سنڀال ڪندي رهندي هئي، پر رئو گم ٿي ويس جيڪو هن جي ڪپڙن ۾ تمام سنو هو. ڇوڪريون بنا ڪنهن اعتراض جي هڪ ٻئي جي پنهنجن ڪپڙن استعمال ڪرڻ ۾ مدد ڪنديون هيون. انيءَ پنهنجو نئون ڪوٽ پاتو هو پر هڪڙي ڀيري جڏهن هڪڙي ڇوڪري پنهنجن مائٽن سان ملڻ پئي وئي ان ڪان اهو اڌارو وٺي وئي هئي ۽ اتي ئي وساري آئي. سوڪيءَ لاءِ اهو واضح ٿي ويو تہ هتي ڪمري ۾ هر هڪ شي هر هڪ ماڻهوءَ جي آهي.

هوءَ رڌڻي جي گندي سلسلي بجاءِ چانهہ خاني ۾ ڪم ڪندي فرحت پئي لڳي. ”مان پائڻ لاءِ خوبصورت ڪپڙا وٺنديس.“ هوءَ مرڪڻ لڳي ۽ جڏهن سوڪي مرڪي تہ اها نيڪ فال هئي. ٻئي ڏينهن صبح جو هوءَ شوق سان وقت تي آئي. چانهہ خاني کي گهٽيءَ طرف ڏاڪڻ هئي. اندران چٽني پٽين تي ڳاڙهي رنگ جو ن بتيون لڳل هيون: اينڊڙ کي انهي هلڪي روشنيءَ ۾ پاڻ کي مانوس ڪرڻو پوندو هو. پلستر ڏسڻ ۾ ائين پئي لڳو ڄڻ ڪاٺ آهي پر هيو ڪونہ.

سوڪيءَ چوڌاري ڏٺو. نيڪ، هيئان ڪان هتي هر شي سٺي آهي. صبح جو ايتري سوير مهل ميزن جي وچ ۾ بہ خاموشي هئي. بيرياڻين مان اڃا تائين هڪڙي بہ ڪا نہ آئي هئي، ڪا بہ نہ، پر اوني آئي هئي. دخل جي پڻيان ان جي جاءِ هئي ۽ اها انچارج هئي. سهڻي نموني سان سينگاريل وارن ۽ زربفت جي ڪپڙن ۾ هن عورت کي ڏسندي، سوڪيءَ جي اکين اڳيان اوندهہ اچي وئي. هن نڙيءَ ۾ قاتل ڳوڙهي کي ڳيت ڏني ۽ پنهنجين سوچن کي ماٺ ۽ اوني نالي هڪ عورت ڪان پري رکيائين. ”هتي تہ اونداهي آهي،“ انيءَ آهستي چيو ۽ سوڪيءَ ڪنڌ لوڏيو.

"تون اڃان ننڍين آهين؟" اونيءَ نرم آواز سان چيو. "چڱو!" هن انيءَ ڏانهن نهاريو، "تون هتي بيهه ۽ بيريائين لاءِ ڪوپ پريندي وڃ." هن انيءَ کي ٻانهن کان ڇڪيو ۽ ڪيس اڌ ڳول دخل پنيان ويهاريائين.

"هتي، پر توکي سنا ڪپڙا هجڻ کپندا هئا. تو وٽ آهن؟"

"نہ، اهڙو ڪو خوبصورت نہ ...."

"نيڪ آ. اسان انهيءَ لاءِ ڏسنداسين. تي سگهي ٿو ڇوڪرين مان ڪا هڪڙو وڳو واندو ڪري."

اني ذري گهٽ ڊيسڪ جي پنيان غائب ٿي وئي. رڌڻي ۾ روزانو ٿانو مانجڻ ڪري ڳاڙهن ٿيل هٿن سان هن انهيءَ کي ڇهيو. سڄو ڪمرو هن جي سامهون هو. "مان هر مهمان کي جڏهن اهي اندر داخل ٿين ٿا تہ ڏسي سگهان ٿي،" هوءَ سوڪيءَ سان ڪلي. "مان هتي خوش آهيان."

سوڪي پاسن کان هٽ هيٺ لڙڪايو پٽ تي ويٺي هئي. اوني دخل ڏانهن واپس وئي ۽ اتان " هڪڙي ننڍين ڇوڪريءَ" لاءِ وڳي لاءِ فون ڪيائين. پر سوڪيءَ لاءِ ڇا ؟

جڏهن هن ڳالهائي بس ڪيو اونيءَ ڏکويل ڇوڪريءَ ڏانهن نهاريو.

"او، ۽ تون. نيڪ آهي، تون رڌڻي ۾ ڪم ڪرڻ لاءِ وڃ. ٿانون کي ٺاهي جوڙي رک ۽ چانهہ لاءِ پاڻي گرم رک."

سوڪي ڪجهہ بہ چئي نہ سگهي. ڇا هوءَ انهيءَ سان گڏ ڪم ڪرڻ نٿي وئي.

"ڇا تون انهيءَ ڪم کي پسند نٿي ڪرين؟"

"مان --- مان -- پڻ ڪوپ پري ٿي سگهان ---"

"پر اسان کي انهيءَ ڪم لاءِ ٻن ڄڻين جي ضرورت نہ آهي. جيڪڏهن تون اڃا بہ هيٺ لهي رڌڻي ۾ وڃي تہ وڃي ٿي سگهين. مان ڪجهہ نٿي ڄاڻان."

"نہ، نہ" . سوڪي ڪاوڙ ڪائي وئي. هن انهيءَ کي سڃاتو! هيءَ جيترو حسب معمول انهن جي نظر کان پري ڪم ڪندي رهندي تہ هو پريشان نہ ٿيندا. مهمان، گراهڪ. هر هڪ. هوءَ روئڻ جهڙي ٿي وئي. ڇو تہ اها، سوڪي، هڪ ناجائز ٻار هئي. هن ڄاتو ٿي!

رڌڻو هڪ سوڙهي ڪوٺي هئي جنهن کي گهٽيءَ طرف هڪ ڪليل دري هئي. دري ٻاهران گندي هئي. سوڪيءَ کي سيمنٽ جو تهہ ڏنل بينچ جي مٿان ٿانوَ ماڃٽا پوندا هئا. ڊگهي ڇوڪريءَ لاءِ اها پوءِ بہ تمام هيٺ هئي. چيلهہ ڪبڙي رهڻ ڪري اها سڄو ڏينهن سور ڪندي هيس: سوڪيءَ اڪثر سوچيو ٿي تہ هيءَ وري وڏي رڌڻي ۾ هئي. اتي خوبصورت وڳي جي بہ ضرورت نہ هئي. ڇا هن جي حياتيءَ ۾ روشنيءَ جو ڪرڻو ڪڏهن بہ نہ ايندو؟.

چانهه خاني ۾ صبح جو ڏهه لڳي کان وٺي اڌرات تائين رڪارڊ وڄندا رهندا هئا. گراهڪن جي بڪواس سوڪيءَ جي ڪنن ۾ وهندڙ پاڻيءَ وانگر گهڙي ويندي هئي. پر انهن ۽ هن جي وچ ۾ دروازو هو، هڪڙو لڏندڙ دروازو جيڪو پنهنجين انجيسن تي رينگٽ ڪندو رهندو هو. اهو هر وقت وري بند ٿيڻ لاءِ تهڪ ڏيندڙن جي دنيا ۾ کلندو هو. جڏهن اهو آواز کي ٻاهر بند ڪندو هو ته سوڪيءَ کي رڙين وانگر محسوس ٿيندو هو. هوءَ نوجوان هئي، ۽ چانئجندڙ اڪيلائپ لاءِ تيار نه هئي. ڇا اها هن جي زندگي ٿي سگهي ٿي؟

"مان ان کي برداشت ڪري ڪو نه سگهنديس،" هن دانهن ڪئي ۽ صابڻ جي پاڻيءَ سان ڳوڙها نار ڪري وهڻ لڳس. "مان بلڪل برداشت ڪري ڪو نه سگهنديس. مان امان وانگر ڪنديس."

جڏهن کان هن پنهنجي پيءُ کي پنهنجي زندگيءَ مان ڪڍي ڇڏيو هو، هوءَ خالي هئي؛ هن کي ان جي تصوير جي ضرورت هوندي هئي. ان جي لڳاتار خيال ڪيس زندگيءَ جي مراد ڏني هئي. پر هاڻي، ان سمنڊ پار رهندڙ ماڻهو لاءِ سڪ نفرت ۾ بدلجي وئي هئي، جيئن هڪ طرفي پيار ۾ اڪثر ٿيندو آهي. مامو پڻ هليو ويو هو. هو حقيقي هوندو هو، توڙي ڪٿي آخر ۾ هو بيمار هو ۽ ٻهراڙيءَ ۾ رهيو ٿي. پر هن ان کي ڏٺو هو، ان سان ڳالهايو هيائين ۽ ان کي پيار مان اڻ وسندڙ ياڪر پاتو هيائين.

جيترو گهڻو هن ان پنين ڪمري ۾ ڪم تي ڪيو اوترو انهيءَ دروازي سندس تڪليفن جي نشاند هي پئي ڪئي. "مان ان کي براد شت ڪري ڪو نه سگهنديس،" هن دانهن ڪئي. صرف اهي ڪم نصيبيون چونڊڻ جهڙيون نٿي ٿي سگهيون. جيستائين ڪا ٻي ڳالهه ٿئي سوڪيءَ کي اتي ئي قاتل رهڻو هو. ۽ اها ضرور ٿيندي. "هاڻي ته منهنجي حياتي بلڪل اونداهي آهي،" هن ماتم ڪرڻ شروع ڪيو. "ايتري اونداهي، جيتري ٿي سگهي." ۽ سوڪيءَ لاءِ انهي بند دروازي، نفرتن ۽ نقصانن جي گهٽيندڙ احساس کي ڪٺڻ ڏاڍو ڏکيو هيو.

اونيءَ سوڪيءَ کي مڪمل طور ڪو نه سڃاتو هو، اها اڃا تائين هن سان ڪڏهن سخت به ڪونه ٿي ٿي. ان هن جي پگهار به ڪڏهن ڪونه ڪاٽي، جيڪا هن جي نئين ڪم سان وڌائي وئي هئي. جنهن مهل گراهڪ ٿورڙا هوندا هئا، هوءَ سوڪيءَ سان ڳالهائيندي هئي ۽ روزمره وارا سوال ڪندي هئي، بس.

نيٺ مڪڙي صبح جو، اونيءَ سوڪيءَ کي ويجهڙو ٻين ملازمن ڏانهن بدلي ڪيو ۽ جمادارڻ کي هن جو خيال ڪرڻ لاءِ پارت ڪيائين. ان کان پوءِ سوڪيءَ جي خوشي وري جيئري ٿي وئي، ۽ ان ڏينهن ڪرڻ جي به هڪڙو پيرو وڌيڪ صفائي ٿي.

٢٢

وقت گذرڻ سان گڏ انيءَ بہ سوڪيءَ سان ملڻ گهٽائي ڇڏيو . هڪ مزدور جي ڌي ان ڪي زندگيءَ ۾ ٿوريون خوشيون هيون ۽ مطمئن هئي. سوڪيءَ جيڪي نيون ساهيڙيون ڪيون - گهٽ ۾ گهٽ هن انهن کي ساهيڙيون سمجهڻ مناسب سمجهيو - اهي مٿين ماڙيءَ وارين ڇوڪرين کان مختلف هيون. هو گهٽو ڪري ڪل يوگ ۾ رهنديون هيون، سوڪيءَ کي پڻ پنهنجي ماحول ۾ ڏکڻ گهرنديون هيون، پر ڪنهن بہ سبب هيءَ ان لاءِ آماده نہ هئي. هن کي احساس ٿي ويو هو تہ هوءَ ماءُ جو ڪاروبار ڏسي رهي هئي ۽ ان جو حصو ڪونہ ٿي گهريائين.

”ڇوڪريءَ کي آرام ۾ ڇڏيو،“ اونيءَ پنهنجي نرم ۽ ڏکويل آواز ۾ تنبيهہ ڪئي. سوڪيءَ انيءَ کان ٻڌو هو تہ مائيءَ جي آواز ۾ ڏک سندس ٻن ٻارن جي ڪري هو جيڪي پنهنجن مائٽن سان رهندا هئا ۽ جن کي ڏسڻ لاءِ هن کي شايد ڪو وقت ملندو هو. هڪڙي ڏينهن اونيءَ هن کي چيو ،”ڇوڪري جي تون پاڻ لاءِ هڪڙو نئون وڳو خريد ڪرين تہ تون پاڻ کي وڏيڪ سهڻو محسوس ڪنديءَ ائين تون سٺي نٿي لڳين.“

مٿي رهندڙ ڇوڪرين جي تجربي مان ڏاهي ٿي ويل سوڪيءَ جواب ڏنس، ”پر پيون اهو اڌارو وٺي وينديون ۽ مون وٽ پئسا ڪونہ آهن.“

بي وقوف، مان انهيءَ کي ڏسندس تہ هو ائين نہ ڪن. انهيءَ کان سواءِ، تون انهن کان ڊگهي آهين، تنهجا ڪپڙا انهن کي ڪڏهن بہ پورا ڪو نہ ايندا.“

سوڪيءَ اهو سوچيو ئي ڪو نہ هيو، پر اهو سچ هيو. هن هيٺ پنهجو پاڻ کي ڏٺو، ڇانهن خاني ۾ ڪم بہ گهٽ ٿڪائيندڙ هو ۽ هن وزن وڌايو هو. آرسيءَ ۾ نهاريندي هن وارن کي ٺاهيو ۽ انهن کي ڪلهن تي ڪرڻ لاءِ ڇڏي ڏنائين. هن پنهنجي چهري کي ڏٺو جيڪڏهن مان رهان ها، بابي جي - او نہ، منهنجو ڪو بہ نہ آهي - پر ان جي ملڪ ۾ مان بلڪل نيڪ ٿي وڃان ها. مختلف نہ. هوءَ سوچيندي رهي، مان ارڙهن سالن جي آهيان (حقيقت ۾ هوءَ گذريل جون ۾ ارڙهن سالن جي ٿي وئي هئي، انگريزي سال مطابق انهيءَ مهيني جي ڇهين تاريخ.)

هن جا ڪپڙا ڍلڙا ۽ لڙڪندڙ هئا. چولي هن جي ڇيلهہ تي ويڙهيل هوندي هئي تہ اها سنهڙي وٽندڙ شڪل جي لڳندي هئي. هن پنهنجا پئسا ڳڻيا. اهي هڪڙي يا اجان بہ ٻن وڳن لاءِ ڪافي هئا .

سوڪي ويجهڙي درزي ڏانهن وئي - اتي ئي هن جي گهٽيءَ ۾ گهٽا هئا. هن ڪليل ڳچيءَ ۽ ڳاڙهي رنگ جي ڊزائن واري وڳي کي پسند ڪيو، ننڍين ٻاهن سان

چو تہ اڃان تائين گرميون هيون. جنهن ڏينهن هن اهو وڳو پاتو، هن پاڻ کي خوبصورت محسوس ڪيو بلڪل ائين جئين اونيءَ اڳڪتي ڪئي هئي. دوڪان کان واپسيءَتي هن درين ۾ پوندڙ پنهجي عڪس کي نهاريو تي ۾ هن اتان لنگهندڙ ماڻهن جي چاتل سچاتل نگهاهن جو خيال ڪرڻ تي ڪيو.

"آفت " اونيءَ چيو، "خوبصورت !" هن ہي چوڪري ۽ سان جيڪا نائب انچارج هئي سس پس ڪئي، "ڪهڙو نہ سٺو جي هاڻي اسان ان کي ڪوبہ پرڻ تي نہ لڳايون؟"

چوڪريءَ نہ "ها" ڪئي ۽ نہ وري" نہ" ڪئي. گهڙيءَ ڪان پوءِ ان رڳو ڪلهو لوڏيو، "هتي صرف توهان ئي فيصلو ڪري ٿيون سگهو."

جئين ئي سرءُ اچڻ جي ڦڪاڻ اونهاري واري ساوڪ کي ناس ڪرڻ لڳي تہ، اهو اونهارو جيڪو سوڪيءَ لاءِ هڪڙو بيڪار گذريو هيو، هن هڪڙي صبح جو ساجهر ئي ڪانگ باڪ کي خط لکيو. اهو ئي هڪڙو ماهر هو جنهن کي هن سڃاتو ٿي. ٿي سگهي ٿو اهي ڪنهن نہ ڪنهن طريقي سان ملي سگهن.

جيڪڏهن هيءَ ٻن ڏينهن جي موڪل وٺي تہ انهن سان گڏجاڻي ڪري ٿي سگهي. سڃاڻيءَ ۾ خوابن لهڻ جي ماهر سوڪيءَ لاءِ اهو ڪافي هو تہ هوءَ ان کي ڏسڻ لاءِ ماٺ سيٽ ۾ اکيون بند ڪري . ايڪيهن سالن جو ٿيڻ تي هو هاڻي جوانڙو ٿي ويو هو. ماڻهن جون زمينون پوکڻ ۽ ڪاٺ ڪپڻ ڪري ڏورا بہ مضبوط.

۾ بيرياٺين هن وٽ ڪنڊن تي گل چاپيل خط لکڻ وارو گلابي ڪاغذ ڏٺو. هر ملڪ جي انهيءَ عمر جي چوڪرين وانگر انهن هن کي چيڙايو . سوڪيءَ انهيءَ حقيقت کي لڪائڻ جي ڪوشش ڪئي تہ هن ڪنهن چوڪري کي لکيو ٿي.

"اهو منهنجو ياءُ آهي" هن شرم مان ڳاڙهن ٿيندڙ ڳلن سان زور ڏيندي چيو.

"بلڪل اهو هڪڙي قسم جو -" سوڪي ماٺ ٿي وئي. انهيءَ سان انهن مان ڪنهن جو بہ واسطو نہ هو ۽ هن اهڙي پياري ياد ۾ هن کي ياڳي يائي ڪرڻ نٿي گهريو، ان هن کي ڪيئن قبول ڪيو هيو جڏهن اهي شروع ۾ فارم واري گهر ۾ مليا هئا. ان ڪڏهن بہ ظاهر نہ ڪيو هو تہ هو محسوس ٿو ڪري تہ هيءَ مختلف آهي. سوڪي ڪانگ باڪ جي ٿوراتتي هئي.

هن شروع ڪيو ۾ هن لاءِ خط لکڻ ڏاڍو ڏکيو ٿي پيو . ڪهڙي سبب، ڪاٿي ڪنهن چوڪري کي ڇا لکندي آهي . ڪپڙن يا ڳانون بابت نہ. ان جي معمولي طرح پڇاڻي ٿي، انهن کي صرف اهو ٻڌائيندي تہ هي يتيم گهر مان ڇڏي وئي آهي ۽ هڪ هوٽل ۾ ڪم ڪندي آهي، ۾ اهو نہ تہ ڪهڙو ڪم. "جيڪڏهن اهي شهر اچن تہ اهي هن سان ضرور ملن." ۽ ان ڪان پوءِ هن انهن کي ايڊريس لکي. ان کي بند

ڪرڻ ڪان پوءِ، ڪيس ياد آيو تہ هن کي ساٽن گڏجڻ لاءِ رٿيل دوري بابت تہ لکڻ وسري ويو آهي. تڏهن شوڪارو پريندي سوڪيءَ خط کي ٽپال جي هڪڙي دٻي ۾ وڌو.

پر چڻ جو وقت اهڙو آهي جنهن کي ڪورياڻي تمام گهڻو پيار ڪندا آهن ۽ پين ماڻهن وانگر- هوٽل جا ملازم بہ پنهنجي ساليانِي سير تي وڃڻ وارا هئا. ڪيترن هفتن کان اهو بحث جو موضوع ٿي ويو هو. هڪڙي ڏينهن انهن کي جاءِ جي چونڊ ڪري تاريخ مقرر ڪرڻي هئي.

"اسان بادشاهن جا قبا ڏٺا آهن،" هڪڙي چيو.

" هائو ، پيٽ بہ -- اهي اونهاري ۾ خوبصورت هوندا آهن. "

رش جي وقت کان اڳ ۾ بيرياٽيون چانهہ خاني جي اڳيان بيٺيون هيون انهن مان ڪ بہ هڪ ٻئي جي وارن کي ٺيڪ ڪرڻ ۾ مدد ڪري رهيون هيون. ۽ اوني دخل جي پنيان سگريٽ پي رهي هئي. سوڪي حيران هئي تہ آيا هوءَ سمهندي بہ آهي.

"توهان چنچن چو نٿا وڃو" هاٽي ان رٽ ڏني. "جيڪو ڊنين جو شهر آهي؟"

" عاليشان،" ڪن پنهنجن هٿن سان تاڙيون وڄايون.

" نديءَ سان گڏو گڏ روڊ شاندار آهي."

اتر اولهہ طرف چنچن ڪو تمام وڏو شهر ڪونہ هو. لڙائيءَ کان پوءِ وري اڏيل، اهو گاديءَ واري ڳتيل شهر کان وڌيڪ صاف ٿي لڳو ۽ چوڏاري ڊنين هجڻ ڪري ڪشادو.

"ٺيڪ آهي توهان جيڪڏهن نائين بجي روانيون ٿي وڃو توهان کي اتي پهچڻ ۾ هتان بہ ڪلاڪ کن لڳي ويندا." جي هڪڙي بس ۾ ويندين تہ.

"پر ڇا توهان اسان سان گڏ نٿيون هلو؟"

"نہ، هن سال مان گهر رهنديس، توهان کي خبر آهي تہ اسان بند ڪري نٿا سگهون ۽ مونکي توهان مان ڪن ٽن جي هتي گهرتي ضرورت پوندي . توهان بعد ۾ هڪ ڏينهن جي موڪل وٺي سگهندوءِ."

"اهو بلڪل ٺيڪ آهي " سوڪيءَ سوچيو. "مون کي پرواه نہ آهي." هن پاڻ کي تيار ڪيو جيڪو هن چاهيو پٽي تہ اڻ ٽر هيو. اونيءَ جون اکيون چوڏاري ڦرڻ لڳيون - اها اهڙي قسم جي هئي ! هن وڏين چوڪرين مان ہہ چونڊيون جن کي مايوس ڇهرن سان اقرار ڪرڻو پيو تہ اهي گذريل سال سير تي ويون هيون. اونيءَ جيئن چوڏاري نهاريو تہ سوڪيءَ ڪنڌ لوڏيو، نظرون ان کان ٿينديون اُنيءَ تي بيٺيون.

"اني، توکي مون سان رهڻو آهي."

"او ، نه!" سوڪي دانهن ڪئي، ائين چڻ هن کي چڙيون وينديون هجن. "مان هتي ترسي ٿي سگهان."

"تون ڇا جي لاءِ؟" اونيءَ گراهڪ جي اندر اچڻ ڪري گفتگو ختم ڪئي ۽ اها پڇاڻي هئي.

سوڪيءَ انهيءَ تي اعتبار ڪرڻ کان انڪار ڪيو. دخل کان گذرندي هوءَ گهڙي ڪن بيٺي.

"توهان جي مهرباني،" هوءَ مرڪي.

"ڪا ڳالهه نه آهي،" اونيءَ جواب ڏنو.

سير واري ڏينهن سيئال شهر جو اپرندو پهاڙين وارو نظارو سرءُ جي رنگ ۾ پريل هو. سوڪي انهيءَ جي سونهن ۽ وڻندڙ هوا لاءِ پيار محسوس ڪيو. نديءَ سان گڏ روڊ ورن وڪڙن وارو هو. اهو اجا به سوڙهو هو ۽ ڊرائيور ڳائيندڙ ڇوڪرين کي هيٺ ڏڪو ڏيڻ جو دڙڪو ٿي ڏنو، جي خاموش نه رهيون. پلا، جبل جي ڏار يا سير تي ويندڙ نوجوانن جي ڪل پوڳ کي ڪير روڪي ٿي سگهيو؟ هڪ بس ڊرائيور ته نه.

هوٽل جي ماحول کان ٻاهر گهٽ واقف سوڪيءَ لاءِ اهو ڏينهن هڪ خاص نعمت هئي. انهيءَ دوران هن پاڻ کي چيو ته هوءَ ضرور خيال پڇائيندي رهندي. سڀ کان پهريائين ڇانهه خاني وارين پابندين جو ڊينگو ڊيري ٽيڻ جا . اها، ٽانوماجيندڙ، هر هڪ سان ماني کائڻ ۽ ڪيڏڻ ۾ شريڪ رهي! اس ڊنڊ کي جوش ۾ آڻي ڇڏيو هو ۽ سيئال شهر تمام پري رهجي ويو هيو ۽ ائين اهاپوسل واري پنين ڪوني به. سوڪيءَ پنهجو ڳاڙهو وڳو پاتو هو ۽ ڪوئي به سندس تمام وڏيون اکيون ڏسي ڪونه ٿي سگهيو - اونيءَ هن کي پنهنجي عينڪ اڌاري ڪئي وجڻ لاءِ ڏني هئي. اونيءَ تي رحمتون ! هڪڙي وڏي ٽوپلي هن جا وار ڍڪي ڇڏيا هئا جيڪي هن ان موقعي تي مٿي ويڙهي ڇڏيا هئا.

شهر ڏانهن واپسيءَ ۾ اڌ وات تي بس خراب ٿي پئي.

"ڇوڪريون افسوس آهي" ڊرائيور چيو."اها ٺيڪ ڪرڻ ۾ مون کي ڪلاڪ يا وڌيڪ لڳندو."

"گهبراءِ نه ائين اسان کي وڌيڪ وقت ٿو ملي" اهي کلڻ لڳيون. "اڄان ڏينهن لڳو پيو آهي."

روڊ جي ساڄي پاسي تي جبل ۽ کاٻي پاسي تي ندي هئي. کلنديون ڇوڪريون بس مان لٿيون ۽ ڳائينديون، گهمنديون ۽ ٻانهون ٻانهن ۾ وجهي پاڻيءَ جي ڪناري تائين خالي حصو پري ڇڏيائون. اهو اهڙو ڏينهن هو جو وڏا به ٻارن وانگر لڳندا

آهن. سوڪي انهن ۾ ننڍي ۾ ننڍي هئيءَ گهٽي خوش پڻ. ان ڏينهن هن جي خوشي عروج تي هئي.

اتان لنگهندڙ گاڏين جو ڪنهن ٿي خيال ڪيو؟ ڇوڪريون انهن ڏي هٿ لوڏي رهيون هيون. انهن ائين ٿي سوچيو ته سڄي دنيا ايتري خوش هوندي جيئن هو سڀ هيون. هن جا هٿ نديءَ جي ڪناري وڏان ڪنيل لسين پٿرين سان ڀريل هئا. سوڪي ڪابي طرف کان ايندڙ تيل واري ٽرڪ کان خبردار نه هئي. هوءَ پاسي تي ٽپو ڏئي وٺي ۽ هن پيري بچي وئي؛ ۾ جيپ پڻ ان جي پنيان آئي پئي، پوءِ خبر نه ٿي لڳي ته هاڻي ڇا ٿيڻ وارو آهي. اها روڊ سان وڃي پڳي ۽ هوشياريءَ سان، پوءِ هن ساڄي پاسي کان ايندڙ ٽرڪ ڏٺي. هن جي اکين اڳيان ترورا اچي ويا ۽ سندس بدن ۾ چاقوءَ جي ڪپڻ جهڙو وڍ پئجي ويو. پوءِ اندھ ڇائجي وئي.

هڪڙي فوجي ٽرڪ هن کي ٽڪر هنيون هو. گاڏيءَ مان هڪ ڏڪندڙ آمريڪي فوجي لٿو. هڪڙو صوبيدار. هو نوجوان ڦڪو ۽ ششدر پئي لڳو."مون سمجهو ته ڇوڪريءَ مون کي ڏٺو آهي-" هو ڏڪڻ لڳو."مون کي روڪڻ جي مهلت ئي ڪو نه هئي."

"اسان کي خبر آهي-" هڪڙي گل بانو نالي ڇوڪريءَ چيو جيڪا هائي اسڪول تائين پڙهي هئي ۽ ٿوري انگريزي ڳالهايائين ٿي. "اسان هر شيءِ ڏسو ن ٿيون، تنهجي ڪا غلطي نه آهي."

"ڇا اها مئل اهي؟" فوجي هيٺ جهڪيو.

"او منهنجا خدا ۽ ڪوريا ۾ منهجو اهو آخري مهينو آهي."

ٽرڪ ۾ ٻيو به هڪڙو صوبيدار هو، اهو ٻاهر آيو ۽ پنهنجي ساٿي کي تسلي ڏيڻ لڳو. ٻـرياتيون - جن جو ڪيڏن هڪدم بند ٿي ويو هو. اڌ گول ڪري بيٺيون هيون.

"گهبرايو نه، "پئي فوجيءَ چيو. "مان هن جو ساهه کڻڻ محسوس ٿو ڪري سگهان."

" هوءَ رستي ۾ ڊوڙندي آئي." گهبرايل فوجي ٻيهر ورجايو. "بلڪل ڊوڙندي---"

"اسان اهو ڏٺو. اچو ته جلديءَ ۾ اسپتال جي موٽر هٿ ڪريون."

"۽ جي هوءَ مري به ٿي وڃي ته ڪا ڳالهه نه آهي، منهجو ڪو قصور نه آهي. ويچاري ڇوڪري، اهابلڪل ڊوڙندي آئي-

۽ ائين انهيءَ ڏينهن جي پڇاڙي ٿي جيڪو سوڪيءَ لاءِ مڪمل خوشين سان شروع ٿيو هو.

٢٣

اسپتال جي بستري تي سوڪيءَ کي بہ ڏينهن تي ويا هئا جتي هن کي ٻاجهارن هٿن ڪٺي پهچايو هو. هوءَ ڪٺي هئي. ٿورڙي چر پر - مٿي، ٻانهن ۽ ساڄي ران ۾ سور جو وڌ تي ڏئي چڏيس. هوءَ چنگهڻ لڳي. اهو تہ ظاهر هو تہ هوءَ اسپتال ۾ آهي، هن دوائن جي ڏپ مان اهو محسوس ڪيو ۽ ڪنپ جهڙين اڇين چادرن تي پاسو بدلائڻ گهريائين پر اها ڪنهن بہ نموني سُک لڳي پئي هئي هڪ پيرو وري سور چيڪو ڪيس.

مان بلڪل اڪيلي آهيان--مان ڪٺي آهيان. سندس سوچن جو احساس ڪافي تڪليف ڏيندڙ هيو، هن جو مٿو لڏيو ۽ سيني ڪندن وٽان اونداهي پڪڙجي ويس. سوڪي واپس لڇ پڇ ۾ ٻڏي وئي.

ٻيهر هوءَ ڪچڙي ننڊ ۾ پهچي وئي. هن آواز ٻڌا ۽ پنهنجون اکيون کوليون. اتي سفيد چولي ۾ هڪ ماڻهو بيٺو هو.

ضرور ڊاڪٽر هوندو- سور جي خيال وري غلبو ڪيس.

ان جي اڏو هڪ آمريڪي نرس هئي ۽ هڪ ڪوريائي نرس بہ حاضر هئي، جيڪا ترجمي ڪرڻ لاءِ هئي. پر هڪڙو نوجوان جنهن کي سوڪيءَ بستري جي پيرانديءَ وٽ ڏٺو هو، اهو واڻ ڦاڙيو سوڪيءَ کي ڏسي رهيو هو جنهن کي وردي پاتل هئي.

"ڪئين آهين؟" اهو جيڪو ڊاڪٽر تي لڳو ان هن کي ڪيڪاريو "تون ڪئين ٿي محسوس ڪرين؟"

جڏهن نرس ترجمو ڪيو تہ سوڪيءَ سوچيو ڪيترو چريائپ وارو سوال آهي.

"مان تڪليف ٿي محسوس ڪريان." هن جواب ڏيڻ جي ڪوشش ڪئي پر تمام ڪمزور هئي.

" ڪجهہ بهتر؟ "

هاڻي ان ورديءَ پاتل ماڻهوءَ مداخلت ڪئي، "ڇا هي ٺيڪ ٿي ويندي، ڊاڪٽر!"

"بلڪل، پر انهيءَ ۾ وقت لڳندو." ڊاڪٽر اشارو ڪيو ۽ پڇيو "تون هن نوجوان کي سڃاڻين ٿي؟ ياد ڪر توهان ٻئي اڳ۾ اتي روڊ تي مليا هُيَو."

"نہ" سوڪيءَ آهستي چيو" نہ"- هوءَ انهيءَ سان پهريائين ڪانہ ملي هئي.

"تون ترڪ جي اڱيان پڄندي آئينءَ" فوجيءَ ڦاٽ ڪاڏو. "جيڪڏهن مان

گهبرائجي وڃان ها! سمجهه ته تون ڪڏهن به اٿي نه سگهين ها."

سوڪيءَ کي ڳالهه ياد نه ٿي آئي، نه ٽرڪ نه ان ماڻهوءَ جو چهرو. سڀ خالي. هوءَ ٻيهر جهوٽا کائڻ لڳي. حقيقت ۾ هن کي حادثي کان پوءِ هن جي پڳل ٻانهن ۽ ٽنگ سان فوجي اسپتال آندو ويو هو. ٽرڪ جي اڳئين حصي هن کي ٽڪر هنيو هو، تمام سخت. خوش قسمتيءَ سان، ان هن کي بجاءِ ڦيٿن ۾ اندر چڪڻ جي ٽڪر هٽي پري اڇلايو هو. سوڪي ٽڪريءَ سان لڳي ڪري هٽي جنهن هن کي ٻاهر ڌڪو ڏنو هو. ايترين شاهدين هجڻ جي ڪري فوجيءَ خلاف ڪو به الزام ڪونه لڳايو ويو هو. پر هن حادثي ڪري ڪوريا ۾ ان جا آخري ڏينهن تمام مايوسيءَ وارا ٿي ويا هئا.

سوڪيءَ ڊاڪٽر جو آواز ڄڻ پري کان پئي ٻڌو، "تنهنجو ران جو هڏو ڀڄي پيو آهي." اهو ڪورياڻي نرس ترجمو ڪري ٻڌايو هيس.

"ٻانهن به ڀڳل آهي پر اهو ڪو مسئلو ڪونه ٿيندو - تنهنجي مٿي تي به سخت چوٽ لڳل آهي - ڪجهه هفتن تائين احتياط ڪر-"

سوڪي سمجهڻ کان قاصر هئي.

بعد ۾ جڏهن هوءَ سور محسوس ڪرڻ کان سواءِ سوچي ٿي سگهي، اها پئسن لاءِ پريشان ٿي وئي.

"ان جي ادائگي ڪير ٿو ڪري؟ منهنجو ته ڪو مائٽ ئي ڪو نه آهي-"

"آرام ڪر، فقط آرام." ۽ هن ڪوشش ڪئي.

بستري تي ڏينهن ڏکيا ٿي لڳا. هن جي ٽنگ ڪي قدر سڪ ٿيل هئي، ان گوڏي وٽان سور ٿي ڪيو. سڄي اسپتال ۾ سوڪيءَ جي خبر پکڙجي وئي ۽ ڪيترا مريض هن کي وندرائڻ لاءِ در مان جهاتيون پائيندا هئا.

اي، سهڻي، اڄ ڪجهه بهتر ٿي محسوس ڪرين؟

" يا مان تنهنجي لاءِ ڪجهه ڪري ٿو سگهان؟" هڪڙي گهوڙين (بساکين) تي هلندڙ پورهيت ڪي صلاح ڪئي " ساٿس گڏ جي نچڻ لاءِ." سوڪي جلد ئي سيني جي نگاهن جو مرڪز بڻجي وئي.

پنهنجي زندگي ۾ پهريون ڀيرو هن هڪڙي ڏاڙهي ماڻهوءَ کي تمام ويجهڙو ڏٺو. جنهن هن کي وائڙو ڪري ڇڏيو ۽ موهي وڌو. بابو ڪنهن جهڙو هوندو؟ ڇا اهو اسپتال وارن مان ڪنهن هڪ جهڙو هوندو؟ هن گهڻن نمونن جا ماڻهو ڏٺا - ڏکيا بندرا، ڪلندڙ رڪا. سلجهيل ماڻهو ۽ نخريلا، نوجوان ۽ ڪرڙو ماڻهو. مريضن مان ڪي نوجوان ڪورياڻي عورتون هيون جن لاءِ سوڪيءَ سمجهيو ٿي ته اهي ملازمن جون زالون آهن.

ڏن هفتن کان پوءِ هن جو مٿو اڳي جهڙو ٺيڪ ٿي ويو جنهن اهو هو، ۽ اهو نوجوان صوبيدار بہ گهر لاءِ روانو ٿي ويو. سوکيءَجي بستري وٽ ان طرفان گلن جو هڪ گل دستو رکيل هو. ٻي مهيني ۾ ٻانهن بہ ٺيڪ ٿي وئي، پر ڊاڪٽر جي چوڻ مطابق ٽنگ ٺيڪ ٿيڻ ۾ اڃا گهڻو وقت لڳڻو هو. نيٺ ان اعلان ڪيو تہ هن جي ايڪسري فوٽوءَ جي چڪاس جو وارو آهي ۽ سوکيءَ کي مريضن واري ڏولي تي ڪمري مان ٻاهر وٺي ويا. ٻاهر هڪ سڄي نئين دنيا هئي.

اهڙي نموني وقت گذرندو ويو. هفتا هن کي ورهين وانگر وڏا ڏسڻ ۾ ايندا هئا. تانجو هڪڙي ڏينهن، اهو اڱارو هيو ۽ سوکي ٻيو ڀيرو ايڪسري ڪرائڻ کان ان ئي وقت واپس ٿي هئي.

”ٿورو ترس،“ ڪورائي نرس چيو، ”مان تنهنجا ڪاغذ وساري آئي آهيان.“ هوءَ واپس وڃڻ لڳي ۽ سوکيءَ کي ورانڊي ۾ ڇڏي وئي ۽ دير ٿيڻ ڪري سوکيءَ کي پڪ ٿي وئي تہ نرس هن کي بہ ڀلجي وئي آهي.

” ڇا مان تنهنجي مدد ڪري ٿو سگهان؟“ هڪڙي آواز چيو جنهن تي سوکيءَ مٿي ڏٺو. هڪڙو ڊگهو ٻاهريون ماڻهو هن جي ڏوليءَ واري بستري وٽ بيٺو هو ۽ سوکيءَ لاءِ جيڪا پنيءَ پر ليٽل هئي، اهو واقعي ڊگهو ڏسڻ ۾ ٿي آيو. ان جا وار پورا هئا ۽ سندس اکيون نيريون هيون اهڙيون نيريون بہ نرا هلڪيون، هائو- ۽ نيريون ۽ پورا ڇپر. هوءَ انهن ۾ گم ٿي وئي.

”اهو ڇا آهي،“ هو ڪليو. ”منهنجي نڪ تي مس يا ڪا ٻي شيءِ؟“

”معاف ڪجان ءَ! “هن لڄ مان چيو ۽ شرم ۾ ڳاڙهي ٿي وئي. ”مان شرمندي آهيان!“ سوکيءَ چڱي ڀلي ٻانهن منهن کي لڪائڻ لاءِ ان جي مٿان رکي.

”ڇا مان توهان کي اندر وٺي هلي ٿو سگهان؟ تنهنجو جو ڪمرو ڪٿي آهي؟“

سوکي پريشانيءَ ۾ ذري گهٽ مري وئي، هيءَ جيڪر ان جي ٻولي ٿوري وڌيڪ ڄاڻندي هجي ها!

”هوڏي،“ هن اشارو ڪيو، ”او ، هوڏي.“

ان آرام سان سندس ڏوليءَ کي اڳتي ڌڪيو. ”مان هتي نئون آهيان، هاڻي هاڻي اتان آيو آهيان--“ ۽ ان اهڙو نالو ٻڌايو جو سوکي بنهہ سمجهي نہ سگهي، ڇو تہ هوءَ عام طور تي فوجي اڏن کان اڻ واقف هئي.

”او -“ هن پڇڪيو.

هو ڪيس اندر وٺي ويو. ”سمجهہ تہ اهو سيڪجهہ آهي جيڪو مان تنهنجي لاءِ ڪري ٿي سگهيس،“ ان حقيقت پسنديءَ مان چيو ۽ پنهنجا ويڪرا ڪلها لوڏيا.

” توهان جي مهرباني!“ (هو وڃي ڇو نٿو!)

پر هو اڃا ڪليل در ۾ بيٺو، ”ڇا توهان - پڇڻ معاف ڪجو، پر ڇا توهان آمريڪي آهيو؟ “

” آمريڪي نہ“ (هائي، مهربان، هتان ٻاهر هليو وڃ . بس منهنجو لفظن جو ذخيرو ختم ٿي ويو آهي.)

” مون ائين سمجهيو“ هو اهڙو خوش هو جهڙو هن جي پهرين ڏينهن واري چڪاس دوران هڪڙو نوجوان ڊاڪٽر ٿيو هو، هو ٻرانگهون ٻري وري بستري وٽ اچي پهتو.

”ڇا توهان يورپي آهيو؟“

”نہ.“

”باقي ڇا -“ هو ڪليو. ”پڪ تون ڳالهائڻ ڪان نفرت ٿي ڪرين، تون نٿي ڪرين.“

”مان انگريزي ڳالهائيندڙ نہ آهيان،“ سوڪيءَ پاڻ ڏانهن اشارو ڪيو. ”ڪوريائي ڇوڪري. ڪوريائي ماءُ، آمريڪي پيءُ.“

”پڪ؟ ڪهڙو نہ عجيب آهي!“

نوجوان ڇا سمجهندو هوندو؟ سچ هو تہ سوڪي اسپتال ۾ هئڻ ڏينهن ڪان پوءِ هتي ڳالهائي سگهڻ ڪان وڌيڪ، انگريزي سمجهي ٿي سگهي. ڇا هن مذاق ٿي ڪئي يا واقعي موهجي ويو هو؟ بيشڪ هو يوڳاٽي هو، پيو ڇا -

”اهو دلچسپ آهي، پوءِ تون ڪوريائي پڻ ڳالهائي ٿي سگهين؟“

هن ڪنڌ لوڏيو.

”اها وڏي ڳالھہ آهي ! مان توسان ريس ٿو ڪريان ، اها منهنجي لاءِ سکڻ تمام ڏکي آهي. وو-- جي مان ڪوشش ڪريان!“

ان جيڪي ڪجھہ چيو ٿي سوڪي ان جو پورو مطلب ڪڏي نہ سگهي، باقي هن ان کي پسند ڪيو. هن وٽ قائل ڪرڻ واري مرڪ پڻ هئي. جنهن جو ٿورا ماڻهو مقابلو ڪري سگهندا: سوڪي تہ ڪري نہ ٿي سگهي. اها ڪهڙي بہ ٻوليءَ واري جي دل پڇڻ لاءِ مدد گار هئي، ائين ٿيو بہ هوندو.

هن پنهنجي واچ ۾ ڏٺو، ”او مون کي پڇڻ گهرجي، جڏهن مون توکي ڏٺو مان هن سان پنهنجي ڪم سان وڃي رهيو هيس.“ ان هن کي پنهنجي هٿن ۾ ڪجھہ ڪاغذ ڏيکاريا.

”هائو،“ سوڪيءَ نرميءَ سان چيو. اهو ٻي باقي لفظ هيو جيڪو هن جي انگريزيءَ جي ذخيري مان بچيو هو.

هن جي اچي وردي دروازي مان غائب ٿي وئي ۽ هو هن ڪمري جي سڄي

حياتيءَ کي پاڻ سان گڏ ڪٺي ويو.

هن سوچيومان سمجهان ٿي تہ هو واپس ڪڏهن نہ ايندو. منهنجو مطلب آهي مان واقعي چاهيان ٿي تہ هو اچي، هن ڏکهو ساهہ کنيو. نہ جيڪڏهن هو واپس ٿو اچي تہ مان ان جي ٻولي نہ ڳالهائي سگهڻ جي شرم ۾ مري ويندس. ان جي؟ بابي جي پڻ! عجيب آهي، بابو امان سان گهڻو ڪيئن ڳالهائي سگهندو هوندو؟ سوڪيءَ تي اهو ڪڏهن بہ ظاهر ڪو نہ ٿيو هو تہ ٻولي بہ ڪو ايڏي رنڊڪ ٿي سگهي ٿي.

" ۽ مان اها سکي سگهنديس،" هن پاڻ کي سنجيدگيءَ سان چيو، "جڏهن ٿي مان هتان ٻاهر وينديس."

اها ڪوريائي نرس دراوزي ۾ هئي، "تون اتي آهين، توکي اندر ڪير وٺي آيو؟"

"هڪڙو ماڻهو، مان ڪونہ سڃاڻان--"

"سنو ٿيو جو تہ مونکي دير ٿي وئي- مان شرمنده آهيان."

"ڪا ڳالهہ نہ آهي!" سوڪيءَ جي همٿائڻ تي نرس هڪ گهڙيءَ پرون مٿي ڪنيا. پوءِ اها هلي وئي.

۽ سوڪي مرڪڻ لڳي. ڪنهن هلڪي شي هن جي دل جي تارن کي هٿن جي چوٽين وانگر نرميءَ سان ڇهيو هو. ايتري ڏکهي وقت واري حياتيءَ کان هي ماحول اچانڪ اميد افزا ٿي ويو هيس. ماڻهو سٺا ٿي سگهن ٿا، هن انهيءَ ڪري انهيءَ نوجوان ماڻهوءَ کي پسند ڪيو. يا -- صرف ڪنهن مطلب لاءِ؟ سوڪيءَ جا لڱ ڪانڊارجي ويا ۽ هن کي پڪ ٿي وئي تہ هوءَ ٺيڪ ٿي ويندي ۽ گهمندي.

ڪاڏي گهمندي ---؟ واپس هوٽل ڏي؟ او، نہ! ماحول وري اوچتو ساڳيو ٿي ويو. اهو ماڻهو مڙئي اداڪاري ڪري رهيو هو، ماڻهن جو اعتبار نہ آهي! نوجوان ۽ ننڍي نيٽي چوڪري اميد ۽ خوف واري ڪشمڪش ۾ مبتلا هئي: هوءَ پاڻ کي سڀ کان حقير سمجهي رهي هئي. صرف هڪڙي ڳالهہ ظاهر هئي تہ زندگي هن لاءِ ڏکي ٿيڻ واري هئي. ان، ڏسڻ ۾ سٺي ايندڙ ماڻهوءَ ٿوري گهڙي لاءِ هن جي بچيل سوچ تباهہ ڪري ڇڏي، پڪ هو جتي بہ هو مٺس ڪلندو هوندو. ۽ هيءَ ڪم عقل ۽ ڏڪاريل هئي ۽ سمجهيائين ٿي تہ هوءَ وري ان کي ڏسي نہ سگهندي. (تہ پوءِ هن جون اکيون در ۾ چوڪنل هيون؟)

سيني اشارن انهيءَ حقيقت جي نشاندهي ٿي ڪئي تہ سوڪي زندگيءَ ۾ پهريون ڀيرو محبت ۾ ڦاسي وئي هئي.

٢٤

پر ”اهو ماڻهو“ ڪليو ڪو نہ هو. ڊان، جنهن جو پورو نالو ڊونالڊ بريان هو، جڏهن گهڻي سوچ ۾ هوندو هو تہ ان کي تيلي چٻاڙڻ جي عادت هئي. ۽ هن وقت هي ٢٣ سالن جي عمر جو ڊاڪٽريءَ جو شاگرد اونهي سوچ ۾ هو. فوجي ڪئمپ مٿان جيئن ئي شام جا پاڇا لڙيا، هن جي ڪوٺي اڌ خالي ٿي وئي. ان جا ساٿي اڪيلا يا ٻہ ٻہ ٿي ماني کائڻ واري هال ۾ رات جي ماني کائڻ لاءِ ويا. نوجوان فوجين جا روايتي چرچا هليا پئي. ڇوڪرن مان ڪنهن جي بہ ذهن ۾ شام کي ٻي مزي ڪرڻ جو خيال ڪو نہ هو.

”ڊان، توکي رات جي مانيءَ تي ڪو نہ ڏٺوسين. تنهنجو ڪاڏو نهاريندا رهيا سين، هون؟“

”اڄ رات اسان سان هلين ٿو؟“ هنن ڇيڙايس.

”مان توکي پينگهہ واري جاءِ ڏيکاريندس ---“

ڊان ڇٻاڙيل تيلي هڪڙي ٻيجهڙي بيٺل ڏانهن اڇلي. اهي هن کي ڇوڪرين سان گڏجڻ کان وڌيڪ ڪتابن سان خوش هجڻ ڪري ”درويش“ سڏيندا هئا.

”ڏوڙ پائي،“ هي ڪرڪيو ۽ پنهنجي هٿن کي ڪياڙيءَ پٺيان ٻڌي اٿيو.

”ڇا تڪليف آهي--- تنهنجي مومل رسي وئي ڇا--؟“ هن کي ڪل پوڳ رٿيل منصوبي وارا پئي لڳا. ”اي، انهيءَ جو ڇا ٿيندو، سهڻي ڊاڪٽر پنهنجي مومل ڪاوڙائي ڇڏي آهي--“ ۽ ”سهڻو ڊاڪٽر“ هن جي ڇيڙ هئي، جنهن تي هي سدائين کلڻ جي ڪوشش ڪندو هو.

ڊان سٽ ڏئي پنهنجي ٽوپي ڪنئي. ڪلنڊڙن جي ٺهڪڙن جي وچ ۾ هو ٻاهر نڪري ويو، پر در ۾ موٽيو، ”توهان ان بابت ڇا ڄاڻو، ڄڻتو، جنهن کي مون هاڻي ڳوليو آهي --؟“

ها، ٿي سگهي ٿو هن ڳولي هجي.

ڊان لاءِ هن کان اڳ ۾ اهڙو واقعو ڪڏهن ڪو نہ ٿيو هو. گهٽ ۾ گهٽ تڏهن کان جڏهن هن جي سنڪتياڻي ”روزي“ چوڙ دروازي مان ٻئي ڇوڪري سان پرڻجي وئي هئي. ڪجهہ وقت کان پوءِ هن ان کي وساري ڇڏيو هو. بوءِ هن ”رُٽ“ سان دوستي ڪئي هئي جيڪا ٿلهڙي هئي. سڀ کان وڌيڪ هن جي ماءُ ان وٽندڙ ڇوڪريءَ کي پسند ٿي ڪيو. ان جي وڏي ڏي واشنگٽن ... واپاريءَ سان پرڻجي

وٺي هئي ۽ ننڍي اسڪول ۾ پڙهي رهي هئي: ماءُ فڪرمنديءَ مان منتظر هئي ته هن جو اڪيلو پٽ ڪنهن کي زال چونڊيندو.

ٻاهر تازي هوا ۾ هو فوجي اڏي جي سرن واري رستي تان آهستي آهستي اڳتي هلندو ويو. اتي اچا به ٿڌ هئي، پر گهر جي سوچن هن کي گرمائي ڇڏيو، ٻه ماڙ جاءِ جي اڳيان لوهي دروازو، گهنٽيءَ ۾ سنهڙيون پٽريون، ۽ اندر، ماڻس سدائين، جڏهن هو ايندو هيو ته ڪيس ڪيڪارڻ لاءِ، حاضر هوندي هئي، ٻي ماڙي لاءِ ڪاٺ جي ڏاڪڻ ۽ هن جو ڪمرو ---.

رُتِ ۽ هن !اتڪل هڪ سال پيار ڪيو پر هڪ ڏينهن ان ڪيس چيو هيو ته هوءَ اجان تمام ننڍي آهي ۽ ڪنهن به فيصلي ڪرڻ جي قابل نه آهي ۽ اهو ته هوءَ اجا وڏيڪ دنيا ڏسڻ ٿي گهري. پوءِ اها امن واري ٽولي ۾ شامل ٿي هئي ۽ انهن ان کي آفريڪا موڪلي ڇڏيو. ٽمبڪٽو ڏانهن جنهن جي هن کي خبر هئي. ڊان ان کي وڃائي ويٺو. ۽ رُتِ کان پوءِ هو بنا سنجيدگيءَ جي هڪ کان پوءِ ٻي ڇوڪريءَ کي دلاسا ڏيندو رهيو ۽ پوءِ هو ائين اڪيلو رلندو ۽ مزا ماڻيندو رهيو. گهر، ملڪ جي وڻن ۽ سمنڊ جي اڪير هن تي غلبو ڪرڻ لڳي.

"ڊان،" هن جي ٻيءَ هڪ مصروف وڪيل تنبيهه ڪئي هيس، "ياد رک، تنهنجي تعليم پهريائين آهي!" پڻس پنهنجي عمر کان ٿورو وڏو ٿي لڳو ۽ ان جي لونڊڙين جا وار به ٿورا اڇا ٿي ويا هئا. ان جا پرون به ڪجهه گهاٽا هئا جنهن ڪري ماڻهو ڪيس چيڙاڪ سمجهندا هئا، پر اهو ائين هو ڪو نه. نه، هو پنهنجين ڏيٺرن سان کلندو رهندو هو ۽ جن گهڙين لاءِ گهر هوندو هو ته ڊان جي پڙهائيءَ ۾ دلچسپي وٺندو هو. پيانو پڻ وڄائيندو هو، شام جو مهمانن واري ڪمري ۾ هوشياريءَ سان. لئبريريءَ طرف دروازو کليل هوندو هو ۽ هن جي ماءُ ان جي خدمت ۾ لڳي پئي هوندي هئي.

۽ هاڻي، هُتي فوج جي وڏي اڏي جي اسپتال ۾ هڪ ڇوڪري سٽل هئي جنهن ڊان کي منجهائي ڇڏيو هو. چرپائپ، بلڪل. هن ان جو نالو ۽ حسب نسب به ڪونه ٿي ڄاتو. هو چڱي ڀلي واقفيت ڪري نه سگهيا هئا. اجا تڪليف ڏيندڙ احساس هن کي سڪ ڪري ڇڏيو هو. هن پنهنجو پاڻ کي سبب ڏنو ۽ انهيءَ انومان تي پهتو ته هتي فوجي ماحول جي ائن مهينن جي ڪري هو پنهنجي ساٿين وانگر، سخت بوٽن ، تختن ڪرڻين ۽ فوجي ڪاڏي کان خفي ٿي ويو هو. هو پنهنجي انهيءَ حصي کان گهبرايل هو پر اسپتال ۾ لڳندڙ ڊيوٽيءَ کان خوش هو.

هڪڙي ڇوڪريءَ کان جيڪا نه ڪورايائي هئي نه آمريڪي، هو منجهيل هوا ته پوءِ اها ڇا هئي؟ لچاري مجبور --" مجبور ڇو ته ان جي ڄنگهه پڳل هئي،" پر

دنيا ۾ صرف اها ته خوبصورت ڇوڪري نه هئي.

رات اونداهي ٿيندي پئي وئي ۽ اتي انهيءَ علائقي ۾ جتي ٻارن ٻچن سان رهندڙن جا گهر روڊ سان قطار ۾ هئا، ڪا رونق ڪانه هئي.تڏهن راتين ڪري گهرن آڏو لڳل ڇپرون به سڪي ويون هيون. ڊان کي خبر نه ٿي لڳي ته هي اتي ڇو ٿي گهميو سواءِ ان جي ته هو سوچن ۾ ٻڏل هو. هن ٻاڻ کي پڪ ڏياري ته اهو انهيءَ ڪري نه آهي ته روڊ سٽو اسپتال ڏانهن ٿي ويو. اهڙا اتفاق ٿيندا رهندا آهن.

"ڇوڪرا، بي وقوف نه ٿيءُ" هن پنهنجي پيءُ جي تنبيهه ڪندڙآگر ڏني. ڊان مڙيو ۽ هلندو رهيو تانجو هو هڪ هوٽل وٽ پهتو. "پُٽ، توکي ڊاڪٽريءَ ۾ ماهر ٿيڻ ۾ اڃا ٽي سال آهن. تون ٻاڻ کي ڪٽي ڦاساءِ نه، اڃا نه! "

"هڪڙو بند ڪباب، مهربان." هن اڄ رات ماني ڪونه کاڌي هئي ۽ اها بي وقوفي هئي.

"هڪڙي بوتل" ان کي وساري ڇڏ اتي، ڇوڪريون گهٽيون آهن.

انهيءَ ٻئي کاڌي ڪيس مزو ڏنو ۽ هڪڙي ٻي لاءِ آرڊر ڏنائين. اهي اڪٽي ڏهه وڳا ٿي ويا هئا.

جڏهن اڌ رات ٿيڻ لڳي، سوڪي اڃاتائين پنهنج بستري تي سجاڳ هئي، هن ٻاهران ٽڪل آواز ٻڌا. "ڏاڍي ٿڌ آهي،" رات جي ڊيوٽيءَ واري نرس چيو. ٻارو شايد گهٽو ڇمندو ۽ سوڪي ڪابه مدد ڪري نه ٿي سگهي. ۾ اهڙي رات ۾ شهر ۾ رهندڙ غريبن لاءِ ارمان ٿي ڪيائين. ٻاڻ به پينو ٿي رهيل ڪري - اها هڪ خوف ناڪ ياد هئي- هن يتيم گهر ۾ وڃڻ ڪان اڳ تڏي پٽ تي مصيبتون برداشت ڪيون هيون.

لڙ بکيڙي وارو ڇانهه خانو هن لاءِ پوءِ به سٺو هوندو هو. ۾ افسوس! هن لاءِ کو به ڪونه پڇندو هو. اني به نه. جيڪڏهن هوءَ انيءَ کي سير تي وڃڻ ڏني ها ته هن جي ڇنگهه ڪو نه پڇي ها. ۾ پوءِ وري، هي زندگيءَ جو تجربو ٿي ويو هو، جنهن کي وسارڻ نه گهرندي. هن شام جو هيءَ" ان" سان ملي نه سگهي ها.

"وڏيڪ ٻن يا ٽن هفتن ۾،" ڊاڪٽر چيو، "اها گهر وڃي سگهندي،" ۾ ان اهو ڪونه پڇيو هو ته هن جو گهر ڪٿي هو. سوڪيءَ نيڪ ٿيڻ ڪان پوءِ وارين زندگيءَ جي پريشانن کي ٻاهر اڇلائي ڇڏيو. هن لاءِ صرف اهو ئي هوندو ته هوٽل ۾ ڪم ڪار جاري رکي - اهو ٻنيون ڪمرو. هاڻي اهو ڪو ڏکيو نٿي لڳو، ٿي سگهي تو ڪا ٻي ڳالهه ٿي پوي، ها، "سڀ ڪجهه نيڪ ٿي رهيو آهي."

سوڪيءَ کي پڪ هئي ته هيءَ "ان" کي ٻيهر ڏسي سگهندي، اها هن جي تمنا هئي. خاص طور تي جي اهو اسپتال ۾ ڪم ڪندو رهيو. ڇا اهو اٿين نه هيو جيئن

هن ٻڌايو هيو؟ وراڻيو مان لنگهندڙ نرس جي بوٽن جي هلڪي آواز ماٺ کي ٽوڙي ڇڏيو. سوڪي اڪيلي نہ هئي.

هاڻو، سوڪيءَ چاتو ٿي تہ ان کي پيهر ڏسندي. جنهن مهل گهنڊ وڳو، اهو ٻڌائڻ لاءِ تہ اڌ رات ٿي وئي آهي، هن پرسان رکيل بتي وسائي ڇڏي. هن کي گهٽو ڪري پڪ هئي. پر جنهن ڳالهہ جي هن کي خبر نہ هئي، اُها اها هئي تہ ڪجهہ پنڌ تي هڪ ڪوٺيءَ ۾ رهندڙ نوجوان جيڪو هن جي ذهن مان نڪري نہ ٿي سگهيو، اهو بہ بستريءَ ۾ سٽل تہ هيو پر ننڊ ڪانئس ڪوهين ڏور هئي.

ٻاهر چوڪيدار اتر ڪان ايندڙ ٿڌ جي لهر ڪري ڏڪيا ٿي. اهاهڪ ٿڌي رات هئي.

٢٥

ڊان گھٽي ڪوشش ڪئي ته نه وڃي جو ڇوڪريءَ کي ڏسي جنھنجي ياد ھن کي ڪالھ کان ستايو پئي. بجاءِ ان جي ھو لئباريٽريءَ ڏانھن تحقيقاتي ڪم ڪرڻ لاءِ ويو، "تمام اھم" ھن کي ياد آيو. ھن جي ورانڊي کان پاسو ڪندي ھو ڪيترن ڏينھن تائين سوڪيءَ کان پري رھڻ جي ڪوشش ڪندو رھيو، ھن ان کي پيھر ڪونه ڏٺو جيستائين ھو ھڪڙي صبح جو وارڊن جو روز مره وارو چڪر لڳائڻ لاءِ ڊاڪٽرن سان گڏ ھو.

"سلام تشي، اوون سوڪ،" وڏي ڊاڪٽر ڪيڪاريس ۽ سوڪيءَ مرڪيو. ڊاڪٽر ھن جو نالو بلڪل غلط اچاريو - ھو ڪڏھن به ڪين سِکيو. اھو ڊگھو آواز ۽ سنيءَ وانگر تکو پئي لڳو.

جڏھن ھن ڊان کي ڏٺو، ھن جي دل ٽپا ڏيڻ لڳي. ڊان خيال ڪيو ته، جيترو مان سوچيان ٿو ان کان وڌيڪ پياري آھي. مون کي اھو ميٺو پوندو، مان سمجھان ٿو مونکي ان سان پيار ٿي ويو آھي. عجيب اھي، اھا ڪھڙي قسم جي ڇوڪري آھي.

ان ھن ڏانھن مٿو لوڏيو.

ھن پڻ ان ڏانھن مٿو ڌوڻيو.

"خوشخبري - !" ڊاڪٽر ڪڙڪيدار آواز ۾ چيو. پيو ڪو انھيءَ جي آواز کان ڊڄي وڃي ھا، پر ھو ڏاڍو مھربان ھو. "خو-ش-خب-ري، اسان اڄ توکي تنھنجي پيرن تي ھلائڻ جي ڪوشش ڪنداسين."

"اڄ؟"

"بلڪل. منھنجي جلد بدلي ٿيڻ واري آھي ۽ مان انھيءَ کان اڳ توکي ٺيڪ ڏسڻ گھران ٿو." سوڪي ان مھل گھبرائجي وئي ھئي. انھيءَ جو ملطب ته ھوءَ ھتان ضرور نڪرندي ۽ ٿوري وقت ۾ انھيءَ چانھ خاني ڏي واپس ويندي.

ھن جي نبض ٺيڪ ھئي. سڀ چڪاسون ٺيڪ ھيون. ڊاڪٽر پنھنجي نائبن ۽ نرسن جي اچي قطار سان ڦيرو ڪاڏو ۽ پئي ڪمري جي چڪر لڳائڻ لاءِ ھليو ويو. ڊان در وٽ مڙيو ۽ ھنڪي اک پڪائين.

اھو جيتري جلدي ڪري ٿي سگھيو اوتريءَ ۾ واپس سوڪيءَ جي پرسان پھچي ويو.

"اي،" ان چيو "مون توکي پيرن تي ھلائڻ لاءِ رضاڪارانه طور آڇ ڪئي."

 چڻ اھو خراب کان وڌيڪ خراب نه پئي ٿيو-! سوڪي ڳيت ڏني.

"تنهنجو نالو ڇا آهي؟"

"يون ان سوڪ" (*) هن آهستي چيو.

"ڇا مون کي اهو توکي پورو سڏڻو پوندو؟"

"نه، 'سوڪي' ڪافي آهي."

"او، سوڪي،" ان نالي جو مزو ورتو. "ٺيڪ آهي، سوڪي، ڇونه اسين هاڻي شروع ڪريون؟ پهريائين، ٿوري گهڙيءَ لاءِ هنڌ جي ڪناري تي مٿي ٿي ويهه."

هن مڃيو. مٿي ٿيڻ ڪري هن جو مٿو ٿورو ڦرڻ لڳو، پر ڊاڪٽر جي هٿ جي مضبوط پڪڙ ڪري بچ. (هو خوبصورت آهي، مان ڪڏهن به ڪونه ڏٺندس جيڪڏهن-)

"آرام سان ڪر." هن هدايت ڪيس. "ڇا تون هتي گهٽو رهي آهين؟"

هن پيهر مٿو لوڏيو، هن جي انگريزي ڪم نه پئي آئي، پر خاموشي ڪين خفا ڪونه ٿي ڪيو.

جڏهن آخر ۾ اهو انهيءَ ڳالهه تي آيو ته هاڻي سوڪيءَ کي مٿي ٿي ٻيهڻو پوندو، هن کي پڪ ٿي وئي ته سندس ڇنگهه وري پٺي پوندي. هوءَ هٻڪڻ لڳي. پوءِ هن صاف طور تي ڪوريائي ٻوليءَ ۾ ڊاڪٽر کي چيو ته هوءَ ائين ڪري نٿي سگهي- پر هو کلڻ لڳو.

"مان پنهنجي ڊاڪٽر ٿيڻ واري منزل تي آهيان،" ان دعوا ڪئي. "مان ڄاڻان ٿو ته ڇا ڪري رهيو آهيان. هاڻي بلڪل هوشيار ٿي!"

"پر مان ڪري ڪونه سگهنديس."

"مان سمجهان ٿو ته تون ڇا ٿي محسوس ڪرين، هڪڙي پيري منهنجو به مريو پڇي پيو هو. پر تنهنجي اها ڇنگهه اڳي کان به مضبوط ٿي ويندي."

اها صرف ڊاڪٽر جي مرڪ نه هئي جيڪا دل وٺي رهي هئي، پر ان ٿورن ڏينهن ۾ سوڪيءَ کي گهمڻ جهڙو بنائي ۽ پيو گهٽو ڪجهه ڪري ثابت ڪري ڏيکاريو هو -

جيئن ته هن جو ڪو حقيقي گهر ڪونه هو جو هوءَ اوڏانهن واپس وڃي، ڊاڪٽر هنکي هڪڙو هفتو وڌيڪ اسپتال ۾ رهڻ ڏنو. ۽ ائين اهو هن کان اڳ ۾ روانو ٿي ويو ۽ نئين ڊاڪٽر وٽ وقت مشڪل هوندو هو جو اهو سوڪيءَ لاءِ ڪجهه معلوم ڪري، جڏهن هيءَ انهن سيني کي سلام ڪندي هئي. اها حقيقت هئي ته ڊاڪٽر هن جي مدد لاءِ هر وقت حاضر هوندو هو.

جنهن مهل ڪاري فوجي گاڏي سوڪيءَ واري ڇانهه خاني ڏانهن وڌي رهي

---

* 'يون' ، مامي طرفان سوڪيءَ کي ڏنل نالو. مترجم.

هئي ان وقت ڏينهن انتاري وارو هو، پر سڄي سيئٽال شهر ۾ ان جي گهٽين تي اس پکڙيل هئي. اها تاڻيل هئي ۽ ٿوري ٿڌ به لڳس ٿي ڇو ته ولس ڪوٽ ڪونه هو. جنهن مهل ڪار بيٺي، هڪڙو ڪمزور ۽ سهڻو ڇوڪرو دروازي مان مٿي ان جي اچڻ جو پڌائڻ لاءِ ڊوڙي ويو. ڊاڪٽر کي ان جوڇڙهڻ محسوس ئي ڪونه ٿي ٿيو. گهوڙيون (بيساکيون) به هٿن پر تيار ٿي ويون.

جڏهن سوکي ۽ ڊان هلڪي روشني واري ڪمري جي دروازي پر ظاهر ٿيا ته اندر سڀ ڳالهائيندڙ ماٺ ٿي ويا.

ڊان روشنيءَ جي گهٽتائيءَ لاءِ تيار نه هو، تيز ڪاڻڻ لڳو.

"هي آهي جتي تون ڪم ڪندي آهين؟"

"هائو-"

"ايترو اونداهو،" هن چيو. "تون ان کي ڪيئن ٿي برداشت ڪرين؟"

"ڇرياٺپ وارو سوال." هن ڇوڻ گهريو هو جي هن جي انگريزي سٺي هجي ها. بهرحال جيڪڏهن هن انهيءَ کي غلط ٿي سمجهيو ته پوءِ ڇا، جي هن ڪيس پڌايو ته هن کي پنين ڪمري پر ڪم ڪرڻو هوندو هو.

اوني دخل جي پنيان هئي ۽ سوکيءَ ان کي ڏسندي ئي پنهنجي اندر پر گرمي محسوس ڪئي. اوني پنهنجي طريقي سان مهربان هوندي هئي، ان ڪانسواءِ اها سوکيءَ جي مالڪياڻي هئي. هاڻي هوءَ انچارج عورت کي ڏسي مرڪڻ لڳي جڏهن ته بيرياڻيون اتي ئي ڇميون بيٺيون هيون.

اوني آهستي آهستي سوکي ۽ ڊان ڏانهن هلندي آئي. هوءَ ڪراڙين ڪوريائي عورتن وانگر آرام سان پئي آئي. خاص ڪري هوءَ پنهنجي هلڪي ڳاڙهي رنگ جي ڪپڙن پر پرڪشش پئي لڳي.

سوکيءَ ادب مان سلام ڪيس. اوني به سلام ڪيو ۽ ڊان به سلام ڪيو. ان سوکيءَ کي ڳالهائڻ لاءِ ڇڏيو.

"مان واپس آئي آهيان." هن سادگيءَ مان چيو.

"هون-"

ماٺ.

"تون ٺيڪ آهين؟" اونيءَ آخرڪار هن کان پڇيو.

"هائو، توهان جي دعا سان."

آهستي آهستي گراهڪ به پنهنجي ڳالهائڻ پر لڳي ويا، گهٽو ڪري انهن پنهي بابت. بيرياڻين سوکيءَ بابت جيڪو ڪين پڌايو هو ان هنن جي هورا ڪورا کي مطمئن ڪري ڇڏيو هو. ڊان جو اتي هجڻ هنن لاءِ بلڪل اچرج پر وجهندڙ هو.

پوءِ سوڪي ڇا ڪري سگهندي؟ هاڻي هوءِ ٿڪجي وئي هئي ۽ هن سمجهيو ته ڪا خراب ڳالهه آهي. اوني ۽ نائب انچارج ۾ سخت بحث شروع ٿي ويو ۽ پيا به ان ۾ شامل ٿي ويا. ڊان سوڪيءَ جا شرم وچان ڳاڙها ٿيندڙ ڳل ڏٺا. اهي هن بابت ئي بحث ڪري رهيا هئا.

"اهو ڇا آهي؟"

"صبر ڪرا" هن چيس.

"پر اهي ته تنهنجي باري ۾ پيا ڳالهائن -؟" ٻوليءَ جو سمجهڻ ۾ نه اچڻ جوڪيڏو نه وڌندڙ احساس هو.

"اي!"

"هتي نه" ان اعتراض ڪيو ، "سڀ گراهڪ ٻڌن ٿا" ان گوڙ بند ڪرائڻ جي ڪوشش ڪئي پر سوڪيءَ چيو، "مان سمجهي رهي آهيان - هائو، بلڪل، مان سجهان ٿي"

" مهربان، ترجمو ڪر" ڊان ڪي اهو ذهڻ وارو ميدان لڳو. سوڪي ان ڏانهن مڙي ۽ پنهنجي چپ ۾ چڪ وڌائين.

"هن منهنجي جاءِ تي ڪنهن ٻي کي رکيو آهي." هوءِ ڊان ڏانهن جهڪي وئي، رحم جي ديوتا جون مهربانيون، پياري نانيءَ جي تصوير ان جي اڳيان چمڪڻ لڳي. ۽ خدا پاڪ جي به مهر باني، اهو خدا جنهن بابت ڪيس ڊان ٻڌايو هو. شڪر آهي ته هاڻي مان اڪيلي ڪونه آهيان- نه ته وري مان هتي ته هاڻي بلڪل مري وڃان ها.

اونيءَ چيو، "مونکي افسوس آهي، توکي خبر آهي، اسان کي ڪنهن جي ضرورت ته هئي." ڊونگ ڪندي يا نه اوني واقعي ئي شرمسار لڳي رهي هو. جڻ اهو اجا ڪافي نه هيو، رڌڻي جو دروازو کليو ۽ هڪڙي روڏي ڇوڪري هرهڪ هٿ ۾ گرم پاڻيءَ جي ڪٽلي کڻي ٻاهر آئي ائين جئين سوڪي سير تي وڃڻ کان اڳ ٿائين ڪندي هئي.

هن ڇوڏاري انهن سيني ڏانهن ڏٺو. انيءَ ڏانهن جيڪا پنهنجي دخل کي صاف ڪري رهي هئي،گلنار ڏانهن جيڪا هائي اسڪول تائين پڙهي هئي، ۽ هڪ ڪان ٻئي ڏانهن. انهن جي چهرن تي همدرديءَ جو ڪو به نشان ڪونه هو. ۽ هيءَ جيڪا انهن کي پنهنجو دوست سمجهندي رهي هئي-!

ڊان هڪڙو قدم اڳتي کنيو، "مان ڪوريائي ڳالهائي ڪونه ٿو سگهان پر -" ان اونيءَ کي چيو جنهن گلنار کي اڳتي اچڻ جو اشارو ڪيو. ان هن جي لفظن کي ٿورو ڏکيائيءَ سان ترجمو ڪيو.

"سوڪي" هن چيو، "تازو اسپتال مان ٻاهر آئي آهي ۽ هن کي ڪجهه ڏينهن لازمي آرام ڪرڻو پوندو. ڇا توهان وٽ ڪو ڪمرو آهي جيڪو هوءَ مسواڙ تي وٺي سگهي؟

"ڪمرو ؟ تنهجو مطلب آهي- ؟"

"هائو، منهنجو مطلب هوٽل جو ڪمرو."

"ڇوڪريون هڪ ٻئي ڏي نهارڻ لڳيون.

"مان اڳواٽ ادائگي ڪندس، جيڪڏهن توهان جو اهڙو مقصد آهي."

پئسو دنيا ۾ گهڻا دروازا کولي ٿو سگهي، يا اهو ائين ٿو ڏسجي. اوني سٽ ڏئي ٽيليفون ڪنٽي ۽ ڪلارڪ سان ڳالهايائين. سوڪي پٽ تي نهارڻ لڳي، هوءَ ماندي ٿيڻ واري هئي، ٻر هن جي چوڌاري بيرياٿيون، ڪجهه ساڙيليون ۽ ڪجهه ريس ڪندڙ ٻئي لڳيون. هن پنهنجي لاءِ هڪ آمريڪي عاشق هٿ ڪيو آهي-هڪڙو آمريڪي - انهيءَ جو ڇا!

"ڇا اهو سٺو سهارو آهي؟"

"ائين ناهي جيئن توهان ٿيون سوچيو." سوڪيءَ جواب ڏنو، ڇو ته ڪيس خبر هئي ته انهن جي ذهن ۾ ڇا هيو. "هي منهنجو دوست آهي" ٻر ڇا جي ڪري هوءَ انهن کي ان جو اطمينان ڏياري نه سگهي.

اونيءَ هوٽل وارن سان رابطو قائم ڪيو جيڪو ڇانهه خاني کان الڳ هيو.

"هڪڙي منزل مٿي، مهربان." هن چيو ۽ دروازي ڏانهن اشارو ڪيو جتان هڪ ڇوڪرو انهن کي ڪمري ڏيکارڻ لاءِ وٺي ويو. سوڪيءَ ڇوڪري کي سڃاتو، اهو هن کي ڏسي مرڪڻ لڳو ۽ خرچيءَ تي به مرڪيو. ٻر اهو بستري جي چادر ۽ ان کي ٺيڪ ڪرڻ ۾ مصروف ٿي ويو ته جيئن سوڪيءَ جي ٻاهرين دوست بابت ڪجهه وڌيڪ ڄاڻي سگهي. آخر ۾ ڊان ان جو شڪريو ادا ڪيو ۽ ڇوڪرو بي دليءَ سان ٻاهر نڪري ويو. سوڪي ڇا چئي يا ڪري ٿي سگهي؟ هتي اچڻ جي خوشيءَ ڪان نااميدي ڏانهن، جو هن ڪان نوڪري کسجي وئي هئي. ۽ ٻوءِ هيئنئن! سوڪي اجوما جي هوٽل ۾ هڪ مسواڙيءَ وانگر! مٿي- هيٺ - ۽ ٻيهر مٿي - ڇا اها مان آهيان؟ هوءَ آمريڪي نرس طرفان ڏنل وڳي تي نهارڻ لڳي ۽ هيٺين منزل تي رکيل پنهنجي ڪجهه شين لاءِ پريشان ٿيڻ لڳي. هوءَ انهن کي ڳولهي سگهندي؟ ٻر ڊان چيو هو" ڪجهه ڏينهن" هن لاءِ قسمت ۾ اڳتي ڇا هو؟

مستقبل پنهنجي مڙني گهرجن سان سوڪيءَ کي دونهي جي ڪاري ۽ ٿلهي ڪڪر وانگر دٻائڻ لڳو. اهو هن کي ڇيڪڻ لڳو، هن ڪنگهيو ۽ ڳيت ڏنائين، ٻوءِ اها ڳوڙهن کي اکين ۾ روڪي نه سگهي، جن کي هوءَ اونيءَ طرفان نوڪري ختم

ٽيڻ جي خبر پڌڻ کان پوءِ روڪيو پئي آئي. هن پنهنجي ڳاڙهي ٽيل ڇهري کي هٿن پر لڪايو ۽ ڊان جي ڪلهي جو سهارو ورتو.

ڊان هاٿي مضبوط نوجوان ماڻهو هو. هو همت وارو پڻ هو. ڪنهن شئي به ان کي ڪونه ٿي لوڏيو. لڙائي جهڳڙي جي احساس به نه، هن کي آپريشن ۾ مدد ڪرڻ پڻ وٺندي هئي، هو انداهي، جانور يا ماڻهن کان به ڪونه ٿي ڊنو. پر ڇوڪريءَ جي ڳوڙهن کان، اهو مختلف هو،۽ - هن اوچتو محسوس ڪيو - خاص طور تي سوڪيءَ جي ڳوڙهن کان.

"مهربان، سوڪي، روءِ نه ايتري غمگين نه ٿي!"

هن پنهجو مٿو، مٿي ڪنيو ڇو ته هن ان کي پڌائڻ ٿي گهريو ته انهيءَ سڀ ڪجهه هوندي به هوءَ ڪجهه نه آهي.

"مني،مان تنهنجي مدد ڪندس، مان وعدو ٿو ڪريان!" پر سوڪي روئڻ لڳي ۽ ان کي ڪير به روڪڻ وارو ڪو نه هو. گهڻي دير تائين نه.

"پڌ،" هن چيس جڏهن هن ٿوري مات ڪئي هئي "توکي آرام جي ضرورت آهي" ڊان هن کي هنڌ تي ليٽايو ۽ ان جي مٿان سوڙ وڌائين. پوءِ اهو هيٺ جهڪيو ۽ هن جو هٿ جهلي چيائين "پڌ"ان ظاهر ڪيو " سڀ ڪجهه ٺيڪ ٿي رهيو آهي." پوءِ سوڪي ڪجهه به ڪري نه سگهي پر مرڪڻ لڳي.

"مونکي واپس وڃڻو آهي،" ڊان چوندو رهيو، "پر مون کان جيترو جلد ٿي سگهندو واپس ايندس. سياڻي نه ته پرهيئه سهي-"

"هاڻو تنهنجي مهرباني،" هاڻي ساين ڏورين واريون اکيون ٽمڪڻ لڳيون.

"انهيءَ دوران، خيال رکجانءِ، هون -"

"هائو،" هن آهستي چيو. پوءِ هو ڪلڻ لڳا. ان وٽ چوڻ لاءِ گهڻو ڪجهه هيو پر هو انتظار ڪري ٿي سگهيو.

" خدا حافظ، سوڪي!"

"خداحافظ"

ان کي ننيڙي دروازي مان جهڪڻو پيو هيو جتي هن پنهنجا بوٽ ٻاهر لاٿا هيا. ڊان سوڪيءَ ڏانهن هٿ لوڏڻ لڳو جڏهن هو انهن کي پائڻ لاءِ جهڪيو.

"هاڻي، خيال ڪجانءِ"

دروازو بند ٿيو، پوءِ هڪ پيرو وري کليو. ڊان دروازي مان هنڌ تي سٽل ڇوڪري ڏانهن جهاتي پاتي. ڪمرو ننيڙو پر صاف هيو. ڪنڌ ۾ هڪ بتي ٻريل هئي۽ ان هڪ ريڊيو به ڏٺو.

شرارت مان چيائين " جهات" هو کليو ۽ روانو ٿي ويو.

٢٦

ڪمِر گهراڻي جي ملڪيت جي ديوارن اندر، هن جو ڳاڙهين سرن وارو گهر ماڻهن ۾ مٺيءَ ڪان ڍڪيل هو. گهر سنو ۾ مغربي طرز وارو هو ۾ انگريزي اکر "يو" (U) جي نموني تي ٺهيل هو. ان جي ڇت پڪ سري هئي ۾ اهڙو سنو هو ڇڻ نئون هجي. مرد ماڻهو فوجي ڪئمپ ۾ ڪم ڪندو هو ۾ ڪيس چڱي آمدني هئي. هو هتي پنهنجي زال ۾ ٻن ٻارن سان رهندو هو پر ٻہ ڪمرا مسواڙ تي ڏني ڇڏيا هئائين.

اس جي طرف واري ڪمري کي نئون رهندڙ مليو هو، ۾ جنهن ڏينهن هوءَ اتي آئي تہ ٻار پنهنجي ماءُ جي دڙڪا ڏيڻ جي باوجود ان ڪان هر هر پڇا ڪري رهيا هئا. ڇو تہ نوجوان ڇوڪري هڪڙي اوپري هئي ۾ انهيءَ لاءِ ٻہ تہ هوءَ مختلف هئي. جيڪاڇوڪري رهڻ لاءِ آئي اها سوڪي ني هئي.سوڪيءَ لاءِ هر شيءِ خواب وانگر هئي. هوءَ پنهنجي سمهڻ واري تڏي کي سڄو ڏينهن وڇايل رکندي هئي ڇو تہ هن کي اڃان تائين چوڏاري ڦرڻ ۾ تڪليف ٿيندي هئي. سوڪيءَ کي گهوڙين ۾ ٻي ڪنهن ٽيڪ ڪان سواءِ ڏسندي، ٻان هڪ خوبصورت ڇوڪري ڳولي لڌي هئي، ڊگهي وٽندڙ. هاڻي هوءَ بستري تي ليٽي ۾ پنهنجون نعمتون ڳڻڻ لڳي جيڪي گهٽيون ني هيون. ايمانداريءَ سان، هن انهن کي اڳ ۾ ڪونہ ڏٺو هيو ، هاڻ ٻہ ٻان انهن کي ظاهر ڪيو.

"تون صرف انهيءَ تي پاڙين ٿي جيڪو ڪجهہ تو وڃايو،" هن چيو هيس، "مني، تون اهي ڳڻ جيڪي تو وٽ آهن." سوڪي "مني"(*) جي وٽندڙ ۾ عجيب لقب بابت ڪڏهن بہ سمجهي ڪونہ سگهي، بلڪل جيڪا محض هڪ کائڻ جي شي هئي.

"مني، ٻڌ" هن هڪڙي آڱر مٿي ڪئي،"تون صحت مند آهين." (پر ٽنگ لاءِ تہ) "خوبصورت- (او،نہ منهنجون اکيون پوائنٽيون ۾ وار خوف ناڪ آهن) - ۾ هاڻي تون خوش پڻ آهين. يا تون نہ آهين- ؟"

"هائو" هن اقرار ڪيو.

هو شايد اڃا ڳالهائيندو رهي ها جيسيتائين ڳڻيندي ڳڻندي سندس آڱريون ڪٽي وڃن ها پر هوءَ اهڙي تہ پيار مان مرڪي هئي جو ان گهٽي پيار مان ڪٺي هن

---

* انگريزيءَ ۾ اصل لفظ "Honey" لکيل آهي جنهن جي لفظي معنيٰ ماکي آهي جيڪا کائڻ جي شئي آهي. پر هتي ترجمي ۾ لفظ "مني" لکيو ويو آهي. مترجم.

کي پاڪر پاتو. پهريون پيرو، ڊان هن کي سچي پيار واري چمي ڏني. انهيءَ چُميءَ پيار واري چٽنگ ڏڪائي. سوڪي گهڙي پل ۾ محسوس ڪيو تہ ڊان لاءِ هن جي پيڙا ڪانگ باڪ وانگر چاهت واري نہ هئي. ڪا ٻي شيءِ هئي.

ڪمرو تمام ننيڙو هيو ۽ ڊان جي چوڻ مطابق اها " ڪوٺي" هئي. ڊان هي ڪمرو هڪڙي ڪوريائيءَ جي معرفت حاصل ڪيو هو جيڪو ان کي ڊيوٽيءَ تي مليو هو. ان هن کي هوٽل مان اچڻ ۾ مدد ڪئي جتي اجوما ۽ اونيءَ انهن کي دروازي وٽ الوداع چيو. سوڪيءَ پنهجي ہٿونءِ ۾ جيڪي پئسا بچائي رکيا هئا انهن مان بل جي ادائگي ڪئي. ڊان هن کي انگريزي سيکاري ۽ هن لاءِ ڪتاب آندائين جن کي هوءَ پڙهڻ جي ڪوشش ڪرڻ لڳي. هن ڪيس ماضيءَ جي تڪليف کي وسارڻ ۾ مدد ڪئي.

"اهو تڏهن هو جڏهن تون زندگيءَ جي ڏکويل وقت ۾ رهندي هئين،" اهو ڪليو. سوڪيءَ کي نوان لفظ وڇندڙ لڳا- مهربانيون، پيار - مان چاهيان ٿي جيڪر اهو اڳ ۾ ڄاڻان ها، هن سوچيو.

"مان توکان سواءِ ڇا ٿي ڪري سگهيس؟" هن مشڪل سان جملو پورو ڪيو.

" صرف مهربان ڏٽيءَ جو شڪر ادا ڪر جنهن توکي منهنجي رستي ۾ موڪليو -" پوءِ ڊان ڪو نہ ڪليو. هو هن جي زلفن سان ڪيڏندي، هن ڏي گنڀير نظرن سان ڏسڻ لڳو، پوءِ تيزيءَ سان هٿ موٽايائين چڻ اهو سڙي پيو هجي يا ڪا ٻي شي. نہ - سوڪي هن کي ڀلائي نہ سگهندي. ۽ هوءَ پڻ اهو خيال ڪندي خوش هئي.

"هو اچي پيو،" هن ٻارن کي چوندي ٻڌو. ڊان انهن لاءِ اڪثر ڪئمنڊا خريد ڪري ايندو هو ۽ هو در کولڻ لاءِ پاڻ ۾ وڙهندا هئا. اهو اتي بيٺو هيو ۽ جڏهن سوڪيءَ دروازي کي کولڻ لاءِ سرڪايو تہ ڏنائين تہ ٻار ڪئمنڊن جي خاطر هن کي چنبڙي ويا هئا. جنهنگلو ڏنل ايوان انهن جي کيڏڻ جو ميدان هو. ڪنڌ ۾ ڪُوهي هجڻ ڪري اها ڪم جي زال ۽ ٻين پاڙي وارن لاءِ ڪپڙن ڌوئڻ جي جاءِ ٿي وئي هئي ۽ اتي هر وقت ڪم ڪار ڪري چوپول لڳو پيو هوندو هو. هاڻي اتي ڊان بيٺو هو - پير ڪوليو - ڪم ڪندڙ عورتن ۾ ٿورو اڻ وڻندڙ.

"تنهنجو ڪم ڪئين پيو هلي؟" ان پڇيس. بس ان جي مهربانين سان هاڻي هوءَ پنهنجو پاڻ پئسا ڪمائي رهي هئي.

"مون سياڻي لاءِ سڀ ڪم مڪمل ڪري ڇڏيو آهي،" هن اشارو ڪيس، "اچ ۽ ڏس!" چمڪندڙ فرش تي پرٽ پريل رومالن جي قطار هئي ۽ وهاڻن جون

چوئون ۽ ميز پوش پڻ سڀ صفائيءَ سان قطار ۾ رکيل هئا.

"سوکي، تون تہ واقعي ماهر آهين. مون کي تو تي فخر آهي."

"اهو هنر آهي. مون سڀ سامان استعمال ڪري ڇڏيو آهي ۽ وڏيڪ وٺڻ جي ضرورت آهي، جڏهن دوڪان وارو مونکي هن جي ادائگي ڪندو."

" مان توکي ڪجهہ پئسا اڌارا ڏئي ٿو سگهان."

"نہ، نہ مهرباني، مان پنهجو پاڻ ڪوشش ڪرڻ ٿي گهران."

اهو سڀ انهيءَ ڏينهن کان شروع ٿيو هو جڏهن هوءَ هوٽل کان آئي هئي ۽ ڊان هن جون ٺاهيل ڪجهہ تصويرون ڏٺيون هيون. - اهي جيڪي هن اسڪول ۾ ٺاهيون هيون.

" ڇوڪري، توکي ڏانءُ آهي."

"مان شڪليون ٺاهڻ پسند ٿي ڪريان." هن ظاهر ڪيو.

" پوءِ تون ڊرائنگ جي تعليم ڇو نٿي حاصل ڪرين؟"

"تمام مهانگي آهي."

"آمريڪا ۾ هنر جا ڪيترائي اسڪول آهن-"

لفظ آمريڪا ڪمري ۾ گونجيو ۽ هوا ۾ لٽڪندڙ لڳو. ڊان محسوس ڪيو تہ ان اهڙي مسئلي کي ڇيڙيو آهي جيڪو سنو هو تہ اتي ئي ڇڏ جي يا ، ٿي سگهي، حل ڳوليجي.

"هائو- آمريڪا ۾. ٿي سگهي ٿو تون هڪ ڏينهن اوڏانهن وڃي سگهين-"

"انهيءَ لاءِ ادائگي ڪير ڪندو؟ آ ، پئسو -"

"واقعي، ڪير ڪندو؟ منهنجو مطلب هينئرني ڪو نہ آهي ، ۾ مستقبل ۾ ٿي سگهي ٿو - ڪنهن کي خبر؟ سڀ کان پوءِ تنهنجو پيءُ آمريڪي آهي-"

"انهيءَ جو ذڪر نہ ڪرا" سوکي چڙي پئي. هوءَ پنهنجي جذبات ۾ لڙهي وئي.

"مان شرمنده آهيان، ڊان، ۾ اهو امان کان بہ پري ڀڄي ويو ۽ مونکي بہ وساري ڇڏيائين. مان انهيءَ سان نفرت ٿي ڪريان"

"تون انهيءَ سان نفرت ٿي ڪرين؟"

"مان- مان ان سان پيار ڪندي هيس، منهنجو مطلب آهي، منهنجو ان لاءِ اهڙو خيال هو. ۾ اهو تبديل ٿي ويو آهي."

پوءِ پيءُ جي ڪهاڻي سوکيءَ جي چپن مان جڻ وهڻ لڳي. ان ماڻهوءَ جي باري ۾ سڀ ڪجهہ جيڪو سمنڊ پار رهندڙ هو. ڊان ڀيريون ڀيرو هن جي خوابن ۽ تڪليفن بابت ٻڌو ۽ هن جي ڪهاڻي ٻڌائڻ ۾ مداخلت نہ ڪيائين. ان ڏينهن کان پوءِ

هو هڪ ٻئي کي وڏيڪ چاڻڻ لڳا.
پوءِ ڊان پنهنجي صدري ۽ ٽوپي ڪلهيءَ ۾ ٽنگي. ان سان ننڍڙو ڪمرو چڻ مڪمل ٿي لڳو.

"تون هنن ٿومنن کي ڪيئن ٿو سمجهين؟" سوکيءَ سچي شام تجربو ڪندي رهي هئي.

"سٺو، بادام جا گل آهن؟"

"نه، چريا ڇوڪرا، ناسپاتيءَ جو ٻور."

خاڪا پرت پرڻ لاءِ ٿوني طور ڪم ايندا هئا جيڪي سوکي شهر ۾ هڪڙي دوڪاندار عورت کي وڪڻندي هئي. ڪِم جي زال جي هڪڙي ساهيڙي هئي جنهن جو هڪڙو دوڪان هو.

سوکي ۽ ڊان کي انگريزيءَ ۾ ڳالهائڻو پوندو هو ڇو ته ڊان ڪوريائي ٻولي سکڻ ۾ دلچسپي ختم ڪري ڇڏي هئي. "ڳالهائڻ جهڙي نه آهي،" ان صاف طور تي چيو. "تون، سوکي، مستقبل ۾ انگريزي سکڻ جي وڏيڪ ضرورت محسوس ڪندينءَ."

سوکيءَ پنهنجا ڪن مستقبل کان بند ڪري ڇڏيا. هوءَ هاڻي هن ڪوٺيءَ ۾ خوش هئي جنهن جو فرش ترڪڻو هيو ۽ جيڪو چلهه ۾ ڪوئلن جي ٻرڻ ڪري ٿورو گرم رهندو هو.

ڊان هيٺ تڏي تي هن جي پرسان ويٺو. اهو ڪنجهڻ لڳو. هن جون ٽنگون ڊگهيون ۽ مظبوط هيون.جڏهن هو سنبوسه کائي رهيا هئا جيڪي هو اڌي تان خريد ڪري آيو هو. هن ڪجهه آرام محسوس ڪيو ۽ ان جي پٺيان واري پٽ کي ٽيڪ ڏئي ويٺو.

"مان آمريڪي کاڌو پسند ٿي ڪريان،" سوکيءَ هن کي ٻڌايو.

"بلڪل، تون آمريڪي ته آهين ----"

وري پيهرا

"تون آمريڪا ۾ انهيءَ کي گهڻو سمجهندينءَ،" هو چوندو رهيو. "وڻندڙ ۽ خوبصورت، تون پڙهي سگهندينءَ ۽ پنهنجي لاءِ رهائش ٺاهي سگهندينءَ."

"مون کي وقت مشڪل ملندو؟"

"نه، ڇا جي لاءِ؟"

"منهنجون اکيون، منهنجا وار، ماڻهو نه کلندا؟"

"مٺي، دعا ڪر اهي توکي "آمريڪا جي سهڻي" چوندينا."

هينئر تائين هن جيڪو ڪجهه وچايو هو انهيءَ جي خوف سوکيءَ کي مستقبل

لاءِ رڳو رڳو ڪان باز پئي رکيو. بهرحال، هن کي ٻڌائڻ کان سواءِ، ڊان سوڪيءَ جي پيءُ کي خط لکڻ جو خيال ڪيو هيو. هن هاڻي ڪانٽس پڇيو:

"ڇا تو وٽ پنهنجي پيءُ جي تصوير هوندي؟"

"ڇا جي لاءِ ----"

"انهيءَ لاءِ ---- او، سوڪڙي طور."

"مون وٽ ڪانهي. مون اها وڃائي ڇڏي. نه، مون انهيءَ کي هزارين ٽڪڙن ۾ ڦاڙي ڇڏيو."

"ڇو؟"

پر انهيءَ بابت سوڪيءَ ڪو نه ڳالهايو.

"مون وٽ هڪڙو خط آهي." بجاءِ ان جي هن قبول ڪيو.

"پوءِ، اهو ڏي."

هن بي دليءَ سان ڪوٺيءَ جي جاري مان رنگ ڏنل پيتي ڪنئي ۽ ان تان مٽي صاف ڪئي.

ڊان انتظار ڪيو.

چابي سان هٿوراڙيون ڏيندي هن پنهنجي خواهش جي خلاف پيتي کولي. هن جو خط جيڪو واپس آيو هو اهو به اتي پيو هو، ۽ اٿين ٿي_اسڪول جي تصوير وارو فريم ۽ قلم دان جيڪو مامي ڏاهيو هو.

"مون کي نه گهرجي،" هن پنهنجي ٽٽل انگريزيءَ ۾ آهستي چيو. ۽ ڊان سمجهيو. ڊان سان اهڙو رستو هيس جو هو هر ڳالهه چڱي نموني سمجهي ٿي ويو: ۽ ڇوڪري پڻ جيڪا هن سان واقف ٿي هئي ڪيس پسند ڪندي هئي. انهيءَ لاءِ نه ته ڪو ان وٽ ٻاهرين دنيا هئي يا اهو ڪجهه خريد ڪري ايندو هيو. سوڪي، سوڪي هئي ۽ ان هن کي يڪانو بنائي ڇڏيو هو.

جنهن مهل سوڪي پيتيءَ جي تري مان هڪڙو گهنجيل ڳاڙها ۽ نيرا نشان لڳل لفافو ڪنيو ته ان وقت سج يانڪپو ضلعي ۽ ڪِم وارن جي گهر مٿان ٻڏي رهيو هيو. انهيءَ تي ڪيترن نمبرن سان هڪڙي ايڊريس هئي جنهن کي هوءَ ٿورڙو ٿي سمجهي سگهي. هن اهو ڊان کي ڏنو.

"ڇا مان انهيءَ کي پڙهي ٿو سگهان؟"

هن هاڪار ۾ مٿو لوڏيو.

جڏهن ڊان انهيءَ کي پڙهيو، پيءُ لاءِ وساريل خيال وري سوڪيءَ جي ذهن ۾ ايرڻ لڳا.

"مان ان کي وسارڻ ٿي چاهيان،" هن ضد ڪيو." هو مون کي پيار نٿو

ڪري."

"سوڪي --- ڇا جيڪڏهن -- منهنجو مطلب آهي، تون چاهيندينءَ ته مان ان سان رابطو قائم ڪريان؟"

"ان سان رابطو قائم ڪندين -- منهنجي پيءُ سان؟"

"بلڪل، مان فوجين جي معرفت ڪوشش ڪري سگهندس. ان جو نمبر هتي آهي، ان جو اڪوٽو پٽ، نالو، سڀ ڪجهه آهي جنهن جي مون کي ضرورت ٿي سگهي ٿي. تون چاهيندينءَ؟"

"مان نٿي سمجهي سگهان."

"مٺي، مون کي ڪوشش ڪرڻ ڏي. شايد توهان ٻئي هڪ ٿي سگهو."

"ڇا جي لاءِ؟"

"ٿي سگهي ٿو توهان ٻنهي کي هڪ ٻئي جي ضرورت هجي. سوڪي اهو تنهنجو پيءُ آهي."

"ڇا مون ان کي خط ڪو نه لکيو هو؟ خط واپس آيو، مان ان ڏينهن ذري گهٽ مري وئي هيس."

"هائو، پر ٿي سگهي ٿو هو ڪنهن ٻي جاءِ تي لڏي ويو هجي."

"هن امان کي به ڪڏهن ڪو نه لکيو."

"اها، پڻ، لڏي وئي هئي."

سوڪيءَ اهو ڪڏهن به ڪو نه سوچيو هو ۽ ان ڳالهه سوڪيءَ کي ڪجهه نرم ڪيو.

"مٺي، مون کي ڪوشش ڪرڻ ڏي."

جڏهن مسئلو اتي پهتو ته سوڪيءَ جون متيون منجهي ويون. ڇا، واقعي، انجي ملڻ جي ڪا اميد هئي؟ پر ٿي سگهي ٿو، هن پيري، هوءَ ايئن ڪرڻ نه چاهيندي هجي. جيئن ته امڪان قريب هو، هوءَ محسوس ڪرڻ لڳي ته اها ضدي ٿيڻ برداشت ڪري سگهندي. هن ڪيس سڄي زندگي انتظار ڪرايو هو!

دان خط کي پنهنجي کيسي ۾ وڌو.

"پوپشيدا،" هو چند لفظن مان هڪڙو چوندي ڪليو. جيڪي ان انهي ڏکي ٻوليءَ جا سکيا هئا. "اسان کي ڏسڻ گهرجي."

شهر مٿان رات گذري پئي، هوا به ڪنڌن وٽان ۽ درين جي وٿين مان، جيڪي بند نه پئي ٿي سگهيون، ڏوڪيندي پئي آئي. سوڪيءَ انهن جي وچ ۾ رڪيل ٽري کي پري ڌڪيو ۽ ڪوٺن کي ٻئي ڏينهن ڏوڙڻ جو فيصلو ڪيو. ٻار ٻڪ سمهي پيا هوندا جو گهر ۾ ماٺ هئي؛ سوڪيءَ جڏهن دان سان ٿي ڳالهايو. سوڪيءَ لاءِ

انگريزيءَ جي ننڍن چاڻ خوش ڪندڙ هئي پر جڏهن هوءَ غلطي ڪندي هئي ته هو کلڻ لڳندا هئا.

"اهو سنو آهي،" ڏاڏا چيو، "اڳتي وڌ."

۽ ائين هو اسپتال، فوجي زندگي، ڏاڏا جي گهر وارن ۽ سوڪيءَ جي گذريل اڪيلاين بابت ڳالهائيندا هئا.............

"ڏاڏا، جيڪڏهن توکي جلدي وڃڻو پئجي وڃي ته ڇا ٿيندو؟"

"مٺي، گهبراءِ نه."

"نه، مان گهبرايان نٿي." پر هن گهبرايو ٿي، ۽ سايون اکيون انهي ڏکوئيندڙ تصور تي مٿي کڃي ٿي ويون.

" گهبراءِ نه " اهو مٿي ٿيو ۽ هن جي چوڏاري هڪڙي ٻانهن رکيائين. "سڀ ٺيڪ ٿي رهيو آهي،" توڙي ڪٿي ان کي خبر نه هئي ته ڪيئن.

"مان هاڻي خوش آهيان،" سوڪيءَ آهستي چيو. جڏهن هو هن جي ٻرندڙ چهري تي چمي ڏيڻ لاءِ جهڪيو. ٻاهر وڻ جي هڪڙي ٽاري ڇت سان رهڙجڻ لڳي، ۽ سوڪيءَ جا گرم چپ اميدن کان وڌيڪ اقراري هئا. جڏهن ڏاڏا هن کي ٻانهن ۾ کنيون ته هوءَ لڄي پئي ٿي ۽ ٿورو ڏڪي پئي، شايد دريءَ مان ڏسجندڙ نظاري جي ڪري.

"مٺي، ڊڄ نه."

....

"مان توکي نقصان پهچائڻ جي نٿو ڪريان -- بلڪل نه سوڪي، مان توسان پيار ٿو ڪريان."

۽ انهيءَ کان پوءِ بہ جيڪڏهن سوڪي ڏڪي پئي، اهو خوف کان نہ هو -----

٢٧

ڪجهه عجيب پئي لڳو جو فوجي پنهنجين ڪوٺين ۾ رهڻ واري ماحول کان بيزار ٿي ويا هئا ۽ جتي ڪٿي پنهنجي وندر ٿي ڳوليائون. ڊان، بهرحال، گهڻن کان وڌيڪ ڀاڳ وارو هو. هن کي جيڪا ڊيوٽي مليل هئي ان سان هن کي چاهه هو، هن کي ڪتابن سان پيار هو، ۽ هاڻي، هن کي اقرار ٿي ڪرڻو پيو ته، هن هڪڙيءَ ڇوڪريءَ سان پيار ٿي ڪيو جنهن جو نالو "خالص چاندي" هو. سڄي دنيا سامهون هئي، هن جيڪو ڪجهه ڪيو ٿي اهو ان ڏانهن هڪڙو قدم هو.

باقي، هڪڙي ڳالهه هئي جنهن هن کي تنگ ٿي ڪيو اها هيءَ ته پوئتي گهر وارن سان سوڪيءَ جي ڳالهه ڪيئن ظاهر ڪجي. جنهن روشن صبح جو هن فوج ۾ شامل ٿيڻ لاءِ ملڪ ڇڏيو هو، هن ماءُ سان گهڻا خط لکڻ جو وعدو ڪيو هو ۽، هن کي جيترو ياد ٿي آيو، هن گهڻو ڪري هر هفتي خط لکيو هو. هن تي اهو ظاهر ٿيو ته ماڻس هن جي خطن کي پسند ٿي ڪيو. هن تصور ۾ ان کي پنهنجي گهر جي ڪليل وڏي ڪمري ۾ ڏٺو جيئن هو ان کي جڏهن به هن جي وڏي ڀيڻ واشنگٽن مان چند لکيل سٽون موڪليندي هئي ته ڏسندو هو. اها لکڻ جي شوقين نه هئي، پر ماڻس ان سان بهانو بڻائيندي هئي:

"انهيءَ جو پورو داستان هجڻ جي ضرورت نه آهي. محض چند سٽون ته جيئن مون کي لڳي ته هوءَ ٺيڪ آهي."

ماڻس جي لکڻي ڏاڍي خوبصورت هئي، ان جي لفظن جي رواني ماحول جي هر شي کي جياري ٿي ڇڏيو. ائين، سٽن ۾ ، ڊان ماءُ جون پريشانيون سمجهي ٿي سگهيو. ڪيس تڏ لکڻ کان يا ڪنهن بي ڳالهه کان نه پر هر شي کان جيڪا هن کي دنيا جي گولي جي ٻئي پاسي ملي ٿي سگهي.

۽ هن پيري ڊان کي خط ۾ سوڪيءَ جو به ذڪر ڪرڻو هو. ائين اتفاقي طرح. هاڻي هن محسوس ڪيو ته مهينا تيزيءَ سان گذرندا پيا وڃن ۽ سوڪي پنهنجي پيءُ جي ڊرتي تي ٺيڪ ٿي ويندي. خاص طور تي جي هي --- ڊان -- ان جو خيال ڪندو رهيو.

ائين هميشه وانگر، هن اڏي تي پرسڪون لئبريريءَ ۾ اجهو ورتو. نرم گادلن ۽ وٽندڙ هوا سدائين هن کي همٿايو ٿي، پر اڄ هو هڪبئي پٺيان ڪاغذ ڦاڙي رهيو هو. هن جيڪي ڪجهه لکيو ٿي ڇوڪريءَ جي تعريف هئي جنهن هاڻي هن جي دل

ٿيا تارڪري ڇڏي هئي.

"ياڻو، ان کي ٺٺو ڪر." هن پنهنجو پاڻ کي چيو. نتيجو صرف هڪڙو ننڍڙو خط هو جنهن ۾ صرف اهو ذڪر ٿيل ٿو ته هو هڪڙي ڇوڪريءَ سان مليو آهي جيڪا آمريڪا ۾ پڙهڻ ٿي گهري، ۽ اهو سڀ ڪجهه مقصد جي لڳ ڀڳ هو. ڪنهن به صورت ۾ ، اهو ٿي ويو. اهو ۽ "بابي" ڏانهن خط، سوکيءَ جي چوڻ مطابق. هن اهي ٻئي بند ڪيا ۽ ٽپال جي ڏٻي ۾ وڌا ۽ هاڻي هو ڪوريا ۾ آخري مهينا خوش گذاري سگهندو.

ڊان کي جيڪو ملڪ مليو هو تنهن هن کي پريشان ڪري ڇڏيو. ماڻهن پڻ. هن هتي به دنيائون ڏٺيون، ڪوريا جي گورد وارن واري حقيقي دنيا، ڇانورن جون پوکون ۽ گهراٽن جا لڳ لاڳاپا. ۽ ٻي دنيا فوجي ڪئمپن جي چوڌاري اڏيل هئي. سياري جي هڪڙي ٿڌي ڏينهن ۾ هو ٻاهر گهمڻ لاءِ ويو ۽ هن جي ذهن ۾ آيو: ڇا هيءَ گرم ملڪن واري ساڳي گرم ڌرتي آهي جنهن ۾ مان ڪجهه مهينا اڳ رهيس ٿي؟ انهيءَ، پڻ، هن جون متيون منجهائي ڇڏيون. اها هڪڙي تفاوتن جي ڌرتي هئي.

ايندڙ ڏينهن لاءِ سوکي ۽ هن انهيءَ ملڪ کي جيترو گهڻو ممڪن ٿي سگهيو ڏسڻ جا پروگرام ٺاهيا. اها ڏينهون ڏينهن ٺيڪ ٿيندي پئي وئي. ڊان کي ياد آيو ته هيٺ ڏکڻ طرف جڏهن اهو پهريائين رهيل هو، ٻار فوجين جي پٺيان شور ڪندا هئا: "هيلو -- اوکي --- جبي مي گم --" هڪڙي ڏينهن پوسان جي طرف سمنڊ جي ڪناري تي هو اهڙن ٻارن ۾ ڦاسي ويو هو، پر هتي گادي واري شهر ۾ اهڙي قسم جون ڳالهيون مشڪل ٿينديون هيون.

توڙي ڪٽي جو اها اتي پيدا ٿي هئي، سوکي سيئال شهر مان گهڻو واقف نه هئي.

"اهو ڪيئن؟" هن پڇيس.

"ڇو ته مان پنهنجو پاڻ ٻاهر ڪڏهن به ڪو نه وئي آهيان. ۽ منهنجون ڪي ساهيڙيون به ڪونه آهن."

"سوکي، هي تنهنجو ملڪ آهي."

"هائو، مان به ائين سمجهان ٿي، پر ---"

"پر ڇا؟"

"مان هتي قبول نٿي ڪئي وڃان، ڊان. پرجي مان بابا لاءِ ڪوشش ڪري سگهان --- منهنجو مطلب آهي آمريڪا هڪڙي گهڙي لاءِ، مان سمجهي سگهنديس ته منهنجو تعلق ڪٿي آهي ------"

اهو ظاهر هو ته جڏهن اهي سياري ۾ سچن باغن ۾ پسار ڪندا هئا يا ننڍڙي

گوردواري ڏانهن جيڪو انهن مارڙين جي وچ ۾ لڪل ڏٺو هو، يا الجيرو جي بازار ۾ خريداريءَ لاءِ ويندا هئا، ماڻهو انهن کي ٻاهريون جوڙو سمجهندا هئا. سوڪي ۽ وان کي ايتري آڌر ڀاءُ ملندي هئي جيتري ڪوريائي ماڻهن کي ٻاهرين ماڻهن لاءِ هئي. گهٽ ۾ گهٽ ايستائين جو سوڪي ڳالهائڻ لاءِ زبان چوريندي هئي. انهيءَ ڏينهن وانگر جڏهن وان هن کي هوٽل ۾ آرڊر ڏيڻ لاءِ چيو هو. بيرو وائڙو ٿي ويو هيو ۽ پڇيو هيائين:

"بيگم صاحبه، توهان کي اهڙي سٺي ڪوريائي ٻولي ڳالهائڻ ڪيئن ٿي اچي؟"

"مان ڪوريائي آهيان."

"ڪوريائي، اهو پوڳ آهي."

"نه،" ۽ انهي نقطي تي هوءَ سمجهڻ لڳي ته هو ڇا ٿو سوچي: آها، اها انهن مان هڪڙي آهي. وڏي نڪ واري --- ناجائز يار.

بيري سمجهيو ٿي ته هن کي بيو قوف ٿا بڻائين، هن ايتري ته فضليت ڏيکاري هئي جو ان جي ضرورت ڪا نه هئي ۽ ان طرف وري نه آيو.

"ڇا سوڪي هتان پوري وڃڻ نيڪ نه ٿيندو؟"

سوڪي راضي ٿي.

هو ڪلاڪن جا ڪلاڪ ساندهه هلندا رهيا. هن هڪڙو نئون گرم ڪوٽ خريد ڪيو هو. ۽ هڪ ٿيلهو. سوڪي پيهر سٺن کهڙن ۾ هئي ۽ وٽس ڪافي پئسا هئا جيڪي هن پنهنجو پاڻ ڪمايا هئا. هن ڊگهين ڪڙين وارا سينڊل خريد ڪيا هئا پر انهن سان به هوءَ مشڪل سان وان جي ڪلهن تائين ٿي پهتي. (توٽي ڪٽي جو اهڙن جوتن سان شهر ۾ گهمڻ جو رواج عام ڪو نه هو.) هن کي چوڏاري ٽرئفڪ گهيري ڇڏيو هو پر سوڪي هاڻي سلامتيءَ ۾ هئي. وان اتي موجود هو.

ڏينهن گذرندا رهيا. نه، 'پڄندڙ' صحي لفظ آهي. هڪ هفتو -- به هفتا --- ۽ پوءِ هڪڙي ڏينهن وان وٽ گهران جواب آيو. پيءُ جي طرف کان --- ڇا ماڻس بيمار هئي؟ وان اهو ڪوٺيءَ ۾ پڙهيو ۽ اهو --- هن سوچيو ---- هن جي مصروف پيءُ هن کي ٻهريون پيرو خط لکيو هو. وان پڙهيو:

"پيارا پٽ --- ماڻهون کي تنهنجو خط ڪجهه ڏينهن اڳ مليو ۽ مان ان جي پاران جواب ڏني رهيو آهيان." امان سان ڪهڙو مسئلو ٿي پيو هو؟

"تنهنجي خط اسان کي ٿورو منجهائي ڇڏيو آهي ---" وان سمجهي ويو. بابو پڪ ڳالهه کي سمجهي ويو هوندو.

"پٽ، تون ڪهڙين ڳالهين ۾ آهين؟ اها ڇوڪري ڪير آهي؟" اوه، پيو ڪجهه به

نہ ---! هن خوشيءَ مان مرڪيو. خط ڪيس گهڙي ڪن لاءِ ويچاري ڇڏيو هو. پر سندس قانون دان پيءُ اڳتي جيڪو ڪجهہ لکيو هو ان تي ڪو نہ مرڪيو:

"امڙ ڪا بہ ڳالهہ نہ ڪر، تون پوءِ پڇتائيندين. اهي ڇوڪريون --- مان امڙن ڪيترن مائهن طرفان طلاق جا مقدما پورا ڪري رهيو آهيان، جيڪي سمنڊ پار کان پرڻيا هئا ---" ڊان کي لفظ منجهيل لڳا. شاديءَ بابت ڪنهن چيو هو؟

"---- ڪاڌر نسل جي شاديءَ جو تنهنجن ٻارن لاءِ ورثو ----" پر سوڪي تہ اڌ آمريڪي پڻ هئي! "ثقافت جي ملاوٽ ---" پٽس ملاوٽ کي هيٺان ليڪ ڏني هئي --- ٻولي ۽ حسب نسب ---- مستقبل مسئلا ---"

جيئن هو بستري تي ويٺو تہ ڊان جا هٿ خط سان گڏ سندس جهوليءَ ۾ ڪري پيا. پوءِ ورو پڙهيو: "پيارا ڊونالڊ،" پٽس هن کي انهيءَ نالي سان ڪيترن سالن کان ڪو نہ سڏيو هيو -- هاءِ اسڪول پاس ڪرڻ جي ڏينهن کان وٺي نہ --- "مان پنهنجي پٽ جو ڪامياب ٿيندو ڏسڻ ٿو گهران، پر، هائي بلڪل، اسان تنهنجي لاءِ پريشان آهيون. تون اسان جو اڪيلو پٽ آهين. خيال ڪر. پيار، پيءُ."

اها پڇاڻي هئي. پر شاديءَ لاءِ ڪنهن چيو هو؟ ها، پر ايمانداريءَ سان، پوءِ هن ان جو آمريڪا ۾ هجڻ ڇو تي گهريو؟ هن جا والدين گهڻو ڪري صحيح هئا ۽، جيڪڏهن انهن سوڪيءَ لاءِ ننهن جو هجڻ تي سوچيو واهہ، امان هر ڇوڪري لاءِ شڪ ڪندڙ ٿي ويندي، جيڪڏهن هي ڪنهن کي انهي مقصد لاءِ گهر وٺي ويو. پر بابو پڻ! ڊان لاءِ اهو هڪ ڌڪ هو. روشن دماغ پٽس! ماٺس ۽ پٽس لکيل پڙهيل ۽ بردبار آمريڪي هئا. هن انهن کي عبادتگذار ۽ پيءُ لاءِ همدرد سمجهيو هو! اهي سوڪيءَ کي ڏسڻ وائسڻ ۽ جاڻڻ کان سواءِ ڪيئن رد ڪندا؟ ڇو تہ اها هئي ----

هڪدم ڊان محسوس ڪيو تہ هوءَ هن لاءِ سڄي دنيا کان وڌيڪ آهي. هن کي ڪم ڪرڻو هو ۽ جلدي ڪرڻو هو.

ڊان ٻاهر وڃڻ لاءِ قانوني طريقن بابت ڄاڻ حاصل ڪرڻ لاءِ پنهنجي قانوني صلاحڪار ڏانهن ويو.

"ڏاڍو ڏکيو،" ان چيس.

"اسان درخواست نٿا ڪري سگهون؟"

"بلڪل، پر توکي ڪاغذن جي ضرورت پوندي، هي کپندو، هو کپندو ----"

ڊان هڪڙي ڊگ تي نهاريو.

"پر هوءَ تہ اڌ آمريڪي آهي ---"

"هن جي والدين ڪڏهن بہ شادي ڪو نہ ڪئي هئي ----"

"نہ، اهو صحي آهي. ڇا انهيءَ ۾ گهڻو وقت لڳي ويندو؟"

"مون کي اهو انديشو آهي. هڪڙي شاگرد جي حيثيت ۾ وڃڻ لاءِ ڪيس ضرورت پوندي --- مان ڏسان --- مثال طور، اسڪول طرفان ٢٠ الف فارم."

"او، ٢٠ الف فارم --"

"هائو، ۽ پنيرائي جو قسم نامون، دعوت نامو، ضمانت ۽ هوائي سفر جو ڀاڙو ادا ڪيل ---"

"مان ڏسان ٿو."

"ها باقي، جي توں ڇوڪريءَ سان شادي ڪرين." آفيسر هن جي مدد ڪرڻ گهري.

"اجان نہ." نہ، هي ائين ڪري ڪو نہ سگهندو. ائين ماڻس کي صدمو پهچندو، ان کان سواءِ، هن لاءِ پڙهائيءَ جا ٽي سال رهيا ٿي. "نہ، اجان نہ."

باقي هڪڙو رستو هو. سوڪي ۽ ڊان ان تي ڳالهايو. جيڪڏهن صرف ان جي پيءُ جي ڪا خبر لڳي پوي، پر ان کي لکيل خط تہ واپس اچي ويو هو. هاڻي پوئتي گهر ڏانهن پنهنجي هڪڙي وڪيل دوست جي معرفت ڊان ٻيهر ڪوشش ڪئي هئي. ڊان سفارتخاني ۾ ويزا لاءِ پڻ ڪاغذن جو ڍڳ ڀريو ۽ ڪنهن معجزي جي اميد ٿي ڪيائين. هو هر ٻيري مختلف قانونن جي پونواري لاءِ ڊڪ ڊوڙ ڪندو پئي رهيو. هن کي ڪيتري مايوسي پئي ملي! ڇا اهي ماڻهو نٿا سمجهن تہ جڏهن هي گهر لاءِ روانو ٿيندو تہ سوڪي کي بہ گڏ وٺي وڃڻ ٿو گهري؟

"بلڪل،" ڪلارڪ چيو، "پر اهي ڳالهيون ڪجهہ وقت وٺنديون. صبر ڪرا"

پراڻي ڪوريائي چوڻيءَ جو سچ بلڪل اوچو هو: "پيار جو جبل ڪڏهن بہ قانون جي وڻ پڪڙ واري ڪوناڪر کان ڪٽي ڪو نہ سگهندو."

"مان انهيءَ بابت ڪو نہ سوچيندس،" سوڪيءَ چيو، "مان صرف هڪڙو ٻيرو خوش ٿيڻ ٿي گهران."

"مني، توں صحي آهين. جيڪڏهن اسان جي حق ۾ ڪجهہ بہ ڪو نہ آهي تہ پوءِ قسمت اسان کي پاڻ ۾ ڇو ملايو؟"

سوڪيءَ جيڪو پيار ڏنو ۽ ورتو ٿي ان ۾ پنهنجا ڏک وساري ڇڏيائين.

صرف ڊان جون ٻيون سوچون هيون. هي فبروريءَ جو مهينو هو ۽ هو اپريل ۾ روانو ٿيڻ وارو هو. اجا بہ مهينا هئا. بهرحال، جيئن تہ هن کي هڪڙي فوجي اڏي تي، جنهن جو نالو ظاهر نہ ڪيو ويو هو، هڪڙي تحقيقاتي ٽيم ۾ شامل ٿيڻ لاءِ چونڊيو ويو هيو، هن جو ترسڻ تمام جلدي پڄاڻيءَ تي پهتو هو. هن جي وڏي آفيسر هن جي سفارش ڪئي هئي ۽ اها هڪڙي قسم جي ترقي هئي. پر اهو "سوڪيءَ

ڪان اڳ" هو ۽ هن کي خبر هئي تہ اهو ڪوريا کان ٻاهر هو، تنهن ڪري هن درخواست موڪلي تہ مدد ٿورو وڌايو وڃي. جيئن تہ ڊان کي ڪو بہ جواب ڪو نہ مليو هو، هن سمجهيو تہ سڀ ٺيڪ ٺاڪ ٿي ويو آهي.

ڏينهن بہ ڊگها ٿيڻ لڳا ۽ مٿان اچي مارچ پهتو."بهار سدائين خوشيون آڻيندو آهي." سوڪيءَ چيو. "نانيءَ هڪڙي ڀيري مون کي ٻڌايو هو تہ عالمي سال جو ٽيون مهينو بهاريون آڻيندڙ سڏبو آهي."

آچر جو ڏينهن هو جڏهن پنهنجي نونسان شهر ڏانهن ويندڙ بس جهلي هئي. ڀرپاسي سارين جي ڦوڪ وارين سڏين پنين منجهان جيڪي اجا تائين ٽڏ ڪري ڦٽيون هيون، پر بهار ڪري ٿوريون سايون، روڊ انهن پنهنجي منجهان هلندو ٿي ويو ۽ آخرڪار جڏهن اهو مٽي جبلن پر مڙيو تہ هو اتي لهي پيا. اتان هڪڙي پراڻي ٽيڪسي انهن کي مٽي جبل ڏانهن ايترو تيزيءَ سان ڪنيو جيترو ڊرائيور جرئت ٿي ڪئي، جيڪا تمام تيز هئي.

"سوڪي، مون کي خبر نہ هئي تہ هي ملڪ ايترو رونق وارو هو."

"مون کي پاڻ خبر نہ هئي ----"

پري پري تائين صرف هڪڙي پري کان ڏسجندڙ گهر پر دونهون ٿي زندگيءَ جي نشاني هئي. ڊان کي اڳيان ايندڙ ڏکيائين جو ويندڙ احساس هو، جو تہ هاڻي مسئلو بہ تمام ٺيڪ ٿي ويو هو ۽ هن ان کي وڃائڻ نٿي گهريو. هي سوڪيءَ جي ڪاغذن تي ڇهن ستن هفتن تائين ضرور ڪم ڪندو جيڪي هن لاءِ بچيا هئا. ڪير ٿو ڄاڻي، ڇهن هفتن پر گهڻو ڪجهہ ڪري ٿو سگهجي. "مهربان خدا،" هن ٿڌو ساهہ ڪنيو، "منهنجي مدد ڪر ---!"

"مان ڪو وڌيڪ خوبصورت ڏينهن ياد ڪري نٿي سگهان ---" سوڪيءَ جي پورن وارن سان هوا کيڏڻ لڳي.

"مان توکي انهيءَ کي هميشہ ياد رکڻ وارو بڻائيندس." ڊان پنهنجي کيسي مان ڏاتوءَ جو هڪ ننڍڙو چمڪندڙ ٽڪرو ڪڍيو. چانديءَ جو هڪڙو گهوڙي جو نال.

"مون هي گهڻا سال اڳ لڌو هو، اهو سٺو ڀاڳ آڻيندڙ سمجهيو ويندو آهي، تون ڏسين ٿي انهيءَ منهنجي لاءِ ڇا آندو آهي ----؟" ان سوڪيءَ کي چمي ڏني. "مٺي، اهو رک --- هڪ ڊال."

"او، ڊان --- اهو مون کي وٺي ٿو!" سوڪيءَ ان کي پنهنجن ڇهن تي رکيو، " اهو خوبصورت آهي."

"----ٻ خالص چاندي، ان سوڪ. هاڻي، انهيءَ کي وڃائجانءِ نہ."

"ڪڏهن بہ نہ!"

اهو ڏينهن بہ پنهنجي پڇاڙيءَ کي پهتو ۽ ڊان سوڪيءَ کي واپس گهر وٺي آيو. پوءِ پاڻ اڌي ڏانهن پنهنجي رستي سان روانو ٿي ويو. گهر تي خاموشي ڇانيل هئي سواءِ ڪمري جي زال جي قدمن جي جنهن در مان جهاتي پاتي ۽ سوڪيءَ سان آهستي ڳالهايو:

"هوٽل مان تنهنجو فون آيو هو، سٺو آهي تہ سياڻي تون اوڏانهن وڃ."

"هائو، مان ائين ڪنديس. ڊان اڳاري ڏانئين ڪو نہ ايندو سو مون وٽ ڪافي وقت آهي."

"خير جي رات"

"خير جي رات"

سوڪيءَ پنهنجون اکيون بند ڪيون ۽ مرڪڻ لڳي. اها ان کي ٻن ڏينهن ۾ وري ڏسندي.

۽ ايندڙ ڏينهن بابت اسان ڪيترو ٿورو ٿا ڄاڻون.

جڏهن ڊان ان رات ڪوٺيءَ وٽ پهتو، هن پهريائين انهن ٻن کي بسترن ۾ ڏٺو جيڪي چوڪيداريءَ جي ڊيوٽي ڪرڻ کان پوءِ سُتا پيا هئا. هو جيئن ئي اندر داخل ٿيو تہ هن هڪڙو خط ڏٺو، آمريڪا مان هڪڙي دوست طرفان.

"خوشخبري!" ان جي شروعات هئي. واهہ ڪم ڪرڻ جو اهوئي طريقو هو تہ ان کي ڪم ڪرڻ وارن تي ڇڏي ڏجي.

"تو جنهن ماڻهوءَ بابت پڇيو اهو لڏي ويو آهي، پر اسان ان کي لاس اينجلس کان شڪاگو ۽ نيويارڪ تائين ڳوليو آهي. اميد آهي تہ منهنجي ايندڙ خط ۾ ڪو حل هوندو---"

ڏاڍو سٺو سوڪيءَ جي پيءُ جي ملڻ جي اميد هئي. ڊان محسوس ڪيو هو تہ ڪا ڳالهہ ٿيڻ واري آهي، هن صرف اندازو لڳايو تہ اها خراب ڳالهہ ئي هوندي.

"ڇوڪرا، منفي سوچ نہ رک،" هن پنهنجو پاڻ کي چيو، "هتي تون پنهنجي لاءِ ڏسين ٿو --- خوشخبري. مان ڪنهن بہ حالت ۾ سياڻي وچي سوڪيءَ سان ملندس. هوءَ ڪيترو نہ خوش ٿيندي."

۽ اسان سياڻي بابت ڪيترو گهٽ ٿا ڄاڻون.

٢٨

ٻئي ڏينهن صبح جو ٩ وڳي سوڪي، جيڪي پرت پريل رومال دوڪاندار کي ڏيڻ لاءِ تيار هئا کڻي، گهران نڪري وئي. هن پنهنجو معاوضو ورتو ۽ وڏيڪ خرچي پڻ، چو تہ ان ڏينهن مالڪيائيءَ جو مڙس دوڪان سنڀالي رهيو هو ۽ اهو نوجوان ڇوڪرين جي مرڪ تي عاشق هو.

پوءِ سوڪي هوٽل طرف وئي. پرسان لنگهندڙ ماڻهن ۾ گڏجي ويندي هن سوچيو، ڀلي تہ مون کي تڪيندا رهن! مون کي پرواهہ نہ آهي. ڇاڪاڻ تہ ڀلي اهي مون کي آمريڪي سمجهن، ڇو نہ مان اهڙي تي لڳان. جيئن هن سمجهيو هو هوٽل ان کان وڌيڪ پري هو، پر هن پوئين گهٽي ڳولي ۽ بلڊنگ تي نشاني پڙهي ورتائين جيڪا اڳي کان وڌيڪ ميري ۽ انڌي لڳي رهي هئي. اهو ڪڏهن هن جو گهر هو. گهڻو اڳي ......

"سنو!" اونيءَ واڪو ڪيو، "تون هتي آهين."

ٻاهر روشن صبح جي مقابلي ۾ ڇانهہ خانو غارو وانگر هو.

"ڪهڙي ڳالهہ آهي؟" سوڪيءَ پڇيس.

"بس اهو تہ تنهنجي هڪڙي مائٽ کان فون آيو هو ---- ان جو نالو ڇا آهي،" اوني پنهنجي هٿ سان نراڙ مهٽڻ لڳي.

"ڪانگ ڪانگ؟" صرف اهوئي هن جو واقف هو.

"هائو، بلڪل اهو آهي. هڪ هفتو اڳ ۾."

"توهان پهريائين مون کي ڇو نہ ٻڌايو؟"

"مون انيءَ کي توکي سڌڻ لاءِ ٻڌايو هيو ڇو تہ ان وٽ تنهنجو نمبر هو، پر ان وساري ڇڏيو. توکي خبر آهي تہ اها ڪهڙي آهي؟"

"اهو ڇا بابت هو؟" (انيءَ کي اهو وسارڻ نہ کپندو هيو!)

"ها، سمجهان ٿي اهو شادي ڪرڻ وارو آهي، اهو مون وٽ لکيل آهي. اڱارو. اهو سڀاڻي آهي. هن گهريو ٿي تہ تون بہ ان ۾ شامل ٿين."

"پوءِ مون کي اڄ روانو ٿيڻو پوندو، گهٽ ۾ گهٽ منجهند تائين."

"مون کي افسوس آهي، اهو منهنجو قصور نہ آهي."

"مان سمجهان ٿي. ٺيڪ ...." ۽ هيءَ ذري گهٽ ظاهر ڪرڻ واري هئي. "ڀان ڪنهن سبب اڄ رات ڪو نہ ٿو اچي،" پر پنهنجو وات بند رکيائين.

"ڪافيءَ جو ڪوپ پيئنديئينءَ؟"

"مهرباني."

بيرياٿين لاءِ اهو تمام سوير پرو هو، صرف ٻه يا ٽي اتي هيون. سوڪيءَ لاءِ ڪي نيون. ڪافي پيئندي هن سوچيو: "مون وٽ هن وقت پئسا ٻه آهن، ڪپڙا سٺا پاتل آهن، مان پارهين بجي واري گاڏيءَ ذريعي وڃي ٿي سگهان."

"اوني، مون کي هڪڙي فون ڪرڻ ڏي."

سوڪيءَ ڪمري جي زال کي سڏيو ۽ چيو، "ٻڌ، مان پنهنجي ---- پنهنجي ماروٽ ڏانهن وڃي رهي آهيان --- ان جي شاديءَ جي دعوت تي، ۽ ضرور رات ترسڻي پوندي. ڊان کي ٻڌائيندينءَ؟" هوٽل جي فون ڪلارڪ ٻاهران اينڊڙ هڪڙي فون ورتي ۽ هن جو رابطو ڪٽي ڇڏيائين، پر ڪمري جي زال اهوٻڌي ورتو هو.

منجهند کان ڏهه منٽ اڳ پر سوڪيءَ ڪوٽ ڏانهن ويندڙ ريل گاڏيءَ پر سوار ٿي. هن پيري ان پاڻ کي اڏامندي محسوس ڪيو. شام ڏاري هوءَ اتي پهتي ۽ ڪانگ باڪ سان ملي.

خوبصورت ۽ پهريائين کان ڊگهو، هن پاڻ کي ڀلي محسوس ڪندي ٻڌايو ته شاديءَ جو پروگرام اينڊڙ ڏينهن ٻارهين بجي رکيل آهي. سوڪيءَ جي ذهن پر آيو، انهيءَ جي معنيٰ ته مان واپس گهر وقت تي پهچي وينديس. ڪنوار "ونجو" گهراڻي مان هئي ۽ وهانءَ ٻه اتي ٿيڻو هو.

بيشڪ، ان کي ترسڻو ۽ وهانءَ جو انتظار ڪرڻو هو، ڪانگ باڪ جي ڪُٽنب وارا ٿي صرف هٿا جن سان ڪوريا پر هن جو واسطو هو.

"ايترو جلدي ڇو؟" هن پڇا ڪيس.

"اها منهنجي ماءُ پيءُ جي مرضي آهي. مان جلدي فوج پر شامل ٿيڻ وارو آهيان ۽ اهي پهريائين مون کي پرڻيل ڏسڻ گهرن ٿا، توکي خبر آهي ته، انهي حالت پر --- منهنجو مطلب آهي ته اهي هڪڙو پوٽو چاهين ٿا جيڪڏهن مون کي فوج پر ڪجهه ٿي ٿو وڃي."

"اهو قدرتي آهي." هنءَ کيس ٻائيندي هئي، ها، تمام گهڻو ٻائيندي هئي. ۽ هو کيس ٻه، پر هنن جي حياتين کي هاڻي الڳ ڪيو ويو هيو.

"مون ڇوڪريءَ کي هڪڙو گهمرو ڏٺو آهي." ان ٻڌايس.

"ڇا هوءَ --- ڇا هوءَ خوبصورت آهي؟"

هو بي ڊنگائيءَ سان کليو "خدا ڄاڻي،" هن چيو --- "مون کي خبر نه آهي --- پر پادريءَ اسان جو نڪاح پڙهيو آهي. اهو ئي سبب آهي."

"ڪانگ باڪ، مون کي اميد آهي ته تون خوش ٿيندين،" هن تقريبا چيو "اهڙو خوش جهڙي مان آهيان." انهيءَ لاءِ اهو چڻ خيال هو. هن پنهنجو پاڻ بهانو ڪيو ۽

هليو ويو.

انهيءَ ئي صبح جو ٩ وڳي ڊان کي پنهنجي آفيسر گهرايو هو. هن گهڻو وڏو. اها صرف هڪڙي ڳالهه ئي سگهي ٿي. جڏهن ڪمانڊر آيو تہ هو سڌو ٿي بيهي رهيو، پر پوڙهائي آفيسر هن کي چيو، "آرام سان."

"ويهہ، مون وٽ تنهنجي لاءِ خوشخبري آهي. مبارڪباد!"

"سائين؟"

"مون چنچر تي توسان ملڻ جي ڪوشش ڪئي."

"سائين، مان موڪل تي هيس."

"ها، توکي اوسان هوائي اڏي لاءِ ٻئي ڏينهن صبح جو ڇهين وڳي هتان روانو ٿيڻو آهي."

"جي؟"

"مان سمجهان ٿو تون منجهيل آهين، هي تنهنجي لاءِ هڪڙي ترقي پڻ آهي."

"پر —"

"پر ڇا؟"

"مان وڃي نٿو سگهان، سائين — بس آءٌ وڃي نٿو سگهان."

آفيسر کلڻ لڳو "اڄ جي ڏينهن جو پوڙهو،" هو سهڪيو.

"سائين، منهنجي سنگتياڻي."

"او، ڪاخرابي نہ آهي،" هو وري کليو، "جتي تون وڃي پيو اتي ڇوڪريون گهڻيون آهن."

"سائين، توهان نٿا سمجهو."

"سپاهي، تنهنجي سوچ کان وڏيڪ." آفيسر اٿيو جيڪو ڊان لاءِ بہ اشارو هو تہ اٿين ڪري.

"تنهنجي لاءِ ترقي ڪا معنيٰ نٿي رکي؟ اربع ڏينهن ڇهين بجي اڏي لاءِ بس رواني ٿيندي."

ڊان اٿين سولائيءَ سان مجڻ وارو نہ هو، ڪمانڊر سان بہ نہ. نااميديءَ مان هن چيو:

"سائين، مون هڪڙي درخواست پر لکي موڪليو هو."

"جنهن ڏينهن فوج پنهنجو حڪم تبديل ڪندي،" هن جواب ڏنس، "آءٌ توکي ٻڌائيندس. هنيئر لاءِ سڀ ڪجهہ اهو آهي."

"هائو سائين! توهان جي مهرباني سائين!" ڊان سلام ڪيو ۽ ٻاهر نڪري آيو. ٻئي ڏينهن! هن جو فوج پر باقي وقت رهڻ لاءِ آمريڪا واپس ٿيڻ جو حڪم

هو. سوڪيءَ جو ڇا ٿيندو؟ اينڊز ڪلاڪ ڪاغذن جي تياري ۽ خانه پري لاءِ هئا ۽ ان جو نالو سندس ڪن ۾ وڄي رهيو هو. اها درخاست گهٽو ڪري ڪنهن ماڻهوءَ جي خاني ۾ پئي هوندي! ۽ هي جنهن اميد ڪئي هئي-----

هوان رات ڪم جي زال سان اڳڻ ۾ مليو.

"سوڪي پنهنجي ماروت ڏانهن وئي،" هن ٻڌايس.

"ماروت ڏانهن؟"

"اهوئي آهي جيڪو هن ٻڌايو. ان جي شادي ٿيڻ واري آهي."

هو اهوئي ڇوڪرو هوندو جنهن لاءِ هن ڪيس ٻڌايو هو. "سوڪي ڪڏهن موٽندي؟"

"ٿي سگهي ٿو سڀاڻي رات. اهو ڀراڙيءَ ۾ پري آهي."

"تنهنجو مطلب آهي ته مان ان کي اڄ رات ڏسي ڪو نه سگهندس؟"

"هائو. ان ٻڌايو ته تون اچڻو ڪونه هئين."

"ڇا هوءَ اڪثر ائين ڪندي آهي جڏهن مان ٻاهر هوندو آهيان؟"

"نه، اهو رڳو ٻهريون پيرو آهي."

هن به اهڙو شڪ ڪو نه ڪيو هو، بلڪل. پر هن وٽ ان کي راضي ڪرڻ جو وقت ڪو نه هو --- ڪم جي زال کي هن لاءِ ڏک محسوس ٿيو جنهن مهل هو هيٺ جهڪيو ۽ دروازي مان ٻاهر نڪري ويو.

ونجو شهر سوڪيءَ لاءِ نئون تجربو هو. هوءَ ان "مائيءَ" کي ڪم ۾ مدد ڪندي رهي هئي جيئن هن ان کي اچا تائين سڏيو پئي، اهي هاڻي شادي گهر ۾ انتظار ڪري رهيا هئا. اڳيئي ساڊا ٻارنهن ٿي ويا هئا. شادي گهر ڪيترن ئي ڪمرن تي مشتمل هو جتي هڪ ئي وقت ڪيترين شادين جو بندوبست ڪيو ٿي ويو. ڪنهن سبب ڪانگ باڪ جي شاديءَ جي تقريب کي دير ٿي وئي هئي. هن جي مڱ ننڍڙي ۽ خوبصورت هئي ۽ سينگاريل هئي جيئن ڪنوارون سينگاريون وينديون آهن.

هڪ بجي ڏاري انهن جو وارو آيو. سوڪي سيئال لاءِ گاڏي ۾ وقت سان واپس ٿيڻ لاءِ پريشان هئي. پر تقريب دير سان شروع ٿي ۽ اجا به اينگهندي وئي. پوءِ هن کي چيو ويو ته هوءَ گهوٽيتن سان تصوير ڪيرائڻ ۾ شامل ٿئي. ٻيءَ طرح هيءَ ان کي پسند ڪري ها. خوش ٿيندي ۽ پڻ عزت ملندي، ڇو ته هن کي خاندان وارن سان گڏ تصوير ڪيرائڻ ۾ قبول ڪيو ويو هو. "ڊان جي وقت ڪان اڳ" اهو آهي، هاڻي هوءَ نوجوان ڇوڪري هئي ۽ پيار ۾ مجبور. صرف ان وقت جڏهن ڪنوار ڪي ڪوريائي رسم مطابق دلچسپ ڪپڙا ٻهرائي، هڪ مخفي جاءِ تي هني مون ملهائڻ

تي رواني ٿيڻ لاءِ تيار ڪيو ويو. سوڪي واپس ٿي پئي سگهي.

پوءِ اها اسٽيشن ڏانهن ڊوڙي. انهي ڏينهن واري سيٽل لاءِ آخري ريل گاڏي رواني ٿي چڪي هئي. سوڪي ڊان سان گڏجڻ کان محروم رهجي وئي. هاڻي انهن کي سياٽي تائين انتظار ڪرڻو پوندو، پوءِ هن پنهنجا پئسا ڳڻيا ۽ ڏٺائين ته هن وٽ هوٽل ۾ رهڻ لاءِ ڪافي هئا. سوڪيءَ اسٽيشن سان لڳ هڪ هوٽل چونڊي.

انهيءَ اونداهي رات ۾ هوءَ ڪافي دير تائين جاڳندي رهي ۽ سوچيائين پئي جڻ گهر ۾ آهي. پر --- ڊان سمجهي ويندو.

اڳارو مصروف ڏينهن هو: ڊان جو سامان تيار هو ۽ هو هوائي سفر لاءِ تيار هو. رواني ٿيڻ لاءِ راضي ڪونه هو. اڻ تر جيئن اهو هو. ان شام جو هن ڪمر جي دروازي کي ضرورت کان وڌيڪ کڙڪايو ۽ مائي ڪجهه پاڙيسرين ۽ ٻارن سان اٿي بيٺي هئي جيڪي گهڻو ڪري هن کي ياٽيندا هئا.

"نه، سوڪي واپس ڪو نه آئي هئي."

"پر مون کي سياٽي روانو ٿيڻو آهي."

"اسان ڇا ٿا ڪري سگهون، بهتر آهي تون هوٽل وارن سان رابطو قائم ڪر." ڊان اوڏانهن ويو.

"افسوس، پر سوڪي ٻهراڙيءَ ۾ ڳوٺ لاءِ رواني ٿي وئي."

"توهان ان سان ملڻ ۾ منهنجي مدد نٿا ڪري سگهو؟ مان سياٽي روانو ٿيڻ وارو آهيان."

"اسان کي ايڊريس جي خبر نه آهي. اسٽيشن تي ڪوشش ڪرا" اوني مرڪڻ لڳي.

ان ائين ڪيو جيئن ڪيس ٻڌايو ويو. ريل گاڏيون ڏڪڻ ۽ اوپر کان آيون ۽ ويون ٿي، پر سوڪي ڪو نه هئي. هاڻي هن جي ڪوريائي ٻوليءَ جي گهٽ ڄاڻ هن لاءِ رنڊڪ ٿي پئي. ڊان هوٽل سان وري رابطو قائم ڪيو. نه، ڪمر جي گهر رابطو قائم ڪيو. نه. ۽ هت ڪجهه وڌيڪ انتظار ڪيو پر پياري سوڪي ڪو نه هئي. آخري پيرو گهر کان لنگهندي، هن ان لاءِ هڪ چٺي ڇڏي. هن اڱڻ جي چوڌاري هڪ نظر وڌي جيڪو ڏوٽل رنگين ڪپڙن سان پريو پيو هو ۽ هن جي دل تمام ڳوري ٿي وئي.

اڏي ڏي واپسيءَ ۾ هي بلڪل نا اميد هو جڏهن اوچتو هن کي پادريءَ سان ملڻ جي سوچ آئي. رات جا ڏهه ٿي ويا هئا، پر ڊان جو پادريءَ جي گهر ۾ پر جوش آڌرڀاءُ ٿيو. هن جي مسئلي جو حل، بهرحال، ايتري ٿوري وقت ۾ اهڙي مهربان ۽ هوشيار پادريءَ جي پهچ کان ٻه ٻاهر هو. انهيءَ بابت ڳالهائڻ لاءِ ڊان کي اجان سولائي محسوس ٿي.

"هڪڙو منٽ ترس!" پادريءَ جو چهرو اوچتو مرڪڻ لڳو. "مان هڪڙي کي سڃاڻان ٿو جيڪو تنهنجي مدد ڪري سگهندو."

"توهان کي خبر آهي؟"

"هائو، هڪڙو جوڙو آمريڪين جهڙن ٻارن سان ڪم ٿو ڪري."

"ڇا مان انهن سان رات جي هن وقت ملي سگهان ٿو؟"

"اهي دل ۾ نه ڪندا. مان انهن کي چڱي نموني سڃاڻان، اهو پڻ مون وانگر هڪڙو پادري آهي."

پنجن منٽن ۾ پادريءَ هن کي جيپ هٿ ڪري ڏني.

"اولهه طرف سٺو چاليهن منٽن جو پنڌ آهي. ڪوريائي ڊرائيور کي رستي جي خبر آهي. نالو ۽ ايڊريس هي آهي."

"ڊان، الله شال چڱي ڪري!" جيپ ٻاهر تيار هئي ۽ ڊان گاڏيءَ ۾ اندر ڪاهي پيو.

"سائين، توهان جي مهرباني. توهان جي وڏي مهرباني!" پوءِ هو روانا ٿيا. اهو ڊان جو آخري موقعو هو ۽ پادريءَ جون اکيون جيپ جي پٺ ونديون رهيون جيستائين اها موڙ کان غائب ٿي وئي.

٢٩

مڪيہ گھٽيءَ ڪان پري صنوبر جي وڻن سان وڪوڙيل جبلن جي وچ ۾ هڪڙيءَ ماٿريءَ جي تهذيب رستو تي چٽيو. لاهوندي وٽ بادام جي وڻن جون قطارون، جن جون اگهاڙيون ٽاريون آسمان طرف پکڙيل هيون، سکھوئي نارنگي ۽ گلابي ٻور ۾ ٻرجي وڃڻ واريون هيون. پر ڊان ماٿريءَ جي خوبصورتي ڪان بي خبر هو، هن جي حالت ايتري اونداهي هئي جيتري هن جي چوڏاري رات. هن ڏٺو بہ ڪونہ ٿي- نيٺ جڏهن ڊرائيور هڪڙي لوهي دروازي وٽ لٿو --- جوهان نارمن ۽ رينا جو سرن وارو ڪشادو گهر اڇا ٻرندڙ بتيءَ سان روشن هو.

ايتري دير مهل هن جوڙي جي گهر ۾ خاموشيءَ راڄ ٿي ڪيو. رات جا ٻارنهن ٿي رهيا هئا ۽ ٻئي سفيد چمڙي وارين آرام ڪرسين تي ليٽيا پيا هئا.

"اسان کي سمهڻ گهرجي،" هن چيو، "اسان لاءِ اڳيان مصروف ڏينهن آهي."

رينا ٽيبل کي ٽيڪ ڪندي ۽ چانهہ وارا ڪوپ گڏ ڪندي ميڻ بتيون وسايون.

" مان رات جي جاچ لاءِ چوڏاري هڪڙو چڪر لڳائيندس،" هو چوندو رهيو، "رڳو ڪتن جي ڀونڪ ٻڌي ٻڌجي."

جيئن ئي هو دروازي ڏي ويو، چوڪيدار وٽان فون جي گهنٽي وڳي:

"هيلو، ڊائريڪٽر صاحب، اهو مان آهيان، لي. هتي هڪڙو فوجي آفيسر آهي جيڪو توهان سان ملڻ ٿو گهري. هو تمام --" --- رات وارو چوڪيدار ڪليو ۽ صحي لفظ ڳوليندي منجهيو.

"تنهنجو مطلب آهي، شراب پيتل؟"

"نہ، مان ائين نٿو سوچيان، پر هڪڙو عجيب. گهبرايل، منهنجي خيال ۾. اهو چوي ٿو تہ پادريءَ ان کي موڪليو آهي."

"پادري؟" جوهان پنهنجي زال ڏانهن نهاريندي چيو، "مان ڇا ٿو ڪري سگهان جيڪو هو نٿو ڪري سگهي. مسٽرلي، ڀوءِ، ان کي اندر اچڻ ڏي."

اهو ايتري دير سان ڪير ٿو ٿي سگهي؟ سماجي خدمتن جي ٻن ڏهاڪن سالن ۾، نارمن چوويهہ ڪلاڪ ڊيوٽي ڪرڻ تي هري ويو هو ۽ اتي اهڙو ڪو مسئلو ڪو نہ هو جو انهن مشورا ونندڙ ماڻهن سان ان بابت بحث نہ ڪيو هجي.

رينا موم بتيءَ کي ٻيهر ٻاريو ۽ ان جي شعلي ۾ ڊان جو چهرو نظر آيو جڏهن هو اندر لنگهيو. ڊان لاءِ اهو چڻ گهر ڏي اچڻ وانگر هو، ۽ فوجي ڪوٺيءَ ۾ مهينن پڄاڻان، هن کي گهر جو ماحول نصيب ٿيو هيو.

"منهنجو نالو ڊونالڊ بريان آهي، مان توهان تي اهڙي نموني نازل ٿيڻ تي معافي

تو گهران."

"ڪا ڳالهه نه آهي، ۽ مان جوهان نارمن آهيان. اندر اچ ----"

ڊان ويهي رهيو. ان پيتيءَ کي پنهنجن گوڏن تي رکيو ۽ ريتا ڏنو ته ان هٿئي کي ايتري زور سان جهلي رکيو هو جو سندس هٿ جون ٽٽيون اڇيون ٿي ويون هيون. ڊان ان جوڙي تي ضرور ڀروسو سمجهيو هو جو هن وقت ضايع نه ڪيو. هن شروع ڪان پنهنجي آڪاڻي ٻڌائي ---- ۽ هن ٽڪڙو پنهي ڳالهايو --- پنهنجي گهر بابت، پنهنجي پڙهائيءَ بابت، هو ڪيترو ڏڪويل هو جڏهن هن کي ڀهريون پيرو ڪوريا وڃڻو پيو هو. هن سوڪيءَ سان ملاقات ڪان اڳ سڪتا ڏينهن پٺي گذاريا جيستائين ان ڏينهن سوڪيءَ سان مليو. (انهن لفظن تي ان جو چهرو ڀهڪڻ لڳو.) ۽ هاڻي، ان کي ڏسڻ يا وضاحت ڪرڻ ڪان سواءِ رواني ٿيڻ جي سوچ ---

هو نارمن وارن لاءِ ڪو نئون ڪو نه هيو. هي گهبرايل فوجين سان اڳي به مليا هئا، اهڙن ماڻهن سان جن گهر لاءِ روانو ٿيڻ ڪان اڳ ۾ ٽڪڙي شادي ڪرڻ ٿي گهري. ڪي ڪامياب ٿيا هئا ۽ ڪي نه ۽ هنن تورن کي سجاتو ٿي جنڪي ڪنهن به سبب ڪري پنهنجي پسند ختم ڪرڻي پئي هئي.

"مون کي پڪ آهي ته هي نوجوان ڪنهن سٺي ڇوڪريءَ لاءِ پيو تڙپي،" ڊائريڪٽر سوچيو.

"۽ هاڻي،" ڊان چيو، " مان ڇا ٿو ڪري سگهان؟" هو ڪرسيءَ ۾ اهلي ويهي رهيو ۽ پنهنجو چهرو هٿن ۾ لڪايائين.

بنا مداخلت ڪرڻ جي انهيءَ کي ٻڌندي، جان (پنهنجن دوستن لاءِ) خاموشيءَ کي ٽوڙيو، جيڪا ڊان جي جوش واري وضاحت سان گڏجي وئي.

"تون پڪ ان جي پيار ۾ وڌجي ويو آهين،" هن چيو. جوهان نوجوان کي پسند ڪيو. جيڪو ڪجهه ضروري هيو اهو هن جي مسئلي جو حل هو سو وٽن ڪين هيو. صرف هڪڙو رستو هو.

"اها ڪهڙي قسم جي ڇوڪري آهي؟"

"سائين، تمام نيڪ. مان ان سان پيار ٿو ڪريان." (هو ٿورو لڄي ٿيو.)

"ان جو ڪو مائٽ آهي؟"

"نه، اها بلڪل اڪيلي آهي. اها هڪڙي چترڪار آهي، ائين ڪٿي چنجي . ۽ مان ان لاءِ چاهيان ٿو ته هوءَ وڌيڪ پڙهي."

"اهو سٺو خيال آهي."

"هاڻي هوءَ منهنجي لاءِ ڇا سوچيندي؟"

"اسان جيترو جلد ان سان رابطو قائم ڪري وٺو اسان ڳالهين جي وضاحت

ڪرڻ جي ڪوشش ڪنداسين."

ڊان چوڌاري ڏسڻ لڳو. هي هڪ وڏو گهر هو ۽ ائين ئي چوديواري هئي.

"تون صحيح جاءِ تي آيو آهين،" رينا مرڪي. "اسان سوڪي جهڙن نوجوانن جي سنڀال ڪري رهيا آهيون. انهيءَ ڪري اهڙن مڙني ٻارن جي. جيڪڏهن روشني هجي ها، تون ٻڪڙيل اڳڻ ۾ اسان جي آفيس ڏسي سگهين ها."

اينڊڙ ڪلاڪن ۾ انهن تنهي شيون گڏ ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي.

"تون، رينا، سياڻي وچ ۾ سوڪيءَ سان ڳالهاءِ."

"مان ائين ڪنديس."

"ڊونالڊ، تو ان سان ڪيتري تائين وعدو ڪيو آهي؟"

"ڪجهه نه، بلڪل. توهان کي خبر آهي، مون سوچيو هو ته مون کي ان سان ڳالهائڻ لاءِ ڪجهه وقت هو. مان جيڪي چاهيان ٿو اهو ----"

"اڳتي چئو ---"

"مان هن سان شادي ڪرڻ ٿو گهران، پر مون ڪڏهن به چيو ڪو نه."

"تو اهو فيصلو ڇا جي ڪري ڪيو؟"

"سائين، مان ان سان پيار ٿو ڪريان."

"مون کي "جوهان" سڏ."

"مان سمجهان ٿو ته منهنجي رواني ٿيڻ جي صدمي مون کي آخري فيصلي لاءِ مجبور ڪيو."

"تو ڪاغذي ڪارروائي ڪيتري مڪمل ڪئي آهي؟"

"ڪجهه نه، آمريڪي حصي جي به نه، پوءِ ڪوريائي پاسپورٽ --"

"تون جيڪڏهن چاهين، مان تنهنجي مدد ڪري سگهندس."

ڊان پيتي ڪولي ۾ ميز تي هڪڙو ڊڳ رکيو.

"مان ڏسان ٿو." جوهان چيو "مان ڏسان ٿو." هن ٻيهر چيو.

"سائين، ڇا توهان اهڙي ڳالهه اڳ ۾ ڪئي آهي؟"

"ها، اسان وٽ اڳيئي اهڙا سوين نوجوان آهن. تون چاهيندين ته مان تنهنجي لاءِ به انهيءَ جو خيال رکان؟"

"مون کي اعتبار ئي نٿو اچي ته مان ڇا پيو ٻڌان --- سائين، توهان جي مهرباني."

رينا رڌڻي ۾ انهن ٻنهي ماڻهن لاءِ سموسه ٺاهي رهي هئي. ڊان ڀڪڻ لڳو.

"امڙ، توهان کي ڪيئن خبر لڳي. سچ ته مون رات جي ماني ڪو نه کاڌي هئي. اها منهنجي ذهن مان بلڪل نڪتل هئي."

"اهو سمجهڻ جوڳو آهي،" رينا مرڪيو، "مهربان پنهنجو خيال رک." هن ڪلها لوڏيا ۽ چلهہ پر رکيل ڪائين کي باهہ ڏنائين.
"هي گهر پر هجڻ وانگر آهي،" ڊان ٿڌو ساهہ کينو. "اميد آهي توهان منهنجي انهي هلت کي معاف ڪندا. پر مان بلڪل موڳو ٿي ويو هيس."
جوهان آهستي آهستي سموسہ کائي رهيو هو جڏهن ڊان ان کي ڪاغذ ڏيکاري رهيو هو.
"اڇا هڪڙو ڪم ڪرڻ جي تو کي ضرورت آهي،" هن چيو. ان کي پڪ هئي تہ جيڪو هن چيو آهي سو ان اهو سمجهيو آهي. "ان ڪان اڳ جو مان ڪوريائي طريقي ڪار شروع ڪريان توکي هوائي سفر جي هڪڙي ٽڪيٽ موڪلڻي پوندي."
"مان ائين ڪندس. ۽ مان پنهنجي وس آهر ان جي پيءُ کي ڳوليندس."
"عاليشان، مان ان کي جلد ڪرڻ لاءِ مختلف آفيسن پر پاڻ ڏيڻ ويندس. پر،" ان چتاءُ ڏنس، "مان تاريخ جو وعدو ڪو نہ ٿو ڪري سگهان."
"مان ڪنهن بہ ڳالهہ لاءِ ٺورائتو آهيان. ڇا، سائين، توهان واقعي سمجهو ٿا تہ ڪم ٿي ويندو؟"
"بلڪل، اهي ڪندا،" جوهان جواب ڏنو.
جڏهن ڊائريڪٽر، جنهن کي ڊان سمجهيو ٿي تہ نڪيل پڑهيل پادري آهي، ڳالهايو، ڊان کي ان سندس پيءُ جي يادگيري ڏياري جنهن جا پرون ڪٽل ۽ لونڊڙين وٽ وار اڇا هئا.
ڊان جهڪيو ۽، هڪڙي جنهن پنهنجي شوق مان پنهنجي محبوبہ وڃائي هئي ان وانگر، هن سوڪيءَ بابت ڳالهائڻ گهريو.
"امڙ، اها تمام خوبصورت آهي. هتي ماڻهو سمجهن ٿا اها گوري آهي، پر هوءَ اتي گهر پر هلڪي خوبصورتي لاءِ ڪامياب ٿيندي ------"
"ايشيا ۽ آمريڪا گڏيل،" رينا چيو.
"۽ هتان جي گهٽ ماڻهن کان ڏکي، تہ بہ هوءَ مغربي معيار لاءِ ڏکي نٿي سمجهي سگهجي ---"
"جو تہ آمريڪين جهڙو پار پنهنجي والدين کان چڱيون خوبيون حاصل ڪندو آهي ---"
"وري ان جي شخصيت، اها مون کي حيران ڪري ڇڏيندي آهي ---" رينا ۽ جوهان هڪ ٻئي سان ڪليا، "اها ٻني، ڪلمک ۽ سنجيده ڇوڪري آهي."
"ڪوريائي ان پر ٽين شي کي پيار ٿو ڪري ---"
"توهان جيڪي ڪجهہ چئو پيا مناسب پيو لڳي،" ڊان چيو. "مان سوچيان ٿو

اوهان سان جيڪر اڳ ملان ها. هاڻي مون کي اميد آهي --"

"۽ مونکي ايترو مظبوط پروسو آهي جيترو چوڌاري جبل آهن،" جوهان ڪليو.

"سو تون گهٻراءِ نه."

ڊان جي ڪرسيءَ کان الڳ ٿيڻ کان اڳ ۾ ٽي اڌرات گذري چڪي هئي. انهي اونداهي رات جا ٽي وڳا هئا -- جڏهن ته سوڪي هوٽل ۾ سجاڳ ليٽي پئي هئي --- هن نارمن سان هٿ ملايو.

"عزت ماب پادري صاحب، اوهان جي مهرباني. مان بيحد ٿورائتو آهيان."

"ائين به نه چئو، انهيءَ لاءِ ته اسان هتي آهيون. پر سڀاجهي ڏٺيءَ جو احسان مڃ." جوهان تسلي لاءِ هٿ نوجوان جي ڪلهي تي رکيو.

"خدا توتي رحمتون ڪندو،" هن سوچيو. ۽ ان رات اهو سڀ ڪجهه هو جيڪا ان نصيحت ڪئي.

ڊان جو هوائي جهاز ٻئي ڏينهن صبح جو اڏاڻو. جنهن وقت ڏنڊ جو ميرانجهڙو ڪمبل لٿو، هن ملڪ ڇڏيو جيڪو هن جي ٻهرين پيري اچڻ تي بغير وڻن جي ڏسبو هو. ڪنهن هنڌ، هن جي هيٺان، سوڪيءَ جي ريل گاڏي سيٽال ڏانهن ڊوڙندي پئي وئي. هن جي دل ڏکڻ لڳي. الوداع جي گهڙي ٻئي نموني رتي وئي هئي ۽ هاڻي وقت هن تي گذري ويو هو.

ڊان ڪوريا ان ڏينهن ڇڏيو، پر هو ٻيهر ساڳيو ڪڏهن به ٿي نه سگهندو.

۳۰

گذريل رات رينا کي جيڪو معمولي پئي لڳو، سو ڏکيو ٿيندو پئي ويو جڏهن هن شام جو سوڪيءَ جي درتي ٺڪ ٺڪ ڪئي. ڇوڪريءَ دروازي کولڻ کان انڪار ڪيو. گهر موٽڻ تي هن ڊان جو لکيل خط ڏٺو هو ۽ ان کي وري وري پڙهيو هيائين. هو هليو ويو هو! بلڪل بابي وانگر!

"سوڪي،" رينا چيو، "تون مون کي اندر اچڻ ڏينديئن؟"

ان طرفان ڪو به جواب ڪو نه هو.

"مون کي ڊان صفائي پيش ڪرڻ لاءِ موڪليو آهي."

خاموشي.

ڪِم جي زال به پنهنجي آهر گهڻي ڪوشش ڪئي، "ڇا تون ٻاهرين عورت کي ائين انتظار ڪرائيندي پاڻ تي شرمندي نٿي ٿئين؟"

پر ڪجهه به ڪو نه ٿيو.

سوڪيءَ جي ڪمري ۾ سج جي روشني پئي پئي ۽ سنهڙي دروازي مان ان جي چرڻ پرڻ تي سندس پاڇا ڏسڻ ۾ پئي آيا. رينا جو ڪورياني نائب، جنهن کي هوءَ گڏ وٺي آئي هئي، وڏو آزمودگار ماڻهو هيو، پر ان جو تجربو پڻ ڪو ڪڙ تيل ڪڍي نه سگهيو.

"سوڪي، ڊان کي سندس بدليءَ جو آرڊر مليو. هو ان لاءِ ڪجهه ڪري نٿي سگهيو."

بي فائدو.

جيئن ته انهن ديوارن جي اندر ڪجهه به ڳجهو ڪونه هو، ڪِم جي سڄي آڪو، اتي موجود هئي. پاڙيوارن اندر جهاتيون پئي پاتيون ۽ هڪ ڪتي انهن جي پيرن جي پرسان ميدان پئي سونگهيو.

نيٺ رينا چيو، "سوڪي ٺيڪ آهي، پوءِ مون کي وڃڻو پوندو.جيئن تنهنجي مرضي، ۽ ڊان کي لکان ٿي ته تو مون سان ملڻ کان انڪار ڪري ڇڏيو. پرجي تون چاهين ته ---"

دروازو آهستي ڪجهه کليو، انهن لاءِ ان ڏکويل ڇوري کي ڏسڻ لاءِ ڪافي.

"تنهنجي مهرباني، سوڪي، مان رينا نارمن آهيان. مان اندر اچي سگهان ٿي؟"

فرش تي ويٺي ٿي ان پاڻ کي دروازي کان ٿورو پرتي ڪيو ته جيئن هو پئي اندر اچن. هو ڪو نه ٿي ٻڌائي سگهيا ته سوڪي ڪو دانهون ڪيون هيون، پر رينا لاءِ

اها هڪ نوجوان ڇوڪري هئي جنهن جا خواب اوچتي موت مري ويا هئا.

سوڪيءَ جو اعتماد وٺڻ لاءِ ڪجهه وقت لڳڻو هو. آخرڪار ان حقيقت کي مڃيو ته اهو ڊان جي وس کان ٻاهر هو.

"هر ڀيري جڏهن به مان ڪٿي ويندي آهيان، مون سان ڪانءُ ڪا ويڙهه ٿيندي آهي،" هن شڪايت ڪئي.

"محض اتفاق آهي،" رينا جواب ڏنو.

"پر ائين ڇو؟ جيڪڏهن مان شاديءَ تي نه وڃان ها، مان ان جي رواني ٿيڻ کي نه وڃايان ها."

"۽ جيڪڏهن تون ان سير تي تنگ نه پڇرائين ها، تون ان سان ڪنهن به حالت ۾ نه ملي هجين ها، هون ---؟"

"امڙ تون صحيح آهين."

"منهنجي پڇڙي هر "ڇو ۽ ڇا" جو جواب نه پڇ،" رينا سوڪيءَ جو ڪلهو ٺپريو ۽، ڪيئن به، اهي ٻئي کلڻ لڳيون.

جڏهن انهن هن جي ڪاغذن جو ڪم ڪيو ته نارمن سوڪيءَ جو وڏيڪ معترف ٿي ويو. ڪوعيب نه آهي جي ڊان هن پياري ڇوڪريءَ سان شادي ڪرڻ ٿو گهري! ان جا خط اڪثر ڏلاسن سان ڀريل هوندا هئا پر هن لاءِ اڪير پڻ. هوءَ تمام خوش هئي جڏهن هن ڀهريون ڀيرو انهن جي مدد کان سواءِ هن ڏي انگريزيءَ ۾ خط لکيو. هن جي انگريزي ايتري وقت ۾ سڌري وئي هئي.

ڏينهن سج جي روشنيءَ سان ڀريل هئا، پر ڪڏهن جهڙالا به هئا. سوڪي اڃا تائين مسواڙي ڪمري ۾ رهندي هئي؛ هوءَ جيترو ٿي سگهندو هيس نارمن وارن سان ملندي هئي. جڏهن به هوءَ پنهنجو پرت پرڻ جو ڪم وٺڻ لاءِ ويندي هئي. انهن جي جاءِ تي هوءَ ٻين آمريڪين جهڙن ٻارن سان به ملي، نندي پوش وارا جيڪي هن جهڙي ئي قسمت سان ڇاوا هئا، ساڳي قسمت جنهن ڪين ٻاڻ ۾ ڀاڻ ڀيڻ بنايو هو.

اهي سنا ڏينهن هئا جڏهن هوءَ انهي نالي تي جيڪو هن پنهنجي پيءُ کي ڏنو هو، کلي سگهندي هئي ۽ انهي آمريڪين جهڙي ڇوڪري لاءِ جيڪو هن کي ڀهريون ڀيرو مليو هو. هوءَ مامي ۽ اوني بابت ذڪر به ضرور ڪندي، يتيم گهر واري مهربان اوموني به سندس ذهن تي تري آئي. پنهنجي زندگيءَ ۾ ڀهريون ڀيرو، نوجوان ڇوڪري ماڻهن سان ٻاڻ بابت ٿي ڳالهايو جن ٻڌس ٿي. رينا ۽ جوهان هن تي ڪڏهن به ڪو نه ڪلندا هئا، صرف هن سان.

پر ڪي خراب ڏينهن به هئا، جڏهن بي اعتباري هن جي دل کي وڪوڙي ويندي هئي. ٿي سگهي ٿو ڊان کي ٻي ڇوڪري ملي وڃي، ٿي سگهي ٿو ٻابو به فوت ٿي

ويو هجي، تي سگهي ٿو ---

"انهيءَ خوفناڪ احساس کي ڪڍي ڇڏ." رينا هدايت ڪيس، "بي اعتباريءَ کي نه پوک."

"رينا، مان ان جو ڪو علاج نٿي ڪري سگهان."

سخيتن سوڪيءَ جي زندگيءَ کي موڙي ڇڏيو هو. هوءَ اڃان ننڍڙي ٽاري هئي جيڪا سولائيءَ سان جهڪي ٿي وئي جڏهن ڳالهيون هن جي مخالف ٿي وينديون هيون. انهيءَ ڏينهن وانگر جڏهن هوءَ فوجي اڏي تي واپس وئي هئي. ڊاڪٽر هن جو آخري ايڪسري ڏسڻ گهريو هو. نارمن وارن جي گهر ۾ رينا ان ڏينهن ڏاڍي مصروف هئي. گرم موسم اچي وئي هئي ۽ هن جو باغيچو شروعاتي پور جهلي رهيو هو. هن وڻنڊڙ وارن واري چاليهن سالن جي عورت کي پنهنجي روزمره جي ڪم ڪان علاوه گهڻيون ئي دلچسپيون هيون ۽ انهن مان هڪڙي، هفتي ۾ ٻه پيرا انگريزي ٻولي سيکارڻ جي هئي. سوڪيءَ کي ٻه حاضر رهڻو هوندو هو، پر ان ڏينهن ڏسڻ ۾ ڪو نه ٿي آئي.

"بيمار يا ٿڪل،" جوهان خيال ظاهر ڪيو.

پر سبب مزيدار هو. "مان اڏي جي دروازي وٽ وئي هيس،" بعد ۾ هن ڪين ٻڌايو، "۽ پنهنجي ملاقات جي چٽ ڏيکارڻ لاءِ بيٺيس، جڏهن هڪ ڪوريائي ڇوڪري، فوجي پوليس واري سان جوش مان ڳالهائڻ لڳي. 'مون کي افسوس آهي،' ان چيس، 'تنهنجي لاءِ ڪو پيغام ڪو نه آهي!' "

" 'اتي هجڻ کپي،' ڇوڪري زور ڪرڻ لڳي، 'هن مون کي ان سان هتي ملڻ لاءِ چيو هو ۽ مان هتي هاڻي ٽيون گهمرو آئي آهيان.' "

"پوءِ هڪڙي ڪوريائي چوڪيدار هن کي سندس ئي ٻوليءَ ۾ ٻڌايو، 'اهو هليو ويو آهي --- آمريڪا لاءِ روانو ٿي ويو.' "

"مون سمجهيو ته ڇوڪري فوجيءَ جي محبوبه هئي ۽ اهو هن کي انهيءَ وانگر ڇڏي ويو هو." سوڪيءَ پنهنجين آڱرين ۾ چڪ پاتو. "بلڪل انهيءَ وانگر."

" 'ڪوڙو،' ڇوڪريءَ فوجي پوليس واري تي الر ڪئي، پر سان نٿي سمجهان ته ان ڪوڙ هنيو. ڇوڪري دانهون مٿان دانهون ڪرڻ لڳي، ڪيڪون ڪيائين ۽ پنهنجين مٺين سان چوڪيدار جي ڪوٽيءَ جي پٽ تي ڌڪ هنيائين. مان ڪافي گهبرائجي ويس. ۽ بيزار پڻ. هن جو محبوب هليو ويو هو، بابو ٻه هليو ويو هو ۽ ڊان پڻ. مان ڪيئن ٿي سمجهان؟" سوڪيءَ جون پنبڻيون ڦڙڪڻ لڳيون.

"اڄ، ٻڌ. هاڻي تون بلڪل بي وقوف ڇوڪري ٿيندي پئي وڃين." رينا ڪيس آٽت ڏني، "ڇو ته تون ۽ مان ٻئي بهتر ٿيون ڄاڻون."

"هن اجا تائين بابي کي ڪونه ٻڌايو آهي."

"نه، پر توکي خبر هجي هو سخت ڪوشش پيو ڪري. مون کي پڪ آهي ته تون ان تي ڀروسو ڪري ٿي سگهين. صرف اعتبار ئي ڊان جي پياري لاءِ ڪافي سٺو آهي!"

پوءِ وري هوءَ مرڪڻ لڳي ۽ هوءَ شرمندي هُئي ته اها هراسجي وئي هئي. "توهان کي خبر آهي، مان مستقبل لاءِ گهبرايل آهيان، ۽ اهو مون کي بي صبر ٿو ڪري ڇڏي،" هوءَ پيار مان مرڪڻ لڳي. "ڇا ٿيندو جيڪڏهن مان اتي آمريڪا ۾ ٺيڪ نه لڳان؟ رينا، مان نٿي ڄاڻان منهنجو تعلق ڪٿي آهي."

"مٺي، اسان کي خبر آهي اهو تنهنجي لاءِ ڏکيو آهي، توکي انهيءَ انتظار ۾ صابرين ٿيڻ جي ضرورت آهي. هن وقت تون بلڪل ٻن دنيائن جي وچ ۾ هڪڙي پل تي بيٺي آهين --- هڪ روشن مستقبل ۾ وڃڻ لاءِ تيار، ۽ اهو نه وسار ته ٻنهي طرف تنهنجا همدرد آهن."

٣١

هڪ ڪنڊ پري ڊان پنهنجي ڪيل واعدي کي پورو ڪري رهيو هو. جڏهن هفتا مهينن ۾ بدلجڻ لڳا ۽ اونهارو به پنهنجي چوٽيءَ تي هو، هن جونس نالي سابق فوجي، هاڻي نيو يارڪ ۾ هڪڙي ماهرِ تعميرات جي حيثيت سان رهندڙ، سان ٻه دفعا ملڻ جي ڪوشش ڪئي. هو ٻئي دفعا ناڪام رهيو.

"اڳتي وڌندو رهه،" هن جوهان کي لکيو، "ايندڙ ڪجهه ڏينهن جي منهنجي ڪوشش ۾ مونکي وڏيڪ اميد آهي. سوڪيءَ کي بي همت نه ڪجانءِ!"

پر اونهارو به گذري ويو ۽ سيپٽمبر ۾ داخل ٿي ويو. جڏهن آخر ڪار خبر آئي ته هو پاڻ ۾ گڏيا آهن. سوڪيءَ جي دل ڌڪ ڌڪ ڪرڻ لڳي. اهو سندس رواني ٿيڻ جي تاريخ کي ويجهو ٿيندو پئي ويو.

"مون توکي ٻڌايو-" خط پڙهائي ڪئي - "ته سڀ ڪجهه ٺيڪ ٿي رهيو آهي."

"نه،" چوڪريءَ ڪلندي چيو، "تو ڪو نه چيو هو. مسز اينڊرسن چيو هو."

نيو يارڪ جي پسگردائيءَ ۾ ان ڏينهن حقيقت ۾ ڇا ٿيو هيو. سو جوهان ڏانهن لکيل هڪڙي خط ۾ ٻڌايل هو. "مان ڏنل ايڊريس تي ويس. گهر ويران پئي لڳو. گهر هڪڙي پر سڪون گهٽيءَ وٽ ٺهيل آهي. پاڙيسري به سٺا آهن. اهو عاليشان نمونـي سان ٺهيل آهي سوڪي ان کي پسند ڪندي. پر جڏهن مون چيو ويران، مون تي اعتبار ڪر، مان ششدر هيس. پوءِ مون گهنٽي وڄائي."

'ڪير آهي.' هڪڙي ماڻهو جو آواز آيو.

'منهنجو نالو ڊونالڊ برين آهي،'

رڪاوٽ مان دروازو کليو. اسان هڪ ٻئي ڏي نهاريو. مان ڏسي ٿي سگهيس ته اهو هن جو پيءُ هيو" جوهان انهيءَ تي پنهنجي نڙي ۾ ڳوڙهو ڦاٿل محسوس ڪيو.

"هن چيو، 'تون اهو نوجوان آهين جيڪو منهنجي ڳولا ڪندو رهيو آهي؟'

'هائو سائين!'

'تون ڇا ٿو چاهين؟ تون پنهنجي ڌنڌي سان رهه،' مان پريشان ٿي ويس.

'مان ڪوريا کان واپس آيو آهيان' مون چيو.

پوءِ ان گهنڊ وڌو، 'ته پوءِ ڇا -؟'

هن هٿ کي زور سان پڪڙيو ۽ مون کي انديشو هو ته هو دروازي کي منهنجي سامهون بند ڪري ڇڏيندو، پر ان ائين ڪو نه ڪيو. بجاءِ انهيءَ جي اهو بيتاب پئي لڳو. 'سو ڇا -؟'

'ٺيڪ،' مون چيو 'منهنجو مطلب آهي مان هڪڙي ماڻهوءَ سان مليو آهيان جنهن کي

توهان - سائين اهو ظاهر ڪرڻ مشڪل آهي.'

'اندر اچ' هن چيو 'ٻاهر بيهڻ جي ضرورت نه آهي.'

رهائشي ڪمرو بن ڪليل دريون ڪري ڪافي روشن هو، پر ان ۾ ڪنهن شي جي ڪمي هئي. چوڌاري ڪتاب ڪنهنريا پيا هئا ۽ چانهه جي ڪيتلي جنهن جو ٿلهو ميز تي رکي هئي. مان ياد ڪندي سوچڻ لڳس ته امان انهيءَ کي پسند نه ڪري ها!

'ليڪ آهي،' هن چيو 'اڳتي چئو!' سون انکي شروع ڪان وٺي سڀ ڳالهه ٻڌائي، جيڪو ڪجهه مون کي سورهيءَ ٻڌايو هو. سڀ ڪجهه.

مسٽر جونس هڪ لفظ به ڪونه چيو، رڳو اتي ويٺو رهيو. توهان کي خبر هجي ته اهو هن وقت ڪيترو ڏکي ماڻهو آهي. مون کي عجب لڳو ته ان هڪڙو به سوال نه ڪيو. پر پيءُ ڙيءَ جو چيائين. 'معاف ڪجانءِ؟' ۽ بهاني ٻڌائڻ کان اڳ ۾ هن مون کي رسالن جو هڪڙو جوڙو ڏنو ۽ پنهي ڪمري ۾ هليو ويو. مون انتظار ڪيو. ٿي سگهي ٿو پنهنرهن منٽ ٿيا هوندا ۽ حيران ٿيس. هتي هن مون کان ٽائن جي ڪوشش ڪئي آهي، جيڪو مان سمجهي ٿو سگهان، ۽ هي ڏکوئيل به آهي. جڏهن اسان ملياسين ، هو اجا تائين نيڪ دل ماڻهو ٿو ڏسڻ ۾ اچي.

هو پيهر ٻاهر آيو ۽ منهنجي ڳالهه کان بي خبر هئڻ جو ڏيکاءُ ڪرڻ لڳو، پر مان چئي ٿو سگهان اهو سورهيءَ جي ڪري ان لاءِ صدمي جو باعث هيو. پوءِ اهو سورهيءَ لاءِ ڇا ٿيندو؟ اسان ڪيئن ضرور تيار ڪنداسين!

'مان اهو ڪيئن ٿو سمجهي سگهان ته اهو سچ آهي؟' هن پڇيو.

'توهان جو مطلب ڇا آهي؟' هن پڇيو.

'سڀ ڪجهه، مان سمجهان ٿو توهان هونديون - ها گهڻو ڪري سڀ ڪجهه. هڪ صحافي جيڪو ڪا ڪهاڻي ٿو چاهي يا موڙيو ڳڻ!'

'مان توهان کي ٻڌايان ٿو، مون نه ٿي سمجهيو ڇا جواب ڏيان ، سچ پچ ته اهڙي سوچ منهنجي ذهن مان ڪونه گذري هئي. جڏهن مان انهيءَ تي واپس ٿو سوچيان ته مان سمجهي ٿو سگهان.' سورهيءَ لاءِ اهو برداشت ڪرڻ کان ٻاهر هو ته هوءَ ائين خاموش ويٺي جوهان کي پڙهندو ڏسي. رينا ان جي ڏيان کي خط کان هٽائڻ جي ڪوشش ڪئي.

"مون هن کي تصويرون ڏيکاريون جيڪي مون وٽ هيون ۽ هو انهن کي جاچڻ لڳو.

'تون هڪڙي ڳالهه ٻڌاءِ،' هن چيو، 'مان سمجهان ٿو ته تو تي اعتبار ڪريان. تنهجي چوڻ جو مطلب آهي ته ڪوريا ۾ منهنجي هڪڙي ڌيءَ آهي؟'

'هائو، سائين،' صرف ڳالهه هئي جيڪا مان چئي ٿي سگهيس.

پوءِ هو پنهنجي سٽي تي جيڪي وار ٻڌيا اٿس انهن ۾ آڱريون ڦيرائڻ لڳو. مان سڀ ڪجهه دهرائي نٿو سگهان جيڪي ڪجهه اسان ڳالهايو، پر هن مونکي پنهنجي ڪهاڻي ٻڌائي. اها هي آهي:

’مان جڏهن ڪوريا روانو ٿيو هيس ان وقت پرڻيل هيس. مان ٻين وانگر پنهنجي مرضيءَ جي خلاف روانو ٿيو هيس. منهنجي زال هڪ خوبصورت عورت هئي مان نٿو ڄاڻان ته اتي مون سان ڇا گذريو- لڙائي، تباهه ٿيل زمين، خوف يا ڪوئلڙيون. مان نٿو ڄاڻان. پوءِ مان ان ڇوڪريءَ سان مليس، نيل، ها. مون ڪڏهن به ان کان سندس گهراڻي جو نالو نه پڇيو، تون ان تي اعتبار ڪندين؟‘

مون نه ٿي سمجهيو ته کيس ڪهڙو جواب ڏيان.

’منهنجي زال مون کان گهڻو پري نظر ايندي هئي، گهڻو ڪري ٻي دنيا سان واسطو رکندڙن وانگر. جڏهن مان نيل سان گڏ رهڻ لاءِ ويس ته مون کي پڪ هئي ته مان انهيءَ لڙائيءَ جي دوزخ ۾ ڪڏهن به ڪو نه جيئندس.

مان پنهنجي زال سان پيار ڪندو هوس ۽ ان جو چهرو سامهون هوندو هو. پر ٻئي پاسي،مان نيل لاءِ پيار محسوس ڪرڻ لڳس ۽ پوءِ مون کي پتو پيو ته هوءَ منهنجي ٻار جي ماءُ بڻجڻ واري آهي-“

مسٽرجونس ساهي کنئي ۽ پنهنجو چهرو اگهيائين.

’هيترن سالن ۾ مون پنهنجو پاڻ کان ڪيترائي ڀيرا پڇيو هوندو؟ هزارين ڀيرا! هڪ ٻار، ڇوڪرو يا ڇوڪري؟ مان انهيءَ سڀ کان ڀڄس، هڪ ٻزدلي هئي. منهنجي بدليءَ جو آرڊر اچي ويو ۽ مون سمجهوٿي ته نيل چڙيل هئي.‘

(سوکي پڻ، مون سوچيو، پر مداخلت ڪندي اهو سڄو نه پئي لڳو.)

’ها، مان صرف انهيءَ آخري ڏينهن تي روانو ٿي ويس، توڻي ڪٿي جو ڪجهه به تبديل ڪونه ٿي ٿيو. ۽ هاڻي، اٺويهن سالن کان لاڳيتو مان آرام گردي ڪري رهيو آهيان.

منهنجي زال گهر ۾ منهنجو آڌر ڀاءُ ڪيو ۽ ڪو به شڪ ڪونه ڪيائين. ان منهنجون غلطيون معاف ڪري ڇڏيون ۽ چيائين ان سمجهو ٿي - لڙائيءَ جي يادگيرين سان ۽ سڀ- مان هر ڏينهن ان کي پنيلائيندو رهيس!هڪ سال اندر اسان کي ٻهريون ٻار ڄائو. جڏهن مون انکي ٻانهن ۾ کنيو ته مان ڄاڻان ٿو ته اتي مون ڪيڏي نه غلط اداڪاري ڪئي هئي. ٻن ٻن سالن کان پوءِ اسان کي هڪ خوبصورت نيالي ڄائي!‘

هو گهڻي دير تائين خاموش رهيو ۽ مون کي ڇوڙڻ لاءِ ڪا ڳالهه نٿي سجهي. هن اڳتي ٻڌايو ته ڪيئن هو ۽ ان جا ٻار هڪ ڏينهن لاس اينجلس ۾ رات جي ماني کائڻ ويا هئا (اهو تڏهن آهي جڏهن اتي رهندا هئا)۽هڪڙو ماڻهو هن جي پرسان آيو ۽ هن جو ڪلهو

ٻُڌايائين:

’ڪيترو وقت ڏسڻ ۾ ڪونه آئين؟‘ اهو ماڻهو جهڪيو، ’آخري ڀيرو ڪو ريا ۾ هئاسين، هون--؟‘ مسٽر جونس ٻيهر پڇڻ جي ڪوشش ڪئي پر فضول.

تنهنجي ان سهڻي ۽ ننڍڙي منڙيءَ جو ڇا ٿيو،‘ اهو ماڻهو چوندو رهيو. مسٽر جونس ان کي هڪڙو پراڻو ساٿي محسوس ڪيو جنهن جي يادگيري گهٽ هيس، پر ان کي هڪڙي وات ڦاٽوڙي طور سڃاتائين.

’ماٺ ڪر،‘ هن چيس، تمام ديرِ.

’بهرحال ڦوڪڻو ته ڪنهن ڏينهن ڦاٽڻو هو،‘ مسٽر جونس انومان ظاهر ڪيو. ’مون کي صرف پاڻ کي سمجهڻو هو. مان پوريءَ طرح سان ڏينهن ياد ڪونه ٿو ڪريان جيڪي آيا پر منهنجي زال لاءِ هڪ ڦوڪ هئي. انهيءَ کان پوءِ اسان لاءِ حالتون ساڳيون نه هيون. اهي بد کان بدترين ٿينديون ويون؛ آخر ڪار اسان طلاق ڏيڻ تي آماده ٿي وياسين.

هوءَ ٻاهرن سان گڏ الهندي ساحل طرف رهي ٿي-‘

مان توکي ٻڌايان ٿو: جوهان، مونکي اندازو به نه هو ته اهو ماڻهو انهيءَ کي ايترو مٺ وٺندو. مون خوف محسوس ڪيو.

مون کي افسوس آهي، مون گهٻراهٽ مان چيس“ مون اهو سوڪيءَ خاطر ڪيو، منهنجو مطلب آهي، ان جو توهان تي حق آهي پڻ-“

’جيڪڏهن تون دل ۾ نه ڪرين، مان چاهيان ٿو ته تون هاڻي هتان هليو وڃين،‘ مسٽر جونس چيو. ’مون کي خبر پنجي وٺي. مون کي پنهنجي ايڊريس ڏي، انهيءَ صورت ۾ جي مان توسان ملڻ جو فيصلو ڪريان.‘

صرف جيڪي ڪجهه مان ڪري ٿي سگهيس، هليو وڃڻ هيو، پر هن مون کي دروازي تي روڪيو. پنهنجي منهن تي هٿ رکي آرام ڪرسيءَ تي ويٺي هن ٿورو مٿي نهاريو ۽ پڇيائين، تو ان سوڪ چيو؟‘

مون جواب ڏنو، ’هائو، سائين ۽ انهيءَ جو مطلب خالص چانڊي آهي.‘

اسان کي انتظار ڪرڻو پوندو،“ ڊان لکيو - ”۽ دعا ڪريون ته ڪم ٿي وڃي.“

”هائو“ جوهان چيو ”اچو ته ائين ڪريون“ ٽني چلهه وٽ ميز جي چوڌاري ويٺا هئا ۽ سوڪي پڇيو ڊان ڇا لکيو هو.

” ائين ڪجهه عام مرداڻاراز“ جوهان مذاق ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي پر هن جا چرچا ظاهر ٿي پيا.

”سوڪي،تون دعا گهري ٿي سگهين؟“

"هائو، نانيءَ مون کي سيکاري هئي، هوءَ روزانو صبح سوير دعا گهرندي هئي." ڇوڪري گهڻو ڪري پنهنجي گنگنائيندڙ نانيءَ جي چوٽين يا ڪرٽين جي حوالي سان شروع ڪندي هئي.

"پوءِ اڇو ته گڏ جي عا گهرون اتي ڊان لاءِ ۽ پٺين لاءِ."

پنهنجا هٿ سوان رکندي جڏهن ته رينا ۽ جوهان پنهنجا ٻڏا، سوکيءَ پنهنجون اکيون بند ڪيون. جڏهن اهي قادر مطلق جي حضور ۾ پهچي ويا ته ان رهائشي ڪمري ۾ ماٺ پٿي راڄ ڪيو. رينا سمجهيو ته اهي ساڳئي خدا کي ٻاڏائي رهيا آهن توڻي ڪٿي جو اهي ان کي مختلف نالن سان ٿا سڏين.

جيستائين ڪجهه منٽن کان پوءِ ڪنهن ماٺهوءَ دروازو کڙڪايو، هو پنهنجي صدق دل واري عبادت ۾ گم هئا. پوءِ جوهان کي پڪ هئي ته جواب ضرور ايندو.

٣٢

دوريءَ ڏان لاءِ سوڪيءَ جي پيار کي شديد ڪري ڇڏيو. جڏهن رواني ٽيڻ جو ڏينهن ويجهڙو پهتو، هن سمجهيو تہ هوءَ تيار هئي توڙي ڪٽي جو ڪوريا کي الوداع چوڻ ڏکيو ٿيندو.

" مان واپس ايندس،" هن پنهنجو پاڻ سان وعدو ڪيو، اسين ايندا سين" هن پنهنجي ڪمري مان ٻاهر نهاريو جيڪو هاٽي ٻي ڪنهن جو اجهو ٿيڻ وارو هو.

"هائو، اسين واپس ايندا سين" هن ورجايو، مجيندي تہ اهو ڏان هو جنهن هن کي هن جي نئين دنيا لاءِ آماده ڪيو هو.

ڪم وارن شام جو هن کي دعوت ڏني هئي. انهن کي ٻڌائي سگهڻ کان وڌيڪ هن ان جو قدر ڪيو هو.

"اتي مرچن وارو ٻوڙ ڪونهي،" انهن يوگ ڪيس.

"مهربان ، مون ڏي ڪجهہ موڪلجو-"

"ءَ ڪيڪ بہ ڪونہ آهن - سنو آهي هڪڙو وڌيڪ ڪاءَ."

اها آخري شام هئي. هاٽي سوڪيءَ پنهنجي سامان جي پيتي بند ڪري ڇڏي هئي ءَ رواني ٽيڻ لاءِ آخري رات جي ختم ٿيڻ جو انظار ڪري رهي هئي.

" مان وري ڏان سان گڏ ٽيڻ لاءِ وجي رهي آهيان. ءَ بابي سان ملڻ پڻ- جيڪڏهن ڏان ڪامياب ٿو ٿئي." هن جي دل ۾ سڀ نفرتون ختم ٿي ويون هيون. اتي صرف ان ماٺهوءَ کي ڏسڻ جي تمنا رهي هئي جنهن کي هن هڪڙو پيرو پيسٽر نالو ڏنو هو. جوهان جي خط جا تفصيل نہ ڄاڻندي هوءَ پنهنجو پاڻ کان پڇڻ لڳي بابو ڪيئن هوندو. هن ان کي تصور ۾ اڪيلو وانگر هن جي ڏسڻ لاءِ منتظر محسوس ڪيو.

قسمت ۾ جيڪي ڪجهہ آهي، هن خيال پچايو- ءَ اهو هن جو مشرقي ماڻهن وارو نمونو هو - مان خدمت ڪنديس. رينا ءَ جوهان هن کي صبح جو ڪمپو هوائي اڏي تي وٺي وڃڻا هئا.

"ڪهڻ ۾ ڪهڻ هن جي هنري اسڪول ۾ داخلا ٿي وئي آهي" سوڪيءَ رينا کي پنهنجي مڙس کي چوندي ٻڌو" پر منهنجو خيال آهي تہ اسان هنجي پيءُ بابت پڻ صفائي ڪريون ها."

"تون صحيح آهين. هن جو اميدون تمام وڏيون آهن، مان ڄاڻان ٿو."

"اسان کي اها به اميد ڪرڻ گهرجي ته ڊان جا والدين به هن کي قبول ڪندا. اهو ڪو سولو نه آهي، جوهان، پوءِ به، انهن کي صرف هڪڙو پٽ آهي ----"

سوڪيءَ انهيءَ تي ٿلهو ساهه پريو.

"هائو، پر اهو ملاوتي نسل جي شاديءَ پر سدائين جو جهڳڙو آهي، توڻي ڪٿي جو مان محسوس ٿو ڪريان ته سوڪي انهن جي دل وٺي ويندي؛ رڳو ان کي ٿورو وقت ڏجي ---"

رينا ڪنڌ لوڏيو.

"منهنجا سائين، اسان اهو ڪيو جيڪو ڪجهه ڪري ٿي سگهياسين." پوءِ رينا جوهان کي چمي ڏني؛ جڏهن هو ٻئي پنهنجي ڪمري لاءِ ٽڪڙا هليا ويا. سوڪي جڏهن انهن بابت سوچيو، مرڪڻ لڳي.

پنهنجو سمهڻ وارو ٿلهو آخري ڀيرو وڇائيندي، هن پنهنجو پاڻ کان پڇيو، جيئن ته اتي ٻيو ڪوبه ماڻهو ڪو نه هو، اڳتي انهي تي ڪير سمهندو. اهو ڏينهن سياڻي هو ۽ هاڻي ڪا به غلط ڳالهه ڪين ٿيندي. سامان کي جاچيندي، هن ننڍڙي ڪنجي هٿ ۾ سڪ ڪئي. هر شي اتي هئي. هاڻي هن کي ڪير به روڪي نه سگهندو.

ڪمري وارن جي گهر واري حصي ۾ فون جي گهنٽي وڳي.

"اها هتي آهي،" سوڪيءَ ٻڌو. اهو نه ته ڪو هن ٻڌو، پر اهو نه ٻڌڻ ناممڪن هو.

"هائو --- رڳو هڪڙو منٽ."

اها ريناتي هوندي جو ته ڪمري جي زال انگريزيءَ ۾ ٻئي ڳالهايو.

"صرف هڪڙو منٽ،" ۽ پوءِ جوش مان،"سوڪي، جلد اچ، اها تهنهنجي لاءِ آهي. سمنڊ پار کان فون."

سوڪي سن ٿي وئي. گلن جي ڇٽن وارا ڦڪي رنگ جا پردا هن جي منهن ۾ ڦڙڪڻ لڳا. "سمنڊ پار کان؟"

"جلدي اچ، اها آمريڪا کان آهي."

"مان اچان پئي." هوءَ گرم فرش تان اٿي، ڪنجي هٿ ۾ هيس. شيشو هن جي ڦڪي منهن تي اولڙ وجهڻ لڳو.

دعوت وارن مهمانن مان ڪي اڃا ڪمري وارن سان ويٺا هئا. اهي سڀ فون جي چوڌاري ميڙ ڪري بيٺا. فون جي هٿئي کي جهليندي هن هٻڪندي چيو "هيلو" هوءَ گهبرايل هئي.

آمريڪي فون ڪلارڪ هن کي هڪڙي مرد جي آواز سان ملايو. ايترو ڇنو ڇڻ

اهو سپتال ۾ هيو.

"هيلو، سوڪي--- آءٌ آهيان--- ڊان." (او، نہ، انهيءَ سفر کي رد ڪرڻ لاءِ سڏيو آهي.)

....

"سوڪي --- تون اتي آهين؟" (هائو، پر هن جي زبان اقرار ڪرڻ کان انڪار ڪيو) هن ڊان کي رڙڪندي ٻڌو جيڪو فون ڪلارڪ کي رابطو صحيح ڪرڻ لاءِ چئي رهيو هو. " مان ان جو آواز ٻڌي ڪو نہ ٿو سگهان،" هن چيو، "هيلو."

"هيلو،" هن چيو، "مان هتي آهيان."

"او، سٺو، مٺي." بلڪل ائين جيئن چوندو هو.

"تون ٺيڪ ٺاڪ آهين؟"

"هائو." هن ڪنجي کي هٿ ۾ ايترو زور ڏنو جو اها چيڪڻ لڳس.

"۽ سفر لاءِ تيار؟"

"هائو."

"سوڪي، پياري، مون صرف پڪ ڪرڻ لاءِ سڏيو. مان انتظار ڪري نہ سگهيس."

هن ايترو تہ هلڪائي محسوس ڪئي جو اها سندس دعوت ڪري چوڌاري پکڙيل ريشمي وهاڻن مان هڪڙي تي ڪري پئي.

"تو وٽ پاسپورٽ آهي؟"

"هن -م-م-م-م-" (فون ڪلارڪ ٽن منٽن پوري ٿيڻ جو اشارو ڪيو)

"۽ ويزا؟"

"هائو، ڊان. منهنجي ٿيلهي ۾." (۽ ان کي اها ڪڏهن بہ خبر نہ هوندي تہ هن انهيءَ کي ڪيترا ڀيرا ڏٺو هيو.)

"مٺي، پوءِ ٻڌ، ٽوڪيو ۾ خيال ڪجانءِ. رڳو ٻاهرين ملڪن ڏانهن ويندڙ مسافرن واري انتظار گاهہ ڏانهن ويندڙ مسافرن جو پيڇو ڪجانءِ. تون مون سان ملنديئن."

سوڪيءَ جي چوڌاري بيٺل ٽولي جي هورا ڪورا وڌي وئي. ڇا ڪا غلط ڳالهہ هئي؟ اگهہ ۾ گهٽيءَ ڇوڪرين سان ائين ٿيو هو. انهن انديشي ۾ هڪ ٻئي ڏانهن ڪنڌ لوڏيو.

"پوءِ سوڪي، هيءَ اصل ڳالهہ آهي جنهن لاءِ مون سڏيو، مون وٽ تنهنجي لاءِ هڪڙي حيرت ۾ وجهندڙ ڳالهہ آهي. پيءُ بابت."

"او ---"

"مون بهتر سمجهيو توکي تيار ڪريان."

"ڇا اهو --- مري ويو آهي يا ٻيو ڪجهه؟"

ڊان ڊاڍيان ۽ خوشيءَ مان ڪليو. "نه، منهنجي، ائين بلڪل نه آهي. هو ڊاڍو خوش آهي، ايترو خوش ڪڏهن به نه ٿيو هوندو.

اهو توسان ملڻ لاءِ مون سان گڏ سيئٽل شهر اچي رهيو آهي. اسان هوائي جهاز ۾ روانا ٿيڻ وارا آهيون."

"ڇا؟"

"هائو، اهوئي سبب هو جو مون توکي تيار ڪرڻ پٺيان گهريو. سوڪي، اهو ڊاڍو سٺو ماڻهو آهي. تون ان سان پيار ڪنديءَ ----"

"مان اڳيئي ڪيان ٿي --"

سوڪي ايترو ته زور سان ٿڌو ساهه کنيو، جو ڊان سمنڊ پار ٻڌو هوندو جيڪو سمنڊ هوءَ سياڻي پار ڪندي. فون ڪلارڪ جي خشڪ آواز پنجن منٽن جي ختم ٿيڻ جو اعلان ڪيو. ڊان وٽ رڳو واڪي ڪرڻ لاءِ وقت هو، "باقي ٻه ڏينهن سوڪي. منهنجي محبت!" پوءِ لائين ڪٽجي وئي.

هوءَ فون جو هٿيو فون تي رکڻ وسري وئي.

"منهنجي محبت!" ان چيو هيو. ۽ مون هن کي صرف خدا حافظ به ڪو نه چيو. سوڪيءَ هلڪي دانهن ڪئي.

"اهو ڇا آهي؟" هر هڪ پڇيو. "ڇا سفر رد ٿي ويو آهي؟"

"نه،" سوڪيءَ پنهنجو مٿو ڌوڻيو. ڳوڙها سندس ڳلن تان وهڻ لڳا. "نه!"

"ته پوءِ تون دانهون ڇو ٿي ڪرين؟"

سوڪي وهاڻي تي ويني پنهنجي جاءِ تان مٿي نهاريو.

"پوءِ، تون، دانهون ڇو ٿي ڪرين؟" هن ورجايو.

"ڇو ته،" هن چيو --- ۽ هڪڙي خوشيءَ واري مرڪ ساين اکين واري ڇهري کي ٻهڪائي ڇڏيو.

"---- ڇو ته مان خوش آهيان. آخرڪار، مان خوش آهيان."

ناري پبليڪيشن جا شايع ٿيل ڪتاب

ڪتاب جو نالو	قيمت	
1. هيل نه ڪو سنگ ڪاڏهن	5.00	مئگزين
2. ڪل جا ڪيتوري	5.00	==
3. منهنجون اکيون آليون	==	==
4. ڏاهيون ڏک ڏسن	==	==
5. مان اڪ جو پن	==	==
6. اجايل ناري	==	==
7. اڏران ماهن پار	==	==
8. تنهنجي تند تنوار	==	==
9. ڏيئا ڏيئا لاٽ اسان	==	==
10. ڏنڏلا ڏنڏلا خواب	==	==
11. هي ڪهڙو ٻنڌڻ	==	==
12. سنگت رک سچن سان	20.00	==
13. هڪ ڇوڪري هڪ عجيب ملڪ ۾	==	(ٻارن جي لاءِ)
14. سوني زنجير (ڪهاڻيون)	سنڌيڪار حميد سنڌي	(ٻارن جي لاءِ)
15. ميلو ڪو وري آ (ڪهاڻيون)	نذير ناز	(30)
16. دائا جي رجپوت (ڪهاڻيون)	حميد سنڌي	(15)
17. جهرٽا (ڪالم)	نذير ناز	(15)

18. پياسي ڌرتي پياسي دلڙيون (ناول)	ڪرشن چندر	(15)
19. روپ ۽ بهروپ (ناول)	خواجه احمد عباس	(10)
20. وڇوڙو (ڪهاڻيون)	سندري اتم چندائي	(15)
21. زلزلو	سنڌيڪار نجم عباسي	(30)
22. روشن چانورو (ڪهاڻيون)	ثميرا زرين	(40)
23. منج (ڪهاڻيون)	ٻارن جي لاءِ	
24. پيار جو آئينو (ناول)	وشنو ڀاٽيا	(25)
25. داسان مير (شاعري)	مير غلام الله خان ٽالپر مير	(50)
26. هٽ ريڪائن خالي (ناول)	محمود مغل	(20)
27. علي بابا گم (ناول)		(25)
28. اسين جيئرا آهيون اتم ڪتا	محمود مغل	(60)
29. هٿين هٿ ڪڙول (جيل ڊائري)	طارق اشرف	(100)
30. ماندي ٿي نہ ماري (شاعري)	استاد بخاري	(60)
31. امريڪا جا رنگ (سفر نامو)	ڊاڪٽر حيدر سنڌي	(60)
32. ستارن ۾ لکيل سوکي جي ڪهاڻي (ناول)	ايريا انجنئرنگ موتن	(60)
33. غزل چو نہ چوان (شاعري)	نذير ناز	(60)
34. امن جي تلاش (ڪهاڻيون)	شگفتہ شاهہ	(60)
35. ڳاڙهي لوئي	سنڌيڪار محمود مغل	
36. چندن هار (مضمون)	نذير ناز	

لکيڙهه ڪتاب گهرائڻ لاءِ ايڊريس: ناري پبليڪيشن 44313 صدر حيدرآباد سنڌ.

اسان جي معاشري جي اهڙن ڪردارن ۽ ڪتاب ۾ ڇاپايل ڪردارن ۾ فرق صرف اهو آهي تہ هن ڪهاڻي ۾ ڇاپايل "مما" يعني ماءُ صرف هڪ سوڪيءَ نالي ڇوڪري کي جنم ڏئي ٿي ۽ اها ڇوڪري سدائين انهيءَ ڪردار ۾ رهي ٿي ۽ ڪيس وقت بہ وقت همدرد ماڻهو ملن ٿا جيڪي ڪيس تعليم ڏيارڻ، نوڪري ڏيارڻ ۽ پنهنجي پيءُ تائين پهچائڻ ۾ مددگار ثابت ٿين ٿا. پيءُ بہ ڪيس قبول ٿو ڪري ۽ پنهنجي دل ۾ هن لاءِ اڪير ٿو محسوس ڪري ۽ ائين اها پنهنجي ڪردار کي بدلائڻ يعني معاشري جي زيادتين ڪري ماءُ وانگر ڪنهن جي "مما" ٿيڻ يعني ماءُ جي ڪردار اختيار ڪرڻ کان بچي ٿي وڃي ۽ ڪنهن نئين سوڪيءَ کي جنم ڪو نہ ٿي ڏئي، جڏهن تہ اسان جي ڇوڏاري سماج ۾ ڪيتريون ئي مائرون معاشري جي ظلم جو نشانو بڻجي گهمنديون رهن ٿيون ۽ "سوڪيءَ" جهڙن ڪردارن کي جنم ڏين ٿيون ۽ اهي سوڪيءَ جهڙيون نياڻيون بجاءِ همدرد ۽ محسن هٿن ۾ وڃڻ جي ۽ پنهنجي پيئرن سان ملڻ جي انهيءَ ئي معاشري جي ظلمن جو نشانو ٿين ٿيون ۽ ائين هر "مما" يعني ماءُ "گرانڊ ما" يعني نانيءَ جي ڪردار ۾ تبديل ٿي وڃي ٿي ۽ هر "سوڪيءَ" نئين سوڪيءَ کي جنم ڏئي "مما" يعني ماءُ جي روپ ۾ تبديل ٿي وڃي ٿي! وڏو افسوس تہ اهو آهي تہ هتان جي "سوڪيءَ" کي اها بہ خبر نہ آهي تہ آيا هوءَ ڪنهن ٻئي ماڻهوءَ جي ٻار جي "مما" (ماءُ) آهي يا پنهنجي ئي پيءُ جي ٻار جي ماءُ بڻجي وئي آهي!!

اهو ئي سبب آهي، جڏهن مان رستن تان لنگهندو آهيان ۽ معاشري جي ظلم جو نشانو ٿيل نياڻيون پننديون نظر اينديون آهن تہ سوڪيءَ پنهنجي مظلوم چهري سان منهنجي آڏو اچي بيهندي آهي ۽ اهي پننڌڙ نياڻيون مون کي "مما" ۽ "سوڪي" لڳنديون آهن ۽ منهنجيون اکيون ڳوڙهن سان پرجي وينديون آهن تہ آيا سوڪيءَ جهڙيون هتان جي نياڻين کي بہ ڪڏهن سوڪيءَ وانگر سک ۽ عزت جو مقام نصيب ٿيندو يا اهي سدائين معاشري جي ظلم جو نشانو ٿي "مما" جي روپ ۾ تبديل ٿينديون رهنديون ۽ ائين اسان جي معاشري ۾ "سوڪيءَ" کان "مما" ۽ "مما" کان "گرانڊ ما" جو اڻ کٽ سلسلو جاري رهندو!!!

منور ٻٽ